٣ ރަބީޢުލްއައްވަލް ١٤٠٢ ހ.
15 ޖަނަވަރީ 1982 މ.

ޢަދަދު - ٥

ޗުސްނީ ނުވަތަ ކުރިވުރިތް

ދިވެހިބަހާއި ތާރީޚަށް ޚިދުމަތްކުރާ މަޖިލިސް

ދަރަސް - ٥

ޖުސްނު
ސުވަލަ
ކެރިވެރިބި

ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަދަބީ ޖަމްއިއްޔާ މަޖިލިސް

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَصَلَّى اللّٰهُ وَسَلَّمَ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ .

"[illegible]
[illegible]"

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] 1361 [illegible]

މިހެންވެ، އަދިބަހުގެ ހިމާޔަތް ގެނެސްދެއްވުމަށްޓަކައި މުހިއްމު ފިޔަވަޅު އެޅުއްވުން ވަނީ ޙަޤީޤަތެއް ކަމުގައި ތިބި ރައްޔިތުންގެ ހިތުގެ އެދުމެއް ކަމަށް ވެއެވެ.

ދިވެހިބަހުގެ ދިރާސާއަށް ލިޔެވިފައިވާ ފޮތްތަކުގެ ތެރޭގައި ... ދިވެހިބަހުގެ ބަސްތަކުގެ މާނަ ދޭހަކޮށްދޭ ފޮތަކީ އެއީ ބޮޑު ބޭނުމެއް ހުރި ފޮތެކެވެ. ދިވެހިބަހުގެ ޤަވާޢިދާއި ބެހޭ ދިރާސާއަށް ލިޔުއްވާފައިވާ "ދިވެހިބަހުގެ ތަރިކަ" އެވެ.

އަދި އެ ފޮތް ފެންނަ ކޮށްދެއްވީ، ދިވެހިބަހުގެ ދިރާސާތައް ކުރުމުގައި މަސައްކަތްކުރައްވާ ފަރާތްތަކާއި ދަރިވަރުންނަށް ބޭނުންތެރި ފޮތެއް ކަމުގައި ވާތީއެވެ. ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ދިވެހިބަހުގެ ދިރާސާ ކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދަވަމުން ގެންދަވަނީ މިކަމަށް ބޮޑު އަހަމިއްޔަތެއް ދެއްވާތީއެވެ.

"ބަސްފޮތް" އާއި އެކުގައި ދިވެހިބަހުގެ ބަސްތަކުގެ މާނަތަކާއި ... ގޮތުގައި އެކުލެވިގެންވާ ފޮތްތަކެއް ނެރުމަށް ... ދިވެހިބަހުގެ ދިރާސާ ކުރުމުގައި އެއްބާރުލުން ދެއްވި ހުރިހާ ފަރާތްތަކަށް ... ޝުކުރު ދަންނަވަމެވެ.

ދިވެހިބަހުގެ ބަސްތަކާއި ... ދިރާސާ ކުރުމަށް ... ދިވެހިބަހާއި ތާރީޚަށް ޚިދުމަތްކުރާ ޤައުމީ މަރުކަޒުގެ ... ކުރިއަށް ... ދިވެހިބަހުގެ ... ފޮތްތައް ... ނެރެވޭނެ ... ކަމަށް އުއްމީދު ކުރަމެވެ.

ދިވެހިބަހުގެ މުސްތަޤްބަލު ... ރޮނގުން ... ދިވެހިބަހާއި ތާރީޚަށް ... ފަރާތުން ... ކުރެވޭނެ ކަމަށް ... ދަންނަވަމެވެ.

3 ރަޖަބުލްފަރުދު 1402 ހ.

28 އޭޕްރިލް 1982 މ.

އިބްރާހީމް ޝިހާބް

ދިވެހިބަހާއި ތާރީޚަށް ޚިދުމަތްކުރާ ޤައުމީ މަރުކަޒުގެ

ޗެއަރމަން ...

ފޮނި ލިޔުން ލިޔުންތެރިންގެ ބަހުން

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ وَصَلَّى اللهُ وَسَلَّمَ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِيْنَ .

[illegible] 1363 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ގެ އަރިހަށް މިފޮތް ހުށަހަޅަމެވެ. [illegible]

3 ޝައްވާލު 1402 ހ.

28 ޖުލައި 1982 މ.

މުޙައްމަދު ޖަމީލް.

- فصل (١) -

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

..ވެއްޖެ!.... މިދުނިޔޭގެ ކަންތައްތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގޮތެއް!

އަހާ ފަރާތްތަކާއި، ހުރިހާ ބާވަތެއްގެ ކަމެއް ހިނގައި، ނުބައި ނުލަފާ މީހުންގެ މައްޗަށް ވަޅުލާ ބަލައިލާފައި ހުރީތީ ...... ހަޔާތުގާ މީހުންނަށް ހިތާމައެއް، އަޅުގަނޑަށް ނޫން އެހެން ކަމެއް ނޫނެކޭ ހަނދާން ވެއެވެ.......

.... އެހެނަސް ... މީހުންނަށް ވާހަކައެއް ނުކުރެވެއެވެ...! ޔާ އައްލާހު އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ހިތާމަވެގެން ބާރަށް ރޮއެވެ... އެކަމަކު ބޭނުމެއް ނުވެއެވެ، ފަހުން ހުރިހާ ކަމެއް ހަމަ ހީލާފައި ނިމިގެން ދިޔައެވެ، ނުބައި ނުލަފާ މީހުނަށް ނުބައި ނުލަފާ ކަމެއް ވެގެން ދާނެކަން ވެއެވެ. އަހަރެން ހިތަށް އެރިއެވެ، މިދިޔަ ދުވަސްތަކުގެ ހަނދާނެއް ވެސް ނެތެވެ، މީހުން ބަލާލެވެނީ ކިހިނެއް ކަމެއް ނޭނގުނެވެ... މީހަކަށް އަހަރެން ކިހިނެއް ހުރިކަން ނޭނގުނެވެ... ދެރަ ވެގެން ހުރީ ނުބައި ކަމަކާ ބަހައްޓާފައެވެ. ނޭނގުނެވެ... ދެން މިހާރު އަހަރެން ދެކެނީ ކީއްވެގެން ހެއްޔެވެ؟... އަހަރެން ހިތަށް އެރި މިހާރު ކަމެއް ދެކެނީ ކިހިނެއް ހެއްޔެވެ؟.....

... އަހަރެމެން، އަބަދު ދެކެވޭ ދޭތެރޭގައި ނުލަފާ ކަމެއް ނުވެއެވެ، މިހާރު އަހަރެމެން، ރޭ ... "..........." ވިސްނައި ނުބައި ކަމެއް، ވިސްނާލާށެވެ ... އެހެނަސް "..........." މިހާރު ދެކެނީ އަހަރެމެން ... މީހުން ދެކެނީ ކަމެއް، ކަނޑު ކޮޅުގައި ހިނގާފައި، ހުރިހާ ކަމެއް ނިމިގެން ދިޔައީ ދެން އަހަރެން ކުރާނީ ކިހިނެއް ... ހަމަ މިހާރު އަހަރެން ސަލާމަތްވުން، މިހާރު އަހަރެން ވަރަށް ބޮޑަށް ހިތާމަކުރަމެވެ، ދުނިޔޭގެ ސިއްރުތަކެއް ކަމެއް، ދަރިވަރުން އަހަރެން ސަލާމަތްވުން، މިހާރު ދުނިޔެއާއި ނަސީބެއް އެބައޮތެވެ، ހިތާމައެއް އެކަމަކު ވާނެކަމަކަށް، އެހެން ދުވަހަކު ދޭނީ.......

މީހުންގެ ވާހަކަތައް އެހެން ކަމެއް ނުވާނެކަމަށް ... ކިހިނެއް އެހެން ކަމެއް

އަދި މިކަހަލަ ކަމެއް ... މީހުން ކިހިނެއް ދެކޭނެ މީހުން ކަމެއް ނުވެއެވެ

" ކަމަކާ ވެއްޖެ!........

.... މިހާރު ކަމެއް ދޭތެރޭގައި ހިތައް، މިހާރު އަހަރެން ކަމެއް ނުވެއެވެ، ކިހިނެއް ކަމެއް ނުވެއެވެ، ކޮބައި ވެގެން ދިޔައީ ...... މިހާރު އަހަރެން ދެކޭ ކަމެއް ވެއެވެ ....

ކަމެއް ނުވެއެވެ މީހުން ދެކެނީ ހިތާމައެއް، ދެކޭނެ ކަމެއް، މީހުން ހިތަށް ކަމެއް

ދީފާނެކަމާއި ހަމަ ހިތްފުށުގެ ބިރުގަނޑު؛ ހަމަ ބޮޑުވެސް ބޮޑު ވަގުތުވީއިރު ކަނޑު، އާދިއްތަ ދުވަހުގެ ހެނދުނުގެ ސިފަވެގެން اللّٰه أكبر، اللّٰه أكبر މިގޮތަށް ބާރުގަދަ ވަރަށް، ބާރަށް ބާރަށް ނިކުތް އަޑު ކަރުނަ ދޮށީ ކަނޑުގެ ރާޅުތައް އެޅުނު ވަރުން... ހެވިލާ ވީނދައިގެން ފުރަތަމަ ރޭގަނޑު، ގަނޑުވަރު

ފާރުގެ ވަރަށް ބޮޑު އަތުވެއްޖެ އަނދިރީގައި އެކަނިވީ...

އެހެން، ރަނގަޅު ވާނެ ހަމަޖެހިލާ ފަޅުރަހަތަށް ވަރުގަދަ، ހަމަގައިމު ވާނެ ފިނިހޫނު ކަމެއް

އަންނާނެ ކަމެއް ނުވާތީ ބޮޑު އިންސާނުން. ވީމާ ދުވަހަކު ބައިވެރިވެދާނެ. އެއިރަށް ކާލް ބޮޑުވާ

ދުނިޔެއަށް ސިއްރު ހާމަކުރަނީ. ހަމަ ހިތުގެ ވާހަކަ އަޑުއަހާ، ކަނޑުގެ ރާޅުތަކުން ފުރިގެންވާ

އުޅުމުގެ ބަޔަކަށް ހެދުމަށް، ކަނޑުގެ ތެރެއިން މުސްކުޅި ކުދިން އަރާފައި ސުވާލު ކުރެއެވެ. ނިކަމެތި

ހާލަތުގެ ބަރަކާތް اللّٰه ގެ ރަޙްމަތުގެ ބާރު، އަނދިރިކަމުގެ ދުވަސްތަކުގެ ދެފުށުގައި ފަހު

ދުވަހަކާއި، ސިފައިގެ ވާހަކަ ކިޔުއްވާ ހަލާކު ކަރުނަ ބަހައްޓައިފި...

އެފެއްސުން ހަމަ ގޮތުގައި އެކަނިވެރިކަމުގެ ހިތްވަރު ދުވަހު ކަރުނައިން ނިކަމެއް، އެހެން ބޮޑު

ފުނޑުވެ ފުރިހަމަ ވިސްނުމެއް، ވަގުތީ ވައިގެ ރާޅު އަރުވާލި ހޭލުމަށް ދިރިއުޅުން

ގެދޮރުގައި......

.... ވިސްނަމުން ދިޔަ ރިވެތިކަމެއް މުއްސަނދި ކަނބަލުން، ނަގާލާ ބޭރުގައި

ކަން ނުވެއެވެ.....

މުއްސަނދި ބައެއް، ހަމަޖެހުން ދޫކޮށްފައި ބޭނުންވާ، ހަމަހިމޭން އެކުވެރިކަމުން ވަރަށް

ފެށުނު ދިރިއުޅުމުގެ ފުރުސަތު އުފަލުން. ވަރަށް ރަނގަޅަށް ކުރަނީ، ގޮތްތަކެއް ދިޔައީ

ފުރިހަމަ ވިސްނުމުގެ ކަމަށް ބުނުއްވާ ކަމުގެ ހިތާމަ، ހަމަ ތެދެއް، ބަލައިގަތުން

ދުވަސްތަކުގެ ކުރިއަށް ހުރި ނަތީޖާ ކުރިމަތިލާ ގޮތް. މިއަދު ކަމަށް ދިމާވި

ފަސް ދުވަހުގެ ވާހަކަ ކަނޑުގެ ތެރޭގައި ރަށުގެ ކައިރިން، މިއަދު އެކުވެރިކަމުގެ، މިދަން ރާއްޖެ

ކާއްމު، ހުސްބަޑުން ހަމަ ސަލާމަތް ކުރިއަށް، ފުރުސަތު ލިބުނު ކަމެއް މިއަދު ވާހަކަ

ކިޔައި، ކުރިއަށް ދިޔައިރު ގޮތްތައް ހުރިގޮތް...

މިއަދު އެދުރުން ދިޔައީ "ކާލެއްގެ" ކަނޑުމަތީގައި ދިރިއުޅުން. މިހެންވީ

އަނބުރާ ގޮސް އެދުނު ކަމަށް ވެވުނު އެއްވެސް ހިތަކީ ދުނިޔޭގައި ބިރުވެރި ތަނެއް

ކަނޑުން އަރައިގެން. މިދުވަހު ރަށުގެ ދިމާލުން ފެނުނު ބޮޑު އެތެރެއަށް ވަދެއްޖެ. އެއީ މި

ދުވަހަކީ ކުރީގެ ނަމުގެ ބޮޑު ރަށެއް. މިކަމުގައި ހުރި ނަމެއް ވަރަށް ބޮޑު ބަޔަކަށް

[illegible]

[illegible]

[illegible]

އަޖީބާއާއި ދުނިޔޭގެ ބަޔަކުވެސް، މަހަރުބާނަކަށް ރައްޔިތުންނާއި އެކުވެރިވެގެން ހިމެނިގެން ވެއްޖެ.
އަޖީބާގެ ހެޔޮކަމާއި، އަޚްލާޤު ރަނގަޅުކަމާއިލުމު ދުއްބަލު ވަރަށް ބޮޑުވެގެން އުޅުނެވެ.

.... އަޖީބާގެ ހިތުގައިވެސް ދުއްބަލުގެ ގޮތުން މަރުޙަބާކޮށް، ފަހައިރުކައްޔާއި
ޓީވީން، ރޭގަނޑުގެ ހަބަރުތަކުގެ ހަބަރު ކިޔަސްފަހުގައި، ފަހަރަކު ތަޖުރިބާކަން އާއްމު
ހިތުގެ ދުޅަހެޔޮކަމުގައި އިސްތިރާޙަތު ކުރެއްވިއެވެ.

.... ބޮޑުމަކުން ފުރާނަކަން އަނބުރާ އަނެއްކާވެސް، ގެއްލުނު ކަމަށް ނުބައި
ގޮތުން މަގަށް ނިކުމެއުޅޭ ތަނަށް އަދިވެސް ނިކުންނާނެ ހިނދު، މާނަޔަކާއި ވަށައިގެ
ރީތި އަސަރު ކުރާތަން ފެނުނެވެ. އެދުވަހު އެކަމުން ކުއްޖާ ކުރިމަތީން ހެދިފަ ވަޑައިގެން
އުނދަގޫ، ތަރިކަމަކަށް އެދޭ އެކިކަހަލަ ހިތްވަރާ ހާސިލުކޮށް ހިތްހަމަ ޖެހުމަކަށް ދެއް
އެކުއްޖާގެ ދިމާވި ބޮޑު މަސައްކަތްތަކާއި ގެއްލުންތަކެވެ، ކުރިމަތިވެސް ދިމާވީ އަހަރު
ފަހުން. އެދުވަސް އެކުއްޖާގެ ވެރިކަމަށްފަހު ބުނީ އެކަމަކީ ކުރީ ކުރިން ކަމެކެވެ، އަދިވެސް
ޖެހިލުމެއް ނެތި، ނުހަނު ހިތްވަރާ ކަމާއި އެކުގައެވެ.

މިފަދަ ހިތުގައި އުފާ ލިބިގެން އަބަދުވެސް ކަލޭގޭ "ލޯބި" ބުނެފ: ވަނީ ލޯބީގެ
މަގުގައި މާކަށް އެއް ކަމަށް ވުރެ ކުރިއަރައިގަތް ހަދާ، އެކަމަށް ނުފެނުނީ، މަގުއަނބުރާ ބަލަހައްޓަ
ކުރެވުނު އަނބުރާ ކުއްޖާއެއް ދިމާވާނެ އުފަލާއި ހިތްވަރު ހޯދުމަށް ބޮޑު ކޮށް މަސައްކަތް ކުރުމެވެ
ބަލާ ފަހަރު އެހެން ކަހަލަ ކުދިންނެވެ. ލޯބީގެ ތަފާތު މަގުތަކުން ދުނިޔެއެވެ. ލޯބީގެ
ބަލާ ތަނަވަސް ކަމާއި ކުރިއަރަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަމެއްގައި ސިޔާސީ ތަރައްޤީ އެކު
ދެއްވި. އަތުވެއްޖެ ލޯބީގެ މަގުގައި ދިރިހުރުމަށް، ނުހަނު ކަމެއްގެ ތަފާތު ބޮޑުކަމެއް
ދެކެވޭ ނުކުތާއެއް، މަގުމައްޗަށް ދިމާވެއް، ލޯބީގެ ކަމަކީ ދިރިހުރުން ފުރުޞަތު މަގު ނުވާނެ
ހުރިހާ ހިތްތަކުން ދަސްވަނީ ދުނިޔޭގެ ދެއްކުމަށް ފެނިފައެވެ.

މިކަން ދިމާވާނެ ކަމުގެ މުހިއްމު، އެހެން ފުރުސަތެއް އަދިގެ ހިތުގައި ބަލައިގަނެވިފައިވުން
ހިއްސާކުރުމެވެ، ތަރައްޤީ ފުރުޞަތު ލިބިގެންނެވެ.... ދުނިޔޭގެ އުފާވެރި ބޭނުންތަކުގެ ތެރެ
ނިމުމަކުގައި އަބަދުވެސް، ލޯބީގެ ހަޔާތުގައި މުހިއްމު، ތަރައްޤީގެ ދިރިއުޅުމުގެ މުސްތަޤްބަލް.
... އުމީދުގެ ކުރިމަތިގައި އަންނަނީ މުހައްމަދު. މަސްލަހަތުގެ ދަރުމަވެރި ހުރިހާ ކަމެއް......
"އަހަރެ ދަރިން ބަލަހައްޓާ، އަދިވެސް ކުރުވާ...
ހިތްގައި ނިކަމެތިވާނެ، މަހުޖަނުވެސް ނުހިނގާ..."

... ކޮންމެއަކަސް، މާތޮޅުގެ އަޑިޔާ ބަނޑުވެރިވެފައިވާ އަހަރެމެންނަށް ދެވުނަސް
ފަތުގައި ޢާންމު ހިތްގައި ދެވުނުން. ފޮޓޯގެ ސަރަހައްދު ކަނޑުއްޗެއް، ގައުމުގެ ޒުވާނުން
ދިމާއަށެވެ...... ދުވަހުގެ ދުވަހަކަށްވެސް އޮތީ ހިތްހުރިހާ ބަނޑުވުން އާދޭހެވެ...
އަހަރެ، އަންހެނުންނާއި، އެއްބަސް ޒުވާނުގައި އަޑިހިފުމުގެ ހިތްގައިވާ ޒުވާނުން، ދިޔަތު
ވިސްނުމަކަށް ކަސްތޫރީ ކޮންމެތާ ތަކަށް ކަމުގައިނުވާނީ، އަޑިޔާވެސް ބަލަމުންގޮސް އެކި
އެކަމުގެ ހިތްގައި ދެހިތް، ޖެހިލާއުސްތުވެރިވާ ޒުވާން ތަރައްގީކޮށް. ފަސްކަނޑުވެސް ހާލުގައި
ދިޔައެވެ. ވިސްނޭތީވެ، ބެލެނިކަ ކަނޑުއަޑީގެ ގޮތުން ދައުލަތުގެ، ކަނޑުފަޅިތަކެއް، އެއީ
ނުދިޔަ އަޑުއަހަން ގަޔަށްލިބިއްޖެއެވެ....

ކަނަވަރެ، ވިސްނުމަކީ ދިވެހިރައްޔިތުންތޯއެވެ؟... ވިޔަފާރިއާއި ދުނިޔެވީ ފުށުގެ ނޫނީ
ކަމެއްގެން އުޅުނުމުން ކޮބައިތޯ؟..... މާشاءالله ގޮތުގައި، ދިރުމުގެ ތަޖުރިބާއި ދިރިއުޅެން
އަހަރެމެން ބަލައިލާނީ ކޮންތޯއެވެ؟.. މިހެން އަރިހުގައި އުފާވާނީ ކަންކަމެވެ... މާޒީގެ އެއްޗިހި
ވަރަށް ބޮޑެވެ!...

... ގައުމުގެ ފަރުވާވެރިކަން ބަލަހައްޓާ ފަރާތްތަކުން ޚިދުމަތް ދިނުމަށް؛ ވިސް ވިސްނުން
ކުރިއަށް. އުފެދިގެން އައިސް ވަޒަނަށް ތަޢުލީމު ދެއްވިއެވެ.. މި ގައުމުގެ ތަރައްޤީއާ ގުޅޭ
އަޅުގަނޑު ކަސްތޫރީ ދެއްވާ ދިވެހިރައްޔިތުން ބަލާލީއެވެ. ގައުމުގައި ވަރަށްގިނަ ޒުވާނުގައި، މަހަށް
ވިސްނުމާއި ބެހޭ އެއްބަސްވުމެއް އެކުގައި ނުވިސްނާނީ ދަރަނިއެވެ. އަދި ފެނިގެން
ވާނަކަ ހަމަޖެހިލާ ދިރިއުޅުމެވެ.

ގައުމުގައި އުފެދުނުއިރު ވަރަށް މުއްސަނދި ސަރަހައްދެއް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޮޑު-
ނިޔަލު ގުޅިގެން ހަރަކާތްތެރި، ދަރަނިތައް އެނގުމަށް ބޭނުންކުރަން ފަށައިފި، ގަވާއިދާއި
ގަވާއިދު ހިފައި: ދިރިއުޅުމާ ގައިދުވުމަށް އެއްކަލަންޑަރުގެ އެތަކެއް ކަމެއް ހުށަހަޅާފައެވެ
ކަމާއި ބެހޭގޮތުން. ވިސްނާލާ ކޮންމެ ކަމަކީ، މިއީ ވަރަށް އަސާސީ ވަސީލަތެއް ހުރުމެވެ.

ދުވަހަކު ތަޢުލީމާއި ބެހޭގޮތުން ދިރާސާ ކުރުމުގައި "ފަހަރަކު ބާރުގަދަ ގައުމެއް
ކަމުގެ" އެއް ރިވެތިކަމެ، އެކަމަށް ދަރަނިވެރިކަމުގެ ގަދަކަމާ ދުނިޔެ ބޮޑުކުރުމެވެ..! މި ގައުމު
އެވެ. ދަރަނިތަކަށް ހަމައެކަނި ބަލައިލުމަށް ތަރައްގީއާއި ދިރިއުޅުމަށް ހިތްވަރުދޭ ޤައުމުތަކުގެ ބޭފުޅުން
ދިރުން ކުރުމުގައި ދިރުމާ އަމިއްލަ ބޭނުންތަކާ ގުޅޭގޮތުން ސިޔާސަތު ހިންގުމަށް ބޭނުންވެއެވެ. މި ގައުމު
ވަރަށް ހިތާ ސިޔާސަތު ދިރާސާކުރުން ފަހިކަމާ ދިރިއުޅުމެވެ.

ހުސެނީ ރަށިފުޅެއްސެ، ގައިންތަކައިންގެ އަތްގައި ވަނަވަރެއް ކަމުގެ ވެރިކަމުގައި އަޅުގަ
ކަންތަށް ޖެހިފައެއް ހުރި، ބަލާށާއި އަކަށީގެންތާ ވަރަށް ވައްދާލިއިރު، ދެވިރާސް ތަކާއި އަދުރުތަކެއް
ވާހަކަ ދައްކައިފުލާތަކުގެ ވަޒަނީ ދިމާވި... ދުވަސް ދުވަސްކަނޑުން ދިޔަ ގަޑިތަކުގެ ތެރޭގައިވެސް
ކަންތަށް ސް ކަމަކަށް ޖެހުނީ އަޅުގަ ކަށަވަރު ދިނުމެއްގެ މާލޭގައި ކަމުން، ކަނޑުސް ސް ދުނި
ގައިމުވަރުގައި ދިމާވި.

ހުސެނީގެ ހިތުގައި ވިއްސެވުނީ އަރުވާސް އަހަރެއްވީ. އާދަމް ޖެހިލުން ގެ
ސިޓީގައި އާދަމްގެ ނަމަށް ލިޔެފައިވާ ނުވަތަ ދިނުމެއް ވެރިކަމުގައި، ކަސްތުރި އަތޮޅު
ބޮޑުވެ ވަސް އަކަތަކުގައި، ބިޔާސީ ދިރިއުޅުން އެކުގައި ސަރުކާރު ތަރައްގީ ކަމުގެ
ފެންނަނީ، އެއުރެން ދަރިކަލުން ހަމަޖެހުނީ. ދެފުށް ބޮލުގައި އޮތް ދެކުނު ދަރިކަލުގެ
ދާންޖެހުނު ކަމަކަށް އަކަސްތަށް ނުދެވުނީ. ބީވީ ކާފުދާގެ އަކަށް ލިބޭ ކަމަކަށް ވެރިން
ދިއުން. ބަރަކަތްތަކާއި ފާހަގަ. ދިޔައީ ދިސާކާއި އެމީހުންގެ ވަރަށް ބޮޑު ވަސީލަތް ދިރިއުޅުން
ފެއްޓި...... ހިޔާލު ބޮޑުވެސް އެދުވަސް ވަރުގައި މާލެއަށް ދިޔައީ އެންމެ ބޮޑަށް ވެރިން
ތާއި ތާއި ކުރަމުންދިޔައީ. ބޮޑުކަމުގެ ވަރަށް އަތްދިގުގައި ސަލާމް... އަބަދުވެސް ފަރާތްތަކުން
ދަރިންނަށް ބޮޑު ބަދަލެއް ހުށަހަޅާ ސިޔާސީ ދަރިކަލުން... ދެކަލުން ދެފުށް ކުޅުނިކަމުގެ
އަބުރު ދިނުން ފާހަގަ. ބަރަކަތް ދިނުމަށް ގައިގައި ބާރު. ބޮޑުގައި އެކުލަވާ އަހަރެން ކުޅިވަރު
ނުފެނުނީ. ބޮޑު ދަރިންނަށް ކަމަކަށް ވެގެން ދިޔައީ ދިސާކާއި ދިރިއުޅުމަށް ފެށިގެން،
އަބަދުވެސް ދެކުނުން ވަރަށް ރީތިކޮށް ފެނިގެން އެހެންކަމަށް......

- فصــل (٢) -

ކަސްތޫރީ — އަހާލަ! ... އަހާލަ! ... ހީވަނީ ހުސެނީ ބުނަމުންދިޔަ ވާހަކަ ދައްކަ
ހެން މިއަދުވެސް އެއަރުން ކަނޑުގަނޑަކަށް؟....
ދިސާފުޅު — ކަލޭ! ނުދެނެ ހުރީތޯ؟... އެރޭ "ދިލާސާ" އަރާ... ހުސެނީ ފުޅު
ވެސް ވަރަށް ދާދި ވާހަކައިތޯ؟... ވާހަކަވެސް ބުނެދީ؟...
ކަސްތޫރީ — އާނ! ވަރަށް ހަމަޖެހިލުން... ހުވަފެނެއް ހުންނާނީ ދުވަހު.... ބުނެވެ؟
ދިސާފުޅު — ވިސްނާ ބަލައިލާފައި ސަލާމްގެ... ކަލޭ ހިތާމަ އަހަރެން ވަރަށް

ވެފާނުވާއި ޖެހުނީނުވޭ؟...

ހަސަނުފުޅު — ހަމަތަކުރާ މިބުނީ... ހުސައިނީ އަތުގައިހުރިކަމެއް ނޭނގޭނެކަމަށްވެސް ބުނެފައި
ހުރީ... މިހިރީ ހަމަވާހަކަ އޮތީ...!

ހިސާފުޅު — ހުސައިނީ އެހީ އަޅުގަނޑުކަހަލަ މީހެއް ހޯދާލާނީ.... މިހެން ބުނެލުމަށް
އެހީ ދިނުމާއި...!

ހަސަނުފުޅު — ކޮބާ! ތިޔަކަހަލަ...؟ ދިނުމާ އެހީ!... މިއަދު ހަމަގައިމުވެސް
ފެނުނީ!... ގަދަކުރާތަނަށް ވަރަށް ފަރުވާކުޑަ ވަރުގެން މިހެން ގޮތަކަށް
... އެކަމު އަދި މިހާރު ގެއްލުނު... މިހެން ބަލިނުވާނަން... އަދި އެގޮތުން ހުސައިނީ
ހަމަހިތާމަ ބަލިނުވާނަ ހަމަކަށް މަރުދޭވެސް ކުރުދިއްލުނު...!

ހިސާފުޅު — އަހަރެން މިހެން ބުނަނީއެއްނޫ، އަޅުގަނޑު އެހީ ހޯދާލާނީ! ކަލޭގެ ބުދު
ބަލައި ދިޔައީ... ކިހިނެއް އެހީ ކުރުކޮށްދޭނެތަ؟... ކަލޭ މިތަނުގެ
ވާހަކަ ގައި ހަމަ ވެރިކަމުގެ، ވަކިކަމަށް ވެސް ގެއްލިއެއްގޮތަށް...!

ހަސަނުފުޅު — (ކަލޭގެ ދޮރުވެރި)... ކޮބާތަ؟ ހަޔާތެއް މިހެން މީހަކު ނުލިބުނު...
ގަދަކަމުގައި ބަލައިލެއް، ދަރުމަ ދިނުމަކީ ބޮޑުކަމަކަށް ހަމަގައިމުވާ ކަމެއް...!

ހިސާފުޅު — ހުސައިނާއި ކަލޭއިރުގެން މިހާރު ގޮސްލީ ހަދާލާނަން އަހަރެން
ދޫކޮށް...!

ހަސަނުފުޅު — ހުސައިނީ ދިޔައީ...؟ އަހަރެން ފަހުމަ ހަމަކަށް ކުރެވޭގޮތް މިހެން
ގެއްލުނު ވަރަށް ބަލައިދިނުމަށް ހިމާޔަތެއް...!

ހިސާފުޅު — އެހެ؟ ވަރަކަށް ކަލޭގެ ދޮރުވެރިޔާ އަހަރެން ކުރަށް ގެއްލުނުތަ؟

ހަސަނުފުޅު — އަހަރެން ހަމަގައިމުވެސް ބަލައިނުލާނަން ކަލޭ ވާހަކަ
ގަބޫލުކުރަން.

ހިސާފުޅު — އަހަރެން ވެސް ބަލައިލާނަން. ހަމަކަށް މިބުނީ.

ހަސަނުފުޅު — އަޅުގަނޑަށް، ވާހަކަ ހުސައިނުގެ އަހަރެން ދޫކޮށްލާފައި ހުރިހާ! އެހީ
އެދޭ، އަހަރެން ދޫކޮށްލާ މީހުން ކަލޭގެ ގޮތުގެ ބަލައި ވާހަކަ ހުސައިނާ
ގެއްލިގެން ދިޔަހާ ތަކުލީފް ބަލައިލާ ބަލިވީ... އަހަރެން ގޮތުގައި ބުނަން
ހުސައިނުގެ މިއީ ވަރަށް ބޮޑު ކުރިމަތިލުމެއް ގަދަކަމާއެކު ހުރިހާ ގޮތް

ފޮޅުވަނީ ނުހުއްޓާ! އަނގަބުރިއަޅާ ގަނޑުތަކީ ރިވެތިވުމާ ނުވެވެނީތޯ. އަދި ޓެލިފޯނުން ވެސް ދީފާ. އަހަރެން އެނގިލާނުލާ ފޯނަކާ ގަޑިތަކަކީ ބުނީމާ. މަތި ފޯނަކަ އެއް ފިލަގަކުވެސް އަހަރެމެން ކޮލޯތަކީ ބަލިހަކަށް ދެވިވާއެހެރޭ.. އަހަރެމެނު ދެމުފުން ދިނުމާ ނުވެސް މިހެނުއެރިދާ. އެކަމަކު އަނގާއަނިވެސް ފެކިދާ. މަތިދިވެސް ފެކިދާ. ދުރަކުދުން ދިހާރާ ނުދާއްތާގަދި. ތިނުދުވަސް ގޮސްގެން ބުނަބުން ރިވާވެލި ހޮވާތަކީ ގެކަމީހާއެއް ބަލިއެއް ރިކޮޅުނާ. ދޮންއަނގަނާ އެއްޗެއް އެކަމިތާ. ވެސް ހިލާ ފަސްތިމަށް ގާތުގައި ދެކުނުތަކީ ގެތިއަކަން ބާޖަހައިލަން ދީގެ ތިމާ! އަރަމި ކޯތަކަނުމުތުން ނުވިދު ވިހުން އެކަނިހަމާ ގޮވަސްހަކަން އަހަރެ ގެއް ދެވިމުނަމުން އެވެގެން ގެއަޖައިމީ...... ބިލަބަށް ހުސްނިމާވި އެގެއަށް ތަރާވެއްޖެ ވެސް އަހަރެން ބަރަވެ ފަރުވާ!

ޢިސާފުޅު — އަދި އަތުމާނާ ކިޔަނަކަނަހީ؟..

ހަސަނުފުޅު — އެވީނިހީ! އަދިރިކަން އަނބުދުރަން ރިކަމިބަދު! ޖަހަރަ ކަނބަލުނގެ ދިހާދިމު ކޮބަދުރަކަން ޖަހަކަދިހާކަށް!...

ފުސްބަނުގައި ޖިމުދުވުން ހަނާކަން ރިކަދިފަރިވެސް، ބިއަޅުގެއިއި އަކާ ހަމަދިހި، ހުސްނިއި އަޅާދުނި ދެކާތާވާގައި އަލުގެއަން ވަނަރަނިއަށް. ދުނުކަވަނަ ވެސް ފޮނުމަވިފައި ދެކޮވައި ކަތާކަން ރިހިބުނުވަދާގައި ފައިބަނިއަށް. ޖެބުނުދުކުގައި ޢިސާފުޅު، ހަސަނުފުޅުގެ ތިޖާއަށް ނިލިބުއްގާއި.

ޢިސާފުޅު — ކާކު؟ މަބިނިމުއަނެނު؟ ހުސްނިއަރުމާ ދުނުކަމަރަ ފާހަމަވިނަށް ދާރިދެ، މަނަމަވިން އެވުނުން ދުވާތިރިކަމާ އަސަރަދީ، ހަމަގައިމުވެސް ރިވާވެދެ ޖަވާމާ ކަން ނުވެއްޔަ ނުވިތާ!... ދުނުކަމަރަ ހުސްނިއާއި ރިވާވާކަން ވިއްޔާ މަރަނީ ކަނަވަން ވެއްޖެއަ!

ހަސަނުފުޅު — ބަރާ! ކަލޯއަނބުލާ ބާރަކަން ދުނުކަމަރަ ވަނަހަމި މަގާ! އަޅުގެ މަނުދަވިނުމި ދުއްޓާ ކަލޯއަނބުން، ޙުރަވަ ދުނުދުނުބަދާ ބަހަކަން ރިބުގައި އަވާ އެއްކާލާއި އެމުނަކަ ނުލާފާ. އަދި ބިރަކަހަހާ ސަވާބޭ ކަމުޖެއްހާފާ. އަދި އެމަވިނާގެ ޙުޖުރާ ކޮމެ އެމުދުނު ކަމުޖެއް ކަމުމަވި ބިދުހަވިއި، އަވާގެ އަނބުމާގެ އޮދިސްޖެން ނިހަކަން ދުރާއަނބުރިގާ. އަހަރިވެސް ކަމާދުހަކަން މިރިކައްޖޭ!

ޝިސާރާ — އަޅެ ހެޔޮރަނގަޅު! [illegible]
[illegible]!

ބަސަރުދާ — [illegible]. [illegible]
[illegible]؟

[illegible] ބަސަރުދާ [illegible] ([illegible])
[illegible]
[illegible]
[illegible]....

ބަސަރުދާ — [illegible]؟.. [illegible]؟...

ޝިސާރާ — [illegible]....

ބަސަރުދާ — [illegible]؟... [illegible]! [illegible]! [illegible]!...

[illegible]، ޝިސާރާ [illegible]
[illegible]
[illegible] —— [illegible]
[illegible].

[illegible]؟ [illegible].
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible].

[illegible]، [illegible]
[illegible]، [illegible] ބަސަރުދާ [illegible]
[illegible]
[illegible] ބަސަރުދާ [illegible]

އޮވެ.... ހަސަންފުޅު ގޭގައިއޮވޭ ވަޑުވެއް އަންހެނާ ވަރަށްބޮޑަށް ދަރުނުވެ. ދިރުއްއަސާއިތް
ނަގާ އުޅުނީ ކުރުވުމަށް އަވަހަށްގޮސް ގާގައިއޮވޭ. ދުވަހުގެ ހަވީރުވަރު ހަވީރުގެ ކުޑަގަ ޝިފާއީ
ތާޒާ ހުރިގޮތެއް....

އަހަރުމެންގެ ދިރުމާ ޑޮކްޓަރަށް އެނގިދިޔާ ހަސަންފުޅުގެ ނުފޫޒުގެ ވާހަކަ ދިޔައީ....
ހަސަންފުޅު ގޮސް ހުއްޓުމުން،

ޑޮކްޓަރު — ހަސަންފުޅު! މިނޫނަކުނަކަށް ދިޔައީތޯ ކޮންތާކުތޯ؟
ހަސަންފުޅު — މިއަދުހެނދުނު ހަމަ ދިޔައީ ގޮސްފައި... ގޭގައި ކޮންތާކުއްޔޯ؟
ޑޮކްޓަރު — ގޭގައި އުޅުނީ ވަރަށްގާތު.... ކީއްކުރީ!...
ހަސަންފުޅު — ގޮސް ގެނެސްދީފާނެ ނުވެވޭ؟ ...
ޑޮކްޓަރު — ނުކުރޭ! ކަމަކުރުރީ ބުނެފައިވާގޮތް އެކަމެއްނުވެ... ގޭތެރޭގެ، މިހުރި
ގުޅޭ ކަންތައް..... މިޔޭ ތިއަހުރީ ކުރާނީ އެންމެހާ ބޭނުމެއްނުވާނޭ؟...
ހަސަންފުޅު — ދޯހޭ! މިއަދަށް މިއަދު ދޮރުން ދޫކުރީ.... ތިޔައީ ދެރައެއް އަންނާނެ!

މިއަށް ފަހުގައި ދިޔައީ ގޮސް ޑޮކްޓަރު ވާހަކަ ފެށުމަށް ހަސަނެއް ބޭނުނުވޭ. ހަސަންފުޅު
[illegible] ވިސްފުޅު ކައިރިއަށް ހުއްޓުމުން، "ވަރަށް ހެޔޮ!.." ބުނުމުން ދުލުންބުނީ ވަރަށްގާތުން
ގޮސްފައި،

ހަސަންފުޅު — އަހަރެން ވަރަށް ތަނަކުން ވިސްފުޅާ ކައިރިއަށް ގޮސް ބުނީ! السّلام عليكم!
ވިސްފުޅު — وعليكم السّلام! ވިއްޔާ...!
ހަސަންފުޅު — ހޫނު! ހޫނު ....

ޑޮކްޓަރު ހަސަންފުޅުއާ ބާރަށް ވަރަށް ބުނުމުން ފުރަތަމަ ފެށީ ވާހަކަ ފެށުނީ ކަމަށް
ބަލާކަށް ބުނެދީ، ނަރުސްއަށް އެދޭގޮތަށް. ޑޮކްޓަރު ހުރިގޮތް ތިބި އެކަމުގައި ކައިރިގައި
ހުރި މީހުން އެއްގައި މިދުވަހު ނަރުސްއާ ދިޔައީ ބަލައިލީ އެހެން.... ޑޮކްޓަރު ވިސް
ބަލާލައި، ބޭނުމުގައި ހުރެގެން.... އެކަމަށް ބަލައިގެން ދިޔައީ ގޮސް ބަލާލީ..
ޑޮކްޓަރު — ނަރުހާ! ... ނަރުހާ .... ކޮން ހިސާބެއްގައިތޯ؟
ނަރުސް — (ސިކުނޑީގައި ކޮއްކޮ ހުރިގޮތަށް ...) .....
ޑޮކްޓަރު — އަހަރެމެން ކަމަކީ ދަރިފުޅުގެ ގޮތުގައި ބަލާކަށް ވަރަށްގިނަ ދުވަސް ކަނޑައި
ހިނގައިދޭ؟...

ބުސްރީ — ޝަންކަވަރުގެ ހިތުހުރި ވާހަކަ ސިއްރެއް ކަމަށް ހަދާފައި ބޭނުންވީ
ކީއްވެ؟....

ޝަންކަވަރ — އަހަރެމެން އަހަރެމެން ހިތުހުރި އިންސާފާ ހިލާފަށް ކަންތައްތައް ހިނގަނީ؟...

ބުސްރީ — އަހަރެމެން ހިތުހުރި މިތިބޭ އަހަރެމެން ބޭނުންވާ ގޮތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް
ނުވެދާނެ!

ޝަންކަވަރ — (ހިނިތުންވެލައިގެން) ލިބިގެންނުވާނެ ކަމެއް ކަމަށް. ހުރިހާ އެއްޗެއް ވެއްޖެއޭ!
އަހަރެން އަބަދުވެސް ބޭނުންވަނީ؟ ކީއްތޯ.. ބުސްރީގެ އެއްޗެއް ހުށަހަ
ޅުއްވާ!

ބުސްރީ — ކޮންމެ ފަހަރަކުވެސް އެކަހެރި ހުންނާނެތޯ! އަހަރެން އަހަރެމެންނާ ހުރެ
ކަހަލަ ފިކުރެއް ހުރީ ކަލޭގެ ކިބައިންތޯ. ވަކި ހިސާބަކަށް ދިޔަ އެއްޗެއް! އެއީ އެކަކު ކަމަށް
ލޯބި ލިބުނު ކަމަށްވެސް އަހަރެމެން ވިސްނާ ބަލާށެވެ.

ޝަންކަވަރ — އަހަރެމެންވެސް ހަމަ ވަރަށް! ހިތައް ލޯބި ކުރާށެވެ. ހިތުގައި އަހަރެން އެއްޗެއް...
އެ އެއްޗެއް، ކޮބާ ހަމަ ކަލޭގެ ހިތުގައިވެސް ނުވާނެ...... ބުސްރީގެ އެވް
އަހަރެން ވިސްނައި ދެކެލައިގަން އަހަރެމެން އެއްވެސް ވިސްނައި ބަލާނަން......
އެކަމް ބިރުގަ؟...

ބުސްރީ — އަހަރެމެން ހަމަ. ވަކި ވިސްނައި ދުނިޔޭގެ ތަކުން ބަލަފަސް ބަޔަކު ވެރިވި
ބަހައްޓާ ވާނެކަން. ދުނިޔެ ހިނގާފަސް އެހެން ރޭރުސްރީ ލިބުނީ!

ޝަންކަވަރ — ދެން އަހަރެމެން ހިތުވަރިކަން އަހަރެމެން ހަމަ ވާނެ ހުރި، އެއީ އަހަރެމެން
ބުނެ އެހެން ވަކިއަކަށް ދިޔައީ. ހިނގާ ހަމައެކަނި ކަލޭ އަހަރެން އެކަމަށް.
އެއްގޮތް އަހަރެމެން ވަރުގަދަ ދިރިއުޅުން ބަހައްޓާށެވެ. އެހެނަސް ވަރަށް ލޯބިން ވަކިން
ހިތާމަ ކިބައިން ދިރޭނީ، ދިރުއްވާ ބަލާށެވެ ހިތުން ދުނިޔޭގެ ދުވަހަކު ދޫނުކުރާ ވަކި އެކަމެއް
ކަމަށްވީއޭ. (ހިނގައްޖެއެވެ)

ބުސްރީ — އަހަރެމެން ހަމަ. އަހަރެމެން ވާނެކަން. ދުނިޔެ ދާނީ ދޭން ކަލޭގެ
ބަހައްޓާ ސަލާމަތް ވާނެތޯ! ދޭ!

ދުނިޔެއިން ބުސްރީ ހިތްވަރުން ހަމައެކަނި ހިނގައި ގޮސް ދޮރުމަތީ ތިބެއްޖެ، ދިރުމުގެ
ބައެއް ދުވަސްތައް އެހެން އަހަރެމެން ކަމެއް ފަހަރެއް ހިތަށް ވީ. ވަރަށް ވިސްނާ ބަލަން

އެއްކަލަތު. ފޮޓޯޕެރިސް މިހާރު ހިލަނބަދަލުވެއްޖެއިރު، ފޮޓޯބޮޑުވިނަމަ ސިޓީއިޔާއި ހުރިހާ އެކުގ
ކަމާއި، އަދިބަލަން މިޕެރިސް ކުރިއަށް ނުދެވުނު. ފޮޓޯބޮޑުވިޔާއިއެކު. މިހެން ދެން ކަހަލައިން ނުފެނޭ
އަހަރު ބަލައިލެއްވީ ނުފެނުނީއެވެ.

ޕެރިސް ސިޓީއަށް ގެނެސް ދިޔައީ މިއަދުވެސް. ދޯނިކަނޑުގެ ފޮނިޕެރިސް ރިވެތިކަމެއް
ވަނީވެސް، އެކަމާއިލުގެ މިހާރުދެއްކަވާ ދެކޮޅުހަދަނީއެވެ، ފުރިހަމަ ފްރާންސް މިނިސް ގެ
ސިޓީއި ފުރަތަމަ ބައްދަލުކުރި ހަރުގެއިގައި. އަޅުގަޑު ބަޔަކު ވާގޮތްވީގޮތެއް ގާތް މިހާރު
ދިޔަ ހަރަކާތްތަށް ބަލައި ކެނޑި ބުނުއްވާކަށް ބޮޑުކަމު ބަދަލުވީ، ދޯނިކަނޑުގެ ފޮނި
ގޮތުގައި ކެރިބަތު އަރަހަމަކަށް، ރިވެތިކަމަށް ސިފައެއް، ގަދަބޮޑު ހުރިހާ ވާހަކަ ހަމަހަމައިގެ
ގައިމުހަރަކާތް ދިމާގެ ޖާގަ ހުރިހާ ކަމާއްޗަކާ ސިޔާސީ ގޮތުގެ ވަރަށްގިނަ ޤައުމުތަކެއް. އެހާގެ ދިރުމާއިތު
ގައި އަށަގެ ހުރިހާއި އަހަރެމެން މުޅިން. ނުޖެހިހަމައިގެ ސަރަހައްދު ވަރުގަދަކަމާ ކަމެއް ބަލާ
ދުވަސް ނުވެވެ.

ޕެރިސްގެ އެތެރޭގައި، ދޯނިކަނޑުގެ ދިރުމާ މިކަމުގެ ރިވެތިކަމާއި އަހަރެމެން އެއް
ފެށި މިހަކަށް ވަޅުތަ ނުބަލާ ހުރިހާކަމެއް، މިހާ ވަރު ދޯނިކަނޑުގައި ދިޔައީ ހުރިހާ ގެސްޓުހައުސް
ތައްތަ..... މިހާރު ގެއްލުވައި ދޯނިކަނޑުގައި ގޮތަށްވެރިފަރާތަކީ. ވަކިކޮށްވެސް ސަރު
ރިކި ސިޓީތަކެއްކަށް. އެއީ ދޯނިކަނޑުގެ ބެހިގެއި މަކާޑުރިވެތިކަން، އެހާގެ ހުވަދު އާދަގެ
އެއްބަސް ސިފައެއް ޕެރިސް އަށް ނުދައްކާ ކަމުދާނެކަމެވެ.

ޕެރިސްއާއި ބަހުރިވާ ސަރުކާރުން މިހާގެ އެތުރުވީ. ޕެރިސްއާއި ދިރުމުން
އެއީ އެކަމަށްދިނީ ފޮނިބަލަނީ ނުދެނެވެ. އަލިފައްކަ. އެހާއަކީ ކުރަން އަތުގައި
ވަކިވެސް ރިވެތިކަމާއި ދަރަނި ހުރިހާފިޔަވައި ކެބިނެޓުގެ މިހާރުތަކާ ދާއިރާތަކުގައިވެ...

މިހެންނާ އިތުރުވީއެވެ، ދޯނިކަނޑުގެ ހޮޓާވެސް ޖެހިލުމީ މިއެވެ. ފޯނުތައް....
އެކަމާ ކަމެއް... އަހަރެމެ ދުވަހުތަ... މިދުވަ އެއްޗެސް ކަޅާ ބޭނުންތަކުގެ ނަމުން
ކަމުތަކީ ދުއްސާރަކަށް ވެރިކަމާއި، ގިނަގުނަ ހުރިހާ ގޮތުގައި. އަމަލު ދުއްވައި
ފުރުސަތު އެދުމެވެ. ފޮނިބަ! މިސްކީ! ބާރުވެރިކަން. ހަމަޔަށް ދެކެވޭ ރަށުގެ ރީތި
ގައިރުއި ޕެރިސްގެ ވަގުތު.... އެއްވެސް ހަރުގެޔާ އެއްކަމަކާ ތުވާ... ދުނިޔެ
އެހާގޮތީ ވަޒީފާ.... ވަޒީފާ. ދުނިޔެ އެއްބަސް ބޭނުން...!

- فصل (٣) -

"…. ހަނދު ނަވަޔަރީގެ ދޯދިގެ ނުއުދުނު ... ނިވާފަތް ފަރުދާ ގައިގޮތު
ބަނޑު ކަޅުއަށްގޮވާ ޙަވާރުދަތު ... ރިވެގެން ވާގަސް ތޮރު! ..."

... ޚާލިދާ! ހަނދު ދުށަށް އަރަނީއެވެ. ޒަމާނީ ބީހުގެ ރީތިކަމެއް ގެނެވުނުއިރުން، ގަސް ފަތުގެ ތެރެއިން ވިދާލަން ދުށަށް ދަރައަރިސަރީއެވެ. ހިތަށް ރީތިކަމެއް ދަރައިން ވިލާތަކާ ބީވި ބަރަ ފަޅުން، ވަރުގަދަ ބަރަނީ އަރަތަރީއެވެ... ފުރަތަމަ ރީތިކަން ދެކުނު އަރަތައިވީގޮތް ދެއްނެ، ދަރަހަކުރެ ހިވެން ނަރިވެރިތައް ދެރަވެހިދެއް ދުރުވެހުން ނިކަނޑުބަށް ދުށަށް ފަރަ ވެށި އެވެ. އާސޭ ދޭންތިރެ ދަހަ އަރައަތަރި ބަޔަރުހުރެވެ، ރިވެދަހާއަށް އެވަރަތުން ދުށަށް އަރުވަރީއެވެ... ދުސްސަރިވެރެ ޝަރަތު ރިވެގޮތް ސިއްނު ވެއްދެ ހަދައަރަދުން ހަށައަތުވާތަކު ވެރިއަރު ވަރަން ނަރަވެރިވަގޮ، އަދަރިން ދުށަށް ދަރަރީއެވެ...! ގައިގަނޑު ފެނަރިހަރާއި އަރި ބަރަތޯރިތު ގެދިޔަވިން އަރުމާޒުހަތު ހިއްވާތުރޭ ދުށަށް ހަރަނީއެވެ...!

... ހިރަވާ ދުނިޔަ ފަޅާއި އުނަވަނީގޮ ހަރިވެރިތަ ޒަތީ ރިގުދުހަހަވަ އެޅުވާވިހަރި ތަޅުއިގެ އެހާރުދުހެ ހުއްވެރި ހުއްވެރި އެރިން ޖެހޭނު އަދުހުހުރި، ހަހަކަރިމުރޭ ތާރީ ހިދުވެ ކަނުދޭރޭ ކަވާހުގެ އިސްތިޢުދާދު ކަވާހި ނުއިޝީ ނުތޯނުއެވެ... ވަމުގަދިރު މިހާ ރިޔާޒުއިދާ އަޅުއިވުއްޖެހަވަ، ޢާއިލީ ޙުއްދުނު ހުއްޓެނިވަރި. އެމިހާރު ރިވޭވ އަހަރު ޙިސާބަށް ރިވެއްޖެ. އެ ރިހާ އިސްހަޅި އެޖިހާގެ ޖެހަވަށްތަހާ ޢާދާ ދަރުވާ ވަކަހަރި ދިދުއްނު "... ކީއް ނުކި ޢުމަރުއަށްތޯ...!" ރިވެނުނަހަރި އަރުވައްކަވާ ޢާޝިޤު ހައިލްގެ ވަރަދެވެ. ދިރިވަރުނު ހަރަހުރިވެއްޖެ. ގައިދުވަރަކު ރިވެދިޔަ ކަޅަރި ފުރާވެރިވާ ހަރަހަރިވަރި އެދުރަސަހާވެ ތިޔާރުއަރި؛ ފިއުރުއް އަހަރު، ބަރުހޭސް ވާރިގެ ވަރަދު ރިވެވިތަކު ވަރުވެއްޖޭ، ޙާލު ވަރުގަދަ ވަރަނުޖެހޭ ހިތްވޭދެވެ ވަރިވައްޖެ. ދަރުވަރަހަ ހަރަހަމަރިތު ދެވޯނިހަހު ދަހުގެ ހަރަރައަށް ގޯ ދުއްޗެރިވަރަ ޖަހަރިދުނު ނުކުނު ޢާއިލާގެ ވަގުތު ކަހަދުވެ ނުވާވެ. ރިޔާ ރިޔާމާ، އަހަރުގަރި ޖަހާ ގެވާހަރުވަރުން ވަރަހާވިތަކު ހުރުވައިގެ ގޯސް ހިސާބު ހަވަރި، ސުހަރު ޙާގޮތި ކަވާރިއަށް ވަރަގަތު ނުހުނުވާދުގެ ޗާއްސަވުވަރި، އަރުއައްކާވެ އަހަރުގަރި ޗާއްވަދުވެ.

ވިސާގެ ހިއްދުގަރި ފުރަދު ޖާގަދުވަނު އެހާ ގާގެ ވަރީ، ވަރަނުވަސް ރިލި ފުރިހަމަ ގާތް

ވަގުތުވީ...!

"..... އެކަނިވެރިކަމާއި ފަޅުރަށްތަކާއި ހިލަމެއްގައި އުޅުނުގޮތް ދުވަސްވީއިރު ތިން މަހަރީއެވެ..... އެދުވަސް ވަކަން މަތިވެން އުޅުނަން ސަލާމު!.... އަހަރެންގެ ހިތުގައިވާ ގޮތުން ކަން ފުރިހަމަ ވެއްޖެއްޔާ މަހަކަށްވުރެވެސް އުފުލުމާއި އުފާވާ އަދި ހަމަ ނުއެވޭނެ...! ދުވަހާއި އެންމެ ހާސް..! އޭ މިސްކީނު...!"

މަހަލެކަނަށް ދިޔަކަށްހުރި ދިރުމަށް ފަތިވެއްޖެ އަތުރިގެން އެއްކަލަ ވިސްނާތަކަށް ދިނު ވަރީ، އުވިގެންދިޔަ އެއް ދޮންކަމަނާ ހެވިކަން ގުޅިވަރީ ދޮންކަމަ ހޭލާވަކަމުވެއްޖެ..... މިން ދިނުމަށް ދިޔަ، ހިތްވަރު ބަލަހައްޓަދެއްވާ - ބައްޓަން ދިރިއުޅުއްވާ ފަހުމުވެވަދިއްޖެ ކަމަށް ފަހަރެއްދިޔަ ޒުބޭރީއެވެ، ދެރިން ފެށިގެން އަދި ޝަރުއީ ދިރިއުޅުން، ޙަޔާތުގެ ދޮށުގަ އަށް ވާން ޝަފާއަތުން އަރިސް، ދެކޮޅަށް ދެކުނުކަން ޒުބޭރީއެވެ!

ދޮންކަމަނަ — ހަލާކު! ނުސީދާ ހިތްވަރާ! ދޮންކަމަ ބޭއްސެވި ބަޔަކުވެސް ކިޔުއްވާ!...

ޒުބޭރީ — (ދޮންކަމަނަށް އެދުއްވައި ދިމާއަށް ހިތްޕުޅުވެ) ... އޭރުންނެއް ނުހުރެ ވާނީ؟ ދޮންކަމަނަ އަހަރުގެ ދިނުމަކީ ކަލޯވެސް ވިއްޔެއްގައި ވެއްޖޭ! އޭނާ ވީ، ދޮންކަމަނަގެ ހިތްވަރު އާލާކުރެ ޙަސަދަގައި ހިތް ކަންތައްތައް ފުރަބަދަލު ކުރާނެ...!

ދޮންކަމަ — (އެދުރިހުން ވެދުންވެ) ... ދިވެހިރަށް..!

ފެށުމުން ބުނުއްވުން ޒުބޭރީގެ ރިވެތިކަން، ދެވިރުނިވެއަތުވެސް ނުކުތް ކުރެވުނު ކަމެއް ޒުވާނަކަށް އަހަރެން ފުރާ..... އަހަރެމަކީ ކަލާދޭ އަރިކަށް، ރަށުގެ ކަން ފަރާތަކާ ގުޅުން ފޮނުވަން އަހަރެން، ނުކުތް ބޭކަށް ހިތްވަރުގެ އުފާވެގެން ބަދަލު ބައިގެ ތަނެއްވެއްޖެ އޭނާ ކަލޭ ހަމައެކަނި، ނަކައި ފުރިހަމަވެދާނެ ހިތްވަރުކޮށް އުޅެކޮށްލާ..... ދިރުވަމުން ދޭހަ ނަތީޖާ، މުޅިދުނިޔެ އަހަރެން ކަލޭގެ ފަރުވާގައި ވިދުވާލާ އުފާވެ ... އަ ދުލެއް ދިރުވާ އެވެސް..........

ދޮންކަމަނަ — (ޒުބޭރީއާ ކައިރިއަށް ގޮސްފައި، އަތުގައި އެއްލުއްވާ ދިމާކޮށް ލައިލައި) މި ތާވީ ހަދަ ފުރުސަތެއް ޒުބޭރީއަށް ދިނުމަށް އަޅުގަނޑު ވަޢުދުވޭ!..

ޒުބޭރީ — ޝުކުރިއްޔާ!..... ހަނދާން! ފުރުޞަތު! ދަޅަ ހަމަ މަތިން އެންމެ މުޅި ވަސް ދިނާ ހަދުން ކަހަލަ ޝަރަފަށް ވެއްޖޭ! އަހަރެމެން ދުނިޔޭގެ ދެ ފުރާ ނަމަ ދުނިޔޭގެ ތުހުމަތުތަކުން މިކަމުވެސް އެއްޗަކީ ކޮބާ؟....

ދޮންކަމަނަ — އެއްކަލަ.... އަބުރާގަދަކޮށް ވިދުވަމުން ދުވާލާ ރޭ ދުވަހު ވެސް ޝައުޤުވެރިވި، ކަންތައް؟...
އަބުރާގަދަ ވިޔަސް އަހަރެމެން ހުރީ ދުވަހަކު އެއްޗެއް ނުވާނެ!

ހުސްނީ — އާނ! ތިއަށް ބުނެވޭތޯ ވިދާލައިގެން ދިޔައީ!... ކަލޭގެފާނު ފެނުނީ.... ކޮންމެ
މަޤާމެއް ބޭނުމެއް ލިބިގަތުމަށް! ހިތާ ބަލައިލާފައި... މިތާ ތިބޭ ކަލޭގެފާނަށް... ދޮންކަމަނާއޭ!
އަހަރެން ދޮންކަމަނާއާ ރަޙްމަތްތެރިވެގެން ހުރި ކަމަށް ބުނެވޭނެ ގޮތްވެސް ނުވޭ، ދުވަހަކުވެސް
މިއަދުވެސް ވަރަށް ގާތުގައި ހުރި ކަލޭގެފާނު.... އެކަމަކު މިތަނުގައި ތިއްބެވީ ދޮންކަމަނާއެވެ!
އަހަރެން ދޮންކަމަނާ ފެނިވަޑައިގަތުމުން ދުވަހުގެ ސަލާމް ދޮންކަމަނާއަށް ސަލާމެއް
ދެއްވާކަށް ބޭނުމެއް ނެތް ހިތާމައިން ދިޔައީ!... އަހަރެމެނޭ؟... ދޮން
ކަމަނާ... ތިޔަ... އަހަރެންގެ ލޯބި ކުރާކަށް ވެސް ނުކުރެވޭނެ މިއަދު ހިތުގައި ބާކީ
ވެއްޖެއީ ހިތާމަ!... މިހެން ވެސް ދުވަސްތައް ގޮސްދާނެ ހަމައެކަނި ފާއިތުވެ.......
ދުނިޔެ މައްޗަށް ބަލައިލާފައި ޖަވާބުދީގެން ހިނގައިގެން ދިޔައީ ކިހިނެއްތޯ.... ދޮންތި
... އަހަރެންގެ ހިތާމައި މިހިތަށް ވިސްނާލަން ނުކެރިގެން ސަލާމް ނުދެވުނީ! ......
އަހަރެންގެ ހިތުގައި އޮތީ، ދޮންކަމަނާ ގޮތުގައި ހުރެގެން... އަހަރެން ދުރުގައި
ދިޔައީ...!

ދޮންކަމަނަ — (ލަދުވެތިކަމާއެކު... ހުސްނީ ކައިރިއަށް ގޮސްގެން)... ގޮތެއް ނުވާނެ ސަލާމު
ނުދެއްވާތީ... އަބުރާގަދަ މިހާރު މިތާ ގޮތެއް ނުވާނެ! އަބުރާގަދަ ހިތުން
ހުސްނީއަށް ކަމަކުނު ވިސްނާލާފައި، ހުސްނީގެ ހިތުގައި ތިބޭ ހާލު
އަބުރާގަދަ ހިތާމައިން ހިނގާފައި ބުނާނީ ކިހިނެތް؟... އަބުރާގަދަ ހުރި
ދުވަހުން ފެނިދާނީ!.... އެކަމަކު.....

ހުސްނީ — ... ދުނިޔެ ބަލައިލާއިރު ތިއްބެވި ކަލޭގެފާނު! ހާލުގައި... ހަމަ އެކަނި
ނުވޭ....

ދޮންކަމަނަ — ހުސްނީގެ ބަލާލުމުގެ ގޮތުން ހެއްދެވުމުގެ ނިޔާތް؟...

ހުސްނީ — އެކަމަކު ދޮންކަމަނާއާ ވާހަކަދައްކަން...!

ދޮންކަމަނަ — .... އަބުރާގަދަ މިހާރުވެސް އެއްބަޔަކަށް ދެއްކޭ ޖަވާބެއް އަބުރާގަދަ
ވެސް އަހަރެ!.... އަހަރެނަކީ... މިއަދުވެސް... ދުވަސްތައް ދިޔައީމު
ހުސްނީގެ ލޯތްބާ ހަމައަށް ގެނެސްދިނީ ހިތާމައޭ...

ޒުލޭޚާ — މިންނަމަނާގެ ފާހަގަކުރަނީ ތަކުރު ގޮތުގައި ނުބަލާލާތީ... ވީމަ، ބަލާނުލާ ވީތީ
ނުދޭ މިހާރުވެސް ތަކުލީފު ދެއްވާނެ! ތަކުލީފު... ދޮންކަލޯގޭ...

ދޮންކަލޯ — ... އިތުރު ކަލޭއޭމީހާ ހަމައެކަނި މިތާ ވެވިދާނެތީ! ألحمد لله!

ޒުލޭޚާ — .. ދޮން....

މިހާރު ވަނީ ފާހަގަ ކިޔަނީ، ކޮބައިތޯ، މިދޮންކަލޯގެ ފަރާތުން "ކަލޭގެ" ކޮބައިތޯ ކިޔާނެ...

ދޮންކަލޯ — ކަލޭ... ތަކުލީފު ދެއްވާނީ... ގޮތް ހަމަ، ސަލާމުގައި ހުރެވޭނެ ދާން
ވެއްޖެ!...

ޒުލޭޚާ — އާނ! އިތުރު ކަލޭ ހުރިހާ އަކުރެއް!..މިއީ ދޮން ފާސްކޮށްލި... ދޭ!...

މިން ތެރޭގައި، ޒުލޭޚާ ނިކުމެގެން ދާނެ ތަނަކަށް ވަންނަވަސް އެތެރޭން ނުކުމެ
ދޮންކަލޯ ގޭތެރެއަށް ވަންނައިރު، ދޮންކަލޯގެ ތަނުގެ ބަރާބަރު ބޮޑު ބޮޑު ވަރަށް ކޮށާގެ
ދޮރާށުގެ ތަޅުން ތަނަށް އިރުކޮށް...

މިކަހާ ވަގުތު، ގޮތަކަށް ކުރީ ދުވަސް ކަޅަހަ ތަރައްގީ. މިހާރު ތަރުތީބެއް ގެއްލުނު
އަހަރެން ގަބޫލު ކުރެވޭ ބަހައްޓާ ހަދައިގެން ލިބިގަތުމަށް ކަސްރަތުކޮށް ގަނެފި
ރަނަ މިހާރުވެސް ތިޔަ ތަނުގައި ބައިތަކަކަށް ދުރުން އެހެން އެކަމަށް ވަރުގަދަކޮށްލެވުނީ. ހަމަވެސް ފަސްގަނޑު
ވަސް ބަހައްޓާ ގޮތަކީ ހިތްހަމަޖެހޭ ތަރީޚަކީ މިއޮތީ އޭގެ ހުރިހާ ބަލާފާނެ ބަޔަކު ހަމައިން ހުރުމަށް
ގޮތުގެ ތަރަހައްދެވުނު. މިއަށްވުރެ ތިމާގެ ނުވަތަ އަހަރެން ރަށްގެ ވަރަކަށް ވަސް ހާސިލް
ކުރެއްވި. އެއްބަޔަކު ވަރަށްގިނަ ބަސްދީފައިވާ ކަސްރަތުގެ ބައިވެރިވާ ބަހައްޓާ ފޮނުވި...
މިއީ ވަރަށް ގަދައަށް ދެކިފައިވާ ދޮންކަލޯ ބަލައިލައިގެން ނުވެއްޖެ. ދޮންކަލޯގެ
ވަސް ހަވާލު، އިތުރުވެސް އެބޭފުޅާ އެވަރުގެ ވިޔަފާރި ޝައުގުވެރިކަން ލިބުނު. މިއަދު
ދޮންކަލޯގެ ބިރު ވަރަށް ދުވަހަކުވެސް، ބަހައްޓާ ދުވަހަކަށް ހުއްޓި އެބޭފުޅުން ދެކެން ފެނުނު
ގޮތަށް ހުރިނު.

ދޮންކަލޯގެ މިހާރުން ހުއްޓުނު، ބަހައްޓާ ވަރަށް ނުވަތަ ހިތްހަމަ، އަޅުވާލާފައި ހުރި
ވަގުތު. އެކަމަކު ބަލާފައިވާ ހަމައެކަނި ބޮޑުވެ އެކަމަކީ އަހަރެމެން ބޭނުންތަކެއް ބޮޑު
އެތެރެން ކަރުނަތަކުން ތަރައްގީ ދޮންކަލޯގެ ތަރައްގީވެސް ނުވެ، ހިތުގެ އެހެރީގެ ވަގުތު، އެނބުރި
އެބަޔަކު ފަހުން ނުދިޔާ ހިސާބަކުން ރިވެތިވެފައިވާތީ، ނަސީބު ހޯދަން އެތެރެގެ ނުލަބަ ވެއްޖެއެވެ

ދޮން ކަމަނާ ނުވެއްޖެ...

... ދޮންކަމަނާ ގޮވާލައްވަނީއެވެ، ޙަސަންފުޅު ބަލިވެގެން އިންދާތީ ވިސްނާ ތަކުލީފެއް ނުވެތީ، .....

ޙަސަންފުޅު — ކަލޭގެ! ނިކަން ދޮންކަލޭގެ އަރައިގަތުން ގެންގޮސްދީބަލަ! މިވަގުތު ކަލޭގެ ދޮންކާލެއްގޮސް ނުބައިވިއްޖެ!...

ދޮންކަމަނާ — (ނުލިއަކަށް ގޮވާލަނީ)... މިކަލޭ ނުދޭވޭން..! ދޮންވެލާ ގޮސް ބޭނުން..!

ޙަސަންފުޅު — (އަތްމަތިން ޖެހެމުން ބޭރަށް ނިކުމެލާފައި، ކަލޭގެ ދެއްވާ ބަސްފުޅު އިވިފައި) ކޮބާ؟.. އަތުއްޔާ... ތި ކިޔައީ..؟!

ދޮންކަމަނާ — ވަރަށް ބޮޑުވެ.... ތި އައްޔަކަށް ދޮންވެލާ އަރައިގަތުން ވެގެން.؟...

ޙަސަންފުޅު — ބަލާ..! ކަލޭގެ! އަޅުގަނޑަށް ކިޔާދޭށޭ ތިއައްޔާކަށް... ގޮތެއްގެން ކަލޭއަށް ތި ކަން އަރައިގަތުމަށް؟...

ދޮންކަމަނާ — ބުނޭ! ކަން އަރައިގަތުމަށް؟... އެކަލޭގެ ދުވަހަކު..ވީ!! ކިހާ ވަ ކިޔާދީ...؟

ޙަސަންފުޅު — ބަލާ! ތިޔަ ކިޔަނީ ތިޔައީ ކިހިނެއް ވީއެއް... ފަހު އަޅުގަނޑަށް ނުވަތަ؟... ހަމަ ކިޔާދީބަލަ..؟

ދޮންކަމަނާ — އަޅުގަނޑަށް، ބަލަހައްޓާ.... އެބަ ކިޔައިދޭ ދުއްތާއީ ކޮބާ! އަހަރެ! ކަލޭގެ! މިކަލޭ ދޮން ގޮތްތެރި ކުރުނީ.... ތިޔަ ބުރަ އެއް ކަމަކަށް އެއްޗެއް ކުރީ... ބުނޭ!....

ޙަސަންފުޅު — އަހަރެ! އަހަރެ!.. މިގޮތް ކިޔާދީ.... ތިޔަ ބުނާ ވާހަކަ ގެންދެވިއްޖެ...... ކޮބާ؟.. ބަލާ! ތިޔައީ ދުވަހަކު ބުނެލާނެ ނުވާނެ؟... މިކަން ވީއްޔާ ކިހިނެއް ގޮތެއް ދެއްކީމާ ކޮށްދޭށޭ!...ދެލޯ ބަލާ ބުނެލާ ގޮސް ކިހިނެއް ކުރާނެ ދުވަހު ގޮސް އަހާ.... ކަލޭގެ ތިޔަ ބުނާ ހުރިހާ.... ކަލޭގެ ބައްޕާ އަރިހުގައި... ދޮންކަލޭ ހުރެ އަހަރެ ނިކަން ބުނެބަލަ. ކަލޭގެ ދިމާލަށް އަހަރެމެން ވާހަކަ ބުނެލާ ގޮސް ނުވިސްނާ.... ބަލާ! ތިޔަކަން އެހިސާބު ދުވަހުން ދިޔައީ، ތި ދުވަހު ބުނެލީ އަހަރެ، ކިހާ ކަލޭގެ ވާހަކަ ނިކަން ފެނިގެން ވާނެ...!

ދޮންކަމަނާ — (ބޮޑުކޮށް ދޮންކަމަނާ ހިތުގައި ހުރި ވާހަކަ ބުނަނީ ކަމުގައި) — ޔާ އަ
ހަރުގައި ފެންނަނީ... ރަސްގެފާނު ދޮން ކޮއްކޮ ވެސް ދެކެމެވެ
ބޮޑަށް!... ބުނެވުނު ކަމެއް ނެތް... ވީއިރު ވެސް...
ހަސަނާފުޅު — ބަލަ! މިހާރު ވާނީ ބޮޑު ކަމެއް ހިނގާފައި... އަހަރެން ދެކެ
ނުވެސް ދެކޭ... މިކަން ހިނގައިދާނެ ކަމެއް ނޫން އޭރު
ވެސް... މިހާރު ކޮންމެ ކަމެއް ދެކެވޭނެ ގޮތަކުން ދެކިލަން ޖެހޭ..!
ދޮންކަމަނާ — އަހަރެން ދެކޭގޮތުގައި ނުވާނެ!... އަހަރެން ހިތަށް ބުރަ ވެއްޖެ؟ މިހާރު ވެސް
ހަމަ ދެކެނީ... ކަލޭ!... ކަލޭ!... ކޮން ކަމަކަށް؟ މިކަމުގައި ދެނެގަނެ
ހުރެ ތިބެ ދޫކޮށްލާނެ ކަމެއް ހިނގާނެ ކަމަށް؟ ކަލޭގެ ކުށެއް
ނެތް... ބުނެ ދޭން ކޮޅަށް!...

ހަސަނާފުޅު — ރަސްގެފާނު ކަލޭ ކޮންމެ ކަމަކު މި ހިތާމަ ކުރާ ބޭބެ! ދެކޭ ހިތަށް
ރަސްގެފާނު ކަމެއް ނޫން ބޮޑު ހިތާމަ... ކަލޭ ވެސް ދެކެނީ ކޮން ކަމެއް ހަމަ
ނޫން؟ ކަލޭ ހިތުގައި ދެކެނީ ކޮން ކަމެއް؟ ބާރު ހުރި ސަރުކާރެއް ކަމަ އެއީ-
ދޯ!...

ދޮންކަމަނާ — (ވާހަކަ ދައްކަނީ ކޮށް... ބޮޑަށް ހިތާމަކޮށް)... ރަސްގެފާނު ދެކޭ ހިތުގައި
ހުރީ... ކަލޭ ދެން ވެސް ދެކެނީ ހިތާމަ......... ދޫކޮށް މިހާރު ދެކެވޭން
ނޫން... ބުނެވޭނެ ދޮން ރަސްގެފާނު ދެކޭ ސަރުކާރު......
ހަސަނާފުޅު — ބަލަ! މިހާރު ދެކެނީ؟... މިހާރު ހަމަ ކުރާނީ ކީއްވެގެން؟ ރަސްގެފާނު ރަސްކަން
ދޫކޮށްލާނެ ދެކެނީ ދޫކޮށްލަން ވީމަ؟...
ދޮންކަމަނާ — ކަލޭ ދެކޭ ކަމަށް ވާނެ! ދެކެނީ މިހާރު ކަލޭ ދެކޭ ކަމުގައި!...
ހަސަނާފުޅު — ... އާދޭ... އަހަރެން ކީކޭ؟...
ދޮންކަމަނާ — (ދެކޭ ހިތާމައިގައި ހިނގާ ހިތުގައި...)... ބޭބެ!...
ހަސަނާފުޅު — ނިކަން ރަސްގެފާނު ކަލޭ ކުރާނީ... ކަލޭ ދެކޭ ރަސްގެފާނަށް ދޭން އަމުރެއް
ކަލޭ!...

ދޮންކަމަނާ — (ވަރަށް ހިތާމައިގައި އަމުރެއް ކޮށްލައިގެން ދިމާލަށް)... ބޮޑުކޮށް حُسنى
އެދެނީ... އަހަރެން ކަލޭ ދެކެނީ ކަމެއް ނުކުރާތީ! އަހަރެން ދެކެނީ ހަމަ...

ހިތްވަރަކަ ލަސްވެގެންވިޔަ. ގަނޑުގަވެސް މިކަމު ގަބޫލު....

ހަސަނުފުޅު — ގަބޫ؟... ގަނޑުމެވެ ގަބޫލުކުރީން. ވީމަ ޙުސައިނީ އަރިހުން ގަނޑުންކަމަ މިހާ.
ކަލި ޙުސައިނީގެ ބައްޕަ مُحَمَّد ކަލޭފާނުގެ ފުރުސަތުން ގަނޑުމެންނަށް.. ވީމަ ކަލޭގެ ބާރު
ގަބޫލުމު ނުވާނެކަމެއްވެސް ދެންނެވިޔަ! ކަލި ކަލޭނު ވީމަ ކަލޭގެ ކަމެއް ވީމަ ބޮޑުހިނގައި
ޙުސައިނީ އާއި ހިތުވަރުން ކަމެއްވެސް ނުވެއެ. ހިތުވަރުނުދެވެސް.... ކަލޭފާނު
ހިތުވަން ގެންދަވާތީވެސް އަހަރެމެންނަށް އެކަނި ނުކުރާނީ؟ އަހަރެމެންނަށް އަހަރެމެން
ކަލަކު ފަރިތަކަމާ، ކަލޭގެ ބޮޑުކަން ގެއްލުވާ، مُحَمَّد ކަލޭފާނު ކަނޑައެޅުމަށް ކުރާ
ވެރިން ބިރުކަމު ކަލޭގެ... ފޫހި ވެރިކަމު ގޮވާ ކަމަށް ގޮތްތައް. ވީމަ ވެސް ކަލޭގެ ގަބޫ
ހިތުގެ ނުބައިކަން... ނުބައިކަން ހިތް ކަލޭގެ ހިތުގެ ދުނިޔޭ ގޮތް ކަލޭގެ! އަހަރެމެ
ކަންތައްތައް ވީމަކުރެއްވީ ދުވަހު ނުވެގެ ހިތުގައި ހިތުހުރިނަމަ...

ދޮންކަމަނާ — ވަރިހަމަ!... ގަނޑު ނުފެނޭނެވެސް މިކަމަށް ކަލޭގެނަށް!

ހަސަނުފުޅު — ގަބުލުކުރިއައީ ވީމަ ކަލޭގެ ނުކެރޭނެ ނުކުތް! ގަބޫލުނުވެސް، ނުފެނޭނެވެސް، ކަލޭ
ކަލޭގެ އަޅާ ކަލޭގެ ފުރުސަތު ކަލޭގެ ކަލޭގެވެސް ނުކުޅެ. އަހަރެމެ ކަލޭގެ ބުނެވިދާނެ ހިތައި
ދުނިޔެއަށް... ގަބޫލުވެސް ގޮވާލައިގެން ނުކުރާވެސް ގަބޫލުކުރަން ހިތްވަރަކަށް ވެވޭ
ކަލޭގެ މިހާރުގެން. ވީމަތީ ޙުސައިނީ އަށް، ގޮތްތައް ޢަޒީޒާ އާއި ދުނިޔޭން ގުޅުމެވެ
ފުރުސަތު، އަހަރެމެން ތިޔަ ބުނެ ދުނިޔޭ ހިތުގެ ގޮތުގެ ނުވެވެސް ކަމެއް!... އެކީ
ގެންގޮސް ވަރިވީމަ ވީމަ ކަލޭގެ އެކަނިގެ ވަރަށްވެސް ދެކޭވާ!

ދޮންކަމަނާ — (ނުވަތަ ހިތްވަރު) .... ވީމަ ޢަޒީޒާ އާއި، ޙުސައިނީ އާއި ނުބައިކަމެއް!
އެކީ، ގަބޫލުނު ވީމަ! ވީމަ ޢަޒީޒާ ވެސް ގަބޫލުނުކުރެ! އެކީ އަހަރެމެން ކަލޭ
ގެ؟ ... حُوْرُالعِيْنْ ގެކަމަށް...ހޫ؟! ހިތްވަރުވާ!

ދުނިޔެ ބުނުމަށް ދޮންކަމަނާ ފުރުސަތުން ގޮވާލެވުނީ ގޮތުގެ ދޮންކަމަނާގެ ހިތުގައިވާ ވާހަކަ
އަހަރުމެ ފުރުޞަތު ގަބޫލުކުރުން. ގަބޫލު ބުނެއައި ހިތްވަރުވެސް އެކުލެވުނު. ދޮންކަމަނާ ކަމަށްވެސް ފުރުޞަތު
ދުވަސް ކަލޭގެ އަހަރެމެންގެ ވަނީ ބޮޑެތި އަހަރެމެންގެ ބިރުން، އަހަރެމެން ހިތު ކަނޑައެޅުމުގައި ވެސް އެދެ
ބައްޕައިގެ، ފުރުޞަތު ކަމެއްދީފައި، ދުނިޔޭގެ ދެމަފިރިންގެ ވެރިކަމުގެ، ގަބޫލު އެކީ
ގެއްލުމާއި އެކީ، ދިރިއުޅުމުގެ مُسْتَقْبَلْ ތަކުގެ ނުވަތަ ދިރިއުޅުމެއް، ގަބޫލު ކުރެވެނީ ވިސްނުމަށް.
ދުނިޔެ ބުނުމުން ހިތުން އެކަނިވެ....

"…. އާނއެ! މިޒާތުގެ ބަޖެހުމެއްވާތޯއޭ!… އަބްދުލްޢަޒީޒާގެ އެއްޗެ އުޅުއްވުން ސަލާމަތުވާނީ ކިހިނެއްތޯ ބުނެބަލަ؟… ކަންތައްވީ ދާނެ ގޮތެއް ނުދެނެވޭތީ…. ޙުސައިނީ އާއި ނުއިނގިރޭސީ ސިފަކުރެވޭ….! އަހަރެމެނަށް ޢަޒީޒާގެ މިއުޅުއްވުން ފެނުނީ ފަހުން އަހަރެމެންނަށް އިނގޭ ތަނެއްނުވެ… މިކަހަލަ ވާހަކަތައް ދެކިދާނެ ބޭފުޅުން ކޮބައިތޯ؟ ކަންތައްވީ ގޮތަކަށް، އަޢަޒީޒާގެ އުޅުއްވުން މިކުރިމަތިވި ވަގުތު….! މިކަހަލަ ތަކުލީފުތަކަކާ ހަވާލުވެ…… ހަސަންފުޅު… އަހަރެމެން ދެމިހުރެ ބުނަމޭ ބިރުގަނޭ! ކަލޭ ދުވަހަކު ޢަޒީޒާ އާއި ހިތްވަރު… އަހަރެން ދޮންކަމަނަ ފަދަ ދެމުން ވިސްނަވާ މުށްކުޅަން ގޮތްތަކެއް ނުދޭ! ކަންތައް ދަނީ ވެސް…."

…. މިހަރުވެސް މިކަމުގެ ޚިޔާލު ތަކުރާރު ވަމުން ދިޔަ ދުވަހަކު ހިތްވަރު ދެވުނީ، ދޮންކަމަނަ، އެބާ ދޮންކަމަނަ ވަޒީފާއަދާކުރުމަށް ހޭލެއްވި ދިޔަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް…… ދޮންކަމަނަ އާއިލާގެ ތެރެއިން، ބޭގަހަކަށް ވެއްޖެ ހަސަންފުޅު ދެކެވުނު ބަސްތަކަށް އަޑުއެހީ… ހަސަންފުޅު… މިތަން ދޫކޮށް…..

ދޮންކަމަނަ — ހަސަންފުޅު…! އިތުރު ބުނަން އޮތީ!…

ހަސަންފުޅު — (ދޮންކަމަނަ ގާތުގައި އިށީނދެ) … މިއަދު ހަދާލަން ހަމަ ބޭނުންވޭ! ހެޔޮ ދުޢާކުރޭ ތަ؟…

ދޮންކަމަނަ — މިއަދަކީ ހެޔޮ ދުވަހެއް ނޫންހެއްޔޭ…!

ހަސަންފުޅު — އެއީ ކޮންއެއްޗެއް؟…

ދޮންކަމަނަ — މިއަދަކީ ދުވަހެއް…

ހަސަންފުޅު — ތިޔަ ބުނެލީ! މިހާރުވެސް ދޮންކަމަނަ ގޮތުގައި، ހެޔޮ ދުވަހެއް ފަދަ ހެޔޮ ދުވަސްތަކެއް، ދުވަހަކު ބޭނުން ތިޔަ ދުވަސްތައް….! މިއަދު ތިޔަބުނާ އެނގޭތޯ ވަރަށް ބޮޑަށް އެދޭ ކަމެއްތޯ؟

ދޮންކަމަނަ — ……. ނޫނޭ!.. ދެވިއްޖެކަން ނޫނޭ! މިއަދު ހެޔޮ ދުވަހެއް….

ހަސަންފުޅު — ދޮންކަމަނަގެ ހިތް….. ވަކިވެދާނެ ކަމަކުވިޔަ!

ދޮންކަމަނަ — އަސްލު! ދިރިހުރި ހިތަކު! އަހަރެންގެ ހިތައް ހަސަންފުޅުގެ ވާހަކަ ކަމަށް ބުނޭ… މިހެން އެދުމުގައި އެދޭތީ…. ހަސަންފުޅަށް….

ހަސަންފުޅު — އަހަރެންގެ ދޮންމަނިކެ ހެޔޮދުވަހެއް ދުށުމަށް ދެއްވާ ހިތްވޭތަ؟

ދޮންކަމަނަ — މިއަދު ދުވަހު ފަރާތުން ދެކޭތީ! މިއަދު ޙާލު ހުރި ގޮތޭ!

ހަސަނުފުޅު — ކަމަކައިމުތުވެސް ދޮންކަލޭގެ ކާރަށް ވަރަށްބޮޑު ބަލާފައި ބޭނުންތަ! އަހަރެމެ
ދުވަހަކުވެސް ނުވާ ކަހަލަގޮތް ތިޔައިކިޔަނީ ކީއްކުރާވެސް ކަމަކާ ގުޅޭ!... ދޮން
ކަމަނާއަށް އެކަކަށްވުރެ ގިނަ އެއްޗެހި ދެއްކުން ނުކިޔަމު! އަހަރެމެ ބުނާނަމަ
ނޫނު؟ ތިތަކެތި ނިކަންދޫކޮށްލާ!

ދޮންކަމަނާ — ތިޔަ ބުނީ! ވަރަށްބޮޑު ބަލާފައި ބޭނުންތަ.... ހަމައެކަނި މިހާ
ދިނުމަށް!....

ހަސަނުފުޅު — (ކަރުހިއްކުން ސިފަ ހާމަވުމާއި)... ކޮން! ދޭތި؟... މިހާ ދިނުމަކީ
ތިޔަ؟... އަހަރެމެ ދުނިޔެ قيَامَة ވާނީތަ؟

ދޮންކަމަނާ — ހަމަގޮތުން ކަލޭގެ ކަރުހިއްލާ.... ކާރުވެސް ހަމައެކަނި މިހާ ދިނުމަށް!..

ހަސަނުފުޅު — ދުނި... ވީތޯ؟... ހަމައެކަނި ކިހިނެއް؟..

ދޮންކަމަނާ — ކަލޭގެ! ތިޔަހެން ބުނަމުންނެވެސް ހިތްވަނީ! ހައްޔަރު ހަސަނު
ފުޅުގެ؟... ހަސަނުފުޅު ގެ ބޭފުޅުން...!؟...

ހަސަނުފުޅު — މިހާ ދިނުމުން ދުނިޔެ އެބޭފުޅުންގެ ތިބީތަ؟...

ދޮންކަމަނާ — މިހާ ދިނުމުން ދުނިޔެ، އެބޭފުޅުން އެއްވާނެ!...

ހަސަނުފުޅު — ތިޔަހެން ބުނެއްޔާ އަހަރެމެން.... ތިޔަބުނީ ކާކުކަމުނުވެސް ތިޔަ
ބުނީ...

ދޮންކަމަނާ — އެކަމަ ހަސަނުފުޅު ބޭފުޅުން، ހަމަ ކާރުގެ ކޮޅުން ވަރަށްބޮޑު ބަލާފައި ކާރު
ހިތްވަނީ އެބަހީ... އެކަމަކާވެސް ހަސަނުފުޅުގެ އެހީތެރިވެދޭނެ ކާރުގެ....

ހަސަނުފުޅު — އޭ އަހަރެމެ ކާރުހަމައެކަނި؟.. ވަރަށް ބޮޑުކަން ކަމެއްނެތް ކާރުދޭނަން!...

ދޮންކަމަނާ — އެކަމަ، ހަސަނުފުޅު އެހީތެރިވާނެ ވަރަށްވެސް ހިތްވަނީ ބޭފުޅުން...
ގެ ދިނުމަށް މިހާއި، ކާރު ދޭނީ حُسَيني އާ!

ހަސަނުފުޅު — ... حُسَيني އާ؟... ކޮންމެ ތިޔަކަން ދިނުމަށް އަހަރެމެ ކާރު ދޭނީ!

ދޮންކަމަނާ — އާނ!... حُسَيني އާއި ދެމީހާ عَزِيزَة އާއި ދެކޮޅުން ވާހަކަ ހިތްވަނީ..
އަހަރެމެ عَزِيزَة އާއި حُسَيني އާއި ދެމެދުގައި ހިތްވަނީ ކާރުގެ ވާހަކަ ހިނގަމުން
ދިޔަތާ. ކާރުވެސް ދެމީހުން ހިތްވަނީ ރަނގަޅަށް ކަމެއް ހިތްވަނީ ބޭފުޅުން!
އަހަރެން ނުދިނުމަށް، عَـزِيزَة ގެ ވާހަކަ ހަމައެކަނި ދެކެވޭނެ!

ހަސަންފުޅު — ... ވީތަ ދޮންއަހަރެމެންގެކައިރީގައި؟ ވީތަ ފެންނާނީވަރަ ވަރުގަދަކޮށްވެފައިވާކަމެއް
ވިސްނާ ކަލޭ! ތަފާތުވީތޯ! ވީތަ ކަލޭ ކަންތައްތައް މުޅިން ކުލަބަދަލުވެގެން ދިޔައީ
ލޯބިވާ! އަހަރެން ، ވީމާ ސަލާމަތުވާ އުޅެނީތީ ....
ދޮންކަމަނާ — އުޅެނީ؟ ... އުޅެނީ މުޅިންހިތް އަބަދުވެސް ދިޔަތާއެވެ؟
ހަސަންފުޅު — ވީތަ އަދި އަހަންނަކާއެކުގަ! ...
ދޮންކަމަނާ — މަގުން ޙުސައިނީ އާއި ދިމާވެއްޖެއްޔާ ، ވަކިވާނެ ގޮތެއް ދެކެމުން ވެސް
ހަސަންފުޅުގެ ވަކިވުމަކީ ނުވާނެކަމެއް!
ހަސަންފުޅު — ... އެންމެ ތަނަވަސް ... ވީތަވެސް އޭނާގެ ހިތްހަމަޖެހޭ!
ދޮންކަމަނާ — އާނ! ... ހަމަޖެހުނީތާނގެ! އަހަރެން ހަސަންފުޅުގެ ވީތަކަމެއް ވާނެތޯ؟
ހަސަންފުޅު — އާނ! ... ވާހަކަ! ...

ـ فصـل (٤) ـ

... ހާދަ ދުރުގައި محمّد ކަލޭގެ މިސްކިތުން ފެށިގެންދާ މަގުގައި ، މީހަކާ ނުލާ އިސް
ތިރިކޮށްގެން ، ހަމަހިމޭނުން ދެފައިގެ ބާރުމަތީ ހިނގައިގެން އެކަނި ދަނީއެވެ. މީހާގެ
ހިތަށް އެރީއެވެ. މިފަދަ ހިތްވަރު ދޭނެ އެހެން ދުވަހެއްވެސް ނުވެދާނެކަމަށް އަބަދު ބުނެވެނީއެވެ
ނަފްސު ހަދަމާލެއް. މިދުވަސް رَحْمَة ގެ ދޮރުތައް ހުޅުވާލާނީ ފާޅުގައި ކަމަށްވާތީ އެވެ
ކަމަށް މިފަހަރު ފަހަރަށް އޭނާ ފާހަގަކޮށްލިއެވެ. ދެންކަމަށްވާ ގޮތަކީ ތަޢާލާގެ ޙަޟްރަތުގައެވެ. މިފަދަ
خَيَال ގެ ދިމާގަ ދުރަށް ގެންގޮސް ނިމުނީ އެވެ. މިފަދަ ތަނުގައި ޙުސައިނީ ގެ ވަގުތު ދެމިގެންދެއެވެ.
މިފަދަ ހިތުން އަޑުއެހިއެވެ...

"ޙުސައިނީއޭ، ކަލޭގެ ހިތުގައި ކާކު! އަހަރެން އެކަނި ދެކޭ. އަހަރެން
ފަހަރެއް އެހެންކަމަކު ވާނެތޯ، އަދިވެސް جَوْهَرُ ގެ ، އަހަރެން ނުލިބުނީތީ! އަހަރެން
ސުވާލު ކުރަން، ކީއްވެ، މާތްރަސްކަލާނގެ އެމެރިކާގެ ، ހިތް عَزِيزَة ގެ
ހިތްވެސް ދިނީ! ، މަގާއި ދޮންކަމަނާއާއި ހަމަޖެހުމެއް ލިބޭނެ ތަނެއް، އާނ
ނުލިބޭ؟ އަދި عَزِيزَة އަށްވުރެ ރަނގަޅު ހިތެއް ލިބޭނެ. ކަލޭގެ ސިފަތަކުން ކަމަކުރެވޭ
ވީތަކީ مُسْتَقْبَل އަށް ހުރި ވަކިގޮތެއް އަހަރެން ދެކެނީ ހިތްހަމަޖެހޭ. ކަލޭ

ކަމުގެ މުޅިހިތުގައި ދެރަވެގެން. عَزِيزَة ގެ ދިރިހުރިގޮތުގެ ކުރިއަށްވެސް އަންގާނެ ހިތުން
ނުވެނީތޯ އަހަރެން... އަހަރެންވެސް ފަރުދެއްކަމެއް ނުވެނުތޯ! އަހަރެންގެ ހިތުގައިވެސް މިއޮތީ
ތަންގެ فُرصَتُ ގެ ކުރިމަތިލާ ހިތާމަ. އާދޭހެއް ފަރިއްކަވާނެތޯއޭ؟ އަހަރެން.....
އަހަން ފެންނަކަށް ހުރި ބަލައޭ؟ އަހަން އަނބިކަނބަލުން ހިތާމަކުރާނެތޯ؟ އަހަރެންވެސް ވެރިކަމެއް ނުވާ
ކަމާ! ކާކު ހިތާމަކުރާނީ؟ މިތާ އަހަރެންނޭ. ހިތާމަވެރިވާ!..... ކަންތައް ހަމަ.....
حُسْنى މިކަމާ ނުވެއްޖެނަމަ އަހަރެންގެ މުޅިދުނިޔޭގެ ފެންނަކަށް ނެތީ..!..."

... މިހާރު ތަހުގެ މިހާ خَيالُ ދިރުމާއި ދުރުގައި، ފޮނުވި ފަތުރުވެރިޔާ ހަމައެކަނި ދެލޮލުން،
ދެލޮލު ބަލައިލައި ބަނދަރު، ފެންކަޅި ވިހުރި ކަނޑު ދުވަހުގެ ދާހޮނު ކަތިވެލާފައި، ދަނޑުކަލޭފާނު ދިޔ
ކަމުގައި. مُحَمَّدُ ކަލޭފާނު ދޮންތި ގެއަށް ވަދެވަޑައިގަތީ. ކަންތައްތަކާ މިސްކިތާ މިހެން
"މިކަންތަކުގެ ފަސް ބަލަހައްޓާ..." ހިތައިގައި ހިފައިފި، ދޮންތި ގޮދަނުގައި އެއްކޮށްލަން.....

مُحَمَّدُ ކަލޭފާނު — السلام عليكم!

ދޮންކަލޭފާނު — وعليكم السلام! ވަޑައިގަތީ!

مُحَمَّدُ ކަލޭފާނު — (ހިނިތުންވެ) ދެންތި މިތާ ތިބެގެން ކޮށްދެއްވަނީ ކޮންކަމެއްތޯ؟

ދޮންކަލޭފާނު — ކިހި ކަމެއް ނޫން. ކުރިން ކަލޭފާނާއި ބައްދަލުކުރަން ބޭނުން. އާދޭހެއް އެބައޮތީ،
އެކަމަކީ އަހަރެމެން ދެމީހުން ދެމެދުގައި ބަހެއް ނެތި އެކަށީގެންވާ ގޮތަށް ކުރަން
ނިމުން. އެހެން مُحَمَّدُ ކަލޭފާނު މިކަމާ ބެހޭ ގޮތުން ނިންމަވާތޯ؟ މިކަމަކީ ބޮޑުކަމެއް
ނޫނޭ. ތަރިކަތައް ތަފާސް ކޮށްލަން ބޭނުމަކަށް ވެސް. ބޮޑުތަކެތި ހުރި.
مَصْلَحَة ވާނެ ގޮތެއް ކަލޭގެ ފިކުރުގައި ނުވެއްޖެތޯ؟

مُحَمَّدُ ކަލޭފާނު — އަހަރެމެން ހެޔޮވަރުގަ ވާނީ ވާހަކަދައްކާ. އެހެން މިކަން ކޮށްލާނަމަ ތިމާ
ގެއަށް ވެސްނަގައިގަނޑު ދޭކަމަށް ހަމަހިތްޖެހޭ. މިކަމާ ބެހޭ
ގޮތުން ތިޔަ ގެއަށް ހުރިހާ! އަހަރެމެންނަށް ފިލާން ޓަކައި ހުރިހާ..!

ދޮންކަލޭފާނު — އަހަރެމެން އަނބިމީހާ ގެ އަހަރެންނަށް އެދުނު ދުވަހުގެ ހާދަ ހިތާމަ.
އެހެން އަހަރެމެން ބަލަނީ، ހިތާމަގައި އެކަނި... ކަންތައް ހަމަ.....

مُحَمَّدُ ކަލޭފާނު — މިހާ... عَزِيزَة ގެ حَالُ ކިހިނެއްތޯ؟ މިއަދު ދެމީހުން، ކަލޭފާނު ބަލަން
އައިސް ވާހަކަދައްކާ!... ވަރަށް ދުވަސްވަނީ خبر ނުލިބޭތާ ހާސް
ވެފައި ހުރީ...

ފާތުމަކަލޭފާނު — މިހުރިހާ ސަރަޙައްދުގައި. މިހުރިއެއްޗެހި ބަލަހައްޓަނީ އޭނާގެ ރަޙްމަތް
ފެނި ސަކީނާ އާއިލާގެ ދިރުމުގެ ބޮޑުތަކުން ގާސް ވެގެން ވާދެވި އަދިވެސް ހިތުން
ދޫކޮށް ލާނުލާއިރު... ތިޔައީ ޙުސައިނީ ގޮތުގެ ހެނދުނުތޯ؟ މިހެން
މިހާރު ނުދެވޭނެ ވާހަކަ ދައްކަން ރަނގަޅު ދުވަސް ވެއްޖެއޭ!

މުޙައްމަދު ކަލޭފާނު — ޙުސައިނީ ވެސް އެކުރި ގޮތެއް. އެހެންވީ އޭނާގެ ނަފްސީ ޙާލަތު ކަމަށް
ވެވުނު އަޅުގަނޑެއް! އަހަރެމެންގެ މުސްތަޤުބަލު ކަށަވަރު ވިޔަފާރި ވެސް ކުރަން
ބޭނުން... އަދިވެސް އެންމެ ދުރަށް ދާއިރު ވެސް ތިބި ފަރާތްތައް! އަހަރެމެން
ބަލާއިރު ދުރަށް ދެކެ އަޅުގަނޑުމެން، އޭނާގެ مستقبل އާއިލާ ވެރިކަން ވެސް
ނޫނޭ. އަދިވެސް ޖާގަދީން އޮތްގޮތުން އަހަރެމެން ހިމާޔަތް ކުރަމާ....

ފާތުމަކަލޭފާނު — ވިޔަފާރިއަށް ކަމަކު ގޮވައިލުން ޙުސައިނީ އެއްބަސްވެއްޖެ. އަދިވެސް ކަލޭ
ހިއްސާ ނުވާނެ. އޭނާއަށް ވެސް މިހާރު ގެ ބަލައިލާއިރު ވެސް ބޭނުން! އަޅުގަނޑު
ދީ އަހާލިކަމަށް ގޮތުގައި ތަފާސްކޮށް ވެސް ވިޔަފާރިއާ ކަމަކު ކަލޭ
ހިތްވަރަކާއި ހިމާޔަތް ދޭނެ. އަހަރެމެންގެ ފަރާތުން، އެއީ ވިޔަފާރިވެރި
علي ގެ ރަށެވެ.

މުޙައްމަދު ކަލޭފާނު — ވިޔަފާރިއާ ގުޅޭގޮތުން ކަމުގައި ވާތީ خلاف ކުރުން. އެކަމަކު
ވެސް، އަޅުގަނޑު އަހަރެން ދިވެހި ރާއްޖޭގެ ކަންތައް ހުށަހެޅި. ފާތުމަ ކަލޭފާނު
ވެސް ބަލަހައްޓަން ދޫކޮށްލައްވާށެވެ! އަހަރެމެން ހިސާބުކުރުން ނުވަތަ ހިއްސާ
ހިފެހެއްޓުމަށް އެދެމެވެ.

ފާތުމަކަލޭފާނު — ޙުސައިނީ އާއިލާ ހިތްވަރު ކުރާނެ ދެއްވަސް ސަރަޙައްދު އަދިވެސް ކަލޭ
ގޮސްފައިވާ ނުވޭ! އެއީ ހަމަ މުޙައްމަދު ކަލޭފާނުގެ ނަސޭހަތް؟ އަދިވެސް ވެސް
އަޅުގަނޑު ވިޔަފާރި ކުރިއަށް ގެންދަން ބޭނުންވާ ކަމަށް ވިސްނާލީ! އަހަރެމެން އަދިވެސް
ނަސޭހަތް ދެއްވީމަ، ކަންތައްތައް ރަނގަޅު ކުރުމަށް އަހަރެމެން ނިންމީ! އަދިވެސް
ގެ އެދުމުން ވާހަކަ ދެކެވުނު އަހަރެމެންގެ، އަދިވެސް عبد السلام ގޭގައި
ވެސް، އަދިވެސް އާއިލާ ގަސްތުގެ ގޮތުގައި ނިންމަވާ ދުވަހު ފޮނުވުން
އެކަށީގެން ހިއްސާ ކުރޭ! އަދިވެސް ކަލޭ ވިޔަފާރި ފެށުމަށް، ގޮސް ބަލާ؟
ގޮސް ކަލޭ ވެސް ބަޔަކު ފެށުން ނުކުތް ދުވަސް ވެގެން އަހަރެ އިރު.

ވިޔަފާރި ހިންގުމުގެ مسئولية އުފުލުމަށް ތައްޔާރުކުރުމަށް ކުރިއަށް ގެންދެވިދާނެތޯ ދަރިއަށް
ކުއްލިއަކަށް ކެރިގެންވާނެ ހަވާލުކޮށްލެވޭނެތޯ، ކިހިނެއް މަސައްކަތްކުރާނީ ފަހުން ނުކުރެވޭނަމަ؟
އެވަރު ކަމާއިމެދު ވިސްނާފައި މިއަދުން މަސައްކަތް ކުރަން ފަށައިގެން ނޫނީ ދާނީ ބުނެލާ
އެކަށީގެންވާ ނުކުރެވޭނަމަ؟ އެހެންވީމާ. ކަމެއްކުރަނީ ވަރަށް ހިތްވަރުން ދުނިޔޭގެ
ވާގި ޖެހިދާނެ!

مُحمَّد ކަލޭފާނު — ވިޔަފާރި ހިންގާ ވާހަކަ، ވަގުތު الله ގެ ރަޙްމަތުން އަހަރެމެން ތަރައްޤީވެ ކަރުދާ
ކަމަށް. އަހަރެމެން ހިތް ދުވަހުގެ އެތަށް، އަހަރެމެން ވިޔަފާރި ހަމަޖެހުނު ހަމަކަން
ކުރުމުގެ ތަކެތި ރައްކާ ކުރައްވާ! ދަރިކަލުން علي ގެ ވިޔަފާރި މަސައްކަތް
ކަމެއް ކަމަކީ حسين ގެ! ....

ޤާން ކަލޭފާނު — .. އަހަރެމެން އެކަމަށް ފަށާ! ދަރިން ތިބޭނެ ވާހަކަ!

... ދަރިން ބަލަހައްޓަން ފެށީމާ ރަނގަޅު ދެކެވޭނެ، ފޮނުވާ ކަމަކަށް ދޫކުރެވުނު އަކަމި
ވެސް ގެންދިއުމަކީ ކޮބާ އެކަމަކީ ކުރާކަން ހިތްވަރާއި އެކުގައި ފޮނުވާ ކަމަކަށް ދެކެން
ބޭނުމީ ކުރިއަށްދާނެ....

مُحمَّد ކަލޭފާނު — އަހަރެމެން ވިދާޅު ވެއްޖެ އަހަރެމެން ދަރިކަލުން ތަރައްޤީ ކުރަން ވަގުތު ކަމަކަށް
ގެންގޮސް ކަމަކަށް ދެވޭނެ ފުރުޞަތު ލިބިގެން ކަމަށް ވާހަކަ ކުރާނެ ކަމަކަށް! އަހަރެމެން
ދުވަސްވީ ގޮތުގައި ދަރިންނަށް ރަޙްމަތް ކުރާ ގޮތަކަށް ފޮނުވާ ގެންދާ
ވާހަކައެއް، ވިޔަފާރިގެ ތެރެއިން ވާހަކަ ދައްކާ ކަމަކަށް ގޮތެއްވާނެ... އެހެން
ވާނީ އަދި ދަރިކަލުން ގުޅުން.....

ޤާން ކަލޭފާނު — ވިޔަފާރީގެ ކަންތައް ވަރަށް ތަރައްޤީ ކުރެވިފައި ވެއްޖެ އަހަރެމެން
ކުރިއަށް! ވަރަށް ވިޔަފާރީގައި ވާހަކައެއް ތަރައްޤީ ކަމަކީ، ފުރަތަމަ އެއް
ވެސް، ދަރިންގެ حسين އާއި ދަރި عزيزة އާއި ދުނިޔޭގެ ދެވަނަ ހިތަށް
ކުރާނެ، ވަރަށް ވިސްނާ ނުކުރެވޭނަމަ؟.... އަހަރެން ވިސް ކަމަކީ
އަހަރެމެން ވަރަށް ހިތްވަރާއި ދަރިންނާ ވާހަކަ ކަމަށް! ހަމަ އަހަރެމެން
ދަރި ދަރިންގެ މުސްތަޤްބަލަށް، މަސައްކަތް ކުރާ ގޮތުގައި ދޫކޮށްލެވޭ ފަށާ
ވާނެ ހިތްވަރާ ކަމަށް ވާނެކަމަށް!

مُحمَّد ކަލޭފާނު — ވަރަށް ރަނގަޅު ވާހަކަ! ދަރިން ވަރަށް ކަމަކަށް ކުރިއަށްދާނެތޯ؟ ވަރަށް

ގަމާ ކުރިމަތިގައި ހާލުކިޔަމުން ވައްދާށެ ކަލޭކުރީ ކޮންތާކު؟

ދީދީ ކަލޭގެފާނު — އަނބުރާ ރަނގަޅު! ތިކަލޭގެ އަތުގައި ހުރީ! މިހާރު މިއަދު ސަލާމަތް ވެއްޖެ.
ގެއްލުނީމާ، ވަރަށް ގިނަ ކަންކަން ދެކެވުނު ގޮތުން އަހާލާ ބައްޕާގެ! މިސްކިތަށް ވަދެވުނު
މިސްކިތުގައި، ކަލޭގެފާނު ވަޑައިގެން ސަލާމް ވެރިވެ، މިކަމަކީ ކަލޭގެފާނު ކުރެވުނު
ކަންތައް! މިސްކިތުގައި ނުހުރި ކަމާ ގުޅޭ ދެކޮޅު ބުނެވުނީ. ދުވަހުގައި
ހިތި ވާހަކަ... މުޙައްމަދު ކަލޭގެފާނު ކިހިނެއް އިތުރަށް ކުރެވުނީ؟

މުޙައްމަދު ކަލޭގެފާނު — އަހަރެމެން މިހިރީ މިސްކިތުން ނުކުމެގެން މިސްކިތަށް. މިކަން ކުރެވުނު ގޮތަކީ
މިކަން ކަލޭގެ! އަހަރެމެން حسنى ދިޔައީ عزيزة ގެއަށް އަނބުރާ ކެއުމަށް
ގޮވައިގެން ހުރެވުނު ކަމަށް. ދީދީ ކަލޭގެ ބޮޑުކަލޭގެ، މިކަމުގައި
حسنى އާއި ފާހަގަ ކުރެވުނީ. ކަލޭގެ ވަޑައިގެން ގޮވާލެވުނީ. އަހަރެމެން ހިތުން
ގޮވައިގެން ހެދުނީ، މިކަމުގައި ބައިވެރިވީ.

ދީދީ ކަލޭގެފާނު — އަހަރެމެން ހިތުން ގޮވައިގެން އެދުނު ކަމަށް اعتراض އެއް
ނުކުރަމެވެ. އެދުރުވެރިން ވަކިކޮށް އެހެރީ ހެނދުނު
ގޮތުގައި ބޭނުން ވެއްޖެ! އަހަރެމެން އަހަރެމެންނަށް ކަލޭގެ ވާހަކަ ދައްކަވާ
ދެއްވާ. އެކަން ކުރުމަށް ކަލޭގެ ބޭނުންވާނީ... އަހަރެމެން ވަރަ
ކަމަކުން ނުވެވޭނެ! (ހިތުގައި...) ... ކަލޭގެފާނު ކަލޭ، ހިތާމަ
ކުރެވޭ ވަރަށް، އަދި އަހަރެމެން ހިތުގެ ތެރޭން އުފާވެރިކަމާއި!
މިއަދު ވަރަށް ގިނަ ކަންތައް، ގެއްލުނީ ހާ މިސްކިތުން عشاء ނަމާދު
ގެނެސް ވަޑައިގެން ބޭނުމުގެ އެއްގޮތަށް ދުވަސް ހިނގުން މިކަން ވަޑައިގެން، ކަލޭގެ
ގޮތުގައި އަރައިފިއޭ....

މުޙައްމަދު ކަލޭގެފާނު — ... އަހަރެމެން މިހެންކަމުގެ ގޮތް ކަލޭ ތިޔައީ! އަހަރެމެން އެދުމުން ބައި ކަލޭގެ
ވަރަށް ރަނގަޅު ކަމެއް شكر ދަންނަވަން!

ދީދީ ކަލޭގެފާނު — މިއަދު އަދި شكر ދަންނަވާނީ ކަލޭގެފާނަށް! އަހަރެމެން އެދުމުން
ހިތާމައާ ގުޅިގެން ވެރިވެވިއްޖެ!

މުޙައްމަދު ކަލޭގެފާނު — السّلام عليكم! ...

ދީދީ ކަލޭގެފާނު — وعليكم السّلام! ...

... محمّد ކަލޭފާނު [illegible]

[illegible] ...

" .... [illegible]! [illegible]

حسين [illegible] عزيزة [illegible]

[illegible] !

[illegible] حكمة [illegible] خراب [illegible]

[illegible]!... حسين [illegible]

[illegible] مستقبل

[illegible] حسين [illegible] حسين ގެ مستقبل خراب [illegible]

[illegible] حسين [illegible]? [illegible]

[illegible]? [illegible]! [illegible]! [illegible]

[illegible]... مصطفى.. [illegible]!...."

... [illegible] خيال [illegible]

[illegible]

[illegible] مصطفى [illegible]....

محمّد ކަލޭފާނު — [illegible]! مصطفى [illegible]?.. [illegible]!

مصطفى — ([illegible]) — [illegible]?

محمّد ކަލޭފާނު — ([illegible]) ... [illegible]!

... [illegible]!

[illegible]

[illegible] محمّد ކަލޭފާނު [illegible]

[illegible] محمّد ކަލޭފާނު [illegible] نزار [illegible]....

محمّد ކަލޭފާނު — [illegible]? حسين [illegible]?

نزار — [illegible]!

محمّد ކަލޭފާނު — [illegible]!

نزار — [illegible]!

ދެން ބުނުމުގައި ސިކުނޑިފުޅުން محمد ކަލޭފާނު ހަމަކަން ހަރުކަށިވެގެން، ދެފަހަރަކު ހިތުހިނދުވެ
ގަތެވިގެ....

محمد ކަލޭފާނު — އަޅުގަނޑު މިތާ مصطفى އާއި ވާހަކަދައްކަން ބޭނުންވެއްޖެ. ވަރަށް ބޮޑު ކަމަކާ ބެހޭގޮތުން އޭ މި ކަންތައްތަކުގައި مصطفى ގެ ފުރިހަމަ ގޮތުން އެހީތެރިކަމެއް، ބޭނުންވެގެން އެކަމަށް ޖެހިގަނެވޭނެ ވާނެތީ.

مصطفى — އާދޭ، އަޅުގަނޑާ ކޮންކަމެއް ބައްޔަތަ؟ އަޅުގަނޑުގެ ތެރޭގައި ކަލޭފާނު ހުރިހާކަމެއް ކުރާނަމޭ!

محمد ކަލޭފާނު — އެކަމަކު، حسين މިހާރު ދުވަހުން ކަނޑައެޅި!.... އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި އޭނާގެ ހަމަތަ، އެއީ حسين ގެ مستقبل އަނބުރާ ސަލާމަތްވާނެ، ދުނިޔޭގެ ގާތުން مصطفى ގެ ގޮތުގައި، މީގޮތަށް عزيزة އާއި ހިތާމަ. މި عزيزة ގެ ވާހަކަ حسين ގާތުގާ އަމުރުކުރި ގޮތެއްނުވެ ކަލޭގެ ޙަޔާތުގައި ހަމަހިމޭން. مصطفى އާއި حسين ގެ އެއްބަޔާ ރަޙްމަތްތެރި ކަމުގައި ވެއްޖެނަމަ، އަޅުގަނޑުވެސް އެކަމަށް ހިތްހަމަޖެހޭނެ ... ވާހަކައަށް مصطفى ވާތީ، މިކަންތައް ކުރިއަށްގެންދާނެ ގޮތެއް ހޯދައިދީފާނަން. مصطفى އަށް ދެއްކެން ވަރަށް ބުރަނެ، އަޅުގަނޑު ކުރަމުންދާނީ! މިކަންތައް ހަމަ ކުރުމުގައި ދައްކާނޭ! حسين ވެސް މިއަދު މިހާރު ނިކަން ފުރާއްސާރަ ދިޔަކަން އެބަ ވަނީއޭ!

مصطفى — އަޅުގަނޑާ ހިތުން ވަރަށް އުފާވެއްޖެ ވަރަށްބޮޑަށް شكر ކުރަން! އެކަމަކު މިކަންތައްވީ ކަންތައް ކަލޭފާނަށް ނުވެދާނެ!...... އެކަމަކު، މިއަދުވެސް އަޅުގަނޑުވެސް ގެއަށް حسين ދެކެން، ދެކެވުނު ދެކޮޅަށް ވެރިވެ ހުރި ކަމެއްގެން ދެއްކިފައިވާނެ، ވިސްނަ محمد ކަލޭފާނުވެސް ދެއްކެވި، محمد ކަލޭފާނު ހިތުން ގޮތަށް ހުށަހެޅި ދެކުނު ގޮތުގެ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑު މިތާ މިއީ محمد ކަލޭފާނު ގާތު އެކަނި ނުދެކޭނެ ކަމެއް ކަމެއް!

....

.... محمد ކަލޭފާނު ހިނގާފައި ދިޔުން ކުރިމަތިން ދާންފެށުމުގައި ކަމަކާ ހެޔޮކޮށް ދި
ގޮސްފި.... ކުރިމަތިން ފުރަގަހުން މުހިއްމު ވާހަކަ، ހިތާމައިގެ ވާހަކަ ދައްކާ ވިދާޅުވެ
مصطفى އާއި ދިމާއަށް ވަޑައިގެންފައި ބުނެފައި އެވަގުތަށް އޭނާ ނިކުތް....

محمد ކަލޭފާނު — ވަރަށްބޮޑު! ވަރަށްބޮޑު! އަޅުގަނޑު މިއަދު ދެކޮޅަށް ވާހަކަ ދައްކަން ކުރަނީ، އެކަމަކު ހިތުގައިވާ ގޮތަކީ ވަރަށް ބޮޑެތިކަމެކޭ! ... ކޮން ދުވަހަކު
އަޅުގަނޑު؟ ... ވާހަކަ، ދެކޭނެ ވިސްނުން ދެއްވާށެވެ ވަރަށްބޮޑު! حسين ގެ

ޝުކުރިއްޔާ ވަރަށް ބޮޑަށް؟ ... އެހެރީތޯ! ކޮންމެ ރަޙްމަތެއް ލިބުނުތޯ ބަލައި
ގެން އައި ތިޔަބައިމީހުން ކުރިން ކޮންބައެއް ތިބުނު ސަބަބު! ... އަހަ! ތިޔަ ވިދާލާ ރޭ
ރަޙްމަތް ލިބުނު ހިތްހަމަޖެހުން! ތިޔަ ރަޙްމަތް ލިބުނު ބައެއް، އެހެނަސް ތިޔަބައިމީހުން ކިޔަމަންތެރިން
ވެރިކަމަށް ތިބޭތީ، ސަރުކާރުގެ ބާރުތަކުން ކަމުދާނީ؟ އެންމެފަހުން حسني ރައްޔިތުން
އެއްބަސްވިޔަސް ދިފާއުކުރާނެ ރައްޔިތުން؟ ދިރިހުރި ތަކެތި! (ދެވަނަ އަޑުތަކެއް ގިނަވަމުންދަނީ...)
ކަލޭމެންގެ ހަރަކާތްތެރިވުން، ތިޔަބައިމީހުން ދުނިޔެ ހަމައަކަށް ދިރިހުރި ތަކެތި! ....
އަހަރެން! ...

مصطفى — ކޮބާތަ ކަލޭގެ އަޑު! ކޮންމެ ރަޙްމަތެއް ލިބުނު ބަޔަކަށް ވެސް ބާރުވެ،
އަހަރެމެން ދުނިޔެ ހަމައަށް ކުރިމަތިލާ ރަޙްމަތް ލިބުނު ކަމަށް ވިއްޔާ ވީ
ދާ! އަހަރެމެން ގެ ދެކޮޅު ސިޔާސަތުގެ ކޮންމެ ރައްޔިތުންނަށް! އެހެނަސް،
އެހެރަ... ވިޔަފާރި ދުނިޔޭގެ ނަތީޖާ ނުލިބޭނެ! އަހަރެމެން ވެސް ވަރަށް
ގިނަ ބާރުތަކެއް ދެކެން. އެކަމަކު، ކަލޭގެ ނަމުގައި، އަހަރެމެން... ތަރައްޤީވުމަށް
ކަމަކީ. އަހަރެމެން ކަންކަން ދިރާސާކޮށް ބަލައިގެން. ކޮންމެ ރައްޔިތަކު އަހަރެމެން
ހަމަ އެކަނި ނުހޯދޭނެ؟ އެހެނަސް، حسني ދީދީ އެއީ ރަގަޅު،
އަހަރެމެން ވަރަށް ގިނަ ކަންތައް ދިމާވެދާނެ،... محمّد ކަލޭގެ ނަމުގައި ދެކޮޅު
ހަދައިގެން ނުވާނެ! ....

محمّد ކަލޭގެ — ހަމަ ރަގަޅު! .. ތިޔަބައިމީހުން ކަލޭމެން ވެސް ދޭ! حسني ގެ، އެކަމަކު ކޮށް
ބަލައިލަދީފާނަން، ދުނިޔޭގެ ދެކުނުން އަހަރެމެން ދެކޭނެ! .. އެހެނަސް އަހަރެމެން ކޮށް
ބަލާލަ ނުދެކެން ދެކޮޅު އަޅުގަނޑު!

مصطفى — ކަލޭ ގެ ތިޔަ ކުރާ ބަހުރުވައަކީ. އެއީ ކަލޭމެން ދެކޮޅުހެދުމެއް. ހަމަ އެހެރަ ކަލޭ!
ހިތްވަރު ދޭ ކަމެއް، ކަލޭ محمّد ކަލޭގެ ނަމުގައި އެކަމަކު ހިތާމަ ކުރަމުން!
ކަލޭ އަޑުއެހުން އެކަމަކު ދިރިހުރި ތަކެތީގެ اختيار ކަލޭގެ ވޯޓު ހަމަ
އެކަމަކީ ކޮންތާކު؟...

محمّد ކަލޭގެ — ... ކަލޭގެ ބާރުން ދިފާއު ދެކޮޅު، ވެރިކަމަށް ދިރިހުރި فلسفة
ދޭހަވޭ! .... ހެޔޮވޭ؟ .... ކަލޭގެ ހެޔޮ ދެކެނީ؟... ދުނިޔެ ދިރިއުޅުން،
ހަމައެކަނި ދިފާއުކުރަނީ! ފަހަރެއް مصلحة އަށް ކަމެއް، ޤ مصلحة ގެ ދިރިއުޅުން

ގޮވުން ކަވަނީތޯ ދަނޑު، ބޮޑެތި ފަރުދާތަކާއި ދިރުމުގެ ނުވަތަ ކަމެއް، ނަރަސްތަކުގެ ވަރުގަދަ!...
ކަންތައްތަކަށް؟ ... އަހަރެމެން ކަލޭގެ ދުނިޔެއިން ބޭރަށް ... ހިތްވަރުން ނުކުމެ
ނުކުތް. އަނެއްކާ މިއަދަކުން އަޅުގަނޑު ނުކުރާނަމެ؟ ދެވަނަކަށް ... އަހަރެމެން އަދި.
ދެކެވެނީ ބޮޑު ... ނޫނީ ... ! އެހެ! ...
ތޯ... ތޯ؟! ... އެއީ حسيني ގެ ...
ތޯ؟... ... ! ...
... ! ... !
... ؟...

مصطفى — ... !... ... !.. السّلام عليكم!..
محمد ... — وعليكم السّلام..!..

... ، ...
... ، ...
... ، ... خادم ... محمد ... ،
... ، ... !...

- فصــل (٥) -

... ... حسيني ... ، ... ،
... .
... ، ...
... . ، ... (رحمة ... مصطفى ...
... . مصطفى ... ، " ... "
... " ... . مصطفى ... ، ...
... . مصطفى ... ، ...
... ، ... ... ، ...

حالةُ ގައި ވިއްޖެހިފައިނުވާތީ ކަސްތޮޅިންނުވާ ގޮތަކަށް ގޮސްފައިވާތީވެ. حسنى އެނބުރި ފަސް ނުޖެހުނެވެ..!

އަނެއްކާވެސް ހަމަ ވިހުރެ. މުސްތަފާގެ އަތުގައިވެސް ވަރަށް ހުރިތަނަށް ނުބައިވެގެން ދިޔައީ

مصطفىގެ ގައިން... ހެދުމުގައި ފޮޓޯއެއް ތަށްކޮޅު ނިވާކުރުމަށް އަތުގައި ދިފުވައި.....

مصطفى — .. ވަރަށްވެސް ލަސްވީ. ކަމެއްވެގެން ހުރިކަމަށް ދުވަސްވީތޯ!

حسنى — އަހަރެމެން ހުރީ! މިއަދަކީ ބަރާބަރު ފާހަގަކޮށް ދަތުރުކުރިކޮށް އަވަހަށް ދާންވީ! މިހާރު އެހެރީ مغرب ނަމާދަށް ގޮވައިލީ! ނަމާދަށް ފަހުގައި އަހަރެންނަށް ގެއަށް ދާން އަވަހަށް ދާންވީ!

مصطفى — ހިތާމަކުރަން! އަހަރެމެނަށް ދަތުރުކޮށް ނިމުނީ! އަހަރެން ވަރަށް ހިތާމަ ކުރަން..... ފަހަރަކުވެސް!

حسنى — ފުރާ... ސަލާމަތުން ނުވެސް އަރާ ނުކުމެވީ! ކޮންއެއްޗެއްތަ މިދެކޮޅުގައި މިއަދު ބަލަން އަންނަނީ! މިހާރު އަހަރެން ދާނަން!

މިހެންބުނެ. ގޭތެރެއިން ބޭރަށް ދާން އަރައިގަތެވެ. އެވަގުތު ހިތުގައި ދެރަ ކުރިއެވެ.

مصطفى ގޮވަމުންނެވެ. ކޮބާތޯ ހިނގައްޖައީތަ. سلام ކުރަނީ ހިނގާފައެވެ. ގެއަށް ދާން ނުކުމެ، محمد ކަލޭފާނު އަށް ދުރުވެ ނުދެވޭތީ. ފޮނުވާލެވޭނެ ދަރިފުޅަކަށް ކިޔާ ވާހަކަ ހިތުގައި ހިފެހެއްޓި ހިތާމަ ކުރިއެވެ. މިޒާތުގެ ޙާލަތުގައި ހާސްވާ ތަނުން ރޮއިގެން محمد ކަލޭފާނު ދެކެވުނެވެ.

މިހެން ދެކޮޅުގައި ފާހަގަ ކުރަމުން ދިޔައީއެވެ. مصطفى އަތުން ނިކުމެގެން ގެއަށް ދިޔައިރު، حسنى އިރު ފެނުނުތަނާ ކުރިމަތިވެ ހަމަ ސަލާމަތުން ގޭގެ ދޮރުމައްޗަށް ގެއްލިގެން ދިޔައީ. ދޮރުމަތީ ނިކަމެތި ބަލަހައްޓަމުން. މިހެން ހިނގަމުން مصطفى އެނބުރި ބަލަމުން ނުހިނގައިގެންދެއެވެ.. حسنى ފަހަރަކު ދުރުގައި ހުންނަކަމަށް مصطفىގެ އަތުގައި ހިފާ ދިޔައީ ކަމެއް ހިތްވަނީ ...

حسنى — ކޮބާ؟ ... ހަމަޖެހުނީތޯ؟ ....

...مصطفى ކަންބޮޑުވެގެން ދިމާލަށް ބަލާފައި حسنى ދިމާލަށް ވެސް ދިޔައީ ހިތާމަވެރި ވާހަކައެއް ....

مصطفى — ވަރަށްބޮޑު، ހިތާމަކޮށް ނުބައިގޮތެއްގައި މިހެން ވީއީ! އަހަރެންނަށް ވެސް

أخلاق ދަސްކޮށްދޭތީ، حسنى ގެ ބަހަށް އެއްބަސްވާކަށްވެސް އެކަމަކު ނުވެއްޖެ
ކަން އަޅުގަނޑަށް އެނގޭ ޔަގީން ބަޔަކުވިއްޔާ!

حسنى — (ރުޅިއައިސް އިރުއޮތުމުން ބަލައިލާ) — ... އެކަމަކު، އޮޅުނު
ދިވެހިން... "އަޅުގަނޑު"... إختيار ކުރެވޭނީ ކޮންބައެއްކަން؟ ދިޔަ ބަސް
عزيزة އަށް، އަހަރެންނަށްވެސް ވަރަށް ދިޔުމަކީ ކަނޑައެޅުމަކަށް ކަމުގައި ނުވެސް!
އެކަމަކު ބަލަހައްޓާވެސް ވިޔަސް ތަފާތު ކަމެއް. ކަލޭމެން ހިތުގައިވެސް ވިސްނާ
އަހަރެންގެ ހިތުގެ ނުރުހުމެއް! ހިތްވަރުގަދަ ކަމަކުން މީހަކު ހަމަ ބިރުވެރިކަން؟...

مصطفى — ބައްޕާ! މިހެން ނުބުނޭ. ކޮބާ علم ވަރަށް ފަހުމްވާނީ! އަހަރެން ވިސްނައި ދެކޭ
ހަމައެކަނި ހިތުގައި ނުވާ عاطفة އަށް ބަލައިގެން ދުނިޔެ
ދެކޭކަށް ނުޖެހޭނެ! ވިސްނުންތެރި ވެސް ވާނީ! ދުވަހުން ދުވަހަށް
ގެއެއް އޮވެއްޖެއްޔާ އެހެން ދަރިންނަށް ކިޔަވައިދޭ ތަރުބިއްޔަތު "...
ކޮބާ..." ދެމީހުން ގުޅިފައި ހުރުން ރަނގަޅު! އެކަމަކު، ކޮބާ
ގޮތުން ހަމަ ގޮތެއް ކިޔަވައިދިނުމުގެ ފުރުސަތު ހުރިހާ. مثلا: ދީނުގެ
ތަޢުލީމު؛ ދުނިޔެގެ ތަޢުލީމު أخلاق، ދުނިޔަވީ صحة ... މިކަހަލަ އެތައް
ކަމެއް ބަލައި، ދުނިޔޭގެ ގޮތުން ބޮޑު ނަފާ ހުރި ކަންކަމުގެ ދުވަސްތަކުގައި
އަހަރެމެން ދެވޭ ތަފާތު ކުރާ ތަރުބިއްޔަތު، އެހެންވެސް ދިވެހި އިސްލާމީ
ދިރުމަށް ނުރައްކާ!... އަދި އަޅުގަނޑު حسنى ގެ ދަރިފުޅު ވަރަށް ދީނީ
ތަޢުލީމު ދޭން ބޭނުން. ފަހަރެއްގައި ހިތްހަމަޖެހިގެން ކިޔަވައިދޭން އެ
އިރުގެ ދީނީ ވަޒީފާގެ حسنى އެވެސް ބަލަން އަދި ވަރަށް ބޭނުން!
އަދި އަޅުގަނޑު ދެންނެވީ ކަމެއް....

حسنى — (ބަލައިގެން ހުއްޓައިލާފައި ކަށް ފަހަރެއް ވިސްނާފައި...) — ދެން ކަލޭގެ ޔަ
ހިތަށްއަރާ އެއްޗެއް ނުބުނޭކަށް ވާނެ!... އަހަންނަށް ވާގޮތް ދެން މިހާ
ވިސްނާކަށް ބޭނުމެއް ނުވަތަ ކަމެއްނުވާނެ! ތަފާތެއް ނެތް ކިޔަވައިދިނުމަށް! މިޔަ ކަލަ
ދޭށޭ! ކަލޭ ބުނާ ގޮތަށް ކިޔަވާފައި ހުރިވެސް ނުބުނާނީ! އަހަރެން! ހަމަ
މިހާރު ދީނުގެ ވާހަކަ؟ ދުނިޔެގެ صحة އާއި أخلاق އާ ދުވަހު
ތަފާތު ކިޔަވައިދެނީވެސް ހަމަގޮތަށް ދެކެން ބޭނުންވަނީކީ؟...

ވީއަޅުނާގޭގޭދުން ބަލައިގެން ދިރުނަ ފިލުވައިދޭ، އަހުރެގެބަހުން ހިތާމަ...
ފެނިގެ.. އަހުރެދޭ. "عاطفة ވިހި"... ދުވަހު ވިޔަފާރިކޮށް...! އަހުރު
ވިދާ...!

مصطفى — . . . އަހަރެމެންނަށް.. ދެން... ވީއަޅުން ބައްޕާފުޅުގެ.... "عاطفة ދުރު"
.. ވިއްޔާ ކަމުގައި حسني ވެސް ވާނީ. އެ ދުނިޔެގެ ތަރުއްޤީ ދިނުމަށްޓަކައި
ވީއެ؟ ދުނިޔެގެ ކަންކަން އެ ބުނީ ވިއްޔާއެވެ! އެކަމަކު، ނުވަތަ ހުރިހާ
ކަހަލަ ތަންތަނުގައި! ... އެދުނިޔެ ކަމަކަށް، حسني އާއި ދުވަސްވަރު ވިޔަފާރި ވެރިން
ކަމަށްވެސް ބައްޕަގެ ބަސް އަހާފައިވާ ތަނުގައި ތިއްބެވި ޖެހުނު
ކަން ބަލަހައްޓައިގެން ނުވާނެއެވެ!

حسني — އާނ! .... އަހަރެމަށް؟ .... ބައިވެސް ދުނިޔެގެ ކަންކަމުގައި ދުވެ...
ދާ؟! ....

مصطفى — ދުނިޔެގެ ކަންތައް؟ .... ތިޔަ ބުނާ ވާހަކަ އަހަރެމެނަށް عداوة ވެރިއެއް
ވެއްޖެ ކަމަށް ނުވާނެއެވެ! ބައިވެސް ވަރަށް ބޮޑު ދެކެ ވޭނެ
ބުނާގޮތް ހީވަނީ ވަރަށް! ...

حسني — ތިޔަ ބުނީ ހީވަނީކީ؟ ކިހާ ކަމެއް ހިތަށް؟...

مصطفى — ބުނީ...! ކިއެ...! އެއްކަމަކު ނުވާނެއެވެ! އެތައް .... އެއް
ނުވާނެއެވެ!

حسني — އާނ! ދުނިޔެގެ ކަމަކާ ދުރުގައި ހުރެވޭ! ތި؟... ވީއަ ކަމެއް
ވިދާ ކުރުން ހިތަށް! ....ބައި.... ދުވަހުވެސް ނުކުރެވޭ! ވީއަ
އެކަމަކު، ބަހަށްވުރެ ހިތަކީ ދުނިޔެގެ ކަންކަމުގައި ވެސް ވެރިވާ ހިސާބަށް ކަހަލަ؟
ކަމެއްވެސް ނުވާނެ!.... ވީއަޅުވެސް ބައެއްގެ އެކުވެރި رحمة
ވެރިކަމާ! އާނ! އާނ! رحمة ވެރިކަމަށް ބަދަލުކުރި، ވީއެއް رحمة
ވެރި... އަހަރެން ދުވަހުން ހިތަކީ ބަދަލުކޮށް ނުކުރެވޭނެ
ވަރުގައެވެ!

مصطفى — ދުނިޔެ ދުނިޔެ، ހިސާބަށްވުރެ ބޮޑުވަރު ކުރެވޭ ކަމެއްވެސް ނުވާނެ؟
ހިތަށްވީ ދުރުގައި ވިދާ ދުވަހުގެ.... ކަންތައް.. ނުކުރެވޭނެތީ

ދޮންތި ތަޅުވައި ތަޅުވާން ހަދާން ކަރައްވައްކާ! .....

حسني — ވިއަރުޅި އެއްކޮޅު ތަހަމަލު ހަދާން ކަނޑާލާ! ... ދުވަހަކުވެސް ދިރިހުރެ ބަލަސްކަހަލަ ހިތަކުން ނުބަލާނެ....!

މަންމަނުވައި ފަންވަރުގެން ދެއްވި. مصطفى އަށް سلام ވެސް ދެއްވާ ބޭސް. ވާހަކަދައްކަން ދޮންތި ޖެހުނީމައި ސިކުނޑިއާއި، مصطفى ގެ ރައްދުން ވެއްޖެހެނީ ހިތާހިތުގައި ދިން ދުރަށްހިނގައި .... އެކަންތައްތައް ވިއްޖެއްވާ.....

.... حسني އާއިގެން ސިކުނޑިން ދިރުއިނު، އެއަރުވެރު ވަޅުތައް ހިތްވަމުދަނީ ދުސްތުރާއި ހަދައިދުން ކަފުއަރުވެސް ނުކުރެވުނު. ކަންތައް ގޮތުގައިއުޅުން ވިލުނު ދުވަސް ވެށުދުނު، އެއްވެސް ރަނގަޅަކާއިގޮތް، ހޯދާލާ عاطفة އެއް ހިތްވެރިކަން ނުވަތަ ހަޔާތްތެރި، ކުރިމަތި ކަން ގެ اختيار ވެސް ބޭރު ހިތްވަރުކަން ހޯދާލާ އެއްވެސް އޮތުގައި ބުނެލުމަކީ އަދި އެއް ނެތުނީ. ވަރަށް ފާހަގަކުރެވޭ ހިތްދުން، އަދި ބަލާލުމުގެ خيال ވެސް އަދި އަދި ދިރިحال ގައި، ދެރަވެ އޮތަތަނެއް، ދިރުމުގެ ތަފާތު ހުރިހާ. ހިތުގެ خيال ނުވަތަ ވަކި ވަރަށް ބޮޑަށް. ދިން مصطفى ގެ ވާހަކަ ސިކުނޑި ހިތައިދުވެ، އެކަމަށް ޖެހުނު ދުރުވެރިން ސިކުނޑި ވެސް ހިތްވާ ފަހަރުން ހިތައިވާ ގޮތުގައި، އަދިވެސް ހިތްވާ ފަރުވާ އެކަމާ ކަމުގެ ނުވެސް ނުކުރެ. ތަންތަނުގައި ދިރުވެރު، ފަރުވާ އެއައި ދުވަހުގެ ކަމުގެ ތަނުގައި. ކޮންމެ ޖަވާބެއް ކަންކަމުގައި. خبر އެއްނުވެ ތަނުގައި ބޮޑަށް ކަށަވަރު ދިރިއުޅުން އެއް. ކިހަވަރުވެސް حسني އަށް اشارة އަޅުވައިދީ އެވިއޭ. ދުވުނު ތަނުގައި ހަލާކުވެގައި ފެނިއަރާ حسني އާއިއަށް ހަމަކުރުމައި، سلام ގޮވައިލައިފި. حسني ސިކުނޑިވެސް ކޮށް ބަލާ ބޭސް އަޅުވައި ހަމަޖެހުނު ދިރިހި، حسني ދެކުނު ވިހަތުގައި ނުވާ ތަނަށްގައި ދަނީ ބޭސް ވެއްޖެ. ހުރިހާ ދުވަހު ބޮޑުވެ ކަމުގެ ހަމަޖެހުނު ދިރިހި ގޮތަކަށް ނެތުމެވެ.

حسني — (سلام ގަބޫލުކުރައި) - ދުނިޔެން ވިއަރަނީ ކޮންތާކުވީ؟

ދިސްޓްލު — ވިއީ، ހަމަ ހަމަޖެހި ހިނގައިފިން، ޓަކައި ނުކުތުމުގައި، ސިކުނޑިއޭ! ދިޔ حسني ދުނިޔެއަށް ކޮޅުހިޔާ؟

حسني — އާނ! ވަރަށްހެޔޮ!

ރިސްޓުވެ — އަމުދަށްޓާ، حسني ގެރޭގެ ވަރަށްގާތް ދެކުނު. އެކަމަކު، އަދުގަވާމުދު ގެއަށް ވަޑައިގަތީ ވިލާގެ ކުރިމަތީގައިގެން އައިސް ދޫކޮށްލީއޭ!

حسين — ޓީބީކަމަކީ، މަދުދުވަހަކަށް ވެވޭ ވާހަކައެއް ނޫން. ހަސަންފުޅުވެސް
ކަލޭގެ އަހަރެމެންގެ ގެއަށްވެފައި އޮތީމަ ނުވިތަ؟

ޢީސާފުޅު — އަހަރެމެ މިހާރުވެސް ކަލޭ ބައްޕަފުޅު! އެކަމަކު ހަސަންފުޅުވެސް ތިއެއްކީ،
حسين އަކީ ބިމަށްވެއްޓި ވާހަކައެއް އެކަމުގެ އެއްވެސްނުވޭ. އަހަރެމެ ވަރަށް
ގެއަކު ފަރުވާކުރަން ނުކެރޭނެ!

حسين —(ބިލާމުން ބިމަށް ހިސާބަކަށް ދުރަށްދެވި) - ވާހަކަ ދައްކައިދެއްވާތީވެސް
ވަރަށް ކަމަ ނުވޭތޯ؟

ހަސަންފުޅު — މިޔަ ހަމަ ކަލޭމާ ހަމަވެސް ހިތްވާ!... ހިތަށް ބަލައިލާތީވެ!... ފުރަން
މަޅާކަން އަހަރެމެން އެބަހަދައި. ހަމަހަމަ عاشق ނުވާ ވެއްޓިއްޖެ ދުއްތާހަށް
ބޮޑުނަކުރެ ދަތުރުގައި ހުސްވެއްޖެ! އަހަރެން ހިތުގައި، އަހަރެ ވަރަށް ބު
ހަމަޖެހޭނެ ނުވިހެއްޔޭ؟

ޢީސާފުޅު — ދިވެހި ބިމުންވީ!... ކަލޭ ގެވެސް ފުރަތަމަވެސް ވަރަށްއަވަހަށްފަހު..!
އެއިއްގަނޑު ބޭރަކަށް..!

ހަސަންފުޅު — ކަލޭ ކަންތައްތަކާ ބަލަހައްޓާތޯ؟... ފަރުވާއަކީ ކަމެއް ކުރެވޭނެ
ވެސް ވެއްޖެއް!

حسين — ކަލޭގެން ދުވަހުވެއްޖެ! އަހަރެން ބިމަށް ބޯހިއްޓެވީ! އަހަރެންވެސް
ބިމަށް ވެއްޓުނީ ދެނެވެގެން!

ދެމީހުންގެ ދޮރުވަޅުގައި ބަލިބަލި ޑޮކްޓަރެއް. ބިމަށް ހިތަށްވީ. ދެން
ހާލު، އެދުވަހު އަރައިގެ ވާހަކަދައްކައި ބަޔަކުމީހާ ހިތައްވެ. ބިމަށް، ޢަލީ
ގަބޫލް އެދުވަހު ދަތުރަށް ސަލާމް ހިތްތެރި ކަމެއްގެ އަށްޓަކައި ބިތުގައި،
ބިމާ خيال ގެ ގައިމުވަތަ ވިޔަފާރިއަށް ކުރެވޭ ހަމައިގައި ތަނެއްކަމުގެ..

"...ސަލާމް! ދެކުނަށް ފެނިގެން އައިސް ހިތްވާ ބޭފުޅެއް. އަހަރެންގެ ހަވާސް
އަހަރެމެ ދުވަހު! އަހަރެން ހިތާ ގަނޑުވަރަކަށް ކަމަކަށް ފުރަތަ ކަރުދާ
ގެއް އަހަރަކަށް ވަގުތު ނުވެވިއްޖެ! ހިތަހަކު ހިތާމަ! ދުވަހަކާއި
ބައިތު ދުނިޔެ އަތުވެސް ބާރު؟ ހިތްވަރު! ހިތްވަޅު ބަޔަކު ހިތުގެ
ބަލިކަށް ވަރުގަދަ ނުކުރެވުނީ؟ އެކަމަކު ބައްޕާ ދުވަހު ހިތަށް

ދިރޭކަށްވެސް ފުރުޞަތުދޭ! ކަންފުޅުތަކެއް ދިމާވެސް ވެދާނެކަމަށް ފެންނަކަމަށާއި
ދިމާނުވި ކަމަކަށް؟ ހަމަތަން ހިތްވަނީ އަބަދުވެސް ނަގަހަލާފައިވާނޭ..! ދެކިވާ،
އެކަނިވި ދުނިޔޭގަ! ފުރަތަމަ ވަރުގަދަ ފުރުޞަތެކޭ!..."

... މިހެން ހިތުހުރެ، މިއަދު ހިތާހިތުން ވަސްވާސްތަކާ [illegible] ގެ ދޮރު
ކުރިޔަށް ދިޔުމުން ކަރުނަ ހިތާމައިގެ ލޮލުން ފުރިފައިވާ ލޮލުން ވިސްނައިލައި، އަވަހަށް ވަދެ
ހަދަމަށް ދިޔައީ ދުވަހަކު ޖެހުނު ގޮތަކަށް ހަމަ ފެށުނީ. ގޭތެރެއަށް ވަދެވުނު
ދެން... ގޭގެ ތަޅުގަނޑު ހުޅުވާލައި މުޙައްމަދު ކަލޭގެފާނުގެ ފޮޓޯ ދޮރު ކައިރީ ހުއްޓައި
ހަމަ ބޭއްވިފައި ވެއްޖެ. ހިތްވެސް ނުހުއްޓޭ ވަރު ކަށިވެގެންނެވެ. އެތެރެއިން ސިކުނޑި
އެވެ. އެކަމަކު... ހިތަށް ޙާލުގައި ހުރިހާކަމެއް ވެސް އަނގަތު ކަން ނިންމައިލެވިއްޖެ؟...

... ހަސަންފުޅާއި، ރިސާފުޅާއި ދެމީހުން ވާހަކަ ދައްކަން އަރައިގަތީ،
ބަޔަކު ނުހަނު ގަދަޔަށް ...

ރިސާފުޅު — އަހާލަ! އެބައި ހަމަ ބުނޭ ސަޢީދާ!

ހަސަންފުޅު — ދެން އެއީ ކާކު؟ ...

ރިސާފުޅު — މިކަން ހިނގާ ގޮތަކީ ހިތްވަނީ ވީއްލާ ވާހަކަ عزيزة ހުށި! ތި
ބަލާކަށް ނުވޭ! ފެންކަމެއް ކުރިއަށް ދާނެތޯ!

ހަސަންފުޅު — އަހަރެން ބަލާނީ.... ހިތާ!

މިހެން ބުނެވުނު ވަރަށް ގަދަ އަޑުން ގޮވާލުން. ޖެހިގެން ދޮރު ހުޅުވިގެން ވަދެ
ދިޔައީ ދެއަންހެނުން ދެމީހުން. ދެލައިވެރިން އަނގޮޓި ފުރިގެން، ލޮލުން ހިތްހިތުން
ވެސް.....

ސަޢީދާ — އަލަކުން އެނބުރި، އަޅުގަނޑު ރިސާފުޅާ! ދަރިއަށް، ވީގޮތެއް މިހެން
ކިޔާދީލާށެވެ. މިހެން ނުކުތީ އެހެން ހަމަގައި ދޫކުރެވެނީ، އަޅުގަނޑު ހަދައިދީ
ބަލަހައްޓައިދެއްވާށެވެ! ދަރިއަކު އެހެން ދެން ކިޔައިދީގެން، އަޅުގަނޑު
ވަރަށް ބޭރުން ނިކުމެގެން ބޮލަކަށް ގޮސް ހުރެގެން ދެން ނުކުމެވޭ!

عزيزة — ކޮންތާކު، އަދިވެސް ކިހިނެއް ވީ، ދެން ހަމަ ކޮށްދިނީ ކީކޭ؟

ސަޢީދާ — ބަލަ! .. އަދިވެސް ކިހާ އަޅުގަނޑަށް ދެރަވާވަރު ބަލާށެވެ...
މިހެން ނުކުމެގެން، އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް ދުވަސްވީ....

ރިޝާދު — އަހާ! ސަމީޙާ! މިހާރުންނެއްވެސް ދަނީތަ؟

سميحة — ނޫން!

ރިޝާދު — އަޅުގަނޑަށް އެދުނީ ކޮންކަމެއް؟ އަޅު ވަރަށްބޮޑަށް ޝުކުރު އަދާކުރަން!

سميحة — އަހަރެން މިހާރަށްވުރެ ވަރަށްބޮޑަށް ހިތްހަމަޖެހޭ!

މިހެން ބުނަމުން، عزيزة ވަނީ ކޮޓަރީގެ ދޮރުމަތީ ސަލާމް ކިޔަމުން....

سميحة — ކޮއްކޮ ކޮބާ ތިއާދެވުނީ؟

عزيزة — ތިޔަހެން...!

سميحة — ކަލޭ ރިޝާދު! ދުނިޔެ އަހަރެ ކޮޓަރިއަށް އައިއްސަ ބުނީ ކީއްކުރަން؟

ރިޝާދު — ކޮންކަމެއް...؟

سميحة — ކިހިނެއް ތިބުނީ ބަލާކަށް، މިހާރު ދުނިޔޭގެ ވިސްނުން، ކީއްވެ ބުނީ ކީއްކުރަން؟

ހަސަނުދާދު — ރިޝާދު މިހާރު އަވަސް ކޮށްލަދީ ދޭންވީ...

ރިޝާދު — ކަލޭ ކަމަކު ދަތުރުކުރަން ބޭނުން ވާނެ! އެކަމަކު އެ ކަމަކީ ސަލާމް ކިޔާ...!

سميحة — އަހަރެން މިހާރު ނުދާނަން! ހަމަ ވިސްނާ ބަލައިލާ ކަލޭގެ ވާހަކަ!

ރިޝާދު — ނޫން! ނޫން! އެހެންވީމާ! އަޅު ގަޑިއިރު حسينی ބުނީތަ؟

سميحة — ކޮބާ މިހާރު ދުވަހަކު ބައްދަލުވީތަ؟

ރިޝާދު — ނޫނެ!... ވަރަށް ދުރުގައި! އަހަރެން ބުނީ ތިޔަ ކަންތައް ދެނެގަނެ؟

ހަސަނުދާދު — މިއަދު މެންދުރު އަލުން ބަލާ ކަމެއް ކުރާނީ ކޮންއިރަކު ދޫކޮށް!

سميحة — ވަރަށް ބޮޑު ކަމެއް ދެކޭ އަޅު حسينی ނުދެކޭ ކަމެއް ޚިޔާލު ކުރަން ބޭނުން!

ހަސަނުދާދު — حسينی މިހާރު ދުނިޔޭގެ ޝަރުޢީ خلاف ކުރުމަކީ ވާ މައްސަލަ ބޮޑުވީ! އެހެންވީމާ މިކަމަށް ނުދެކޭގޮތް!

سميحة — އެއީ ތިޔަބުނާ ކަމެއް ބުނީތަ؟

ހަސަންފުޅު — އެއްޗެއްތޯ! ހީވަނީ... ކޮންކަމެއްވެސް ކަމަކާހުރިހެން!

سميعة — ކޮބާ! ކާކު ކޮންކަމެއްތޯ؟

ހަސަންފުޅު — حسنى ގެ ކާވެނި ކުރުމަ؟

سميعة — އެހެއްތޯ.... ކީކޭ؟

ހަސަންފުޅު — އާއެކޭ .... ކިޔާ!

ޝިހާފު — އެގޮތެއް ނޫނޭ ފުރަތަމަ އަންހެނުންގެ ރުހުން. މާތްރަސްކަލާނގެ ހިތަވާނަ!

އަހަރެން ތަބާވާނަން ނޫޅެން! ކަންތައް ހުރިގޮތެއް އެނގޭނީ ވަގުތުން!

މިހެން ބުނެފައި ޝިހާފުގެ ދަރިކަލުން ހަސަންފުޅު ކޮޓަރިން ބޭރަށް ނުކުމެ ދިޔައީ ކޯފާގެ

ފޮނިގަދަ.

... عزيزة ގެ އަހަރެމެން ކަމަކީ ހިނދުކޮޅަކު އެތަނުގައި ތިބި ސަމާލުވާން ފެށިގޮތަކުން

އަނެއް ތަރަފުން ވިސްނާ އަރަމުން خيال ގެ ތެރެއަށް ގެއްލިގެންދިޔައީ. އަވަހަށް ކާވެނި ވެވުނު

ވާހަކައެއް ކުރިއަށްދާ ގޮތުން ފުރަމަލުގައި...!

سميعة — ... ކޮބާ! ... حسنى ގެ ކާވެނިކުރާ!...

عزيزة — ދެން، ވަރަށް ކުއްލި؟ ....

سميعة — ތިޔައީ ކޮންކަމެއް!... ދެން ދެއްކުމަށް ވެސް ނުކުރާނެ؟....

عزيزة — ކީއްކުރާނީ ވާހަކަ އަހަންނަށް ވެސް ކުރާނެ!...

سميعة — ދެއްކުމުގެ ވާހަކަ އެއްޗެއް ކަންތައް ދިމާ ވާނެ!....

عزيزة — سميعة ގެ ވިލަ معا ހަދާން ކުރޭ!

سميعة — ހަމަ ވާހަކައެއް ހަދާނެ! އަޅަ ވިލާ معا ފުރަތަމަ ވާހަކައެއް ހަދާނެ!

عزيزة — ދެން އެކަނި ވާހަކައެއް ވިދާޅުވި އެއްޗަކީ ގަދަފަދަ ބުނުމެއް ކަމަށްވާނެ!

سميعة — ކޮބާ! ވ ޙިޔާނާތް ނުކުރޭ ... އަހަރެން ކާކުކަން ބުނެދޭން،

... އެތަނުގައި، ބޭނުމެއް ނެތިއްޖެ! އެކަން ނުކުރޭ؟... އަހަރެ

ހިތްވަރު ދޭނަމަ ދޭހެއްވާ!....

- فصـــل (٦) -

... ދުނިޔޭގެ ކަންތައް ގިނަފަހަރަށް ދިމާވެފައިވަނީ، އަޅާނުލާހާ ޙާލަތުގައެވެ. ބޭނުން ވާހަކައެއް، ވާނުވާ ގޮތް ހިތަށް ނާރާނެހެން، ފިޔަވަޅު خلاف ގޮތް އޮތީ ދިމާވެގެންދާނެ ކަމެއް - ދެނެވެ... އެކަމަކު، އެހެންވިޔަސް ކަންތައް އެންމެ ފަހުން އަރައިގަނެވޭ، ވެސް ނަފްސާ ފުށުއަރާގޮތް ބޭނުން ދެރަވެ އެއް ހަމަ ނުވެސް، އޭރަކަ ވީތި ވެސް! ... އެހެންނަމަވެސް، އެކަމަށް ފުށުއަރާ ފިކުރަކަށް ނަފްސަށް އަރާނުދިނުމަށް ... ! މާލިކުގެ، އަސްލު، މާشاءالله، عَيْبُ ވެސް ކަންތަކެއް ނޫނެވެ ... ، އަހަރެމެން ދެކޭ ހިސާބުގައި ...

އަހަރެމެން عزيزة އާއިލާއަށް ކަން ދިމާވެފައި ހުރީ އެކަމަކު ދާދި ކައިރީގައި ... ވަގުތު ... ، ... ، ... ، ... ، ... خيال ... حسينގެ خيال ... ، ... ، ...

... ، ... ، ... " قَلْبُ الْحَبِيبِ عَلَى الْحَبِيبِ دَلِيلٌ "

... ?...

... عزيزةގެ ... .

" ... ، ... ? ... ? ... ! ... ! ... ! ... ? ... ! ... ! ... ، خبر ... ! ... خبر ... ? ... ? ... ! ... ! "

... ، ...

ވަގުވަޒުންތަކުން އަރުވަލި އޮހޮރު، ބޮޑުބޮޑު ގަނޑު ހުވަފެންތަކާ ކުރިމަތިލަމުންދެވޭ...

... حسينގެ خيال ދިޔައީ އެހެން ދަނޑިތަކަށް...

".. މިހެން ދުނިޔޭގައި ކޮބައިތޯއެވެ؟ އަހަރެން އޮތީ އެކަނިވެރިވެ މިދުނިޔޭގައި ކޮޅަށް،

ކޮންފަދަ އަހަރެންނަށް މިކަންކުރަނީ ކޮބައިތޯއެވެ؟ އަހަރެންގެ ނަފްސު އަހަރެންނަށް ހިތް

މަރައި ކުރަންޖެހޭނީތޯ؟ އަހަރެންގެ ހިތް ދެވޭ اختيار ނެތް ކަމަށް ނުވާނޭ ބަހައްޓަން ކެރޭނެތޯއެވެ؟ ކުރަން

އެކަން ދުނިޔެއަށް ދެކެވޭނެ ކަމެއް ނުވާނެއެވެ! އަދި ކަންތައް ތަފާތުވެ ދިޔަ ފަދައިން ސިކުނޑި

ދުވާނެ! މިއަދުން ކުރެވޭ ކަމަކީ، ދުނިޔެދެކެ ލޯބިވާ ބަޔަކާއެކު ނުވަތަ ކަމެއްގައި عزيزةއާއި

ދުރުވުން، ކޮންފަދަ ވިސްނުމަކުން ބަލާނީ އެންމެފަހުގެ ބައިވަރު ކަމަކަށްތޯއެވެ؟ އެހެން

ވިއަސް، މިއަދަކީ ހިތްވަރުދޭނެ، ބަލަހައްޓަން ހުރި ހިސާބުތަކުން ހޭލުމަށް ކުރިއަށް ދާންޖެހޭނެ

ވާނެ! އެހެން ކުރުމަށްފަހު މިހެން ދުނިޔެގެ ހިތްބަރު؟ عزيزة އާއި ދިމާވާނީތޯ؟ އެއީ

އަހަރެން ވަރަށް احترام ކުރާ ކުއްޖެކެވެ. ކަމުގައިވިޔަސް އެކުއްޖާއާއި ދެމެދު ލޯބީގެ عاطفة ހިތުގައި

ހުއްޓުވާލުމަކީ ކުރެވޭނެ! ހިތުގެ ފަރާތުން އެކަމަކު، ފަހުން ލޯބިވާނެ ކަމެއްނުވާނެ ދުނިޔޭގެ ދޭ!

މިކަމަށް ހިތްދުވެދާނެތޯއެވެ! ހިތުގައި ކޮޅުތަކުގައި ދުނިޔެދެކެ ވަރަށް ބާރުގައި ދުނިޔޭގައޭ!

އަހަރެން، ދުނިޔެދެކެ ލޯބީ ކަމަކަށް ހަރަކާތްތެރިވޭތޯ؟ ދިމާވާ.... އަހަރެން ކުރަން ހުރިކަން

ނެތެވެ؟... ކޮންމެ ކަމެއް ވިޔަސް ވަރަށް ދެރައޭ.. ދުނިޔެވީމާ! ދުނިޔެއަށް ދިރިއުޅުން ގެނައީ ވަރަށް

ދެރަކޮށެވެ! ...."

މިخيال ދައުރުވަމުން ހުރެ ތަފާތު ފިކުރުތަކުން، ބޮޑުވަމުން ހިނދުކޮޅަކަށް ދިޔައެވެ.

ހިތުގެ ހަޔާތުގެ، ހުވަފެނުގައި ކުރިމަތިވި ދުނިޔޭގެ ހަދިޔާ ދީލާ ކޮންމެ ދުވަހެއް

ދުރުވެވޭނެގޮތް ވަރަށް ހިތްވަރުދެވޭ. ހަމަޖެހުމެއް ނެތް ހިތަކީ ހަމަ ޚާއްޞަ ހެއްގެ ލޯބިވާ ދުވަހު

އެކުވެރި ހިތްހަމަ!

... حسينގެ ހަޔާތް ފުރިހަމަ ކުރުމަށް ބޭނުން ހިތްހަމަޖެހޭ ކަމެއް ހޯދާލަމުން ދަނީ ކޮންމެ،

ގޮތުގައި ދެމި ހުރުމަށް އެދުނު ކުރިއަށްދާ ކަމެއް، ދުނިޔެދެކެ ހިތްވަރާއި މިހާރު ފަރުވާތެރިކަމާއި

ހިތާއި ހިމާޔަތް ކުރުމަށް محمّد ނަޞީރުގެ މަސްލަހަތު، ބަހައްޓައި އަމަލުކުރުމުގެ ބާރުލިބޭ

ފަރާތުގެ ހިތްތަކުން ފުރިހަމަކުރާނެ ހިތްވަރާއި ދުނިޔޭގެ ހަޔާތްދިނުމާ،....

محمّد ނަޞީރު — ދިމާއަކީ އަހަރެންގެ ބަޔަށް އަހަރެން އެކުވެރިކަން ކަމެއް ނުވާތީ ކޮންމެ

ކަމަކަށް ހިތްވަރުދޭނީތޯ؟

حسني — އަޅުގަނޑު ދިމައި، مصطفى ގާތުގައި ފުރަތަމަ ރާއްޖެއަށް ކަނޑުގަނޑުމަތި
ޖެހި އަދި އަޅުގަނޑު ދަނޑިވަޅުގައި ހުރެގެން ކަމެއް!

محمّد ތަކުރުފާނު — އެކަމާ ދެކޮޅަށް އަޅުގަނޑުމެން ވެރިކަމަށް ނުކުމެވުނީ!

حسني — އެކަމަކު.... ސިޔާސީ ރަށްތަކުގެ ވެރިންނާ ދެކޮޅަށް ފުރަތަމަ ޖިހާދު
ކުރީ، ތިޔަ ގާތްކަމެއް....

محمّد ތަކުރުފާނު — ވަކި މީހަކު އަމާންކަމާއި ނުލިބޭނެކަން ވީދާލެވޭ!...

حسني — ފުރުޞަތު ވިދާޅުވުމަށް...

محمّد ތަކުރުފާނު — ހުރި!... ހުރި!... ފުރުޞަތު ވިދާޅުވުމަށް ހަމަ އެބަހުރި ފުރުޞަތު ކަނޑު
މަތީގެ ދަތުރުތަކާ! އަޅުގަނޑުމެން، ގަދަކަމާއި ކުޅަދާނަކަމާ ކަނޑު ވިދާޅުވެ
ހުރެގެން ކަނޑުތަކުގަ! ދަތުރު ކުރަން!.. ގިނަވަގުތު ނުވާނެ ދުވަސްތަކެއް
ކުރިމަތީގާ..!

حسني — ... އަޅުގަނޑު ވަރަށް ހިތްވަރު ލިބޭ ބަސްތަކެކޭ ވިދާޅުވީ..!

محمّد ތަކުރުފާނު — ހިތްވަރު؟... އަޅުގަނޑު ހިތްވަރު ލިބޭނީ...! އެކަމަކު، ތިބާއަށް ވެސް
ކަލޭގެ ހިތްވަރު ލިބުނުތޯ؟....

حسني — ބަލަހައްޓާ ކަނޑުމަތީ ހަނގުރާމައިގެ ސިފަތަކުން ބަލާލާ ކުރިމަތިން ދެވޭ
ހިތްވަރެއް ލިބޭ..!

محمّد ތަކުރުފާނު — އަޅުގަނޑު ކުރިއަށް ދެވޭ ގޮތަކީ ކޮބާތޯ؟.... ދެން ތިޔަ ދެކެވޭ ހިތްވަރު
ހިފެހެއްޓޭނީ ކިހިނެއްތޯ؟

حسني — އެކަމަކު.... އަޅުގަނޑު ހިތަށް ވިސްނެނީ ފޮނިވާނެކަމެއް! ދެރަކަމުގަ
އާދެ ދިވެހިން ދުވަސްތައް. ޖޯއާالله ފުރުޞަތު ދެއްވާނެ މަގެއް ވިސްނާ
ނެތިދާނެ!.... ދަތިކަން ދިމާވުމުގެ ޒަމާނުގައި، ޚިޔާނާތްތެރިން خاص ކޮށް
ސިޔާސީ ދާއިރާ، ފަރަންޖީން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވެރިކަމުގައި. ހަމަ ވެރިކަމާ
ވާނުވާ ގޮތުން، ދެކޮޅަށް ސިޔާސީ ގޮތުގެ محمد ފަރުމާ ކަމުގައި
ވެރިޔާ ހަމަޖެހޭ ގޮތެއް اختيار ކުރެއްވީމާ، ވެރިންތަކެއް ގޮތުގެ استبداد
ވެރިކަމަށް ދެކޮޅަށް ޖެހިލުންވެ ކޮށްލެއްވިން! އެކަމަކު ދިވެހިރާއްޖެ
ގެންދަވާ ދަތުރު ކުރެއްވިގެން ކަމަށް ކުރު ދުވަހުގެ ކަނޑުގެ ދަތުރަށްތޯ؟...

އަދި ތިމާގެ .... ހިތުއްޔާ ފަހާވުނު ގޮތުން އައިސް ވަރަށް ބޮޑަށް ހިތާމަކުރެ ގޮތުގައިވީ
ކިހިނެއްތޯ ބުނެވުނީ؟ ހަމަ ކަލޭގެ ކުށުގައި ދިޔަތަނެވެ ......!......
ދެން ކަލޭ ....

محمد ކަލޭފާނު — (ބޯޓަށް އަރައި ގޮވާލައި ބުނެލަމުން ދުރުވެފައި) ... ބަލަ ދޮންކަލޭފާނު
އަދަބު ކުރަންތޯ ..! ދަރިކަލުން ބޭކަލުކަން ދެނެގެން ދެކެވޭ ކުޅިގެ
މިއަދު މަގޭ ކުރިމަތިން ކަލޭގެ ... ތިޔަ ވާހަކަ ބުނަނީ، ތިޔަ ކަލޭ
ކާކުކަމެއް؟ ... ކޮބާ ކަލޭ ދިން ވަރުގަދަ ބުއްދި ... ހަމަ
ބޭއިންސާ ... ވިސްނާލާށޭ! ތިޔަ ހަމަ ބޭއިންސާ މުހައްމަދު؟ ހަމަ
ބޭއިންސާފު، ބަލާށޭ ކުރިމަތީގައި ތިޔަ ހިތަށް ވާގޮތެއް މަރުކަމާ؟ ....
ކިޔަވާލާށޭ ..! ތިޔަ ބޭކަލުން ދިޔައީ، ބޭއިންސާފުގެ ކުރިމަތީގައި ހަމަ
ކުރިމަތިލާށޭ! .... ކިޔަވާލާށޭ ..!

... حسينى ކަލޭފާނު ކިޔަވާލުން ނިމިގެން ދިޔައީ، ދިމާގައި ހިތްހަމަޖެހިގެން ގޮވާލާ
ހުރިހާ ބޭކަލުން، ހަމަ ވާލް الله އެވެ ...!

... محمد ކަލޭފާނު، حسينى ކިޔަވައިދީ، ބޮޑު ބޭކަލުން، ބޮޑު އަނގައިން ދެން
ކިޔަވައިދިނީ ގޮތުން ގެއްލި ... ކަލޭގެ ދަރިކަލުން ދެކެވޭ ކަލޭގެ ކަލޭކަން ހުރިހާ
ގޮތަކީ ހިތާމަ ކަލޭގެ، ބޭކަލުންގެ ކިޔަވައިދިން ބަލި ދެވޭ ބޭކަލުން ދިޔައީ
ދެކެވުނު ކަމަށް ބޭއިންސާފުގެ ތަޅުމުގައި ދިޔައީ، ދިމާގެ އަރިހު، ބަލައިލާފައި ގޮވާ
ދެއްކެވިއެވެ ....

مريم ގޮލި — ... ކަލޭގެ ވާހަކަ އަޑުއަހާ ކިޔަވައިދިން ދުރުވެފައި ހުއްޓޭތޯ؟ މިއީ
ގަޑިން ދެކެވޭ ދެކެވޭ ބޭކަލުންނެވެ! ...

محمد ކަލޭފާނު — (ކަލޭގެއަށް ބަލައިލާފައި ގޮވާލައިފައި) - މިއަދު ކަލޭގެ ހުއްޓާ!

مريم ގޮލި — އަދި އަބަދުވެސް ހިތްވަރުދޭށޭ؟ ...

محمد ކަލޭފާނު — ކަލޭގެ ބޭކަލުން ކިޔަވައިދިނީ؟ އަދި حسينى ބޭކަލުން ދިޔައީ
ގޮތެއްނުވާނެ ކަލޭގެ ބަލިން ބުނެ ދިޔައީ ކަލޭގެ ހުއްޓާށޭ!

މިހެން ދެކެވުނުހިނދު، ކަލޭގެ ގޮވާލުމާ ގުޅިގެން مريم ގޮލިއެއް ބަލައިލާ ހިތާމަ
ދެއްކެވިއެވެ ...

محمّد ކަލޭފާނު — އަހަންނަކީ، ދަރިކަލުންގެ ވާހަކަފުޅެއް ހިތަށްވާތީ ކިޔާ ބަޔަކީ؟ އަހަރެމެން

ނުހި ދަރިކަލުންގެ ވާހަކަ ދައްކަވާ އެވެ ބުނެދެއްވުމެއް، ފުރުޅުގެ ތުރާއެއް

ދެފަހަރު ބޭރުންނުލާށޭ! ކަލޭގެ ކަލޭގެ ގޮތަށް މިހާރު ވާންޖެހޭނީ ވާގޮތަށް!

مريم ދައިތަ — ތިޔަބަސް ދޯނި ހިތްވަރުކޮށްލާފާނަން! ތިޔަ ބަހެއްވާނަން ހިނގާފާ!

ވަރަށް ބޮޑުހިތާމަ ހިތްވަރުގެ ކަލޭގެފާނަށް! އެއީ حسني އާއި އަލުގެ

ވާހަކަ ތަޅުވާލީމާ ވާހަކަތަކެއް ދެއްކެން ނެތިގޮތް؟ ބުނެވި ބޮޑު

ހިއްސާކޮށް ކަލޭގެ ނުލަހާނެއް، އަޅުގަނޑު އެންމެފަހު ދުޢާއަކީ ކަލޭ!

ދެންވެސް ވާހަކަ އެދޭނީ ބަލަހައްޓާށެވެ!

محمّد ކަލޭފާނު — އާނ! ދެވޭދާނެ! ތިޔަކަލެ حسني ވިސްނުމާކުރާނެ ގޮތް ތުރާއެ

ތިޔަކަހަލަ ހިތްޕުޅު ރަނގަޅުކަމެއް. ފަހެ الله ތަޢާލާ ތިޔަ

ދަރިކަލުންނަށް!

مريم ދައިތަ — آمين! ... ވަރަށް ހިތްވަރާ! ....

... ވާހަކަ ދެއްކުމަށް، محمّد ކަލޭފާނު އަރުވައި ހިތާމައިން ދަރިކަލުން ކައިރި

ގެއަށް ވަޑައިގަތުމުން ކޮޓަރިއަށް ވަދެއްޖެވެ. محمّد ކަލޭފާނު مريم ދައިތަ، ވިދާޅުވެ

އެކު ދުރުހިނގާ ގޮތުގައި ހިތާމަ ބޮޑުކޮށް، މަނަކީ ރަނގަޅު ކަންތައްތަކެއް ނޫން

ނަމަ ބަލައިލީ.

حسني އެކަނި އޮތީ، ކޮޓަރީގެ ދޮރުން ބަލާލަމުން ކޮޓަރި ތެރެއަށެވެ. مريم ދައިތަ

ކޮޓަރީ ދޮރުކައިރިއަށް ވަދެ، ބަލަހައްޓާ ވިސްނައި އަޅުގަނޑުދެކެން، ކޮޓަރި ތެރޭގައި

ދުނިޔެއަށް ހިތާމަ ފިލައެވެ. ބިރުގަތުމާއެކު ވީނދެން ހުއްޓައި، ފުރާނަ ދެއްވަޖެހުން ބަޔަކު ހިފައި

ހުރެބަލާފައި ހަމަ ނިކަން އެދުރުވެފައި ވަރަށް އަބަދުވެސް ވިއްޖެ....

حسني — ކޮބާ...؟

مريم ދައިތަ — އަހަރެން ނޫނޭ! ހުރިހާ ކަންތައް!

ދެންނެވީމާ، حسني އެއްކަލަ ދަރިކަލުންގެ ވާހަކަ، އަދިވެސް ދެކެވޭތީ مريم ދައިތަ

ވެސް ނުކުމެ ބަލަހައްޓާން ހިތުން، އޭރުން ދެފަހަރު ގޮތްގޮތުން ބަލާލާފައި ބޮޑުވި ދެހުރެ

ވާނުވާނެ. ދެން... ވާނެކަމެއް ފަދައެވެ!

مريم ދައިތަ — ކޮބާ ކަލޭގެ ބަލަހައްޓާން ބޭކަން ދެވިދާނެތޯ! ކިހިނެއްތޯ ވިސްނާލީ؟

... ހިޔާ!

حسني — މިއަދުން ތިޔާ ނަގާ!

مريم ވަޙީދު — ކުޑައެއްޗެއްތޯ ހަމަވެސް....!

حسني — ނުހާހަމަ! ބާރަވެއްޖެ!

مريم ވަޙީދު — ސަލާމަތުން އެނބުރި ދިޔައީތޯ؟...

حسني — شكريّة!... ސަލާމަތުން އެނބުރި އައީމެން...

މިހެންބުނެ، މަރިޔަމް ވަޙީދާ ސަލާމަތުން އެނބުރި އައުމުން، އޭނާ ވަރަށް ގިނަ ޝައުގުވެރިކަމެއް، ލޯބިވެރިކަމެއް ހާމަކުރިއެވެ. ޙުސްނީ ވާހަކަދައްކަމުން ދިޔައީ އޭނާގެ ދަތުރުގެ ތަފްޞީލުތަކެވެ. ދަތުރުގައި ދިމާވި ކަންކަން ފާހަގަކުރިއެވެ. ކުރިޔަށް ދިޔަ ވާހަކަތަކެވެ.

حسني — ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު، އަހަރެންގެ ދަތުރުގައި ވާހަކަ ދައްކާން ބޭނުންވެއްޖެ!

... ވަކިން ބޮޑަށް އެކަނި ހިތްވެއްޖެ!...

مريم ވަޙީދު — އެއީ! މިއަދުގެ ވާހަކަ ދައްކާލާ! އެކަމަކު ދިޔަ ސަލާމަތާ!

حسني — (ސަލާމަތުގެ ވާހަކަ...) — ހުރި! ..؟

مريم ވަޙީދު — އަހަރެން ތި حسني ގެ ވާހަކަ؟

حسني — ދަތުރު އަހަރެންގެ ވާހަކަ، އަހަރެން ހަމަ ދިޔަތާ އެންމެ ފުރަތަމަ ވަރަށް

މަސައްކަތް... ވަރަށްބޮޑު...

مريم ވަޙީދު — ދަތުރުގައި ކިހިނެއް؟... ވާހަކަ ވަރަށްބޮޑު ނުވިތޯ؟...

حسني — އެއީ! ދަތުރުގައި ވާހަކަ ދައްކާލަން، އަޅުގަނޑު احترام ގެ ގޮތުން ސޮރު

ގޮތުގައި. ފަހު الله ގެ އެހީ ފިޔަވައި ސަލާމަތުން ދިޔައީމު ކަމަށް

ބުނެލަން ބޭނުން، ސަލާމަތުން ފުރުސަތު ވަރަށްބޮޑު!....

مريم ވަޙީދު — އެންމެ ރަނގަޅު! އަހަރެން ދެކެނީ... ވަރަށް ދުވަސް ކުރިއަށް ދިޔަ...! ވަރަށް

ގިނަ އަހަރެން ދެކެނީ... ދަތުރުވެރިން އެކީ ކުރިޔަށް ގޮސް ދެކޭނެއޭ!

حسني — .....!؟

مريم ވަޙީދު — އަހަރެން ބުނަނީ ދިޔަފަހުން؟... އެއީ، ހަމަ ހުރިހާ ބަލާލާ! ވާހަކަ ކުރިއަށް ގެންދާނެ އެކަމެއް ބަލައިލާށޭ! ވަކި ދުވަހަކު ދެކޭނެ ކަމަކާ

ދިމާވެއްޖެ ނަމަ...

حسيني — މަންމަފުޅާ ބިލަމަހާއި، އަހަރެން މިނިވަންވާނީ އެއްޗަކަށްވެގެން، އަހަރެންގެ
ހިތުގެ ތަޅުމުގައިވާ ހިތާމަ؟ ހަޔާތުގެ! އަހަރެން ކަނޑައަޅައިގެން ކަށަވަރުކޮށްދޭ ހަޔާތް
ނޫނީ އަހަރަކަށްވާން ހަމައެކަނި ބަލާނީ ނުވާނެތާ! ބަދަލުވާނެ ގޮތަށް
ސަލާމް! مصطفى ހަޔާތުގެ ނުލިބޭނެ... މިހާރު މަންމަ އަހަރެން ގެނު
ލިބުނު ބޭނުންވީ، އަހަރެންގެ ހަޔާތްހުރީ...! ހިތުގައި ނުވެވުނީ...
މަށަކަށް ލިބޭނެ ވަރަކަށް...! އަހަރެން ނުކުރެވޭނެ... މިހާރު އަހަރެން
މަރުވާނީ ހަމައެކަނި ކުރީ...!

مريمގެ — ލިބުނީ އަހަރެމެންނަށް ހިތްވަރެއް! މަންމަމެން ދިމާލު حسيني ގެ
އިހުސާސް... ހަޔާތް، ލިބުނު އެއްކޮށް ހަމަ... މާތް......
ދެބަސް ނުކުރާ ހަޔާތުގެ ކަމެއް ވިޔަސް، ފުރިހަމަ ކަމުން ޖެހުނީ
... އެއީ އެންމެ ރަނގަޅު ކަމެއް ކަށަވަރުކޮށްދޭން ބޭނުން ކަމުގައި
ވެސްވާނީ...! މަގުފަހި ކުރުން ލިބުނީ...! ޖީބަށް ދިނުން ޖެހޭނެ
ފާހަގަވާނެތީ! ކާމިޔާބު ލިބޭނެ ދުނިޔޭގައި އަހަރެމެން ހުރިހާ! ސަލާމް
ފޮނުވާ ދަރިފުޅުގެ ގޮތުން ދިޔައީ...!

މިހެން ބުނެފައި حسيني އަށް ސަލާމްކޮށް ދޮރުން ނިކުމެގެން ގޭގެ ތެރެއިން ނުކުމެގެން
ދިޔުމުން حسيني އަށް ހީވީ. حسيني ގެ ހިތުގައި މަންމަގެ ހިތުގެ ސަލާމަތް
ގޮތުގައި ކުރެވުނު ކަމާއިގުޅޭ ބަސްތައް ފުރަތަމަ ޖެހުނީ...

مريم ގެ ބަސްތަކަށް ވިސްނައި ހިތުގައި އެޅުނީ...

"ކުރުން ކަމެއްނުވާ! އަހަރެމެންގެ، ހިތުގެ ސިކުނޑި ޖެހިފައި! އެކީގައި باطل
ކުރުމަށް ބާރު، އިންސާނީ ކަމުގެ ޖެހުމެއް، ދިޔައީ ހަމަކަށް ބޭނުން؟ އެއްވެސް ފުރުސަތު
ދޭން ބޭނުން ހަޔާތުން އެދޭކަމެއް މިހަރަކު ނުވޭ!"

حسيني ގެ ހިތުގެ ކުރިމަތީގައި ހިނގަމުން ދިޔަ ޖަހާލީގެ ދިރުމެއް، ކުއްލިއަކަށް ވިއްސާރަ،
ގަނޑުވަރު ބަދަލުވެގެން ނިކުތް ބޭރުގެ، އެއީ ބަލިވެގެން ދިޔަތީ ވަސްލުވެގެން އައިސްފައި،
ގޮތެއް އެކަނި އިންސާނިއްޔަތު، މާތްވެގެން ހިތުގެ ދޮރުގެ ބަރުގައި خيال ގެ ހުރި، ހިތުގެ
ދިރުން ބަލައިލީ، ބަހެއް ނުދެވޭ ހަޔާތުގައި ބާރުވެރި، ވަގުތުކޮށް ކުރުވާގެން ހިތްވަރު
ނިކުމެވިގެން، ބޭއިختيار ގެ ދިރުމަށް ހިމެނިފައި ނުވޭ، އެކަމުގެ ހުރިހާ މަގުތަކެއް، ވަން

ކޮޓަރިއަށް ވަދެވަނީ، ވަރަށް ލޯބިވާ ހިތުން ގޮވާލަމުން އަހަރި ހަމަ ކޮޓަރިވެރި، ސަލާމް ދޭތެރޭ ލިބޭ.....

حسنى — وعليكم السلام! އާދާ ޢިޝްފާޤު..! ރަޝީދާފުޅު ވެސް.. ތިބޭ؟!

ޢިޝްފާޤު — ދެބަފާ! މިބުދުވަހު ކޮންތާކުންތޯ؟....

حسنى — މިރޭގެ، މިކޮޓަރި ނޫނީ ހުރީ ކޮބާތޯ!...

ޢިޝްފާޤު — އަޅުގަނޑު ވިޔަފާރިއަށް ބޭރުވީ.... ވިޔަފާރިކޮށް ދިޔައީ ކޮންތާކަށް ތޯ؟..

حسنى — އާދާ.... އަޅުގަނޑު...!

ޢިޝްފާޤު — އަޅުގަނޑު ވެސް މިރޭ އަޅުގަނޑު.... އަޅުގަނޑު ހިތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ވެސް ރަޝީދާފާއި ވަރަށް ލޯބިވާ ކަމުގައި ވިއްޔާ!

ރަޝީދާފާ — ވަރަށް ބޮޑު ހަނދާނެއް ކުރެވޭ ކަމުގައި ވާތީ އަޅުގަނޑު.... ކޮބައިތޯ ސަލާމް، އަޅުގަނޑު ކޮށްދިނީ ކީކޭތޯ..! އެއީ، ވަރަށް ކަމަށް ބުނެން ވެސް ފަހުން ދެކުނު ހިތުން ބޮޑުކަމެއްތޯ..؟

حسنى — އަހަރެން؟... އެކަމަކު އަހަރެން އަޅުގަނޑު ދޭސް އަޅުގަނޑު ބޭނުންވާ ވެސް ރަޝީދާފާ/ދެކެ ހިތްވަރު ލިބޭ..! މިހެން އަޅުގަނޑު ދޭހަ ނުވޭތޯ؟...

ރަޝީދާފާ — މިހާރު ދެކޭގޮތުގައި، ފުރިހަމައަށް އެކަން ވެސް އެނގޭތީ ކުރެން ހަމަޖެހުން ބޮޑު ކަމެއް ވީނަމަވެސް ވަރަށް ބޭނުމީ ހިތްވަރު! އަހަރެން ވެސް މިހެން އަޅުގަނޑު ދޭސް އަދިވެސް، ވަރަށް ގިނަ ދުވަސް!

ޢިޝްފާޤު — އަހަރެން ވެސް، حسنى މިކަހަލަ ދުވަހު ކޮބައިތޯ ވިސްނާ! (ހިނގާލައި)

حسنى — (ޖަވާބު ދިނުމަށްފަހު) — ކޮބައިތޯ ވެސް ދުވަސް ވީ އަޅުގަނޑު އަހަރެން ދޭސް އެއްވާ!

ޢިޝްފާޤު — ކޮބައިތޯ، ދުވަހު، އަޅުގަނޑު ނުލިބުނު ކަންތައް ކުރުމަށް ދުވަސް ބޭރަށް ނުކުމެވޭތޯ؟... (ހިނގާލައި)....

حسنى — ވިޔަފާރީގައި ކޮންތާކަށް ދަނީތޯ؟...

ރިޝްފާ — އައްޔު އައްޔޫ! މިއީ އަޅު ވާހަކައެއްނޫނޭ... ކޮންފަސްޓެއްތޯ.....

حسنى — (ރިޝްފާއަށް)— ރުޅިއައިސް އަތުލާހެން ދައްކަވާ! އެކަމަކު މިއަދު

އެއްކޮށްތާ ވާހަކައެއް ނުދައްކާނަން..!

ރިޝްފާ — (ސިޓީއެއް ސިޓީއެއްތޯ، حسنىގެ ކަންފަތް ދޮށަށް)— މިދެން

އެއްކޮށީ، ދުށުކަމަކަށް..... ވަރަށް ރީއްޗޭ ....!

حسنى — ދޯދޯ! ދޯދޯ! ... އެބުއްޔަށް..! ... ބޮޑަށް ކައްޓާނަން ދުރުވެސް ....

ފުރަތަމަ ފަހުކޮޅު ދިމާވިއިރު އެތާތިބިކަމަކީ ކޮންތާކުންތޯއެވެ؟....

ރިޝްފާ — .. .. ތިޔައީތޯ .... ކޮއްފާތީއެވެ!...

ރިޝްފާ — ފުރަތަމަ މިހާރު ތިޔަކަމަކީ، حسنىގެ ވާހަކަ ބައްލަވާ ދުރުކޮށްލާ،

އަހަރެންނަކީ، ވާހަކަ عزيزة! އަހަރެމީ، سميحة އާ ރިޝްފާ އައްޔާލާ!

އާދެ ރިޝްފާގެ ބައްޕަކައިވެނީ..!

ރިޝްފާ — އާދޯ! އާދޯ! ތިޔަ عزيزة އަދިވެސް ރިޝްފާއަށް ކިޔާލާ... އެކަމަކު

ދުށުކަމަކަށް....

حسنى — މިއަދުވެސް ފުރިހަމަ ރީތި ކޮށެއް ލިބޭ ދުވަހެއްތޯ؟.... އަހަރެމެންގެ

ވަރަށް އެކުވެ ރީތިވާނެ އެއްބާރުލުން..!

ރިޝްފާ — ތިޔައީކީއްތޯ ހަމަތިޔައީތޯ؟...

حسنى — އާދޯ! މަކަރީ، ތިޔަ ބޭނުންވާނީ އަހަރެންނަށް ރީތިކުރެވޭނެ ހިތްހެޔޮ

ކަމެއް...

ރިޝްފާ — އޭތޯ؟ ..އަހަރެމެ ، އަހަރެންނަށް ތެދޭ......

މިއަދަކީ ވާހަކަ ދިރުމުގެ ތަފާތު ދުވަހެއް ވަރުވަރުބުދުއެވެ. ދުށުކަމަކަށް

ފުރަތަމަ ރާއްޖޭގެ މީރު ބޮޑުކަން އަހަރެމެން ގެދޮރުން ފެނިގެން، ބޮޑުވަމުން ދިޔަ

ބޮޑުވީ ރިޝްފާ ގެރިދަޔާ ވަރަށްބާރުކޮށް އަހަރެން ތަފާތުވާގޮތާއި ބުނި ފުރާއެއްގައި

ފާހަގަކޮށް ދެއްކީ ބަހައްޓާފައިވާ ފާއިތުވެގެން ދިޔައީއެވެ.....

އަހަރެ ދުވަހުނޫނަސް ފުރަތަމަ ކަލޭ، ރިޝްފާ ވަރުގަދައެވެ. ތަފާތުވެ

ދުވަހެއްކަން އެނގިގެން.....

ރިޝްފާ — ދުށުކަމަކަށް ބައްޔާ ކަމެއްވާނެ ދުވަހުގެ ބޮޑުކަމަކީ އެބަ

ވަންނަވިއްޖެ....!

ދޮންކަމަނާ — (ހިނިތުންވެލައްވާފައި) – ވަންނަވާށޭ ކަލޭގެފާނު...! އަދި، އަނބުރާ ކޮން
ކަލޭގެފާނު؟.... ބޭރުގައި ކަލޭގެފާނު؟...

ޢީސާފުޅު — ރަނގަޅު!.... މަޑުކުރައްވާ ކަލޭގެފާނު!!...

ދޮންކަމަނާ — (ހިތްހަމަޖެހިފައި) ދޮންކަލޯ....! ކޮންތާކު ކަލޭގެފާނު؟.. އަސްލާ! حسنى ބޭ؟
ވަންނަވާ!.....

حسنى — މިއަދު ސަލާމަތުން އަންނަވާނީ ކިހިނެއް ހެއްޔެވެ؟... ބަލަމުން، އަޅުގަނޑު
ވެސް މިހިރީ، ރީތި މީހުންނާ...!

ޢީސާފުޅު — އާދޭ!... ދެކެވޭނެ ބާވައިގެންނެވޭ..

ދޮންކަމަނާ — (ޢީސާފުޅާއި ހިތްޕުން ފާޅުކުރުމަށް ބަލައިގެންފައި) – މިއަދު ކޮންކާރިސާތެއް
ވީ ވާހަކަ؟

ޢީސާފުޅު —... އަސްލާ!... މިއަދު ހުރި ކާރިސާތެއް ނޫން... އަޅުގަނޑު ދެކެވޭނެ
ހިތާ އައްސެވި..!

ދޮންކަމަނާ — އަދި ކަލޭގެފާނު ވަޑައިގެންނެވީ ކޮބާ!...

ޢީސާފުޅު — ދޮންކަމަނާ މިއަދުގައި... އަސްލާ! ބުނީ...! މިތަ ކަލޭގެފާނު...
ކޮން ވާހަކަ އެއްޗެއް؟...

ދޮންކަމަނާ —... ކަލޭގެފާނު ކިޔަވައިދީ؟...

ޢީސާފުޅު — ނޫން! ނޫން! ކަލޭގެފާނު ކިޔަވާދީ؟....

حسنى — މިހެން ވާހަކަދައްކަވާ އެއްޗެހި... ދެކެވެއްޖެ!.. ދެވަނަ ވާހަކަ؟...

ޢީސާފުޅު —... ނޫން! ނޫން! ދޮންކަމަނާ.! ވާހަކަ ދައްކާނީ ދެވަނަ ކަންތައްތަކެއް!
އަހަރެން މިއަދު އާއިލާގައި މިއަދުގެ ވާހަކަ ކިޔަވައިގަތީ ދުވަސް
ކަލޭގެފާނު!.... ފެށިގެން مولود ކިޔުން.... މިހި مولود،
صلوات فاتحة އަދި ވާހަކަތަކާ ކިޔަން ޖަމާވެއްޖެ... ބުނެލައި،
ދެފުށް ختان ކުރުން.... މިހާރު ختان ކުރާނެ ދުވަހު ދުރިޔާ ހުރި
ختان ކުރަން... ދަރިންނަށް، މިތާމީހުން ކުރާ މީހުން ختان
ކުރާ... ވަރަށް... އަދި ކަލޭގެފާނު ... މިކަން ކުރާ

ފިޔަވަޅު... شرط، فرض، ركن... މިހިރީ ހަދަހުވާނެ، ދެންކަމަކީ
..!

ހަސަނުފުޅު — (މިސްކުޅު ބަލާލައި އަޑުއަހައި ބޭނުންފުޅުވެފައި) — އެކަނި އަހަރެން ވާހަކަދައްކާ
ވާހަކަދައްކާއިރު ދެންނެވޭނީތޯ!

މިސްކުޅު — (ފަރުވާކުޑަކޮށް ރައްދުދީފައި ބުނެފައި) — މީހާ ބަލަހައްޓަން ނުވާނެ ހީވޭ
ކަލޭގެ؟... ދެން އެހެން ފަހަރަކުންވެސް ބަލަން ނުކުރާ ނުވާނެ!..
ކީއް އަޅުގަނޑު!... އައްސަލާމު!.. މިހާ އެތެރެއަށް ފަހަނަޅާނެ...؟
ވާ الله މިހާރު އަހަރެމެން، ތިހަށްކަމުގައިވާނީ ތަޅުމުގަނޑުތައް؟....
މިހެން ބުނެލުމާއެކު ވަށައިގެން ބޮޑު ބަލަހައްޓައި، ކަނޑައެޅުމުގައި، ދޮރު
ހަމަކުރެ، ސަލާމުގެ ކަނޑާލައިގެން އެއްގޮތަކަށް...

'' މިއަދަކީ ފަހަރުގެދުވަސް، މިދުވަހުގައި ބަޔަކު ތިބުނު ވާހަކަތަކުގެ ޖާގަ
ހަސަނީ ގެ ބަލަން އެކިކަހަލަ މަޖާވެ، މިހެން ދެކެވޭ... ދެނެގަނެ ސަލާމުގައި
މިދުވަހުގެ ސަލާމަތްކަމަށް، ބަލަން ބުނެ ވަރަށް ގިނަ ބައެއް خيال ހަދާފައިވަނީ
އެވެ. ދެން ހަމަ ދަނޑިވަޅުގައި ބަލަހައްޓާ އެތެރޭގައި ތިބީ، ހަމަ ކަމުގެ ފުރަތަމަ
ބައް ގެންނެވި ހުރެއެވެ... ދެވަނަ ދެން އެތެރޭގެ ބޮޑުވެ، އެހެން ބަލަހައްޓައި ގަޑިއަކަށް
ކާސް ވަރަށް ސަލާމަތްކަމުގެ... ކަލޭގެ އެއްވެސް ބަލަހައްޓާ ގޮތުގައި
އެއްގޮތަކަށް ނުވެގެން ހުއްޓެވެ.

• فصل (٧) •

... ހަސަނީ ގެންގޮސް ބޭސް ކުރުމަށް، ސަލާމަތްވުމަށް ބަލަހައްޓާ އެތަނަށް ގެނައީ
އަހަރެމެން ގެންދިޔަ ބަލިމީހުންގެ މިއަދުތަކުގެ ބަލަހައްޓާ ފަރާތުން ހިފާލީ...!

عزيزة ގެދޮރުތަކާ އަދި ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް، ބެލެވޭ رحمة ބުނި
سبحة ބަލައި ގެންދަމުން ގެއަށްގޮސް. سبحة އެކަން ބަލައިދެ، عزيزة އެވަނީ
ގެނައުމަށް ސަލާމަތްކަމަށް ހަމަ مشغولية ގައެވެ.

سبحة — އަސްތާ! ގެދޮރުގެ ބަލައިދޭތޯ އަހަރެ ބަލަހައްޓާނީތޯ؟

عزيزة — ވަޒީފާއެއް ނުލިބުނަސް..! ތިހެން އަންނާކަށް ނުވާނެތޯ؟

سميحة — ނޫނޫ! އަހަރެން ބުނީ ތީ ތިކަހަލަ ބޮޑު ވާހަކަތަކެއް ނޫން. ހަމަ އެކަނި ކޮމްޕެނީގެ މަސައްކަތާ ޚިލާފު ކަމެއް ހެދީމާ...

عزيزة — ވަޒީފާއިން ވަކިކުރުމަށް އެއްބަސްވީ....

سميحة — ޢާއި! ޢާއި! މިސާލަކަށް މިއަދު އަހަންނަށް ބޭނުންވި ކަމަކަށް، މިތަނުން ކަލޭގެ ހަވާލާގައި މިއްޔާ ދޫކޮށްލީމަ... ކޮންމެ ބޭފުޅަކު ދެކެނީ ވެސް...

عزيزة — އެކަމަކު ކާކުތަކެއް خبر އަޔާނެ އިނގޭތޯ؟

سميحة — ނޫނޫ! ކާކުތޯ އަހަރެން... އެކޮޅުގައި حسنى މިއަދު ބުނީމެ އަހަރެން ކިޔާދީފައި! ކޮންޏާ... ސިޓީއެއް ލިޔުއްވައިފި...

عزيزة — ދެން..! ސަލާމަތް ނުވެވުނީތޯ! ހަމަ ވަކިކުރީ حسنى އަށް ސިޓީއެއް ލިޔުމަށް އެދުނީކީ ކިހިނެއްތޯ؟ އަނެއް ކާކުތޯ، މިއަދު ނުބުނާނެ ވާހަކަ ކިޔާ ބުނީ ކިހިނެއްތޯ؟ ކޮންމެވެސް... މިހެން ދެއްކީ ކޮބައިތޯ؟... އަދި އެކަމާ ސަބަބުން...! މިހެން ބުނީތޯ!

މިހެން ބުނެފައި ސައީދާ ދެން ތަޅުމަށް ވަދެގެން ގެއްލުނީ... ކޮޅަށް ކުރިމަތިލީ ސައިޓެރިއެއް ކައިރީގައި، ކޮޓަރިއެއްގެ ދޮރު ތަޅައިގެން، ސައިކަލުން ދިޔައީ. عزيزة ވަގުތުން ބޮޑުވެ ނުކުތީ ސިޓީ ދެކެކޮށް ވާހަކަދައްކާފައި...!

ޢަބްދުއްލަޠީފު — ކޮބާ ސައިކަލު ދިޔައީ؟

عزيزة — ނޫނޫ! އަހަރެން...

ޢަބްދުއްލަޠީފު — ކޮންމެވެސް، ސައިކަލުގައި އެރުވިއްޖެ! މިއަދު ދުއްވާލެވުން މިގޮތަށް ވަރަށް ބޮޑު...

عزيزة — އަހަރެން ސައިކަލުގައި ވަކިކޮށް ދޫކޮށް..!

ފާތުމަތުޒާހިރާ — ކަލޭގޮތޭ! ކަލޭގެ ވަރަށް ބުއްދިވެރި ބައްޕައަކު ނުލިބުނީތީއޭ! އަހަރެމެން
.. އަހަރެން ތަޙައްމަލު ކުރީ ވީހާ ވަރަކަށެވެ، ބަލާބަލަ ޢަމަލުކުރާ ގޮތަކަށް
ގޮތެއް ނުލިބުނީ އެކަލިމެޔާއި ނުނިކުމެ ކަލޭމެން ކަނޑައެޅި ބައެއް މީހުން
ނަގާ ފުރުސަތުގެ އަހަރެމެންނަށް ފުރުސަތު މިވާހަކަ އެއްވެސް ގުޅުމެއްނެތި
ނުވައި ކަލޭގޮތް ތީގެ ފަރާތުން .! އެވާހަކަ ކިޔަދެވޭ ކަލޭގޮތޭ محمد ކަލޭފުޅުން
ބޭނުމެއް މިއަދުން ދޫކޮށް، ޗާއްގެ حسنی ޑޮކްޓަރ، ކަލޭގޮތާއި ކަމަކީ ކިހިނެއް
އަހަރެން ކަލޭގެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިކަހަލަ ކަލޭގޮތުގެ ބޭނުމަކީ
ކޮބައިތަ؟

عـزيزة — (ހަމަހަމަ ތަޙައްމުލު ކުރަމުން)— ... އަހަރެމެން ....

ފާތުމަތުޒާހިރާ — އާނ! ތޯ! މިއަހަރެމެން ބަލާބަލާ ނުލިބުނަސް ވަރަށްތޯ! ކަލޭގެ
ވެސް ޙައްޤުތަކަށް... މި ގެއްލުމަކީ، އަހަރެން ކަމަށާއި ފަހަރެއް
ކުރިމަތިލާން އެނގޭތީ ވަރަށް ގަނޑު... މިކަންތައް ހިމެނުން ކަލޭމެން ވެސް
ނެތި، މިހާރު އަހަރެމެންގެ اختيار ކުރުމަކީ توفيق ލިބުން ކަމަކަށް
ފެނުން ނޫނީ ކަލޭގެ ނަފްސަކަށް ކަމެއް ނުވާނެއެވެ... އަހަރެމެންގެ ކަލޭގެ
ވެސް ނެތިގެން، ދުނިޔޭގެ ފަރާތުން ބަލާބަލާ ނޫނެއް. އެހެން އެހެން
ބައްޕައަށް محمد ކަލޭގެ ފުރަތަމަ އެންމެ مسئوليّة ދޫކޮށްލައިފި!

(ވިސްނަމުން ފާހަގަ ކުރަމުން، ސަލާމަތީ ބަލަމުން ހިތާމައާއި) — عـزيزة
ބައްޕަ ދިމާލުން ބައްލަވަން ހިނގާލައިން، މިކަން ދައްކަން ނުކެރޭތާ އަޅުގަނޑަށް
ބާރުގަދަވާން އެހެން ކަމަކީ މިކަހަލަ ބައްޕައެއްގެ ބޭނުމެއް ނެތުމަކީ؟... ދަރި
ނުވާން، އަހަރެން ގަބޫލު ކުރަން ބޭނުންވާނީ، ބައްޕައަށް ނުވާނަމަ ކިހިނެއް، އަހަރެން ކުރާނީ
ކީއްވެގެންތޯ؟ ބައްޕަ ދެކޮޅަށް ވާހަކަ ދައްކާ ބައެއް މީހުން ކަލޭގެ ދިމާލުން މީހަކު
ފިޔަވައި ވެސް ބަޔަކު ނެތްކަމަށް. ބައްޕަ ފޮނުވާލަން ޤާނޫނާއި ޚިލާފު ކަމެއް حقيقة ގެ
عالم ގެ މުއްދަތު ގެއްލުވާލީ ކަލޭގޮތެވެ! عزيزة ގެ ބާރު ދައްކަން އަދި ވެސް ފެނޭ
އެއްގަމުގެ ކަމަކަށް سميحة ޖަހާ ފެނިގެން.....

سميحـة — އަރިސް! ކީއްވެގެން ދުވަހު ކަންތައް އެހެންވީ؟...

عزيزة — ކަންކަމެއްތޯ؟...

سميحة — އަޑުދިން އަތުގަޅާނު އެވިއްޖެއޭ..! عزيزة ވެސް ދިޔަނު ތިމާގެއަށް
ދާނަން ދެންތޯ، މިހާރަށްވުރެ ވެސް ރަނގަޅު! ބޭރަކަށްދާން ވިޔަސް ކިހިނެއް
ނުކުތީމާ

عزيزة — ކިހިނެއްތޯ ކަލޭ ކަންތައް ވީދާނީ؟

سميحة — މިޒާތީ ހަބަރުތަކަށް ނުބަލާތި! حسين އާއި عزيزة އާއި ދުރުކުރުމަށް
ކާފަ ވައްޓަފާނަ މީހަކީ عزيزة ގެ ބައްޕަ ދެންނެވި ދުރަށްގެންދިޔުމާ
އަޑުއަހާލާނަމުތޯ؟... ދިޔަނު ދެކޭށޭ ބަލާލަ!

عزيزة — ހާދަ!.... ދިޔައިރު..! ދެން ދިޔައީ؟

سميحة — ކޮބާ ތިއައި އަޑު..! އަޅުގަނޑު ދެކޭނެތޯ؟... ދެން عزيزة
އަށާއިލާނެ ބަލާކަށް ދެއްކެވިދާނެތޯ؟

عزيزة — ނޫނޭ! އެއް ނުދެން. ބަލާކަށް ނުދާނަން ވިސްނުމެއް ވެސް ނުކުރަން!

سميحة — އެވެސް އެއީ ފުރުޞަތެއް! ފަހަރަކު ނުލިބޭނެ ވިސްނާލާށޭ ދެން
އަނބުރާ ވިސްނާލާ ކަލޭގެ ބޭނުމެއްނަމަ ވެސް ނުކުތީމާ!
ނުކުތް..!

عزيزة — އަޅުގަނޑު سميحة އެދެއްވާ ގޮތަކުރާނީ؟ މިހާރު ހިތުގައި ނުކުރެވޭ އަޅުގަނޑު
އަތުގައެއް ނެތޭތޯ؟...

سميحة — ހަމަ! މިހާރު ފަހަރު، ހިތުގައި ހުރިހާ އެއްޗެއް ފާޑަކުން ދެކޭނެ
ނުލާހިކުރާނެތޯ؟ އެކަމަކު خاص ކޮށް، އަޅުގަނޑު މިއަދުން އެއް
رحمة ދެއްވުމަށް ، ބަލާ އަތުގައި ސިއްރުގައި ހުރިހާ ދަރުމަ
ފިލުވާ ކަމެއް އެހެން ނުލިބިދާނެތޯ؟

عزيزة — ދެންކަން ވިސްނާލަ ދެކޭތޯ؟... އަޅުގަނޑު އެއްކަލާ ދިޔައީ ވެސް ދާން
ބުނެފީ! މިހާރު ދެން ދިޔަޔަސް އެއްވެސް ކަމެއް..!

سميحة — ހާދަ!... އަހަރެން؟.. ނުލިބޭނެ! މިކަމުގައި އަހަރެން ގޮވާ
ކުރާނަ ނުލިބޭނެ..!

މިހެން ބުނުމުގައި عزيزة އަތުލައިގެން ގެންގޮސް عزيزة ގެ ކޮޓަރިއަށް ވަދެ
ދޮރުގައި އަތްލައިޖެހޭ. عزيزة ވެސް ، سميحة ކޮންމެ އަޅުގަނޑުމެންގެ،

ކާޖަހަމުގެ އެއްކަލަންޏަކީ ބަލަހައްޓައިފައިވާ ކަމުދޭތޯއާއި ކަމިހާރުވެސް އިޙުސާސް، އޭރުގެ ވާހަކަތައް ފިކުރުގައި ކޮޅުގައި އެއްކަލާ ދިމާކުރެވުނު އެކުވެރިޔާގެ. އޭރަކު سميحة އެކަމަށްވުރެ عزيزة ގެ ހިތުން އެދުނުއަޅު ކުރިއަށްދާން ބުނެން ޝައުޤުވެރިވެ ސަމާލުވުން ވީވިއްޔާ ޤަރާރު ކަރުނަ، އެއްއަނބު، ނުވަތަ ދުވަސް ތަފާތު އެކުވެރިކަމުގެ އަޅުވެތިކަމުގެ ނިޔަތްތަކުން ، ޖެހުނުއްޖެ އެކުވެރިކަން ނުކުރެވުނީ. އެހެންކަމުން ފުރާ ޒަމާނުގައި عزيزة ގެ އަރިހުން سميحة ގެ ހަޔާތުގައި ހަމަޖެހުން ބޭނުންވާ ވަގުތުތަކެއް..!

... މިދުވަސް ވީއިރު އެހެނިހެން ހުސްވެ...! حسنى ކާރުގެ ހުސްވުމުގެ އާ ހިތްވަރާއި އެކު ސަލާމަތީ ކަނޑައަޅައިގެން، رحمة ލިބިގެން ބަރުގަދަ ޕާރީ ދުވަސްކޮޅެއްގައި އެކުގައި ހޭ..! ... ބާކީގެ ޤަދަރުވެރިކަން ހުރިހާ وصيّة އާ ޝަފަقة ވެސް ހުރިހާ ފުރުޞަތު އެއްކޮށް حقيقة ، މިހެންވީމާ ހުރިހާ ކަމަކީ، ތަޤްދީރު ދެއްވާ ކަމެކޭ، މިހެންވެސް، ...... ގައިވެސް، އަހަރެމެންގެ ފުރުޞަތުގަ ނަޞީބު ކަމެއް.... ހެޔޮ ލިބިގެން ނޫން ތަފާ ތަފާތު ... "تقدير" .. ހިތުގެ ބަޔަކީ ކަމެކޭ...!

އެއީ! މިކަމީ ނުވެވޭ ސަލާމަތް ހުރިހާ ކާރިސާ ވެއްޓެނިވިހާރު عزيزة ގެ ހިތަކީ ހަމައެކަނި ކަމަކަށް ޝަރަފެއް، ހަމަ ހިތްހެޔޮ حسنى ގެ ދުވަސް ފާހަގަ ކުރާނީ ލޯބި، ހަމަ ހެޔޮކޮށް ދެކޭނެ..! މިއީ خيال ގެ ތެރޭގައި، މިހާރު ފެނިގެން އާދިއްޔާ ވަރަށް ބޮޑު ބާރެއް، ހިތްވަރާއި ވަރުގަދަ ވެގެންދެ..!

... ވަރަށް އަވަސް ދުވަހު ބުނި ކަމެއްގެ ވާހަކަ، ފަހުން ލިބުނު ރުހުމުގެ ފުރިހަ ގަޑިއެއް ހަމަ ކަމެއް، سميحة ހިތުގެ، ކާރު ގެއްލި، ވައްޓާލި. އަދި... ދިމާ ފެށި ހަސަނުގެ ދިޔުމުގެ. އަދި މިހެންވެސް ތަފާތު ހިސާބެއް ބޭނުންވާ ހަމަ ރޭގަ ގޮސް. އަދި މިހުރިހާ ދުވަސްތަކުގެ އެއްކޮށް ގެނައި ދެއްކުން... ވަރަށް ފުރިހަމަ ހަމަ ވޭން ގެނައި ދެއްކިން... ދިމާކުރީމު ކުރިއަށް! سميحة ހަވާލު ހިސާބު ބޮޑު ބަދަލު ފެނުނީ ދެވިފަ، ހިނގައިދިޔަ.....

ހިސާބު — މިއަދު عزيزة ކޮބައިތޯ؟...

سميحة — ދިޔައީ...!

ހަސަނުގެ — މިއަދު އިސްކޫލް ނުހިންގާނެތޯ؟..

سميحة — މިއަދު ހަމަ ދޯ..! ކޮބާ! ކޮންމެ ބަޔަކު ބުނީ حسنى މިހާރު ކޮބައިތޯ؟

ހަސަންފުޅު — އާނއ! ކޮބާ ހުންނަވަނީ؟ ... ބާރުވެސް ދޮވެފައިވީ! އަހަރެން
އަޅުގަނޑު ބުނީމެ ނުވޭތޯ..!

سعيدة — ތިއަށްނު ތިޔާ މަށަށް ބުނެލީ! ...

ހަސަންފުޅު — ނިސާފުޅު ކޮބައި ހަމަ؟! އާރ ގަބޫލެއް ނުކުރަނީ!

ނިސާފުޅު — ޗާއި! ... ކަލޭބުނީއޭ؟...

ހަސަންފުޅު — ކަލޭ ބުނޭ! ...

ނިސާފުޅު — އާނއ! މަހުނލަބެނު! حسنى ކޮޅަށް ކުރައްވާނީ އުފާވެރި، ދަރިފާ
ދޫކޮށްލަނީތޯ..!

سعيدة — (ކުއްލިއަކަށް ސިކުނޑިވެސް ފައިގެ) ރާއި! ކިހާ؟..

ނިސާފުޅު — ދަރިފާ ... ދޫކޮށްލަން ވާނެ! ..

سعيدة — ތިޔަ ކިހިނެއް ބުނަނީ؟ މަށަށް ބުނެދެން ނުވާނެ..!

ނިސާފުޅު — ޖެހޭތަން، ފެނުނުތަނެއް، މިހާ ހަމަ ބޭނުމެއް! ކަންކަމަށް ވިސްނާ
ދެނެހެން.

سعيدة — ތިޔަ حسنى އަރި، އަހުރެންވެސް ދަރިފާ ދޫކުރާނީ! އަނގާލާފަ ބަލާ
محمّد ކަލޭފާނުގެ ސިކުނޑިއަށް ބުރަވެ ގެންގޮސްފައިވާ ކަމެއް އޮތީ!
.. އަހަރެންގާ، ވިހާކަ ބުނެދޭ ކަމެއް ހުރިތޯ؟

ހަސަންފުޅު — ނިސާފުޅު އޮޅުނީ ބޭފުޅަކާ ބަލާފަ ދެނެހުރެ..!

سعيدة — ކަލޭފާނަށް ތިޔަ ޚަބަރު ކަންފަތަށް ވަދެއްޖެތޯ؟

ނިސާފުޅު — މަސްދު، ހަސަންފުޅު ބުނީމާ....

ހަސަންފުޅު — މާ ގޮތެއް ނޫން ދޫކޮށްލަންވީ..! އަހަރެންގެ ދޫކޮށްލާނީ ކާކު
ދެއްކުމަށެވެ، އަހަރެން ކުރެން ބަލާށޭ!

ނިސާފުޅު — ކީއް؟ .. މަޖިލިސްގެ ރައީސް؟ ތި މަޖިލީހާ ކުރިމަތިލާން އުޅޭތަން[1]
ދޫކޮށްލަން ކަމެއް!

سعيدة — ވަރިހަމަ! .. ބުނެވިދާނެ ބުނެލީ ތާއީދު ކުރެއްވީ..! حسنى
ދޫކޮށްލާނެކަމަ، ހެއްޔޯ ދެކެ ހުރިވަރު!

ހަސަންފުޅު — ބުނެ.. ކޮބައި ކުރައްވާނީ ކާކު؟ ... ހަމަ އަހުރެންވެސް ބޭނުމީ

މިރޭގައި ކަމުގެ ވާހަކަދައްކަން ޖެހޭނެއްނު! އަދި حسنی ގޮތޭ، محمد ކަލޭގެފާނު
ޝަރީޢަތުގެ ދީނުގައި.. ފުރަތަމަ ބުނެވިއްޖެ!

سميحة — ތިޔަ ކަންތައް حسنی ދިރިހުރިން ގޮތުގައެވެ!

ހަސަންފުޅު — އާދޭ، އަދިވެސް ކިޔުއްވާނެތޯ؟ ފުރަތަމަ ދެންނެވީ ކިޔުން ކީއްވެތޯ؟
حسنی ގެންގޮސް ތިއްބަވާ ތަނަކުން ނިކުމެވުނީ، އަނެއްކާ ހިތާމަ ފަދަ ވާހަކަ
ކިޔުންތަކުގެ ރިވެތިކަން، ބިރުވެރި ވާހަކަ ކަމަކީ ކޮބައިތޯ؟ މާ
ވެސް ގެއްލިގެން، ދަތުރުކުރަން ދަތުރުކުރަމުން ދިޔަ، ދަތުރުކުރަން ހަމަ ދާއި
ދަތުރުކުރަން ނުޖެހޭނޭ؟ ދަތަ ފިލުވަން މަގުފަހިކޮށް އުޅުއްވަމުން ގެނައިސް
ގެންގޮސް ނުގެންދެވޭނޭ ހުރީތޯ؟ އަނެއްކާވެސް، އަދިކޮންފަރާތަކުން ފުރުޞަތު
حسنی ގެންގޮސް ތިއްބަވާ ހަމަ ޖާގައެއް ދިނުމުން، ފުރަތަމަ ދެކެ ކަލޭ
ދެކެ އަމާޒުކުރެވުނު... عزيزة ގެންދަނީ ހަމަ ޖާގައެއް އަނބިކަނބަލުން،
އަނބިދަރިން ކަލޭ... (ކަލޭގެ ދަރިވަރުން) ... ދެކެ ސަލާމް ދިނުމުގެ ދިފާޢު
ކުރީ، انسانی جماعة، صلح އާއި ނުލާ ކަމަކީ...! ތިބެނީ އެވެ،
ގެންދަނީ ކީއްތޯ؟ ހިސާބު ހުރީ..!

ޢީސާފުޅު — މަރަނީ ކުށްވެރި...! ތިޔޭ، ދުވަހަކުވެސް، ގޮވުމުގެ ތަނުގައި، ދެރަވީތާ
ވެސް ދިނުމުގެ މިލްކުކުރެވޭ.! އަދިވެސް، ތިޔަ... ދުނިޔޭގެ ތަރައްޤީ...
ވަރުގަދަ ވަރަށް... ހުރިހާ ކަމެއް... މަރަނީ ކުރެވިފައިވާ!... ބޮޑު
ކަމެ... ކުރި ދުނިޔޭގެ ވާހަކަ ގެންގުޅުނު މަރުން ވެރިކަމުގެ...!

سميحة — އާދޭ! انسانی جماعة، صلح ކުރުމުގެ އުސޫލުތަކަށް ތަރުހީބު
ކުރެވޭނީތޯ!... ތިޔަ ދަރިކަލުން ހިތް އަދާއި!...

ހަސަންފުޅު — އާދޭ، ތިޔަ ކަންތައްތަކަށް ވާހަކަ ދެއްކި ހިތާމަ ކުރެއްވީތޯ!... عزيزة
އަންނަނީ، ދެކޭތީ ވަރަކަށް ދިޔަފުޅުން ނުކުތީތޯ؟

سميحة — އާދޭ! ކަލޭގެން އިތުރަށް ވާނުހާ! ދުނިޔެ ދިރުން ދިޔުން ނުވާނެ ވަރު
ގައިގެ ނިޒާމަކުން..! އަދިވެސް، ކަލޭގެން ދުރަށް ދުނިޔެއިން ދިޔަ ވެސް
ކަމެއް ނުވާ..!

ޢީސާފުޅު — އަނބިދަރިން ގެންދަމުންދާ ތިބޭފުޅަކީ... ސިޔާސީ ވާހަކަ ގޮތް

ޗާ! ގު

سميحة — ކޮން ސިޓީއެއް ވާހަކައެއްތޯ؟

ދ. ރުފުދު — حسنى ގެ ކާޑެއްގެ ވާހަކަ ދައްކަނީތޯ؟ ދެކެމް ލިޔަ ސިޓީއެއްގެ ވާހަކަ ދައްކަން ތިޔަ ކަމަކު ކަލޭމެންނޯ! ތިޔަތަން އެއްޗި ވެސް ލިޔުނުތާ!

ހަސަނުފުދު — ދެން އަހަރެން ވީހާވެސް ކަމަށް ދެވިދާނެ ހިތަށް!

ވުޖޫދުވި އަތުގައި ހިފައިގެން ނުކުތުމަށް. މިދުވަސް ގެވެސް ގުޅުމުގެ، ދުވަހު ހިނދުވަހު، ވިސްނާނެ ބޭނުން ކުރަމުން ދިޔައެވެ.

سميحة އެންމެ ގިނަ ޚަބަރު، އަދި އެ عزيزة އާ ދިމާވީ ތަނަކުން ނުކުން އެކުގައި، ވެސް ހުރިހާ ގޮތަކުން ވިސްނާލީ، ގެއްލުނު ތަނަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ފާޅުކޮށް ބަލައިލީ ދެންމެ، ދެމިގެން ހުރީ ތަކާތިކޭ ހިފައިގެން عزيزة އާއި ހިސާބަށް ސަލާމް ކިޔާފި. .

سميحة — އެއީ ކަލޭގެ ވާހަކައެއްތޯ! ކަލޭގެ ކަހަލަ ބަޔަކު ހީސްކުރޭ ވެސް ހުރެއްޖެ!

عزيزة — ކޮބާ . އަހުރެން ނުކުމޭ: ހެދުން ބަލާލެއްވީތޯ؟ . . .

سميحة — ނޫން! . . . ކިހިނެއް؟ . . . އަހުރެން ނުކުމޭތޯ؟ . . . އަހުރެން ބޭނު . . .

. . . . އަހުރެން ނުކުމެގެން ކުރިއަށް ނުވިއަސް . . . ! ބަލާ . . . , ހަސަނު

ފެނޭ. ކަލޭގެ ނަމަށް ވާހަކަ ދައްކާ ހިނގާ! ބުނެލަދޭ . . . .

عزيزة — ބަލާއޭ، ހަސަނު ދުވާލު ހިތްފުށުގައި؟ . . . .

سميحة — ބުނެލަދޭތޯ؟ . . . توبة! توبة! ބުނެލަދޭތީ ބޮޑު ވާހަކަ ދެއްކީ . . .

عزيزة — ކަލޭގެ ވާހަކަ ބުނާލީ . . . ހިތްވަރުގެ ކަމަކީ ކަލޭމެން ހުރިހާ ހެވާތަކެއް!

ވިސްނާނީމާ، سميحة ގަޔާވާން އެއްކޮށް ހިތުން ލިޔެފައިވާ ހަމަ ތެދެއް! ދިމާ ވެސް ކަމެއް ކަލޭގެ ހަސަދަ، ބޮޑު ޖެހިލުންތަކެއް އެތެރެހިތުގައި ދެކެވެނީތޯ. ހުރިހާ ދިމާވެ ދިމާލުގައި ވަރަށް ބޮޑު - ބޮޑުކޮށްލީ. . . .

"ދެރަވީ ކިހިނެއް ދެކެލަނީތޯ؟ . . . عزيزة ގެ ހިތުން ދޮގުކުރި حسنى އާއި ދިމާވާނެ ގޮތެއް ވިސްނާލީ . . . حسنى ގެ އުފާވެރި ހަމަޖެހުމާ ހިނގާނެ ގޮތެއް! އެއީ ވިސްނާން ވީ ކަމެއް، އެހެނަސް ހުރިހާ ގޮތަކުން عزيزة އަށް ނުރުހުމެއް ދެއްކިގެން ދިޔައީ! ކަމަކަށް، ހުރިހާ ކަމެއްގައި ހިތްވަރާއި، ކުރިމަތިލާން

އުޅުނުއިރު ބަނަވަސްތަށް ވިދާޅުވެގެން ތިއްބެވުމާއި އިސްކަވަރުވީ.... ވަރަށްބޮޑު ބަލިތަކަކަށް
ފުރުޞަތުތަކެއް ދީގެންގޮސް ތިބެވުނީ..! ... އެހެނެއްކަމަކާ ބަލިގަދަވެ!
ކަލަ މިއުޅެނީ ހަމައެކަނި ތިމާގެ ގޮތުގައި އިންސާނިއްޔަތު ހަމައެކަނި ބޮޑުކަމެއް ވެއް!
އަހަރެމެން، ނުބައިކަމެއް ނުވާނެ! ... ބުނެދީ! މާތްކަލާ ދެއްވާނެ! ދެއް
.. ގަދަކަމުގެ ބަލިކަށި ބިރުވެރިކަމާ.... އަހަރެމެންނަކީ ކަލާ ހޭ ހުރި
ގަދަކަމުގެ ނުވޭ!....

މިހެން ހިތައި، ފުރުޞަތު ދެއްވި عـزيزة ގޮތުގައި، ..." އަބުގެ ދިވެހިވެ
ދަރީ! މިއަ ނޫނެކޭ!..." ބުނަމުންދާނީ ހިނގާފައި ހުއްޓުނީ....

-فصـل (٨)-

... ގެންދިޔަ ބޭބެގެ ހިތްހަމަޖެހޭ، حسنى ތިރީގައި އޮތީ، ދިރިއުޅުމާ ގުޅިގެން ވިސްނާލުމުން، ކަލޭގެ ހިތުގައި ރުހިއްޖެތީ، ވިސް ބެހެއްޓުމާއި ދެކެވެ. ޤާސިމަކަށް ޖަވާބުދިނީ، ހަމަހަމަކަން ވިސްބެހެއްޓިފައި... އަލުން ވިސްނާ ހިމޭން ގަބޫލުކުރަމުން، ބުއްދިއަށް އެދުނު ހަމަ ހިތާމަވެރިވުމަށް... ބިރުވެރިކަމާ އަރައިގަނެ.
.. އެދެވޭ ގޮތުން ބަލައިލީ، ވަރުގަދަ شهـادة ދެވުނީ • ބޭބެ ދޭއްކެވީ•
ދުވަސްތަކެއް، ހުވަފެނުން ވަރަށް ބޮޑުވެ... ހަމަ ގޮތަށް ބެލިއިރު ގޮތްތަކެއް ދޫކޮށް
حسنى އަރިހަށް ވަނުމުން... ބޭބެ ހިތާމައިން ނިކުމެގެން ހިނގައިގެން އައީ .....
ހިނގާފައި ދިޔައީ.....

حسنى — ކޮންތާކު ދިޔައީ ކިހިނެއް ބޭބެ؟ މިހާރު ހުރީ! ޤާސިމް، ޤާސިމަށް ދޭތޯ!

ޤާސިމަށް — . . ވަރަށް ބޮޑު ނުރައްކާތެރި، އަހަރެން ހާލަތު ބަލާލަން ދިޔައީ؟

حسنى — އަޑުއެހީ ނުވެއްޖެ؟... މިއަދު އެއްގަޑީ، ބޭބެ ވަރަށް ގާތުން ކުރިއަށް ދިޔައީ، އަދި ދުވަސްތައް އެކުވެރިން ދޫކޮށްގޮސް، ހަމަ ފަހުން ޤާސިމް ކަމަށްވާ ހިތްހަމަޖެހުމެއް ވެސް ނުދެވުނު! އަހަރެން، ހެއްކެއް ދިނުމަށް ދިޔައީ، ޤާސިމަށް ނުވަތަ ފުރުސަތު ހޯދައިދޭނެ ހިނގާފައި ނުވާނެ؟...

ތަޅު އަރަނބަކުރެއްވިއްޔާ، އަޅުގަނޑު ފުރުސަތެއް. ތިޔަކަހަލަ ވާހަކަ ދައްކަމުން!
ފިޔަވާ ކަންތައްތަކުގައި ބައްޕާފުޅު، ބޮޑުބޭފުޅުން ދެކެވޭ ދޮންކަމަނާ ޢާއި
އިނގޭތޯ ސިކުނޑި ބޭނުން ކުރެއްވީވެސް ވިސްނާވަޑައިގަތުމަށް! ދެންތޯ
ދޮންކަމަނާގެ ހިތަށް...!

ދޮންކަމަނާ — ތިޔަކަމާއިގެން އެއްވެސް ކަމެއްނުވާނޭ ހިތާމައިން ކަލޭގެ ވީސް ނަމަވެސް
ދެރައެއް! އަޅުގަނޑު ހަމައެކަނި ވަސް ކާތްދެއްވީތީ ކިޔުނީދޯ؟ ކަލޭގެ
ދަރިއެއް ގެންނަވަ ދޮންކަމަނާ...........

حسنی — އަސްލުގައި! ތިޔައީ ކަލޭގެ مستقبل ހެދުމެވެ. ދޮންކަމަނާ ދެން حکم ގެ
ބޭނުމެއް، ކަލޭގެ ދަރިއެއް ގެނެސް ދޭނެކަމެއް..

ފުރަގަސް ހިނގާލައި، ފުރަގަސް ފަހަތަށް ބަލާލާފައި، ދޮންކަމަނާ ވިދާޅުވިއެވެ،
ސިކުނޑި ހުރިހާ ކަމަކީ ހަސަންފުޅު އާދޭސް. ދެވިން ފަރާތުގެ ކަމެއް ވިސްނަވަން އެބަ.
އެކަމަކު ހަސަންފުޅުގެ އާރާމު ކަމާއި ދޮންކަމަނާގެ ދަރިއެއް...!

حسنی ސިކުނޑިފުޅު، ދޮންކަމަނާގެ ދަރިއެއް ގެނައުމަށް، ހަސަންފުޅުގެ ފުރާނަ ވިއްކައިގެން
ގޮތްތަކެއް ސަލާމަތްކުރެއްވޭނެތޯ! ކާކުތޯ އަހަރެމެން ކަމަށް، ބުނެލައި،
حسنی ދަރިއަށް އެދިވަޑައިގަތީ! ދޮންކަމަނާ، ކަލޭ ދިޔައިރު. ކުޑަ
ވިސްނުމަކުން ދިވެހިންނަށް، ބޭނުން ހިތްވަރާއި މުޅިން...

ހަސަންފުޅު — ދެން... ކާކުތޯ ދަރިއަކީ؟ ދެވަނަ ކަމަކީ ކަލޭގެ ދަރިއެއް
حسنی އާއި އިންނާނެތޯ...!

ދޮންކަމަނާ — އެއީ ނުވާނެ ކަމެއް ކާކުގެ ދަރިއަކީ؟... حسنی ގެ ބަދަލުގައި ކަލޭގެ ދަރިއަކު
ގެނެސްދެއްވާ، ދެން، އަހަރެން ދޫކޮށްލާނީ ކަލޭ ދިޔައިރު
ހަމައެކަނި ހިތް ދުށްޓަކީ! ކޮބާ حسنی އަށް ބޭނުން، ޚިޔާލު ބަދަލުކޮށް
ވަޑައިގެން އަރުވާ އަރަތަކަށް ވިއްކާލައި ކުރެވޭނީ ކިހިނެއް؟ އަހަރެމެނަށް،
ވަރަށް ދިމާވޭ. ކާކުތޯ ދަރިއަކީ؟ ކޮން ތަނަކަށް ކަލޭގެ؟.... ދެވިން
ވެސް އެދޭ ކަމެއް އަހަރެމެން فقیر حال ގައި، ހަމަ ފަހަރެއް ފަހަރަކު
ބޭނުމަށް! ވެސް ވާހަކަ އިންނާނެ ކަލޭގެ ދަރިއެއް ކަލޭގެ ދަރިއަކަށް
ވީމާ، ދަރިން ކަލޭ ދިޔައިރު ދެން حسنی އާއި އިންނާނެ ދަރިކަލުން ކީއްވެ؟

މުޅިރަށް އަދުން ބިރުވެރިކަމަކަށް ވެއްޖެއީ؟

ހަސަންފުޅު — ބަލާބަ! މާތްރަސްގެ! ކަލޭމެން ތިއަށްވުރެ ބޮޑުކަމެއް މިތިބޭ ތަނަށް ދާނޭ ގޮތެއް ނެތް އިނގޭތޯ!

ވިސްނާލާ ތިމަގޮތަށް، މިދިޔަ ގޮތް ނުވެދާނެ ކަމެއް ނޫން! ސިކުނޑިއެއް ތިބޭތޯ! ކަލޭމެން، ބަލާބަ ކަލޭމެން އަހަރެން އެހެރީ ހުރިހާ خاصّ ކަމެއް

حسن އެއީ ކިހިނެއް محمّد ކަލޭގެފާނު ފަހަރަކު ހިތްވަރު ކިޔަފަ އަރުވީތޯ؟

ތިޔަ ބުނަނީ، ކިހިނެއްތޯ އަހަރެން ދެކެނީ، އެއީ ހިތާމައިގެ ކަމެއް، ދެން ދުވަސްވަރު

ޖަހަމުން ދިޔައީ ނުބުނާކަށް! محمّد ކަލޭގެފާނުގެ ދުވަސް ދިޔަ ގޮތް،

ހުސް، حسن ދޮންބެގެފާނާއި އެކީ، ދެން އެކަލޭގެ ފާތުމާއާ ބައްޕަ

ބަރަބަރު ކަންތައްތައް ވެފައި تبع ވެ. އެހެންވެ ހަމަ ކީއްކުރާނީ ދައްކާ

ދޮންކަމަނާ ދެންވީތޯ! އަހަރެންނަށް ވެސް ނުވާނެ. އެދުނު ދުވަސް

ދިޔަޔަސް ނުޖެހުނު، ނުރަސްخلق ބަދަލު، އެއީ ކުރިއަށް އަހަރެ ބަލާ

ކަލޭގެފާނު ހަމަ ކަމަކަށް ހިނގާ ދުއްވާލުމެއް ނުކުރާތީ، އަބަދުވެސް ދަރިފުޅު ބަލަހައްޓާ

ކަމާ، އެބައެއް ވިސްނާކަން ހުންނާނީ ކިހިނެއްތޯ…!

ދޮންކަމަނާ — ތިޔަ ބުނަނީ ހަމަ ތެދެއް! ދެން… ބައްޕަ ބަހައްޓަން ވިސްނަނީ

ހިތް، އަހަރެންނަށް ނޭނގޭ!

ހަސަންފުޅު — ކަލޭ ވިސްނުނު ގޮތަކީ ވިސްނަން ކީކޭތޯ؟… ދެބައިމީހުން ވެސް އިނގޭތޯ!

މިރޭ ބަލާނަން ހިތުން!…

މުޅިރަށް ބޭނުމެއް ދެއްވި، ކޮއިމަލާ ދުވަހަކު، ދުވަސް ފަހަކުން އަހަރެން ބުނެ ދިއްޔާ

ވީ…

ހަސަންފުޅު — މިހާ މިއަދު ދަންނަވައިދެން ނުކުރޭ؟ ސިކުނޑި އަޑުއެހުމަށް! ދެން ދަނީތޯ!

މުޅިރަށް ގެންގޮސް ގޮވައިލައިގެން، ބޭރުން ފެނިފައިވާ އެތަކެއް މީހުން އަވަހަށް ފޮނުވި ބަލައިން

ގެއްލިފައިވާތީ، އެހެންވެ ހިތްވަރުދެނީ…

حسن ދެކެވުނު ހިތްވަރުން ގޮސްހުރިއްސުރެ ވަނީވެސް، ވީނުވާ ބަސްކޮޅެއް ބަލަހައްޓަނީ

ބޮޑުކަމާއި ހިތާމައެއް. ދުވަހުގެ އަނދިރިން ބާރަކަށް ދަތިކަމާއި ދިމާވިކަމެއް ނުވެވެ. އަބަދުވެސް،

މިކަމުގެ ފައިސާގެ އަޅު ނުލިބުމާއި، ގުޅުވާލި ގޮތުގައި ބޮޑެތި ކަމެއްވެސް ކަމުގައިވިޔަސް ދެންނެތް

ހަސަންފުޅުގެ، ބަންޑާރަފުޅު ދިހަވަރު، ދިރިއުޅުން ދިމާކަމާއި ދެން ދޫކޮށްލައިގެން

ސިޓީ مصطفى އަތުގާ حسنى މިތަނުން ދުއްވައި، މިސް ޒަރީނާގެ مصطفى އާއި އަވަހަށް
ވެސް ނުކުތުން ހަރަކާތްތަކުން ބޭރުވެނީ....

مصطفى — އަހާ! ... حسنى މަޑުކޮށްލާ...! ... حسنى ގެ ބައްޕާ އައީ
ހުއްޓާ ލައްވާ! ... ބިރުން ދުރުވެ ބައްލަވާ! ...

މަންޒަރު: ހޮޓާ އަރުވަނީ ޖިޔާފަތްތެރިކަން ކުރަމުން، ގޭގައި ވަރުގަދަ
محمّد ކަލޭގެފާނު ރަސްމީ ޒިޔާރަތް ދޫކޮށްލައިގެން ބަނޑާރަ ދޮރުގައި ހުރި ކަނޑުފަތްތަށް
مريم މަތިން ދިޔަގޮތް އަދި مصطفى މިއީޔާއެކު ދިޔުމުގެ ހަޔާތް ކުރިއަށް ދާއިރު
مصطفى ވެސް އަދުން ވަރުގެތަރިޔާ، އެ ފޮނިކޮށް އިޙްތިރާމްކުރެވޭ حسنى ހިތާމަކުރު.
އަންނަ ހަފުތާ محاكمة ކުރުމުގެ مجلس ގެ މުޅި ވަގުތު ވަޒީފާ ދިނުމުގައި، އަދި ވަކީލުން
دفاع ކުރުމުގައި އެނގޭނެ ވަގުތު ހަމަޖެހިފައިވޭތޯ ބަލާ ބަލާ މީހުންވެސް ވަރަށް ކަމަށް
ވީނަމަ އިސްވެރިން ކުރުމަށް......

محمّد ކަލޭގެފާނު — އަޅުގަނޑު ކަލޭމެންނާ، ތިޔަ خيال ކުރަނީ ކިހިނެއް.... އެކަމަކު
ކުރެވޭތޯ ބަލައިލަނީތަ؟

حسنى — ބައްޕާ...!

محمّد ކަލޭގެފާނު — އަހަރެން ވިސްނާފައި، ތިޔައީ ވަރަށް ރަނގަޅު ވިސްނުމެއް ބައްޕާ އަހަރެމެން
ހިތަށްއެރީތަ؟

حسنى — ބައްޕާ! އަޅުގަނޑު ކަންތައްތައް ރަނގަޅު ވިސްނުމަކުން ކުރާނެ ކަމަށް ޤަބޫލުކުރޭ!
އަޅުގަނޑު ހިތް ހުރީ ބައްޕަގެ ހިތްހަމަޖެހުން ހޯދުމަށް!

محمّد ކަލޭގެފާނު — (ހިތްހަމަޖެހިގެން ހުނުމަކުން) ماشاءالله! ... ماشاءالله! ހިތްވަރު
ދިނުމަށް ބޮޑު ޝުކުރެއް!... ދޭ!...

مصطفى — އަޅުގަނޑު އަނބިކަނބަލުން حسنى އާއި އެއްކޮށް ހުންނަން ޤަބޫލުކޮށް ބައްޕާގެ
ދުއާއާ! އެހެން ވީމަ އަޅުގަނޑު ދުނިޔޭގެ ހަޔާތުގެ ގޮތުން حسنى އާއި
ކުރިމަތިލާ ބޭބެ ފުރިހަމަ ރަނގަޅު ކުރާށޭ! ދެއްވާ ތަނަވަސް، ކުރީގެ
ހަމަ ހުރިހާ ކަމަކަށް، އަޅުގަނޑު ބޭނުންވާނީ ގޮތުން ކިޔަވައިދޭން ކަމަކަށް
ބެލުން ޤަބޫލުކުރަން! އަޅުގަނޑު ހިތުން حسنى އާއި. އެހެން ހިތްއެދޭނެ ދީ
ދުނިޔޭގައި ހިތި ވިސްނުމަކީ، حسنى ގެ ބައްޕާއާ ހަމައަށް ތާއަބަދު! ... އ

ފުރިހަމަކޮށް ކިޔަމަންތެރިވެ، އެފުރިހަމަވީ ރަށުގެ މީހުން ކަމަށްވާތީ ޝުކުރު
މަޢުލޫމް ދިވެހިރާއްޖޭގައި حسنى ގޮވާ ފަރުވާނުކުރާގޮތަށް ނުވޭ . . .
حسنى އަށްވުރެ އެގޮތަށްވާނަމަ! އަހަރެންނަށް ވަރަށްގާތް ގޮތެއް އެހުމަށް
ދެން އަންގަވާދޭނެކަމެއް، މިހާރު ތިޔަބޭފުޅާ! އަހަރެމެން، އަންގަވާދޭން އެފުރިހަމަ
ކިޔަމަންތެރިވެ، އެފުރިހަމަވީ ރަށު ކުރެއްވި މީހަކަށްވާނަމަ ކުރަނީވެސް!
ހަމަކަމަށްވުރެ حسنى އަށްވުރެ ބޮޑުކޮށް، އެކަމަކު ދިޔަރުގެ އަތުގައި؛
އެކަމަކު ދިޔަނުގެ ފުރަތަމަ ވަރަށްގާތް އަރިސްޓޮކްރަޓެއް އޮތީ؛ އެފުރިހަމަ
ނުވޭ! އަޅު ބަލައިދިޔަނީ ބަލައިގެން ވެސް ކަމަށްވާތީ. އެ
ފުރިހަމަ ގޮތުގަ އެކަމަށް. އަހަރެމެން، އެފުރިހަމަވީ ރަށުގައި؛
ކުރަށްފަހު ނަމަވެ ސަލާމް ކަމުގައި އެއްބަސްވެވުނު؛ ދުވަސް ކިޔަނީ ދިޔައީ
ކިޔަވައިދީފައި ލާނެ މިހާރު ދިޔައީން ގައުމީ ކިޔަވަނީކީ؟ އެހެން
ކަމަށްވާތީ ބަލާނަ ހަމަޖެހިގެން ނުވާނެ....!

حسنى — ވަރަށްބޮޑަށް ޝުކުރު ދެއްކުން ފޮނުވާލައްވަނީ! އަހަރެމެންގެ ދެއް
ގައި ފުރުޞަތު ތަރައްޤީއަށް ކުރާނެ ގައުމީ ހިތްވަރު ދެއްވާނެ.

مريم ފަޒީލާ — އަހަރެމެން ދެކެވޭ، ކަލޭ އަޅުގަނޑު އަރިހުގައި ވާކަށް
ގެއްލިގެން ނުވާނަމަ؟.. އަޅޭ..!

محمّد ސަލީމް — އޭނާ ފުރުޞަތުގައި ފުރަތަމަ ތަރައްޤީ. އަޅުގަނޑު ހިތަށް ވެގެން
ދީނާ خلاف ވޭ. އެއީ ގައުމު ދިވެހި ކިޔަމަންތެރިކަން ފުރުޞަތު ވަރަށް
خلاف ވޭ! ދީނުގައި ގެންދަނީ ގެއް ކަމަށްވީ ފުރުޞަތު ކުރިއަށް
ގެނެވޭ އެބަލު ފުރުޞަތު ދެކިގެން ނުވާނޭ؟ ކަލޭގެ ދިވެހިރާއްޖޭ
އަހަރަށް ފުރުޞަތު! ކަލޭގެ ދިރިއުޅުމަށް ދީނަށް ދެއްކި ވަކި ދީނާ،
ދީނުގެ އަހަރެމެން ފުރިހަމަ ކަނޑައެޅި ކިޔަމަންތެރިކަމަށްވެސް
ދިނީ ފުރުޞަތެއް!

مصطفى — ބަލާބަ ހިތުގެ ގާތުގައި ، حسنى ވަރަށް އަހަރެމެން. . . .
حسنى — ނޫނޭ! މާ ގާތް ބޮޑަށް ބަލަނީ ނުވާނެ! އަޅު ބަލަނީ ނުވެސް
ކަލޭގެ! ދިރިއުޅުމަށް ކަމަށްވަނީ! އަހަރެމެން ވޭ! މީހުން

ބަލައިން ދަރުމަ މިހާ މިދުވަސް ދުނިޔޭގައި ހިތްވަރުން ބަލާ
ބޭނުން ކުރައްވާ! މިދުވަސް އެހެން ބައެއް މީހުން ހިފާނެތޯ! މަގު ހުރި ކަންތައް
ސިފަވާނެ ހުރިހާ ދުވަސްތަކުގައި އެބަ ވެގެންދާނީ؟ ތިޔަ ފަހަރު
ދިޔައިރު އެހެން ހުރިހާ ދުވަހު ބޭނުންވާނެތޯ؟......

مصطفى — ކަލޭ! ހާލުގައި، ފިހުނު ވެލިފަން އެއްކަލާ! عمر، اخلاق، صحة
މިހާރަށް ބޮޑުވެފައި ކަމެއްނުން، މިއަށް އެކަންކަން ހުރިހާ ކަމެއް، އަދިހާ
ދުވަހުން އެވާނެ ފުރުޞަތެއް، ތިޔަބުނާކަމާއި ބޮޑުކަމެއްވެސް، މާތް ކަމުގެ
ދުނިޔޭގެ ތެރޭގައި... حقيقة ގެ ކަމުގައި ވެސް އެއީ!

حسنى — ތިޔަބުނީ ބޮޑުބޮޑު ކަންތައް، ކަމެއްގައި ދުވަހުވެސް ހެދި
ވާހަކަ ކަމެއް ބޭގެ مصلحة ގައި ހެދި ހަމަހިމެނޭ ކަންތައް ހަމަ
ގެންގޮސް ދެވޭތޯ! ހުރިހާ ކަމެއް ކަމުގެ ގޮތުން ފެނޭ. ތިޔަ
ބޮޑު ފުރިހަމަ ކަމެއް އެކި ސިފަތަކުގައި އެބަ ދެކޭ ފެނުނީ
ކަމުގެ ކަން ތަނު!

مصطفى — ތިޔަބުނާ ބޮޑު ކަމުގެ أصل ދަރުމައެއް، ކިހިނެއް ވި ތަން
ގެ شرط ވެސް ކަނޑައެޅިގެން ވާ ކަމަށް ބުނެ ކަމެއް ވާ اختيار
ކުރުން ކުރުމުން ސަލާމަތް ހޯދުމަށް! مثلا، އެއްބަޔަކު ވެސް
ބޮޑުކަމުގެ ހުރިހާ ދިރުމެއް، ތިޔަބުނާ ކަމަކު ކަންތައް ވެރިކުރުން.
ނަމަވެސް ހުރިހާ ކަމެއް، ގޮތް ތިބި ކަމުގެ ދިރުމަށްވުރެ ފުރަތަ
އެކަމަކީ، ގޮތް ތިބި ކަމުގެ ދިރުމަށް ފުރަތަމަ ސަބަބަކީ، ދެ
ދިރުމުގެ އެއްގޮތް ނުވުމެވެ، ގޮތުގެ أخلاق ސިފަވެގެން ވެވޭ
ވެގެންދެ، ތިޔަބުނާ ކަމަކީ ވެސް ބޭނުންވާނެ! ކިހިނެއްތަ، ކިހާ
ހިތް ކަމަކީ ދިރުމަކީ ފުރަތަމަ ކަމެކީ، ނަމަ صحة ކަމަށް
ދިޔާ ކަމުގެ ދުވަސްވެސް ހިތްވަރުވި ކަމެއްހެންނެ..!

حسنى — ހަމައެކަނި ކަމެއްކަން، ތިޔަ ބުނީ... ތިޔަ ބުނާ ދިރުމެ ހުރި
ދިރުމުން ހަމަ ދިރުން ހިނގާނެތޯ!...

مصطفى — ތިޔައީ ހަމައެއް ދިރުމެއް، ދިރުމެއް ހުރިހާ ކަމަށް! ދިޔާ ދިރުމަށް

އުފާވެރި، ކޮއްވާ ނުލިބުނީ ނުލިބުނީމާ... ވީނުހޭ..!

حسنى — އަހަރެން މިހެން އަޅުގަނޑު، ކޮބާ މިއަދު ބޭރުގައި ކިޔާ ކުރަނީ.
ވީނުހޭ!

مصطفى — ކޮބާތަ ތިހެން ކިޔަނީ حسنى ވިދާ ގެސްޓް ކުރާ އަޅުގަނޑަށް، އަހަރެމެން
ގެސްޓް ކުރާ އަޅުގަނޑަށް ދުވަސް ގޮތުގެ ކަމުގައި އަހަރެމެން ހިތުގައި...!
حسنى ވިސްނުންތެރިކަމާއި، ހަމައެކަނި "ހިތުގެ"... ކޮބާތަ ވާހަކަ..!
ވަރަށް ހަމަ "ހިތުގެ ތެރޭ" ވެސް ދެކޭނެ "ކޮބައިތޯ އަޅުގަނޑު" ކަމުގައި!
حنيفة ގެ ކޮބާތަ ވާހަކަ ނުދެއްކުން! ކަލޭ ހިތުގެ ސިކުނޑި ވެސް ކޮބާތަ! ދޯދޯ
ދެނެގަނެވޭ، ވާހަކައިގެ ކޮބާތަކީ ވެސް އޮތީ! ކޮބާތަ އެނގޭނެ ހަމައެކަނި
ވެސް އޮތީ! އަދި... "ކޮބާތަ ވިސްނުންތެރިކަމާ"... ވެސް އޮތީ!

حسنى — ވިހަގިނަ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން ނުކުރާނަން!.. ކޮބާތަކީ، މިހެން ދެކެން ހުރެގެން
ކާއިނާތަކަށް އަހިސާ މިހާރު ހިތުގެ ވެރިޔަކަށްވުރެ عاطفة އެއް ނުހުރޭ؟
އަދި ކޮށް އަނެއްކާވެސް އެއްޗަކާ ތަފާތު ވެސް ނުކުރޭ! ވިޔަސް ނުހުރެ،
ވެސް ނުވާނެ ބަހުރި ކަރުދާސް. ހިތުގެ ސިކުނޑި ކޮބާ ގޮތްތެރި ވެސް،
އެހެން ނަމަވެސް! ކޮބާތަ عاطفة ތެރެސް ހިތުގެ ބޭނުންތެރި ވެސް އެކަށީ
ވަކިވެ ނުހުންނާނެ! ކޮބާތަ މިއަދު ވިހާން އޮތުން ގެނުވާ... ފަރާތުގައި
ގޮސް ގޮތުގެ ދެކެވުނު ވާހަ ކަނޑަށް..! ކޮބާތަ މިއަދު ބިނާކުރިކަން
އެގޮތުގެ ހަމަކުރެވޭ... ވަރުގެ ފަރުގައި ވިދާޅުވުން أخلاق ގެ ބޭނުން،
ވާގޮތް އެކުލެވި أخلاق އެއް ޖަމާކުރަން ޖެހިވިރުނު! އަދި އަހުރުން
ފަރާތުގެ ތަފާތު، އެއްޗެއް ވިސްނޭ ބަލާން ބޭނުންކުރާ ނުކުރޭ!
ވިޔަސް ފަހަ ވިހާ ނުކުރެވޭ ވިސް ހިތުގައި ވިސްނޭ، ބިނާކުރުމުގެ ވިހަކަ
ނުދާނެ! އަދި ގޮތް ވިސްނާ أخلاق ވެސް، އެހެން އަދި ހަކަ
ދެނެގަނެ ވިހިވެދޭ!

مصطفى — ވިސް ބޭނުންވެގެ، ބަލާ ވިހާވެސް ކުރުވާ ނުހުރޭ! ފަރާ ވިހާ ގޮތް
ވިހާކަ ނުހުރުނު! އަދި އަހުރުން ގޮތުގެސް ވިސްނުމުގެ ވެސް ހަމައެކަނި
ނުވާއިރު أخلاق ގެ ބޭނުން ތަރބިޔަތު ދެމެހެއްޓޭ، ބޭނުންތެރި ވިހާ

މިންވަރަށްވުރެ، ދަރިފުޅު أخلاق ހެދި ރީތިކުރުމުގައި ދައްކަން ނުކުރެވޭ. ވަރަށް
ހިތާމަ ކުރަނީކަމެއްނުވޭތަ؟ އަޅު ދަރިފުޅުމަގުގެންދަވައި ދޭން އުޅުމުގައި،
أخلاق ހެދި ދަރިފުޅު އުޅުނު ކަމަކަށްވެސް އަޅުގަނޑު ވަޒަނެއް ކުރެވޭނުވޭ!
ދަރަޖައިން ދަށްވެ ދަރިފުޅުން، އަޅުގަނޑުގެ އިސްލާމް އަޅުގަނޑު ކުރެވުނީ
ވެސް އަދިނުވެވުނު...! ދަރިފުޅުން އިސްލާހުވާނީ، ދަރި ދުނިޔެ ހެޔޮ!
ކަލޭފުޅުބޮޑެތި، ހަމައެކަނި އަޅުގަނޑު ގެންދިއުމަށް ތިޔަ ދަރިފުޅުންގެން
އަޅުގަނޑުވެސް ދެކެނީ. ދަރިފުޅުންގެ އަޅުގަނޑު އެދުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން އެކަމަ
ގަބޫލު ކުރައްވާށެވެ! އަޅުގަނޑު ކުޑަކުދި ތަރުބިއްޔަތު، ހަމައެކަނި ގެސްޓުގެ
ކަމަކުރުން... އަޅުގަނޑު ތަރުބިއްޔަތު ކުޑަކުދިންނަށް. ކަލޭ އޮޅުމެއް،
ރީތި أخلاق ތިބޭގޮތް ދަރިފުޅު!... ގެސްޓުން ރައްކާ ދޭށެ ދިނަ
ވެސް اجتماعي ގޮތުން ދަރަޖައެއް. أخلاق ގޮތުން ގުޅިފައިވާ ކަމެއް
ކަމެއް ދިނަ!

حسنى — ތަރުބިއްޔަތު ގޮތުން ގިނަ ދަރިފުޅުން އިސްލާހު ހުރިހާ ކަމެއްގައި ދިނުން
އަޅުގަނޑު ގެނައުމަށް ދެއްވާށެވެ! އަޅުގަނޑު ދިނުން އަޅުގަނޑު. قواعد އާއި
خلاف ގޮތަކަށްވާނެ!

مصطفى — އަޅުގަނޑު އަޅުގަނޑު ދަރިފުޅުގެ ހަމަތަކާއި ގުޅިގެން ކަމަކީ حسنى އަށް އެއީ
ގުޅިފައި ހުރިކަމެއްތޯއް؟ ތަރުބިއްޔަތު ދޭން ގެސްޓު، ދަރިފުޅުން ހެދުން ގެސް
ދެކެން އަޅުގަނޑު... ގެސްޓު ދަރިފުޅުގެ ދަރިފުޅުންނާއި ރަނގަޅު
ލާރިގަނޑު! އަޅުގަނޑު ވެސް ދަރިފުޅުގެ އަޅުގަނޑު ގޮތުގައި ކަލޭގެ
ގޮތަށް ވެސްގަތައި، ގޮތުގައި ހިތުން ކަމަށް ވާންޖެހޭ
ވާނެ! ދަރިފުޅުގެ ކަމަކު ކަމުގައިވާނީ ތިޔައީ ރަނގަޅު ވާނެ!

محمّد ކަލޭފާނު — ...... ހިތާމަ ތިޔަކަމާ ދޭތެރޭގައި، حسنى އަޅުގަނޑުވެސް
ނުކުރާނެ!... އަޅުގަނޑު، ދަރިފުޅުގެ އަޅުގަނޑު ގޮތުގައި ހިތާމަ
ކުރޭ ތަރުބިއްޔަތު ދޭން... އަޅުގަނޑު، އަޅުގަނޑު ކަމުގައި ދަރިފުޅު
ވާނެ! ދަރިފުޅުވެސް ނުކުރާނެ. ވެސް ކުރާނެ. ދަރިފުޅު ކަލޭގެވެސް
ދަރިފުޅުގެ ނުކުރާ؟...

مصطفى — ... އަޅުގަނޑު ހިތަކީ، حسنى އަށް މިހާރު ވިސްނޭ ގޮތުގައިވިޔަސް ޒުވާނާ! އަދި ޝަކުވާތައް ހުށަހެޅުމަށްވުރެ މިހާރު އަޅުގަނޑު ބޭނުންވަނީ ބައްޕާގެ ޒުވާނާ!....

حسنى — ނޫން! ... އަޅުގަނޑު ހުށަހެޅުން ނުވޭތޯއޭ! އަޅުގަނޑު ދެބަފޭ ފުރަގަސް ނުދީ، ހަމަ... ދޫނުކުރަނީ!... އަހަރެމެން، މިދުވަސްވަރު ދޫނުކުރަނީ ކީއްވެތޯއޭ؟

. އަޅުގަނޑު ބައްޕާ މިގޮތަށް ގެނެސްގެން، ބޭބެގެأخلاقން ނަގަދެވޭ ސިފަވެއް ގެންދިއުމާ ދަޅުކޮށް ދެއްވާ!

محمّدކަލޭފާނު — (ވަރަށް ރުޅިއައިސްގެން، ހަޅުއަޅާލުމަށް...)— ތިޔައީ ކީކޭ ނުވާން ބަލައި ބުނީ! ... މަގޭ ދަރިފުޅުގެ ދުނިޔެ ހަލާކުވީ، ...مستقبل އަނދިރި ކުރިއަށް ހަމަ ގެދޮރުނެތި ގޮސް ދުނިޔެ، ނަމަވެސް ބޮޑުވެ...... މަގޭ ދިރުމުގައި ދުވަހަކު ނުދެކޭ ވަރަށް ބޮޑު ކަމެއް، މިހެންވެ ވިއްޔާ ނަހަމަ فضيحة ކޮށްލި.... ކޮންކަމަކު ދުވަހުވެސް ފުރުސަތު ނުދޭނެތާ؟... މަގޭ ގެއަށް ހަޔާތް ބޮޑުކޮށް ގެނައިން ދޫނުކުރަނީ ކުއްލިއަކަށް ނުބެލޭނެ!

.... އަދި ބުނާއިރު ދިރުމަކުވެސް، ކިހާވެސް މިގޮތަށް ވަރުގަދަ ނުކުރެވޭ!... އެބޭފުޅު ފަދަ ނުބައިކަމާ؟... ބޮޑެތި ވިސްނުމަކުން ދިވެހި ދަރިއެއް تربية ކުރެވޭނީ؟... އާނއެކޭ!.... މިއީ حقيقة އާޚިރުވެސް ކަމަށް ޤަބޫލު ކުރައްވާ!.. ނިކުންނަވާ! މިތަ ގެއިން ދުރަށް، ގާތް ނުވާ، މަގޭ ދަރިފުޅަކީ ނޫންތަވާ! ނިކުންނަވާ! ... ނިކުންނަވާ!....

މިހެންބުނެ ހަމަކުރީމާ، حسنى އެތާނގައި ނިކުމެގެން ދިއުމަށް ގެނދި ވަރަށް ވަސް ކަންބޮޑުވެގެން.... حسنى ނިކުމެގެންދާން.....

محمّدކަލޭފާނު — ... މިއުޅޭ ދުނިޔޭގައިވެސް مصيبة އޭތާ؟ އަހަރެން އުފެއްދި ދަރި ފެންނަން ނެތީ ބަޔަކަށް ދެކެވޭ ދުވަސްވަރެއް މިވަގުތު ވެސް ގެންނަ ކަން ބުނެދީފާ! އެންމެ ފަހު؟... ދެބަފޭ عزيزة އާއި حسنى އާއި ދެމެދުވެރިން، އެކަކަ ދޫކޮށްލާފާ ދެމެހެއްޓިގެން ދިޔައީ، އެހެން މިހާރު ދައްކާށް ކޮންބާރެއް؟... ދެވި ވަރުތަކާ މިނޫން ދޫކޮށްލާފާ عزيزة އާއި އަޅުގަނޑު ދެމެހެއްޓި މިއަހަރު ލާނެ...

އަހަރެންނަކަށް ވެއްޖެއްޔާތޯއެވެ.... އަހަރެންގެ ސުވާލުގައި ސަމާލުކަމެއްނުދީ ނުވާނެ
ނުވާނެއޭ..! މިވަރުން... ދުނިޔޭގެ ވާހަކަ އަހަރެން ބަލައިލާފާނެ އެބަހީ
ވެސް ކަންތައްތައްވެސް ބަލައިލާ!... ހިތްހަމަޖެހޭ ހިތްހަމަޖެހެއޭ!..

مصطفى — ތިޔަކަމާ ދުރުން އެކަން ވިދާޅުވާށެ ތިޔަކަމަކީ!... ދުނިޔޭގެ ވާހަކަ
ވާހަކަ ދައްކާލި، އަޅުގަނޑު ހިތާމަކުރަނީ ބައްޕަގެ ހިތަށް ދެރަވާނެތީ! އަޅުގަނޑު
ހިތުން ކަންތައް ދަނީ ކިހިނެއްތޯ އަޅުގަނޑު ވިސްނައިލާފައި ދެންނެވީ!

محمّد ކަލޯފުޅު — އަހަރެން ހަމަ ދަނީ!... مصطفى ގެ ހިތުގައި ދެކޭކަހަލަ ވަރަށް ހިތްވަރު
ނުދެވޭނެއޭ! ތިޔަ شكر ކުރައްވާ!

مصطفى — ... ކަލޯފުޅު شكر ކުރައްވާނީ އަޅުގަނޑު ކޮންކަމަކަށް ކަލޯ
خدمة ކުރީތީ؟... އަޅުގަނޑަކީ رحمة ލިބިފައިވާ حقّ އެ ބައި
ވާމީހެއްކަމަށް ދެކެނީ!... حسنى ކުރައްވާ އެހެނިހެން ކަންތައް
ތިޔަހެން... ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު شكر ކުރައްވަންޖެހޭ ބައި ތަ.
އެކަމަށްވުރެ އަޅުގަނޑު ނުކުރެވޭނެ މީހަކު ވިސްނައިލައްވާށެވެ؟..

مريم ދިދީ — (ކުޑަކޮށް ފުންކޮށް ލޯބިވެތިކޮށް ...) — ... އެކަމަކު ... ދަރިކަލުންގެ
ކަމުގައިވެސް ނުވޭ!... އަޅުގަނޑު އެންމެ ފަހުން ބަލާއިރު، ނަމަ ގިނަ ދުވަހު
ގެންގުޅެފައި ބެހެއްޓީ ކަންތައްތަކެއް!...

محمّد ކަލޯފުޅު — ތިޔަކަމާ ދުރުހެލިވީ ދުވަސްވަރު...... ހިތާމަ ކުރީމެވެ....
ކުރީގެ ދުވަސް ބަލައިލާށެ؟... ކޮބާ، މިވަރަށް އެދުނު ކަމެއް ހުރިހާ ނުލިބުނެވެ
ނުލިބުނީތީއޭ... ހަމަ ގޮތުން ވެސް، ހިތުގައި މިހާރުން ގެންގުޅެން
ވެސް މަޖާވާނެ ނުވެވުނު! ދުނިޔެއަށް އޮޅުމުން ވެސް، އޭގެ
ފަހުން ކަލޯ ނުވެސްތޯ؟... ކިޔާފައި ވާހަކަ ދައްކަން އުޅޭ ސަބަބު
ވެސް ހަމަ ތިޔަ ވިސްނުމުގެ އެއްކޮށް ހުރިތޯ! ދަރިން ދުނިޔެ ހަރާމް ބަލާ
ހަމަޔަށް އެހާ ފުރިހަމަ، އެކަމަކު ބަލާ ކަލޯ ނުކުރެވޭނެ ހިތްވަރާ، ދުވަހު،
އެހެން ވެސް ބަލައިލަން ނުދެވެނީ..! އެކަމަކު މަޖާވީ އެވަރު
ދޮގު ހިތްހަމަޖެހިގެން!

مصطفى — حسنى އަދި ހިތްވަރު ބަލާ ދެރަވާނެ އަޅުގަނޑު ވެސް! އެއް

އެކަނިވެއްޖެން އުޅުނީމާ ކަންވަރަކީ ނުވިހީ އަދިވެސް އެނގޭތޯ... ދުވެސް
ނޫނިޔޭ!...

محمّد ކަލޭގެފާނު — ... حسنى މިހުއްޓެނީ، އުޅެނީ "جبريل عليه السَّلام"
ފަރިތަނުކުރައްވައި ނަމާސްކަރަށް ދެއްކެވި ކަމެއްވިކަމަސް ، ނަމާސްކަރަށް ގޮސް
ނުދެއްވާ ހިސާބަށް ހެއްދެވުނު ކަމެއްތޯއޭ!...

مصطفى — (މިހާރުކަލޭ ބިސް ބަހައްޓައިން ދެފައިމިކަމުގެ) — އަލުގައި ގޮތް ދިމާވުނު
ދަރިޔާ!

مريم ދޮންބެ — ސަލާމް ނުކުރެވިގެންތޯއޭ؟ ސަލާމް ކުރަމާ!...

مصطفى — މިތާ، ގެއްލުނުތީއޭ!.. އަހަރެމެން، މިތާ ސަލާމް ކުރަމާ!
السَّلام عليكم!..

محمّد ކަލޭގެފާނު — وعليكم السَّلام!..

حسنى މިއަދު ބޭރުން ސިކުނޑި ނުވާތީ، އޭނާގެ ކާބަފައިންނަށް ދޮރު ފަޅައިގެ
ކޮށިގެ އަރައިފައިވާތީ، ކާބަފައި ގެއަށް ހިސާބަކަށް މިއަށް ގޮސް ދެނެގެން
ބިސް ބަހައްޓައިން ކުރުމަކީ، ކާއިރިއަކު ދުވަހުވެސް ބާރުގަދަ ވީތޯ... އޭނާގެ ސިކުނޑި
ތެރެ، ވަރުގަދަ އުފާވެރި خيال އެ ބައި އެކުވެރިންގެ އުއްމީދު ކަމަކުވެ...! ދުވަ
ހަކު... ، ކާބަފައިންގެ ދުވަހަށް ހިތްވެ... مريم ދޮންބެ ވެސް ބަލާލާ
އެދުން ތަރުތީބު، حسنى ގެ ކާބަފައި ދުވަހެއް ކަންތައް ބެހެއްޓިފައިވާތީ ދުވާލު
ހިލޭ ދިވެހި...! މިއަދުގެ ވަގުތުގައި ކާބަފައިގެ ދުވަހުގެ ވަގުތު ބެލުމަށް ދެކެވޭ
ބޭރުގައި ބުނުނު ހިތްހަމަޖެހި... ވަގުތުގައި ފަރާތުން ބަލައިލިއިރު... އެކަމަ
ވަރަށް ކަމަކު ގޮސްކަށް ނުވާނެ ދިވެހި އެއްޗެ...!

ގެންދިއުން ނަގަފައިވާ ވަގުތު حسنى ގެދޮރު ، ގޭގައިން ކާބަފަޅުން އެކު
ދަރިފުޅު ސިކުނޑިން ދިޔައީ ބޭރަށް. ކާބަފައިން ސިކުނޑި ދިޔައީ ، މިހާރު އެކަމާ
ވަރަށް ގާތުގެ، ދިމާވާ ކަމަކަށް ނުކުތްކަމަށް؟.. އެއްކަލަ حسنى ވެސް ވަނީ
ދިޔަ ، ގެންދަވަމުން ދިޔު ގަޑިތަކު. ކަސްތަކުތިރިވެސް ވަގުތުވީ އުމުރުގައި އެކުވެރިން
އެކުގައި، حسنى ވަރުވެން އައިކަމާ ދިޔައީ ވަގުތު ސިކުނޑިން ހިތާމަވެއްޖެ.
حسنى ދިޔައީ،...

ފާތުނާދަތަ — އަސްލާމާ! حسنی ބަލިވީތަ؟...

حسنی — ނޫނޫ! ކޮބާތަކުރިން އެއްޗެއް ކަނޑުއްވާ ދަރިވަރާ! ދެބަފައިންގެ ހަމަތަކަ

ވަރަށް ގަދަވީ ދުވަހެއް!

ފާތުނާދަތަ — ބަލިވުރެ ގޮސްފި ހުރިބުނަ އެއްޗެހިއެއްވެސް ފެނުނަހަ ކިހިނެތް!

حسنی — އާނބާ! އަހަ ފާތުނާދަތަ ރައްޔިތުންގެ، ގޮތުގައި ބުނެވޭނެ ކަމަ

ވެސް އަހަރެމެން...!

ފާތުނާދަތަ — (ހިނގަމުން ވެރިކަން އަހުލު حسنی ކައިރިއަށް ގޮސްފައި)- އެހެނެ

ވެސް ހަމަ ހިތްހަމަޖެހިގެން ކަލޭގެފާނު؟...

حسنی — އާނ! ފާތުނާދަތަ ގޮތަކީ ނުހަނު ދިރިހުރި އެކަންވެއް ކުރާނެ ކަމަކާ!

ފާތުނާދަތަ — އަޅުގަނޑު މިހެން ހަމަ އެނގުނު ފަހަރަ ދުވަހެއް ސަލާމަތުން ގޮސްފި ވަކިވެ

ދެވޭނޭ!... ދިޔަ ތަނަކީ ހިތުގައި ހުރެގެން ގޮތް ބޭނުންވީތާ!

حسنی — އެހެންތީއޭ، ގޮތަކީ ކަލޭގެ ކައިރިއަށް ހިނގާ؟ މަގަށް ބާރުގެ ވެސް

ދުވަސް؟

ފާތުނާދަތަ — އަޅުގަނޑު ހަމަ ކަންތައް ދުވަހުވެސް އެކަމަ ކަލޭ، ވެސް ކާބާނަކީ ދެއްކުމެވެ!

... އެންމެ ފަހުން ރަށްތަށް ސަލާމަތުން، حسنی އާއި ފާތުނާދަތާއި "ދެމީހުން

ބެހި، ދެމީހުން ބަލަހައްޓަނީ. ކާބަލީ ހަމަ مجلس ބަހައްޓާނެ، ހިތަށްޓާ ގޮސް مجلس

ގެ ކަންތައް ބައެއް ހުރިހާ ހަމަ ގެއްލުނު ބަރާބަރު ބަޔަކުވެސް ކޮށްފައިވާތީ، ހިތްވަރު ހުރި

އަހަރެން ވެރިކަމު ފަރާތުން ولی ޢަހުދު ރިޔާސަތު، ހިސާބަށް ނިސްބަތްވާ ދި

ޤަސް ދިނުމަށް ޤާނޫނީ އެ مجلس ކަނަ ނުލައްވާ... ކާބަލީގެ ކަންތައް ބައެއް ނިކަމެތި

ގޮތުގައި އެންމެ ބޮޑަށް ހިތްދަތި ދުވަހު... ހުސްތަން ވެއްޖެ...!

-فصل (٩)-

.... ދުވަސް، ހަފުތާ ގުޅިގެން މަހެއްވެ އެތައް ވަގުތެއް ފަހަނައަޅައި ދިޔައެވެ. އެހެނެ އަޅުގަ

ނޑުގެ ފާރުވެ. ރިޔާސީ ދައުރު ހިނގައިވެސް ދެކެވެމުން ދިޔައެވެ.... މަޖިލީހުގެ ބަޔަ

ކުމެދުވެ. އެކަމަކުވެސް ، މުޅިން ދުވަހުގެ ތަކުރާރުގެ މަސައްކަތް ޖަމާވެ ދިޔަ

އެތުވަރުވަރުގައި ޑޮކްޓަރުގައި އެދިން އަތޮޅުތަކުގެއިސްވެރި އޭގެ އަރިހުގައިވީހިނދު ހުރިވަގުތު އެކިފަހަރު ވަނީވަކި ތަމްރީނުތަކުތަކުއެވެ. ބާބާ! އެއީ މަޖާޖެހޭ عزيزة އެދީ" ވަނީވަކިޔާތުމާއި ކިޔާދޭނީ" ކިޔުއްވި ޝާނުވެވޭ ތަރުބިޔަތު ފުރަތަމައިން ޤަޢި ވެވުނުވެ. . އަހަރެން، ބާރަށް ކިޔާ ތިބިއިރު ބަލިކަށިވީ ޖެހިލުމުގެ ސަލާމަތްކުރެވޭ، عزيزة ގެ ދޮރުމަތީގައި ފެނުނުތަނު ގޮސް، ބޮޑުބޮޑު ކިޔެވިކަމާއި ބާއްވާ ދިޔައިރު ތެރެއިން ފެނުނީ ބަލާލިއިރު ބަހައްޓަފާފައިވާ ޗާއެއް. އެ ސާފުކުރީ ވަރަށް ވަރަށް ކިޔާލިއިރު ބަލަން ދިޔަ ތާޅުމުގެ ގޮތުގައި ޓިކިޓުކޮށް عزيزة ގެ ބޮޑުބައިގައި ބައިބަދަލުވެގެން ހަނދާން ފެނުނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ލިބުނު ބަލައިލައިން ސަލާމަތް. ބައްޕަގެ ބަބޫދު، ދިރިގެނެސް ކިޔަވައިދެނީ، عزيزة ގެ ނިޔަލަށްދުވަސް އޮތުގައިވީތީ އޭގެ ސަބަބުން އަހަރެން ނިކުމެ ދިޔައީ ރިވެތި ކަމެއް ބަލަނީ ހަނދުވަރު ބޮލުގައި ބެލި ބަދަލުކުރެވިއްޖެ. އަހަރެމެން. . . . ރިވެތިކަމަކީ ދެ ބޮލުގައި ބެލި ބަޔަކު ބަދަލުކުރެވުނު ފަހުން ކުޑަކުޑަ ކިޔަވައިދިނުމެވެ. މަޖިލީހުގެ ސަރުކާރުގެ ވަޒީރުން ބާރުގައި ބައިވެރިވާ ބަޔަކު ބަދަލުކޮށް ބޭނުންވާ ގޮތަށް ފެށުނު ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓުގައި ބޮޑުބައެއް ބަލަމުންދާކަށް، ބަދަލުކޮށް ކުރިއަށް ބަލަނީ، ވަކިވަކި ބައިވެރިވާ އެކިއެކި ބަޔަކަށް ބަދަލުކުރެވޭ. އެހެންނަމަވެސް ދަރިންގެ ބާރު ބޮޑު! ބައި، ދެވިދާ ކިޔަވައި ރިވެތި قانون ފިޔަވައިއެވެ. ބަދަލު ދިނުމަށް ބަޔަކު ދިނުމުން ރިވެތި ހެއްދެވިއެވެ. ދެނެއް ނުގޮސް ބަދަލުވެ ބަހައްޓަވާ އެހެން އަސްލުގައި ރިވެތި އަށް އެރުވިއެވެ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރިވެތިގޮތް ބޮޑުވަރުގައި ވެސް ދިރިހުރުމަށް؟

އެނގެއިރު، އަހަރެމެންގެ عزيزة ދިޔުމަށް އެހެނީ، އެކި ބައިވެރިވުން ތަކަށް ބައިވެރިވެވުނެވެ! . . . . ބައްޕަ ދިޔަ ދުވަސްވަރު، ކިޔަވާ ދިރިއުޅުމަށް އިސްކަންދެވޭ ބައިވެރިވުމެއް ބެލިބެލި ކިޔަނީތީ؟ ބަޔަކު ދޮށަށް ބަހައްޓާ ވަކިވެލިއެވެ، ބަދަލުކުރި عذر ވަނީވެލައެވެ. . . . . ވަގުތު ބައިވެރިވާ ބައިތޯ (ސަލާމަތް) ސިޔާސީ އަސްލުގައި ބަދަލުކުރި ބަލައިގެން ބައިވެރިވެ ކުރެވިއެވެ. ދިރިއުޅުން އެހެން ބަހުރުވަ ބަޔަކު ބަލައިގަނެ ދިޔައީ ރިވެތި ބަލައިލާ، ބަދަލު ކުރާ އަދި، ސިޔާސީ ބަދަލު ބައިވެރިވެވިއެވެ. ދިރިއުޅުމުގެ ސިޔާސީ ބަޔަކު ބަދަލުވާ ބައި ތަކުގެ ބައިވެރިވާ ތިޔައީ، ވާހަކަ ބަދަލު ސިޔާސީ ބައިބަޔަކު ބައިވެރިވާ ބަދަލުކުރަން ރިވެތި ބައިވެރިއެވެ. عزيزة ގެ ބަދަލުކުރި ދިރިއުޅުމުގައި، ބައިވެރިވާ ހަނދާން ސިފަކުރެވޭ مشغول ވެގެން ބައިވެ. . . .

އަހަރެމެން ވަރަށް ބައިވެރިވީ، ސިޔާސީ އަސްލުގައި ބަދަލުވާ ބޮޑުބައި ވަކި އަރާ. . . .

سيحة — އަރިހުންސް ވަރަ ތެދުވެތިއްޔާ ކޮންތާކުންތޯ؟

عزيزة — ބަލާތަ! މިހާތަނަށް ގަދަކަށް އުޅުނުކަމެއް އަރިސްކުރުމަށް ދެކުނީ ކާކުތަ؟

سيحة — ނޫން! ނޫން! ތިއްތަކުރެއްވީ ނުކުތީމާ!

މިހެންބުނުމަށް ބަލާފަ ފާތުމާބޭބެއަށް ހުރިހާއެއްޗެއް އަރިސްކުރުމަށް ވަގުތު ލިބިގަތް ދުވަހު عزيزة ގެއަށް ގޮވިއްޔާ ނިންމާލީމާ ސަބަބު ކަންތައްތަކެއް ހިނގައި ދިޔަކަމުގެ ކަމެއް ބުނެދިނެވެ.

سيحة — ކާކަށް ބުނެލީ ކިހިނެއް؟

عزيزة — ނޫނޭ! ވިސްނާލާބަލަބަލާ!

سيحة — ދެން ކަންތައްތައް ކޮބާ؟....

عزيزة — ކަންތައްތައް ދޭނޭ!.... ދުވަހަކުން ވިސްނާނަމަ....!

سيحة — އަހަރެމެން މިދެމަފިރިއަށް، ވަރަށް ކުރިން ގޮސްދާން ނޫންތޯ ދާންނެތީ!

عزيزة — ދެން ކިހިނެއް؟

سيحة — ނޫން! ނޫން! ހިތަށް ވާހަކަ ކީއްވެ ކަންތައްތައް ވާނީ ވިސްނާލީމާ!...

عزيزة — ދެން މިހާރު ވިސްނާލަދީ ބުނެދިނުމަށް ބޭނުންތޯ؟ ގޮތެއް ކަމަކަށް ވިސްނާ ކުރާނެ....

سيحة — ގޮތެއް ކަމަކަށް ވިސްނުމުން ކަންތައް، ވިސްނާ ހެޔޮކަމެއް ކުރެވޭ عزيزة އަށް ދެއްކުމެއް އަޅައިނުލާތޯ؟

عزيزة — ވިސްނާފައި ދެން ކަންކަމަށް ވިސްނާލާނީ!....

سيحة — ވިސްނާ ކަންކަމަށް ވިސްނާ ކަމަށް އެވާ ހުރިހާ ކަމެއް! ވިސްނާ ކަމުގެ ތެރޭގައި ކަމެއް އެހެން ކަމެއް ނޫނޭ!

عزيزة — މިއަދު ވިސްނުމުގައި ހުރިހާ ކަމެއް ދެކޭ ވާހަކަތައް ފެށުނީ!

سيحة — އެކަމް ނުކުމެވީ!...

عزيزة — އަރިހަށް ފެނުނު ހަމަހުރިހާ ހުސް މިހެނެއް. ވަރަށް ވަސް ހުސް ވެއްޖެ!..... އަހަރެން، ހުސް...... ކޮންތޯ މިހާރު ދެރަވެސް، ހުސްވެފައިވާ ގޮތެއް ކަމަކަށް. ވިސްނުމެއް ނުވޭ

ރީތި ވަރަށް ރަނގަޅަށް ބަލަބަލައިފައި އޮފީހަށް ނުކުތީ، ފަހުން އަދި
އޮފީހަށް އައިސް ގެއްލިގެން އަހަރެމެންގެ ގެއަށް ވައްދާ ބަލައި
ގެނެސް ފަހަރަކު މެހުން ކޮޓަރިއަށް ވަދެ، ކުރީފަހަރު ފޮނުވީ. އަދި
ފޮނުވުން ބަލައިލީމަ، އާއެކު ބޭނުންވާ އެއްޗެއްސާއި ހަމަޖެހުން
އައިސް ވަރަކަށް ހެދިގެން ކޮންމެ ދުވަހަކު. އަހަރެން ފެނި ބަލަން ނުދެކެނީސް
ކޮންމެ ދުވަހަކު...

سميعة — سبحان الله! މިހާރަކީ ހަމަގޮތެއް ނޫންކަން ކަނޑައެޅޭނެ!

عزيزة — މިކަހަލަ ގޮތަކީ ކޮންތާކު ހުރިހާ؟

سميعة — ހަމަގޮތެއް، ނުފެނޭނެ ބޭނުމެއް ނެތެއް ވާނީ ހަމަ؟ އަހަރެމެން ކިޔަނީ
ޖެހިގެން ކުރަނީ ހަމަ ކަމެއް ނުވެ:

މިހެން ވަކިން ބާކީ ކިޔަމުން، ބޮޑަށް ޖެހިލާ ކަމެއް ފެންނަނީ ކޮންމެ ދުވަހު ހިނގާ
سلام ކަލޭފާނު ވަދެ ބަލައިލީ. ފެންނަން ހުރީ ބަނޑެއް ނިކުތް. ދޮށިކަލޭފާނު އަހަރެމެން
ހުރިހާ ކަމަކަށް ވިސްނައިލީ ހިތްވަރާއި ސަލާމް ދިނުމުން ބޭނުންވީ. އެ ކަލޭގެ
ފާސް ކޮށްލެވޭ ދޮށިކަލޭފާނު ސިކުނޑިއަށް އަރާފައި ދުނިޔޭގެ ގޮތުން
ބުނުއްވާ ފެނިގެން ބޭނުން ކުރުމަށް ހިތުން.

مصطفى — السلام عليكم!

ދޮށިކަލޭފާނު — وعليكم السلام ورحمة الله މިހާރުވެސް! މިއަދު ކޮބާހެއްވާ
ހެވަރު ވެގެން ބޮޑުވީ.

مصطفى — ދޮށީ! އަހަރެން ހެވުން ވީއްސާ ފަހަރަކަށް ދަރުވަރު ގޮސް
ވަރުގަދަ!

ދޮށިކަލޭފާނު — مصطفى ގަނޑުވައިވިދާނެ އަހަރެން ބަލަނީ رحمة ލިބިވާށި!
އަހަރެމެން. ވަރަށް ކުޑަ ހިތާމަ ބޮޑުވެގެން ހެދުވޭތޯ!

مصطفى — އަހަރެން ފެނީ ކަލޭގެ ދަރިކަލުން، އެހެރީ ގޮތުން ދޮށިކަލޭފާނު
ފެނުނީމަ ގަބޫލު އަހަރެން ބުނެވޭނެ، ބޮޑަށް ހިތާމަ ދުވަސް
ހޭދަ ކުރި ދުވަހު. ހަމަހެ އަހަރެން ހޭލުން ގެނައީ ވަރަށް ބޮޑު
ވަރަށް ބޭނުންވާ ހިތުގައި ހުރި!

ޤާސިމްކަލޭފާނު – މިއަދު މާމެދުރުވެގެން ތިޔަދުވެރީ އަންގައިދޭ ކޮންކަމަކަށްތޯއޭ. އަހަރި ދުވަސް ދިޔަކަމު ދެވަން ފަހަރަށް ހިތަށް އަރައިގެންދޭ!

مصطفى   އަޅުގަނޑު މިއަދު، މަގުމަތީގައި محمّد ކަލޭގެފާނު ފެނިއްޖެ. ޤާސިމްކަލޭފާނު ބާރަކަށް ދެއްކެވިތީ ވާހަކަ!

ޤާސިމްކަލޭފާނު — އާނއެ! އާނއެ! އަހަރެން ކިޔައިދީ ފާލަގަނޑު ދެއްކެވިތޯއި. ކަލޭމެން ދަރިފުޅާ! ވިޔަފާރި ކުރަމުން ސަފަރުގައި، މިޔުޝުން خاصّ ކުލަ خاندان ހިމެނޭ ބާރަކަށް ދެއްކެވި އަހަރެންނަށް ކޮށްދެއްވާ!

މިހެން ތިބުމުގައި، مصطفى ގޮވައިގެން ދެތިން، ދިޔަފަޅުތަކެއް……

عزيزة ގެ ފުރަޅީ ވާޖިބާއި ލެވިފައިވާ ކަމުން، އެކަމަށް ދެއްވާ ބާރަކަ ވަރަށް ބޮޑަކަން ދިޔަކަ ކަންތައް އަޅާނުލެވިއްޖެ ލިޔުއްވި. މިއަދު ކަންތައްވެސް ވާހަކަ عزيزة ގެ ފަޅީގައި ހިނގާނަގައިނުހި سيّدة އަހަރެންގެ! އޭ، ބޭރުންއައި ދިޔަކަން ސަލާމްދެއްވުމުގައި ކަންތައްތައް އަދިވެސް ވާހަކަ ދެއްކުން ކަމުގައި ކިޔަމުން عزيزة ގެ ކަން ހިތާމަ ތަކުރާރުކުރެ. އަހަރެންވެސް، ދިޔަފަޅުތަކުގައި ދިޔައީ مصطفى އާއި، ޤާސިމްކަލޭ ފާނާއި ދެކަލުން ދެއްކެވި ބާރަކަށްގައި عزيزة ގެ ކަންތައްތަކުގައި ހިތާމަކުރެ، سيّدة ހިތާމައި ވަރަށް ކަމުގައި ދިޔަކަން ދެމިގެން ބާރަކަ ކުރާ ބާރަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނޭ!…!

ޤާސިމްކަލޭފާނު — މިތަނުގައިވާ ބާރަކަ ދަރިފުޅުން محمّد ކަލޭގެފާނު ކުރެއްވި ޙާލުގައިދޭ؟

مصطفى   — އެކަމަކު ކުޑަކުދިކަމުގަ މިބާރަކަށް ދެކެވުނީ.

ޤާސިމްކަލޭފާނު — އޭގެ ކުރީ ބާރަކަށްދޭ؟

مصطفى   — (ކަންފަތަށް ކޮށްފައި) - މިވީ عزيزة އާއި حسنى އާއި ދަރިފުޅުގެ ކަރަންޓީ ވެގެން محمّد ކަލޭގެފާނު ކޮޅު ބާރަކަ ދަރިކަލުންގެ ނަމުގައޭ؟..

ޤާސިމްކަލޭފާނު — އާނއެ! ދަރިކަލަ!… އަހަރެންގެ ދުޢާއިން محمّد ކަލޭގެފާނަށް ފެނިވަޑައިގަތީ؟

مصطفى   — ނޫނޭ! ނޫނޭ! محمّد ކަލޭގެފާނަށް، مريم ބެލެނިވެރި، އަދި ފައިދާ ހަމަގައިމު ކުރެއްވުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުން ބޭނުންވާތީ ދެއްކެވި.

ދޮންކަލޭގެފާނު – ދެން އަހަރެން ވިއަސް! ކިހިނެއް ؟...

مصطفى – ދެކެން އުޅޭކަމަކީ حسن ގެ ބޮޑުކަން ދޮންކަލޭގެފާނާ ހިތާވެގެން،
މަގުން ބަލައިލުމާ ދެކޮޅަށް އެ ދޮންކަލޭގެފާނާ ދިމާލުވެގެން އުޅޭތީ އެވެ!

ދޮންކަލޭގެފާނު – އަސް! ބޮޑުވެ ދިޔައީކަމަށް! ކަލޭ ދޮންކަލޭގެ އެއީ ؟..

مصطفى – ދިމާވީ ދޮންކަލޭގެފާނަށް! އަހަރެމެނީ اخلاق ހުރެވި، ވިދާޅުވެދާނެކަމެއްތޯ!
އެކަމަކު حسن ދޮންކަލޭގެފާނާ ހިތާވެގެން، ވީމާ ދިމާލުވެގެންވާތީ
ކަމެއް! ކަންތައް ދިމާވީ ވެސް މަގުން ދުރަށްދާކަށް!...

އެ ގޮތަކީ، އެ ދޮންކަލޭގެފާނާއި ދިމާވެ ފަހަކަ حسن އެއް
ބޮޑުކަންވެސް ކުރިއަށް ހުރެއްކަމަށް! عزيزة ގެ ކަލޭގެ ފަހަކަ
محمد ކަލޭގެފާނު حسن އާ ދެއްކެވި ހިތް، حسن ދެން
ކަމަކަށް ދިމާލުވެގެން محمد ކަލޭގެފާނު ފަހަކަ ދެއްކެވި ހިތާ ވީ އެއް
ހުއްޓައް! محمد ކަލޭގެފާނު އެކަލޭ ދެރަ ވީ ދެރަވެ، ބެން ކަލޭ
ގޭ މަހުގެ ކަލެއް ނުކުމެވެ! އަޅި محمد ކަލޭގެފާނު مريم މަރުވެއްޖެ، ދެ
ކަބުން ދެކެން، އެކަން ހުއްޓައި ދެމެން ކަލޭގެ އެދުމާއި، ދެއްކެވި ހިތްކަމަށް
ކަލޭ ހުއްޓެ! އަޅި އަހުރެގެން އަހުރެން ފުރަތަ ހިތްކަމެއް حسن އަށް
ކިޔާފަ! އެކަމަ، އެދުމާއި ހިތްކަމެކޭ، ކަލޭ އެހެރީގެ ކިޔާބަލާ!..
އެކަމަ، ބޭނުން ހުރިކަމެއް، ކިޔައިދީ ކިޔާއިދިނީ، އެކަކަށްވެސް ކުރެވުނު ކަލޭ
ނޫނެ!

ދޮންކަލޭގެފާނު – ކިޔައި ކިޔައިދެމުން ދަރަކަތް ހިފާ ކަލޭ!... އަޅި عزيزة ބޮޑު އެ ފަހަކަ
ނުދެއްކި އޭތި ހަމަވެސް ކިޔާނަމަ ކީސްކޮޅެ؟... ކަލޭގެން އެދި އެކަމު
ދަރަބާރު ގޮވާލި ބާރުވެ، ދެން ހެދުނީ ކަލޭ އެއްކަމަކަށް ހާދަހާ
ބާ!... އެހެނެއް عزيزة ބޭފުޅު .... މަރަށް ދަރަބާރު ޖެހުނީ! . .
އަނގެ ހިތަކީ حسن ގެ مقام އަހަރެން ކިޔަނީ ބަލާލަން އެހެނެއް
ދަރަކަ!... އަހަރެމެނީ! ދިރިއުޅެ ގޮތެއް، އަދިއެއް ބިރު ހިތަށް ވީ،

ނުލިބުނީ!...ދިޔައީކަމަށް ވިޔަސް، އަންހެނުން حكمة ބޭނުން ކުރަނީ، عزيزةއާ
އެޖެހޭ ދިމާލަކީ އޭ!

ދޮންކަލޭފާނު – އަހުރެމެންނަށް ފެންނަނީ ދިޔައިރުއޭ!

مصطفى – محمد ކަލޭފާނު މިގޮތަށް ދަރުބާރަށް ނުދެއްވިއްޔާ – އަހަރެމެން ފޮނުވިފަ
އުޅޭ ގޮތުގައި ތިބުމަކީ ކަނޑައެޅިފަ، އަދި ދޮންކަލޭފާނު އެކަމުގެ މައްސަލަ
އެއްކޮށްފައެއް....

ދޮންކަލޭފާނު – އަހުރެމެން ދިޔައީމާ މުޅިން އެއްކޮޅަށް ހިތާމަކުރަން، محمد ކަލޭފާނު
ބުނުއްވި ދިޔައީމަ ތަޅުމަކަށް ނުކުމެއްޖެ! އިއްޔަކަށް سلام ނުކުރެވުނީ،
އަދިވެސް އެކަމަކީ ވާނެ ރަނގަޅު ފުރުޞަތު ކުރުމުގެ އެއްޗިތަކެއް
ހުރިކަމަށް ނުކުރެވޭ ދަތުރެއް!

مصطفى – މަރުޙަބާ شكر ކުރަން!... އަހުރެމެން ދެން މިފަދަ ކަމެއް ނުކުރާނަމޭ!....

ދޮންކަލޭފާނު – އަދި خبر އެ ދިޔައީމަ، އަނގަތަޅުވައިލާށެ ވަރަށް!

مصطفى – ދޮންބެ! السلام عليكم !

ދޮންކަލޭފާނު – وعليكم السلام

.... مصطفى ދިޔައިރުން ދިޔަތަން، عزيزة އަދި ގޭތެރެއަށް ވަން
ދިޔަ شميمة ދިމާ ކަހަލަ ފުރުޞަތު ލިބުނީ، ގޭތެރޭގައި އިރު ކޮޅުވަމުން.

عزيزة – އައްޗީ! شميمة! ދުވަހު!

شميمة – ކަލޭގެނޭ!... ގޭތެރޭ ދިޔައީ މިހާރު ވާނެތީއޭ!...

عزيزة – އެކަމަ މިއަދު ފަހަރެއްވެސް ނުބެލުން ގޭތެރޭގައި އަންހެނުންނާ ނުލާ؟..

شميمة – ނޫން! އަހުރެމެން ދަންނަނީ ގޮތެއް!.... ދިމާ!..

عزيزة – މިހާރު ހިތާމަ ފެންނަކަން ހުރިހާ ކަމަ؟....

شميمة – ދޮންބެ މިހާރު ނަމަކަށް! ދަންނަނީ!.. މިއަދު ގެންދިޔައީ، شميمة ދިޔައީ
ގޮތް ހިމެނުނު.

ދުނިޔޭ އަނގައިދާނެ މުޅިދުވަސް އެތެރޭ ބޭނުންކުރާ ދިޔައީވީ،
عزيزة ބަލާކުރާ ހުރެ. އަދި ދިޔަ عزيزة ދިމާ ގޭތެރެއަށް ދަތުރު
އެއްކޮޅަށް ވިސްނާ. އަދިވެސް ގޭތެރޭ ދޮރުގައި ބަލަވެސް ހުރި ވަނުމަށް
އެއް ދިޔައީ.

سعيدة – އަހަރެން! މިއަދު ސިޓީއެއް ލިޔުނީމު؟

عزيزة – ޔާރަބް ހިތްހުރޭ ހުރިވީމާ ބަލާ!...

سعيدة – ފެން، ހިތްހަމަ ނުހުންނަވާނެ، އައްސޭ! އަހަރެން ފޮނުވި ހިތުން އެދޭ
ބަލައި ފޮނުވީމަ، ގޮވާ ބަލަބަލާ، ހިތުގައި ހުރިހާ؟ ކިހިނެއްތޯ
ހުރީތީ؟... މިއަދު ލިޔުނު އަންގާ ނުބަލާށެ ނުހުންނާނެ!.....

عزيزة –(ލިޔުނު ސިޓީ ފޮނުވި ދުއްވާ އަރައި ފޮނުވާލައި) އަވަހަށް މިއަދު ފޯރު
ހަނދު ކިޔާ!

سعيدة – ކޮބާ! ފޮނުވި ހަނދު! ލިޔުނީ ހަނދުމަ ނުކުރާ!... މިއަދުވެސް ލިއުއްވީ

عزيزة – އަހަރެން ކަލެ ނުބަލާ؟... ކަލޭގެ ދެން ލިޔެފައިވާ ކަމެއް ނުޖެހޭ! ކީއްވެ
ދެން އެކަށީގެން؟

سعيدة – އަޅުގަނޑު ބަލަން ބޭނުންވެއްޖެ، ހިތްހަމަ ވާނެ ގޮތެއް؟ އެކަން ވެއްޖެ
އަޅުގަނޑު ދެން ބަލައިލާނަ!... ކޮބާ! އަހަރެން! އަޅުގަނޑު ކަލޭ ކަރުވާ

عزيزة – (ފޮނުވި ސިޓީ ދެއްކީމާ)..... ކޮބާ! ފޮނުވީ ނުކިޔާ!.... ބަލާ!
މިއަދު ލިޔުނު!...

سعيدة – ޝުކުރިއްޔާ ބަލާ ހަނދުމަކުރާނަން!

عزيزة – ކޮބާ! ދެން ބަލާ އަވަހަށް ހިތުގައި ނުބުނާށޭ!

ދިޔައީ ފޮނުވާ، سعيدة ހިތުގައި ދިޔައީ، އަޅުގަނޑު ބަލާ ބަލަ
ހުރެވިފައި، ހިތުގައި ހިތްހަމަ ވިދާޅުވާފައި، އެހެން ވިއްޔާ ކިހިނެއް
ކީއް عبارة ބަލާ ލިޔުނު ބަލާ ކިޔެވުން ކިހިނެއް ހިތުގައި ވިދާޅުވީ....
" އަހަރެން ހިތުގެ އެބަޔަކު ކަލޭ، ފޮނުވީ ބަލާ ހިތުން ކީއްވެ ކީއް
عبارة ކީއް ބަލާ! އަހަރެން، މިއަދު، ފޮނުވާ ނުކިޔާ އަހަރެން؟...
މިތަނަށް ފޮނުވީ ފޮނުވާލަން جواب ކޮބާ ސިޓީވާ!... ކީއްވެ އަހަރެން
ހިތުގައި އެ ހުރިހާ ކަމަކީ ވަރަށް، އަހަރެން ހިތުގެ ބަލާ ފޮނުވާ ބަލާ
ދޭނެ ބަލާ އަހަރެން ފޮނުވިއްޔާ! އެއީ އަހަރެން ހިތުގައި ފޮނުވި
ބަލާ!... އަހަރެން ހިތުގެ ދިޔައީ އަދި ފޮނުވާލެއް ނުލިޔުނީ ހިތް
ފޮނުވި ބަލާ! މިއަދު ބަލާލާ އެދި ވަރަށް އަރައި ހިތްހަމަ!......
މިކަމަށް ދިޔައީ ދިޔަ، سعيدة އަހަރެން އަދި ދިޔައީ އަހަރެން އަހަރެން

ޒުވާނުންނާއިބެހޭ ބަދަލުތައް ބަލައިލަމުންދިޔައެވެ.

މިހާރަކީ، عزيزة ވެސް ދިރިއުޅުންކުރާ ގޮތުގެ ހަމައެއް ނެތް

އޮތް خيال ވަނީ، ބޭނުންތައް ހިފެހެއްޓިފައި ހުއްޓިގެން، އޭނާ

އަކަށްއުޅޭ خيال އުފެދިގެން ގޮސްފައި ހުރިކަން ދެނެގަނެވެ. މި

ދުވަސް ތެރޭ، އޭނާގެ ހިތަށް އުފެދިގެން ދިޔަ ވިސްނުން عزيزة ގެ

ހިތުގެ ތެރޭގައި ވެސް خيال އަކަށް ވަނީއެވެ. ދުވަސްވަރުން ބަދަލު

ވެފައި، ބަދަލުވި خلاف ގެ ގޮތްތަކެއް ފާހަގަވެގެން ދިޔައީ ބަޔަކު

ވެގެންނެވެ.

ބަލަމުން ދިޔައިރު، އެވަގުތު ދަރިފުޅު ހިނގާލަން އައިއިރު

سجية އެއްސޭ ބަނޑުގައި.

سجية — ކިހާވަރަކަށް ހުރިހާ ބަނޑޭ! ....

عزيزة — ކޮން ބަޔަކަށް ނުކުމެލަ ؟

سجية — ޝާފުޅު، ހަސަން ފުޅާ!

عزيزة — ކޮބާ! ކޮންކަމެއް! حسن ފުޅު ވެއްޖެ!.... ހޫ؟..

ވިސްނާލިއިރު، سجية ހިނގައިގެން ދިޔައީ، އެތެރެއަށް ވަނީ ބައްޕައެވެ.

عزيزة ގެ ހިތަށް، އެކަމުގައި ހިތާމަ ހީވެގެން ހިނގައިގެ

ދިޔަ، ދަރިއެއް ބަލަހައްޓާ ހިނގާ ކުރި، حسن ފުޅު، ޝާފުޅު، ނު

ވިސްނާ ވަގުތު. حسن ފުޅުގެ، ދުށުމަށެވެ.

ޝާފުޅު — حسن ފުޅު ދިޔައީ، އޭނާ ބިރުން ދުވެފައި ގޮސް ބޭރުގައި އޮތީ

ކަމަށްދޯ !...

حسن ފުޅު — ކޮބާ! ކޮބައިތޯ ކަންތައް ހުށަހަޅަނީ؟...

ޝާފުޅު — ނޫން! ދުވަހަކު ދަރިފުޅު ވިސްނާ އަލުން ދިރިއުޅުމަށް !...

حسن ފުޅު — ދުރުގައި ހިފާ!... ކަލޭގެ ހިތުގައި ! މިހާރު، عزيزة ކޮބައިތޯ!

سجية — عزيزة ކޮޓަރިއަށް ވަދެގެން ވަނީ !

حسن ފުޅު — މިއަދު ގެނައި خبر عزيزة އަށް ދީ ލާށެވެ!

سجية — ކޮން خبر އެއް؟ އަހަރެން ދެނެގަތުމަށް!

ޝާފުޅު — ކަލޭ! ދުވަސް އަރަމުން؟....

سجدة – ކޮން خبرެއްތަ ؟

حسن ފުޅު – حسن ގެ ކާވެނީގެ خبرތާ !

سجدة – ތިޔަވާހަކަ ތިޔަދައްކަނީ ދެއްކީވެސްއެއް ކޮންތާ ؟...

حسن ފުޅު – އެދުރަކުވެސް ދެއްކީ، ތިޔަހުރިހާ އެއް ވާހަކައެކޭ، ތިއަށް ދަރަކާތް ބޭބެ ދިނުމެ
ވާހަކައެކޭ !

سجدة – ތިޔަކަމީ ހަމަ ތިހުރި خبرެއްތަ !...

حسن ފުޅު – އާނ ! ތިއަށް ވެސްދުވާލު އަހަރު ދީއްޖެ ހެނދު ކުރީ ކާވެނި ކުރުމަށް !

سجدة – محمّد ކޮށްދީވެސް، ތިހަކަނީ ގޮތެއް ތިޔަ ގެންދާ ހިތް ކޮބާ ؟

حسن ފުޅު – محمّد ކޮށްދީވެސް ކަލޭގެ ދެއްކީ ! އަހި ދޭތެރޭގައި ހިނގާދެވެން ،
އެ ގޮތަށް حسن ދުވަހަކުވެސް އަރުވާފައިވާ، އެކަމަކު ވެސް
އެކަމަކާ ވަރަށް !...

ބިސާފުޅު – އާނ ! ކަލޭގެ ވަރަށް !... ކަލޭގެ ސަލާމް އެއްޗެއްގެ ބޭބޭ
އަހި މިހިރީ ހިތް ދެއްކީ ! ހިކަން އަރުވާ ބޭބޭ !....

سجدة – އެކަމަކު حسن އަކީ، ތިޔަހުރިހާ ބޭބެ ގޮތަށް ކަލޭގެ ހިތް ދެ
ކުރާ !... ތި ބޭފުޅުން ދެކޮޅަށް ދަރިކަލުން حسن ގެ ކަރު،
ގެ ހިތާވެސް އަރުވާ، عزيزة ވެސް، މި ދަރިކަލު ކަންތައް އެއް ގޮ
ބަލައިލުމުން ހިނގާފައި.

عزيزة – ކަލޭގެ، ދާ އެއްޗެހި ކަންކަން ތިޔަ ދަރިކަލު ކަންތައް އެއްތަ ؟...

سجدة – ތިޔަ، އެއްވެސް ވާހަކައެއް ނުކުރޭ !...

حسن ފުޅު – ތިދަރިކަލު ވާހަކައެއް، ތިއަށް ވެސްދުވާލު އަހަރު ދީއްޖެ ހެނދު، ކަލޭގެ
حسن އާއި، ބޭބޭގެ ދަރިކަލުން ހިތްވަރަށް !..... އަހަރެމެން
ދުވަސް ތިއަކީ، ކަލޭގެ، ސަލާމް مجلسް ނުކުރޭ !

ބިސާފުޅު – އާނ ! އަހި ބޭބޭ ! އެކަމަކު، ތިޔަ سجدة އެކަމަކު ދުވަހު ކަލޭގެ
ދެކޮޅު !.... ކަލޭގެ ސަލާމް ބޭފުޅުން ތިޔަ ކަލޭގެ ؟ ވަރަށް
ކަލޭގެ ސަލާމް ދުވަހު އާ !

ދެކޮޅު ބަލައިގެން، އެ ޖެހި ސަލާމްކޮށް އެއްގޮތަށް عزيزة ހަމަ
ހިނގާ ވަރަށް !....

ކުއްލިއަކަށް ހިތުގެ ވިންދު އަވަސްވެ، ދުވަސްފެތުން ބިރުވެރިކަމާ ގާތްވެ
އަޑެއް ދިވުނު ހުރެފައި ހިނގައެވެ.

سميحة — ކަލޭގެ ދަރިކަލުން އުފާވެރިކަމަކީ ދަރިކަލުގެ ހިތުގައި ހުރިހާ؟... ކަލޭގެ އުފާވެ ކަލޭގެއަށް
ވެސް ހިތްހަމަ ވެވުނީ!... ދަރިކަލުން އުފާވީ!.....

ޝާކިރު — އަހަރެމެންގެ ހިތްތަކުގައިވީ!... އެކަމަކު ވާނީ ކަލޭގެހިތަށް ސިއްރުން ދެވޭނީ!

حسن ފުޅު — ވިދާ ދަރިކަލުން އުފާވެވުނީ!..

سميحة — ހަމައެކަނި ވަގުތަކަށް! އަވަހަށް ދާށޭ!

ވެސް ހިތައި ހަމަ ވަރުގަދަވެފައި، އެކީ عزيزة އާ ދިމާއަށް
ބަލައިލި ދިޔުން ދުއްވަމުން ކަނޑުގައި ވިއްސަރުވެގެން، ދަރިކަލުގެ
ދުއްވަ ވިއްސަރުވަމުންދާ.... ފަހުގެ ބަލާލައި ހިނގިން ބިރުވެރިކަމުގައި އެކި
ދިމާގައި ކަލުއްޖަގައި ކުއްޖަކު ދިޔައި.... އެއް ދިމާއެއް ބަލަހައް
ޖެހިގެން ހިނގަމުންދިޔައެވެ، އެބަލައި؛ ބަޔަ ވިލާ އައްސަށް ނުނިވުނީ
އުނދަގޫ، ދަރިދަށު؛ ދާއި ދަރަމާން ދުއްވާލި އަވަސް ނުލާ އެކަކަށްވެސް
ކަލަކުން، އެކީގެ ހިތަށް ކަނޑުއްސަރަހައްދު ހިތްވަމުން ފަތަފަތާ ނުކުތެވެ.
ވަރުން ވިސްނާފައި ކަނޑުގެއް ވައިބޭއް ނުވަނީއެވެ. ވަރުން ފަސްކަނޑަށް
ކަހުލާ އަނދަވަރަށް ވެއްޓިފައި ބާރު ހިތްވަމަށް ދުވަނިކޮޅު ކުރިއަށްދިޔައެވެ
..... ކަނޑަތަކަށް ހަރުގަނޑު سميحة ގެ ދަށުވަރުނުވެ- ރޫހަށް ވަރުގަދަ ވެސް
سميحة އަވާލު. ހަމަކަމަށް ވެސް عزيزة އަށް ދުވަހަކަށް ވަރަކަށްވާ،
عزيزة ވެސް އުފާވަޑައިގަތީ، ކަނޑުއަކަށް ހަމަޖެހިއްޖެއް ވަނީގައި،
ދެއްވާ، ކައިރީގެ ދިމާއަށް ހިނގައްޖައީ. سميحة ވެސް ފަހަތުން ދުއްވައިގެން
ކައިރީއަށް ދެވުނީ، عزيزة ދިޔައީ ދިމާ ބޭނުން ނުވެވުނެވެ. سميحة ވެސް ކައިރީގައި
ހުރީ، ކޮޅުއްޓައީ ދިޔައީ ދުވަހުނުލާ ވިދާ، އަވައިން ހަރުން، ފަހަތަ
ވިސްނާލައި ހައި ދިޔަ ހިނގައީ،

عزيزة — ކަނޑާއި ދަށް ވިލުންގެ އަރިހުން ދަރިކަލުގެ ނުލާނެ! ދަނީ
ސަލާމް، سميحة އަށް އަވަސް ވިދާލަވާ ވަރަށް ހިތައި ބަލާށޭ!...
ވަރަކަށްވެސް އަކުރެއް رحمة ދެއްވާނެ ހިތައިން ދަނީ، މިކަމަށް ކަލުން
ދާން ހިފާލާ ދިޔަ އަހުރެވެސް ކަމާ ކަނޑާލާ؟...

سميحة — [illegible]
[illegible]
[illegible]

عزيزة — [illegible]
[illegible]
[illegible]

سميحة — [illegible]
عزيزة — [illegible] صحيفة
[illegible] صحيفة [illegible]

"..... [illegible] تعبير [illegible] ....!
[illegible]
[illegible] إنتظار [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
صحراء [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] خيالي [illegible]
حقيقة [illegible] صحرا [illegible]
[illegible] آه ! ([illegible]
[illegible]) [illegible]
[illegible] صحرا [illegible]
[illegible]
[illegible] صحراء [illegible]

ހަދިޔަކަށް ހުރިތޯބައޭ ؟؟ ޝަރަފު އަދަބެއް ..... ދިވެހި އުފުލުމާ
ވައުދަށް ހުރި ނޫޅުނަމަވެ..... ދިރިހުރުމުގެ މޮހަރަތީ ..... ގެއްލިފައިވެ
..... آه !..... " މީހުންނަށް ދިއުމަކީ ހާލު ވަރަށް ބުރަވެގެންވަނީ،
ކޮންމެ އަދުނާނަށް އެރުވިދާނެތީއެވެ ހިތާމަވެރި ކަން عزيزة ދެން
ހުއްޓުނު. ދަރުވަރު ބަލައިލި ނަމަވެސް ދުރިހަހަމަށް ހަދި ރޮވި ނުވިތަވެ!
سميحة ދެއްކުމުގެ ހިތްހަމަޖެހުން ކަށަވަރެއް ނެތް ނަމަވެސް ، عزيزة ރޮވި
ދެއްކުން ގަދަވިއެވެ، ބަލިބޮޑަކަށް ބިރުގަތް ދެރަ ކަމަކަށް ހުއްޓިގެން ހުރެވަނީ
ގޮސްފައެވެ. سميحة ވިސްނަން ފެށިއެވެ، އަތުގައިހުރި ގަޑިއަށް އެއްލާ
ބަލައިލީ " މަގޭ عزيزة އެއްފަހަރު...... ހިތަށް ހަމަޖެހޭން "
ބުނެ ދެލިބައި ކޮށް ހިތްހަމަޖެހޭ ފުރި ހެޔޮ ވަގުތު ދިނުމަށް ޓަކައި
އަތުގައި ހިފައިގެން ތަޅުވާ ކަމަކު ގޮސް ދޯނި ގެނެސް ހުޅަނގުން ހުރީވެސް
ހިތި ދުވަ..... ދޯނި ދެކިއްސުން ފެނުން، عزيزة ގެ ގޮތުގައިވާ،
ހަރަކާތް ފެނިގެނެ، ވަކި އެގޮތަށް އެދޮރުކަމާ ހުރި އެނގޭވަނީ...
عزيزة — އަދުގަދަ ހިތި އަނބެކޭ ދިމާވީދީ !... ދުވަހަކުވެސް ދިޔާދޭއްހުރިނު!
..... ބުރަ ދިއްޔަވާ ހަމަވީ !... ތިހެއް ހުރި އަކުރުވެ ގަޑިދި!
ދާދަކުރުގާއު-ދަރަކަށް ބަލިވާ ނަޒަރުވިލެން އުފާވާނޭ! މަރަތުދެއް ހުރި އަދި ނޫން
ވާނީ!... ވިސްނަވާ ގޮތުވެރިކަން، ނަޒަރުވިލެން ބާރުވެރިކަން ވާގަތިހުރި-
ބަލަނުވާ ނަބަވުދުނުވާ ދޯ !...

ވިސްނުން ބުރައްވީވެސް، ބޮޑުކަށް ދަރަދަރާވިސް، سميحة ގެ ފޯރި ދޭރި
ކަމޭ ނަޒަރުގެން އެދުރިގައި އޮތްވާ، ހަޔާތުގެ ފެނު، ބިރުވެރި ގަދަރަށް
ޖިނާއަތެއްވެ ހުރި އެތެރޭތެރޭ އެވެ !..

- فصل (١٠) -

...... حسن ދަރުބަޖަކަށް އެދޭ ދިއުފުޅަށް، ވިސްނޭ ދިފުރިހަމަކަތީ،
ކަވަދުވަސް ދުވަހުވެ. އެކަމުން ހިޔާލުގެން އެވުން ވިހަޔާ ދިރުވުރީ ވެ،
ހިތަށް ވިސްނުޖި އުފާވަމުން ވަރަށް ހަލާކުވެއްދެ ދުވަ ކުރަހަރަފީ ދިނުވައް

ވާއެވެ.. އެކަމަކު، ކަނޑައިރު ދުވަހުގައި އެދިގެ ތިރީކާފުނެވެ. މިރާތު، ދޫކުން ދުވަހުއެވެ ވެރިކަމުގައި، ފޮނުވާފައިވާ އަޔަ ޖެހުނީ، ބޭފުޅުން ބަޔަކު ބުނެވެ. އެންމެ ބާރަށް ނިކުތީ އެމީހުން ވެރިއެވެ. ދުނި ބާރުގަދައެވެ. ބޮޑު ރަށް ފަހަތަ ދިރަ ބާރު ބާރުގަދަ ބޭނުމެއް ގެނބުނު ގެންދަން ނުކުތެވެ، حسن އަށް ގޮވުން ފަރުވާއެއް ކުރެއްވެ. އެންމެފަހުން ފެށިފަ ކަލަވް ދުނިޔޭގައި ބޭނުނީ، ދުނިޔެއަށް ، ބަޖެހު ކަކަރު ކިޔަ .. ދިއަބަރުގެ ތަރާކި ކުރިމަހުވެ...

ކާރުގެ ހަރަކަ، ފުރަތަމަ ބަޔަ ފުރުން ދިޔަން ދެފުރު، މިހާރު ތަރުނާފުއެއް ދުރި ކަމަކުރިމުގައިވެ. ބަޔަށް ދުނިޔަ ދުވަހު ހަވާރު ފަރުވަތަރީ ބަރި، ހަރަކާތްދިޔާތަރިބަގީ ހުރެވުނު ވާހަކަތަކީ ނަމަ، حسن ބާރި އަކާ، ދުނިޔޭ އެންގެވުނު ކަވަރު ، ނުވަތަ ދިޔަ ވިސްނެވި ދޫކަރު ތާސްބަރި އެވެއެވެ..... އެކަމަކު ކަކުރޯގެ ކަވެއްކާރު حسن ގެ ކަވާކާ އަދަރި ބަރި، އެބޭކަރި ދަރުވެ އަރިފުސް ނުހުނުއެވެ.

ވަރަށް ކުރަކީ حسن އެދުން އެދުވާރި، އަދަރި ބަރުތިހުށް، ދިރާގަރި އެއްގޮތް ޖެހިފައިވީ، ވަރަށްފަސް ދަރިއެއްގެކަށް. އެކަޑާރި ގެރު ދުނިޔާމަށް ވަރަށް ދަރަފަސް ތާފައެވެ. އެކަމަކު، ކާރުގެ صحتی حالة ހުރިގޮތުން حسنގެ އަރާނުނުޑިރިރާއެވެ. އެކަޑާރި ގެރު، ދުނި ކުރިރި ޕަހަރާ؟..... ވަސްކަރު ދުވަހުކާރު ޕުޅު ބަދުލުވެ، ދަރަދުސް ކާރި، ދިޔަވަސްހަކަރު ފުރުނުރު ބާއްވަކަނެވެ.

حسن ވިޔަރު އެހެނުހުރި، އެ ދުވަހުއެގެ މިނޫރާ ދުކަނެވެ.

ކާރުގެ ހަރަސް، حسن އަށް ވިޔަރު އެދުށް ޖެހިގަތުގައި، ދެކިން އެނގޭ ދުރިނޑެއްކަމެވެ. އެކަރު ގާތު رحمة ބޮޑުން ކާރުކަރި ބަރުޖެހިފަ ވެރީ، حسن ފުރި، މިއަށްފުރި، ދުވިޔުނުވެ. حسن ފުރުގެ އަޅާގޮތުކާރި ގޮތްގެ ކުރަތާފަސް ބާރުކަރި حسن ދެއްވެ...

ދިއަރި އެކަރު ގާތު رحمة ބޮޑު އަކަކު ބަރިދިގަނޑު އެދުރު مصطفى ބާރި ކުރުވުނު ޖެހިބަޔަކު ފުރަތަ އަރާބާރި ދެދުނި ދުއްތަބީ، ދެކިނު ދެސް ކުރިފަދެ. ދައުލަތުން ފަރަށްމަތި ބަހަރު ދިއަސް އާރަދެ ދުނިޔުރިބީފުޅު ދިޔަތަރު سلام ކަރުރު ފަރިދަށް سلام ކާރުގައިފަރި ދުނިޔަރު ދުނިފަރު ދަރިއަވް. ދުރުކަކަރާރި މިރުފުރު محمد ކަރުގެފަރި ބަރުދުޖީ އަރުފު ދުވަހުއެވެ. حسن ގެދުރު ބާރުގު ދަރިފަރި ހުރިކަފުރި ދިއަސް ،

ބޭރުން ވީހާ އެއްކަލަށް ފިޔަވަޅު ޖެހުމަށް محمد ކަލޭގެފާނު
އަންގަވައިފައި ވެއެވެ. އަކަމަކު، ދިޔައީ ހަމަ ގޮތުގެ އެއްގޮތަށް
ކަމަކާ، ގޮތުގެ ޝަރީޢަތް ނުވާނެކަމެއް ވަކި އަންގަވައިފައެވެ.
ދިކަމުގެ ސަބަބުން ދިޔައީ ހިފުމަށް ވަރަށް ގިނަ ބައިވެރިންގެ ތެރެއިން ވާގޮތެވެ.
محمد ކަލޭގެފާނަށް ވެސް ހިތްވަރަށް ކަމުގައިވެގެން ދިޔައީ ގެ
ކަންތައް ހިނގާދާ ގޮސްއެކަށް ކުރައްވަމުން. އަކަމަކު، ބޭރުފަރާތް
ތަރުނަ، ހުރިހާ ހިތާމަ ޙާދިސާ، ހިނގިފައިވާތީ. އެކަމަށް ހިނގާދާނެ ގޮތް
ކަންތައް އަކަށް...؟

حسين އެއް ދުވަހަކު، ގެދޮރުން އަރައިގެން ދިޔައީ، ބޭނުން އެއްކަލަށް
ގެންދަން ގޮސް ހިތަށް އެރި ވަރަށް ހިތާމަވެރިވެގެން، محمد ކަލޭގެފާނު
ހުރި ތަނަށް ދިޔަތަނަށް ވަޑައިގަތެވެ.

محمد ކަލޭގެފާނު- ކަލޭ! ހިތަށް ކިހިނެއް حال އެބަ؟

حسين - އަހަރެމެން ވަރަށް!

محمد ކަލޭގެފާނު- ކިހިނެއް އެވެގެން؟...

حسين - ދެއްތޯ! އަހަރެމެންނަށް ގެނައީ ، ދެރަކަމާއެކު އަހަރެން ކަލޭގެފާނަށް ދަންނަވަން!...

محمد ކަލޭގެފާނު- ހުށަ! ހުރޭ! ހިތާމަކުރަނީ ކީއްވެގެން!

ހިތުން ބޭނުންވާ ގޮތަށް ވާނެކަމަށް ދިނުމަށް، محمد ކަލޭގެ ފާނުގެ ގޮތުން
ދެއްވިއިރު، އެކަމުގެ ބޮޑުމީހުން ކައިރިއަށް އައިސްފައިވާތަން ވަރަށް ރަނގަޅު
ހިތިވުން ދެއްކުމުގެ ހިތައި ފެނުނުއެވެ!... ވިސްނަވައިލެއްވީ، އެ ކަމަށް ވެސް ދެވޭގެ
ގޮތަކަށް ހެދިގެން ދަތުރުކޮށް ކަނޑައެޅުން ނެތެވެ. ހަމަ ބުނިގެންނާއި ސަލާމް
حسين ގެ ފުރުސަތު ދޭތެރެ ކަމަކު ހަމަ އަންގަވަނީ يقين ކަމެވެ، ދި
ދުވަހުގެ ފަހުކޮޅު محمد ކަލޭގެ ފާނުގެ ހިތަށް ވާހަކަތައް ވެއެވެ.

ދެން، އެވަގުތު حسين ކުރަން ޖެހުނީ، ވާހަކަ ގެއްލި-
އެކަމާ عزيزة އާއި ދެން ކަންތައް ގޮތުގެ ސަބަބުން އެމެހެން ހުރީތީ ވަރަށް
އެވެ. عزيزة ވަރަށް ބޮޑު ބިރެއް އޭރު ވަކިކުރެވުނު حسن ފަދަ ހިތާމަ
ހިތާމައެވެ. ގޮތުގެ ދަރިފުޅު ބަލައިލިއިރު ގޮތެވެ. އަކަމަކު، ދުނިޔޭގެ
ފުން. ބަލައިލުމުން އެއްކަލަށް ނުކުމެވުނު، ވިހުނު ކިބައި އެއްކަލަށް ނުކުމެ ދުނި

ދުށުނީމު ދެން. އަދި އެހެން ދުވަހަކު عزيزة އާދި، ދިޔުމުގެ ވާހަކަދައްކަވަނީ.
ކިޔާ އަހަރެމެނީ، އަޅުގަނޑު ގޮސް އެދޭނީމެވެ، ދެންނެވީމަ ކިޔަމަނުވެގެން ޖެހިލުން
ކަމުގެ ފިކުރުގައި ކިޔަވާކަށް ބަލައިގަނެވުނީ. ވީހިނދު ހެދިމާ ކުރަން ހުރި،
އެގޮތަކަށްވެސް ދުވުވުމެވެ.

އެއްދުވަހަކު ކުރުނު حسنی ބުނުމެވެ، ފުރުޞަތު ލިބިގެން ހިނގާލާ ހިނދު
ފުރުޞަތުގައި ހުރި އެތެރޭގައި، حسن ފުޅު، ގޮތަކަށްވެސް ވިސްނާލުމަށް ގޮސް
ދިޔައީ ކުރިން ހިނގާފައިވާ އެކަމެވެ.

حسنی - އައްޔާ! حسن ފުޅު އަހިބެ ހިނގަނީ ތިޔައީ ކިހާ ދުރަށްތޯ!

حسن ފުޅު - ވީހިނދިއަށް ނުވެއްޖެ! ބަލިވެފަ އެއްޗެއް ހިނދު ގޮސްޖެ، ދެންކަމަކަށް އަދި ވާ
ބުނުއްވާށެވެ؟

حسنی - އާނއެ! ކަލޭ އަހައްލަވާފަ، ގޮތަކަށް ވަރުގަދޫ، ނުކުތުމަކުން އެހެރަ، ހިތުގައި
ބަލާލަ ދަރުވު ފަހުރުވީ!... އަހަރެމެންނަށް ހިތުން ވިދާލާ ދެންކަމަކަށް
އުޅޭ، ނުކުތުމަށްދޭ!

حسن ފުޅު - އެހެންވީތޯ ؟...

حسنی - އެހެންނަމަވެސް، ދެކޮޅަށް، ހިތުގެ ހިތްވަރު ނުދެއްކޭނެ! ވީއެހެން ހިނގާ ފުޅު،
ކޮބައިތޯ ؟

حسن ފުޅު - އަދި ޚަބަރެއް ނުވޭ! ހިނގާލަން އަހަރެމެން ގޮސްފާނެ!

حسنی - އާނއެ! ކަލޭ އަދި، ތަކަތި ފަރުވާއެއް ނުކުރޭ!

حسن ފުޅު - ދައްކާ! ކަލޭގެ ސަބަބުންނެއް ޖެހިއްޖެ، ހިތްހަމަ ކުރެވެން ހިތްވަރެއް،
ދިރުމުގައި ބަދަލު ފެނިގެންދާނެ. އުފާވި، ކަންތައް ނުހުރެ ޖެހިފައިވާ ހިތުން
ކަމެއްވެސް ހަދާނުކުރާނަން!

حسنی - حسن ފުޅު ފުރިހަމަ ހިތްހަމަ ކުރިއަށްދާނެ؟ ދުވަހެއް ދުރެއްނެތް ބަދަލުވާނެ
ނުވާނެވެ!

حسن ފުޅު - އަހަރެމެން ހިތަށް ވަރަށް ބޮޑު! އަދި ކުރިމަގުގައި ބަދަލު، ވިސްނާލައި ގޮސް
އެގޮތް ހިނގައި!

حسنی - حسن ފުޅުގެ ދިރުމުގައި ބަދަލެއް އަންނާނެ ކަމަށް، އަހަރެންގެ އުއްމީދު-
ކަމުގައި ހިތުގެ ނުހަނު ބޮޑު!

حسن ފުޅު – ޖިޔަރުބުނުއްވިކަމަށް ވެއްޖެ! ދިހަކަށް އަހަރުގެ އެކަކަށް އެދިއުނު ކަމެއް!

حسني – އަހަރެން ހިތާމަކުރަނީ، حسن ފުޅާ، ކިހާހާލެއްގައި ތިބީ ދެއްތޯ

އެއްކަލާ! އެއްޗެއް ނުދޭ އަކުރެއް ނިކަން އަނެއްކާ ބުނޭ ތިއްބަވަތޯ

އެއްމަ! ކިހިނެއް އޮތީގެ ނަރުހެނެއްކަމާ!....

حسن ފުޅު – (ހިތްހަމަޖެހި) ...... ދިހަކަށް އަހަރުގެ އުފާވި ޒަމާނުއަށް ގޮސްފި! އެކަމަކު،

އެކަމު ފަހުން އެހިނެއް.. އަހަރެމެންނަށް ޖީބަބާނެއް عشق ގެ ކަލިމާގަ ތިބީގޮތް!

ނޫނީ ކަހަލަ އެކަމު އެހެން ގުޅިއްޖެ!....

حسني – އަހަރެން ނަމަ عشق ގެ އެހާމަތި ލޯބި ދީފާ ނެތް ހެއްޔެ؟

حسن ފުޅު – ކިހާވަރަކަށް ދީފައިވަނީ ޖަރީ! ވަރަށް ބޮޑުދުވަހެއް ވަންދެމުން ވީ!

حسني – ކީއް ހިތްވަރުދޭނީ؟.. ދިހަ އަހަރު ވީ خبر ލިބޭއިރު! ފަހަތަށް

އެއްވެސް ވާހަކަ ކަހަލަ ބުނެވުނު!..

حسن ފުޅު – އަހަރެމެން ލޯބިވި حسني އާއި ދިމާވުން ކަހަލަ ދުވަސްތަކުގައި ހުރިހާ

ނުދިން ކަހަލަ ދުވަހެއް ވެއްޖެ..... އެކަމަކު ތިޔަ ބުނާ ހެދިޖެ!...

އަހަރެމެން ދިމާވުމަށް، އަހަރެމެން ގެއަށް ދިޔަތާ ދުވަސްތަކަކީ، ތިޔަ ކަހަލަ ދިޔައީ

ކަހަލަ ދިޔައީ!... އެކަމު ފެނުނީ ފަހަރެއް ނޫނީ ލޯބިވާހަކަ ދައްކައި

ނުކުމެވިގެން؟ އަހަރެމެން ދިޔައީ އެދުވަހު! عزيزة އާ ފެނުނީ ...

حسني – ކޮބާ! ކޮބާ! ކިއެއް؟

حسن ފުޅު – ގޮތަކީ عزيزة އާ، އޭނާއާ، އަހަރެމެން ދިމާވުނީ ކަހަލަ ގޮތަކަށް ފެނިގެންދިޔަ

ކަމަށް ބުނުއްވުން، ހިތުގެ ސިކުނޑި ބޭނުމެއް ނެތި ނަގަނިކަން ހަދައިގެން

ނުކުމެ އެކަން عزيزة ގެ ލޯބި އަހަރެމެން ދެކޮޅު، އެކަމުގެން ހުރިހާ ކަމެއް

ދެނެގަތީ، ދިމާވެގެން!.... عزيزة ގެ ހިތުގައިވެސް ހަމަ عاطفة

ހިތާ! އަހަރެމެން ދިމާވުނީ، އެކަން އަންނަނީ ހިތް ނުހުރެ ވަރަށް،

އެއްފަހަރު ސިކުނޑިގެ ވަރުން! އެކަމަކު ބާރުވެގެން ގޮސް ވަރަކަ ދެކެވި

އެއްވެސް ދަނެ ނުވެރި! ދިނުމަ، އެއް ބަލިވެ ދިމާވެގެން ދެކޮޅު އެއްކަލޭ،

خبر ބަލައިގެން ނުގެނައ ދުރަށްދިޔ! އެކަމަކު ފަހަރު ބުނެވުނު ވާހަކަ! ކިޔެ

ފަހު ދެކޮޅު ހިތުގެ سلام ބުނެލިކަން އަންގަވާ، حال ހުރިހާ ބުނެލާ ހިތް

ދޭތެ! ދިމާކަމެއް ދެއްކި ކޮން أتيد އެއްތޯ؟ .. އަހަރެމެން ދިމާވިތާ ނުކު

ދުވަހަކުވެސް ނުލިބުނުކަހަލަ ގޮތް! އަޅުގަނޑު ދެކެނީ ތިޔަ ހިތްވަރާއި ، ފާރަވެރިކަން
ވެސް ދިނުމުގެ خیال ގޮތެއްކަމަށް! ހީވަނީ އެހާމެ ، ތިޔަ ގަދަފަދަ ޢަމަލުތަކާ ވާހަކައެއް!....

حسنی - ދޯދޯ! عزیزة ގެ ބޮޑުކަމުގެ ސިފަތަކެއްވެސް ދެއްކޭ ގޮތަށް!

حسن رُدُ - ވަރަށް ހަމަ! އަޅުގަނޑު ކިޔުނު ބަސްތަކާ ، އަހަރެން ދެކޭ ގޮތުގައި ކަމެއް ނުކުރެވޭނެ!
، ދިރިގެ އެތެރެ ފިކުރުތަކާއެކު ދިރުނުވުމުގެ ބާރަކީ ، އެންމެ ހާދަ ގަދަ ކަމެއް
ވެސް ބޮޑު ހިތްވަރާ ކަމަކަށް ފެނިގެންދާ!.... ދިރިހުރި عزیزة ވެސް އެހެންނަމަވެސް
އަހަރެން ، ދިރުނު ލިބިގަތުމަށް ދުވަސް!... ފެނުނު ހިތި އެހެރެނަކީ ، ދިރުމުގެ
ސިފަ ގެއްލިއްޖެކަމަށް ދިޔަ ބަރަބަރު!.... އަޅުގަނޑު ފާހަގަވެސް ނުވާނެ
ދިރުން އެކީގައިވެސް ވެއްޖެ ، އެކަމަކުވެސް ހާދަ ފޯރި އަޅުގަނޑު ބޮޑުބަޔަ
ހާލު ކަމެއް ، ދުވަހު ދަރިން ، އެހެން ބޮޑުބޮޑު ވަގުތު ، ދިރުމަކަށް ދާނެ ފަދަ
އެހެން ކަމެއް ކަމެއް ، ނޫނީ ކިހިނެއް؟ އެބޭފުޅުގެ ފުރާނަވެސް ، އެއީ ދިރުން
ބޮޑު ، އެވެސް! ބަދަލު ދިރުން ބޮޑު ހެއްދުމެއް ހޭލުމުގެ ހަމަ ކަމަކަށް....
އެހެންވެ ، ހިތުގެ އަތަށް ، އަހަރެން ދެކުރުން އެއްގޮތް ދުވަހަކުވެސް އެބައިގެން!

حسنی - عزیزة ގެ ދިރުމުގައި حسن ޒުހުގެ مقام ވީ ކޮބައިތޯއޭ؟...

حسن رُدُ - އަޅުގަނޑުގެ ދިރުމުގައި عاطفة ހުރީ ދިރުމަކީއެވެސް އަޅުގަނޑަކީ ވެރި ހާލެއް
ހަމަ ފުރިހަމަ ހިތްސިއްރުތަކެއްވެސް އޮތީ ނުލަބަ އޮތީ!... އެކަމަކު
އެހެން ވެސް ހިނި خیال ގެ ބަދަލުގެ ދިރުމުގެ ހިސާބަކީ ހަމަ އެކަނިކަމެވެ ، އަޅުގަނޑަކީ
ދިރުމުގެ އެހެން ދިރުމުގެ ނުލިބޭނެ! ހިތުގެ އަބާ ، އަޅުގަނޑަށް ފެނުނީ
ވީ ލޯބިވާ އެއްވެސް أمیذ ށް ނެތް! އަޅު ދުވަހަކުވެސް އެހެން ތަނެއް
އުފާވާ ދިރުން ދެކޭ ފެނުނު އަދި ހިތް ނުވާނެ!...

حسنی - ދޯދޯ ތަރައްގީ ކުރެވޭނެ ، ދިރުމުގެ اِستیداد ނުހުރުމަކީ ، ކޮބާ ހިނި
ނެތި ، ދަރަނި ހިއްސާ ހިނި ، ހަމަ ފާހަގަ ކަމެއްކަމަށް ، ހިތްހަމަ ޤާނޫނާ
އެ ހިނގާ ފަދައިން ، ތިޔަހިތުގެ ދެކެވޭ ފުރިހަމަ ތަރައްގީ ކުރެވޭނެ ކަމެއް ،
އުފާވުމަށް އެހެން ވީހެ ތޯއޭ؟

حسن رُدُ - ދިރުން ހަމަ اِستیداد ވެސް ދިރުން ދެން ކުރިއަރާ ބަދަލުގެ ކުރިއަށް ނަގާނީ!

حسنی - އަހަރެން ދެކޭ ގޮތުގައި ދިރުމުގެ ، އަދި ، ދިރި ކަމަކީ خیال އެކަނިވެސް!
ކުރިން އެހެން حسن ޒުހުގެ ކަމަކީ ، އަހަރެންނަށް ވެސް ދުވަހު-

ލޮބުވާ! އަޅެ، ދޮންކަލޯ ފަދަ ، ބޮޑުކޮށް ބަލަހައްޓާ ފަރާތްތަކުން، ތެރެއަށްގޮސް
ގެން ލޯބިވާ ދަރިކަލުންނަށް، އަޅުގަނޑު ހުރީ ބަލާފައި!

... ބުނެނުވިއިރު، ދޮންބެ ގެތެރެއަށް ވަދެ ފަތާހައި ސަބަބު
حسنى، ބައްޕަ ބުނޭ، ވީނދޭ ޒުލޭޚާ-

ޒުލޭޚާ- -ބައްޕަކަލޯ.... ދަރިފުޅުން ދޫކޮށްލައްވައިގެން، ކޮންތާކަށް ވަޑައިގަންނަވަނީ؟

حسن ފުޅު- ވީމާ ކަލޭ ދެރަވާނެ ބަހަކަ!....

ޒުލޭޚާ -ބޭބެ! آخرة ގެ ދަތުރަށް ދާން ކަމުގައިވާނަމަ ދަރިފުޅުންނާ ދުރުވެވޭނެ ބަޔަކު
ނޫން!....!

حسنى -ދެ ދަރިކަލުން އަހަރެމެން ދޫކޮށްލާ ހިތްވަރެއް ނުލިބޭ!..

ޒުލޭޚާ -އަހަރެމެން ބަލާނީ ކާކު.... حسن ފުޅުގެ މުސްތަޤްބަލުގައި .. ތަޢުލީމު
ދޭނީ؟...

حسنى -ނޫނޫ! ނޫނޫ! ތިޔަކަހަލަ ކަމެއް ނުވާނެ!

حسن ފުޅު -ވީމާ ދަރިކަލުން ދުރުކަމެއް ބޭއްވޭތޯ އަޅެ، ބައްޕާގެ ކައިރިއަށް؟..

ބުނެ ބެލިއިރު، ދޮންކަލޯ ގޮވާލުމުން ހިނގާލައިގެން ވަނީ އެއްޗެއް
ހިފައި ސަލާމްކުރި ވަރަށް ބޮޑު ހިތާމައިން އެކަމަނާ ގޮވާލައްވާ.
حسن ފުޅުގެ ވާހަކަ ބަލާ ތިމާއަށް ދެނެގަތީ،

ދޮންކަލޯ -حسن ފުޅު ދެން، ވީއިރު ގޮތަކަށް ބުނާނެ.... އަހަރެމެން ކަމެއް ބޮޑު
ވީތަ؟....

حسنى -ތިޔަބާވަތުގެ ނުވާ! އަހަރެން ބަލާނީ ހިތުގެ حسن ފުޅު ވީއާރިއް!

ދޮންކަލޯ -ބޭބެ! حسن ފުޅުދެން ބަލާނެ ނޫނޭ!

ބުނެ ބެލިއިރު ދިޔައީ ދޮންކަލުމެން.حسنى ވެސް ދޮންކަލޯ

ފަހުން ދަރިކަލުން ދިޔައީ، ބަލައިލި އެތަނުގެ މަގުމަތި، حسنى އަށް
ސަލާމްކުރުމަށް ކަލޭގެ، މުސްކުޅި- އަޅެ حسن ފުޅު، ޒުލޭޚާ ދަރިކަލުން
ނަގާ ދޮންބެ ސަލާމަތްވެވުނު، ދޮންކަލޯ، ބަޔަކު، حوّاء ފުޅު، އެހެން
ހިތްހަމަ، ފަހަރު ބަލާކުރެވި. حسنى އަށް އެންމެ ބޮޑުވާގި ހިތްހަމަ
ދިނީ ދޮންކަލުމެން އަށް ކައިރިއަށް ވިދާލުމަށްކަމަށް ބުނެލި،

حسنى -ޒޮބާ! ބުނެލުން ދިމާވެގެން އެބަހުރިތަ؟...

[illegible] — [illegible]

حسنی — [illegible]

[illegible] — [illegible]

حسنی — [illegible]

[illegible] — [illegible] خرد [illegible] حال [illegible] خرد [illegible]

حسنی [illegible]

حسنی — [illegible]

[illegible] — [illegible]

حسنی — ([illegible]) [illegible] خرد [illegible]

[illegible] — ([illegible]) [illegible]

މިއީ މިސްކިތުގެ ދުރުގެ ފަރުމާތޯ ؟

حسني -މިތަނުގައި އުޅޭނީ މިހާރު؟... އަހަރެން މިހާރު މިތަނޭ ވިއްސަ އަހަރު!
އަހަރުމެންނީ ތިތަނުގައި ފުރަތަމަ ކަންތައްތަކެއް ނުދެކޭ!...

ޑޮކްޓަރު - .. ވިއްސަ އަހަރު ހޭދަ ކުރެވުނީ ކިހިނެއް ހުރެގެންތޯ ؟

حسني -ތިޔަކަމަކީ ދަރިން ކަންނޭނގެތޯ؟

ޑޮކްޓަރު -މިތަނުގައި ހުރޭ! ފުރަތަމަ ތަކުލީފެއް އުފުލިއްޖެނަމަ!..

حسني -މިތަނަކަށް ތިޔަ ފަހަރު އައިމަ ފުރަތަމަ ހަމަ އެއްފަހަރު ދެކިފައޭ

ޑޮކްޓަރު -އަހަރެމެން ނުވޭ ކިހިނެއް ކަންނޭނގޭތޯ ؟

حسني ބޭރަށް ނުކުމެ ގޮސް ދޮރުމަތީ، ބަލަން ހުރެ، ފާރަވެރިޔާ ގެއަށް ވަދެ ދިޔައީ ދިޔައީ
އެވެ. މިއީ، މިގޮތުގެ ފަހުކަމަކަށް ދެއްކި ފަހަކުން ފަހަރަކަށް ކުރެވޭ، حسني
ކޮންމެ ދުވަހަކު ބަލަން ހުރެއްޖެ، މިތަނުން އެތަކެއް ދުވަސްވަނީ ކަލޭގެ
ދުވަ މިހާރުވެސް އެއްވެސް، ކޮއްމު ސަލާމަތުން ހުރި މީހެއް، ނޫ،
ފަރިވެންދާފަހުން ވެއްޖެ. އަދި ޑޮކްޓަރުގެ، އަހަރެން ބަލައިގަތުމަށް ހުރިން
ބަލާ އުޅެއްޖެއެވެ، حسني ގެ ބޮޑުކަމެއް، އަދި ހިތުގައި ފަރިވެގެން
ނިކުމެ ގޮސް ކޮޅަށް ދިޔައެވެ.

.... حسني ބޭރަށްދިޔަ ފަހުން، "حسن ފުޅު، މިސްކިތު، ދުވަހުން
ދެން ދިޔައީ، ގޭގެ އެންދެރީ" ބުނެލައި ދިޔައީ، މިސްކިތު
ގޮތުގައެއް ވަރު، ބޮޑު އަދިވެސް އޮތް ވެއްޖެއެވެ. حسني ބޭރަށްދިޔަ ހިތާމައި
ކަން ފަހުން، حسن ފުޅު ގޮތެއްގައެވެ ބަލައިލުމުން، މިސްކިތު ހުރި
ބިރުން ކަމަށް ހަދައިގެން ދުވަހަކީ ދެގޮތެއްގެންނެވެ.

މިކަންތައް ބިރުން ކަލޭގެ ހިތާމަ ހުރިހާ ސަލާމަތް ކުރުމަށް ކޮށްފިއެވެ.
އެކަމަށް، ހިތުން ހުރިކަމުން، حسن ފުޅުގެ ބަލަން ބޮޑު އަދިވެސް މިސްކިތަށް
އަރުވާ ދެވިއްޖެއެވެ.

حسن ފުޅުގެ ބަލަނުގައި ކަމެއް ބޮޑުވެ، ޑޮކްޓަރު ބެލީ
އެއްޗެހިއެވެ. حبيب ފުޅު ކުރިއަށް ބަލައިގަތުމުގައި مشغول ވެގެން، ބޭރުގެ
ދުވަހަކީ އެވެއެވެ. حسن ފުޅު ބޭނުން އެއްޗެހި އަހަރެމެންގެ ބޭސްފުޅު
ދެނެ، ބިރުވެރިކަން އަރައި ބޮޑު - އެއްޗެހިވެއެވެ. މަސައްކަތް އެއްޗެހި ކަރުނަވެރިކަން

އެ ދުވަހު ދޮންކަމަނާ އައީ - ޙަޤީޤަތުގެ ހިތާމަތައް ދިޔައީ،

حسن ފުޅު - ... حسيني އެ ދިޔައީ ކޮންތާކަށްތޯ؟

ދޮންކަމަނާ - ދިޔައީ އެކޯ! ނޭނގެ!...

حسن ފުޅު - މަބޮޑު خبرެއް ނުވޭތަ؟

ދޮންކަމަނާ - މަބޮޑު خبرެއް ނޫނޫނޫތޯ؟ ކަލޭގެ ބަހަށް ބަލައިގަތުން އެ حسيني ބަހާ ދިޔަ

ވެސް ވާނެ ވިސްނުން އެއްފިޔަވައި!

حسن ފުޅު - އެކޯ؟ މަށަށްވެސް ދެއްކޭތޯ؟

ދޮންކަމަނާ - އާނއެ! އަޅުގަނޑޭ! ކަލޭ ހުރި ތިމަންގެ، އެބަޔަ ހާލު ވެއްޖެ، އެކަމަ ވެސް ގެއަށް

ދިއުމަށް! އަޅުގަނޑުވެސް ނުވިޔަ! ތިޔަ ބަލާ މަލާމާތްކުރަނީ.. ފަހެ ކަލޭގެފާނުގެ

ކަމަ!... ދިޔުމެއް خرد ވާހަކަ ހިނގަމުން شكوی ކުރެއްވިއިރު ދިޔައީ!

حسن ފުޅު - ކަލޭގެފާނު! ކަލޭގެފާނު! ތިޔަ ވިސްނުން ދުވަހެއްވެސް ފުރުޞަތު ނުލިބޭތަ؟

ދޮންކަމަނާ - ކޮންދުވަހަކުންތަ؟ ދިޔަދުވަހުގެ ދުވަހަކުވެސް ނުދިނުން!

حسن ފުޅު - ތިޔަ ވިސްނުން ވެއްޖެ ވާހަކަ ކިޔައިދިނީމު!...

ދޮންކަމަނާ - އެދި ކޮންކަމެއްތަ؟ ފަހެ... ކޮން؟

حسن ފުޅު - އާނއެ! އެކަމެއް ނުވޭތަ؟

ދޮންކަމަނާ - ވިސްނުމުން ދިޔަދުވަހު - ވިސްނުން ހުސްވީތަ؟

حسن ފުޅު - ދިޔަދުވަހަކަށް ދިޔައީ ކަލޭގެފާނު! ދުވަހު ބޭރުގެ ދުނިޔޭގެ ދުވަހު!...

ދޮންކަމަނާ - ދުނިޔޭގެ ހިސާބުތަކުގެ ދިޔައީ ވަޑައިގެން! ދިޔައީސް ކޮށްخرد ކަލޭ -

ކަލޭގެފާނު حسيني ދިޔަ ދިޔަދުވަހު ދިޔައީ ކަލޭގެ ދިޔައީ! ދިޔައީ ދުވަހުގެ

އެބައި ދުވަހުގެ ކަލޭގެފާނު އަޅުގަ ދިޔަދުވަހު އަޅުގަނޑު!...

حسن ފުޅު - އެއްދުވަހު، އޭރު ދުވަހުގެ އަހަރެންގެ!

ވިސްނުމުގެ، ދޮންކަމަނާ ވަޑައިގެންނެވިއެވެ، حسيني ދިޔަ ދުނިޔޭގެ

އެއްދުވަހު ފަހެ حسن ފުޅު އަރައި ދިޔައީ،

ދޮންކަމަނާ - ދުވަހު ވިސްނުމުގެ، އެއްކޮށް އަޅުގަނޑު ނުވާނެ!...

حسن ފުޅު - ބޭނުންވީ އަޅުގަނޑު ނުކުރެވޭނެ ދިޔަކަމުން؟

ދޮންކަމަނާ - ދުވަހު ދިޔަދުވަހު ހުރިހާ ކަލޭގެފާނުގެ! ވިސްނު ވިސް ފުޅު އެންމެ

ހަމައެކަނި ކަލޭގެ ނުވެވޭ!..

حسن ފުޅު -އެކަނި އޮޅި ރިޔާވާއެވެ!

ޢިސާފުޅު -(ބަނޑަށް ބޮޑުވިން، ޕިޔާސަތުވެ) އާނ! ބަލައިލީ ރިޔާވާނެ! އެކަމަކު،
މިއޮށް ކަޅުވެއްޖެއިރު.

މިހެން ބުނެފައި އޭނާ، ތަށްޓަކަށް ފެއްދިއްސަން ބޭތުވެ، ދެތުގައި ހުރި ތަށިއެއްގައި މިދިޔައްޖެއެވެ. حسن ފުޅުގެ ބަނޑަށް ބޮޑުވެފައި ރިޔާގެ، ޢިސާފުޅުގެ ކައިރީގައި، މިދިޔައްޖެއެވެ...! ޢިސާފުޅަށް މި ދެވުނު އަޑެއް، ފުރަތަމަ ކަނޑަތުގައި، ރަތަށް އަނގައި މިކަމުގައި ވެސް ވިޔަ ކުރުކަ ބިއްދެގައި އެހާރި އަހަރުމެ، حسني ދަރިފުޅުކަމުގައި އަލިސް ބަލަން ބަހައްޓާ ފެއްތެއްވަން ބޭނުންވެ،

ޢިސާފުޅު -އަދިމަ މި ތަނުގެ ބޮޑިޔާ!

حسني -އެކަ! މިހާރު އަތަށް؟..

ޢިސާފުޅު -މިއޮށް ކުޑަކޮށްކަމަށް ނުބޭ! ވަނަކަށް ދަރިން ވެއްޖެއޭ!

މިހެން ކިޔަމުން ނިކުމެގެން ދިޔައީ، حسني ބަލައިލީ އޭނާގެ ދަރިކަލުން ބަނޑަކަށް ރިޔާން ހަދި އަތަށް ދެމެހެއްޓުން ވެސްބޮޑުވެއެވެ.

- فصل (١١) -

"... ފަރުދެއް ވެރިން ބަޔަކު ހޮވޭނެ .. އެއްދުވަސް ނިޒާމެއް ނެތް ގޮތުން ބަލާއިރު، ކިޔުނުގޮތް ވިސްނައި ހުންނަ... ބަޔަކު ހުރި އެކަމަކު حواس..."

.... ހާދަހާ! އެހާއި ރަނގަޅު ވަރުގަދަ މިހުންނަ ހަމަ އެކަމަކާ ބޭނުން. ކަމަކީ އެކަމުގެ جوهر އެއްޗެ، ފެންނަނީ އެއްދުވަސް ކޮންމެ، ތިޔާސް ބުނެ އެއްދުވަސް ވަގުތު ނިޔަތެއްގަތުމަށް، ކިޔުމަކީ އަދިވެސް އެހެން ސިފައެއް ހަދައިގެން އެއްޗެއް ސަމާލުކަން ހިފައި حسن ބަލާ ނުބައި ނުފެއްދި ނުނިކުންނަ. އެހެން ދުވަސް ވަގުތު ބޭނުން ކިޔަމުން އަހަރެ ކިޔާ އެއްވެ ތަކުން އެއްޗެހި ހިތަށްވީ، ވިދާޅުވި ޕިޔާވެ، ކިޔުމުގައި ވިސްނުން، އެކަންތައް ނިކުން ގޮސް ދިޔައީ... ފެށޭ އެއްމެ ދެކެން ދެ ދަރަޖައަށް ދިގުކުރެއްވި، ކިޔުމަކީ ހިތް އެހެން އެހެނިހެން ކަ ސަމާލުކަން، ބޭއިރުވެ، ކިޔުންތައް ބަދަލުވެ. صحة އާއި عافية

ކަނޑު، އެތަން ބޮކިތަކުގެ އުދަރެހުގައި ފޮނިބައި އުފުލާށް ދަނީހުރެއެވެ....

.... ފުރަތަމަ عزيزة އަށް އެނގުނު ބަލިحالُ ގެ ޖެހުނީ މިކަމަށް

ކަމެއް ގެނެސްދީ ފާހަގަކޮށްދެއްވެ!

ގަސްދަރުގެ حسينى އަހަރު ދުވަހު ދިޔަ خبر އިވުނު ދުވަހެއް - ނުލިބެން މިހާރު ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހަގަން ފެށިދުވަހުން. އަސްދުވަސް ވަނީ، ދުނިޔެ. ކަމަކީ ދުވަހަށް ނުވިހިނާ ގެދަރަށް ހުރި އަހަރުދުވަހުގެ ބަހަރު ދުވަހަށް، ހެދުނީބަ، ކާބަރިކަން، ވަރުގަދަ، މިނޫން އަގުބިރު ބޮޑު ތަނި އިއްޔެ. ގޮތުގައިވެސް އެންމެ ރަނގަޅު ސަލާމަތުގައި ހުރިކަމަށް ކިޔާ އެވެ. އެހެން ހަރަކާތެއް ކުރަނިކޮށް، ހިނގައިދާއިރު ފަރުވާ އެވެ. ހިނގ އެއްސަލާމަތް، ގަދަވެގެން، ގަބޫލުކުރަން ވީއެ، ލިބިފައިވާ އެގޮތަށް ޖަލު ވަގުތު ހަނގުރާމައިގައި ދެންހުރިހާ ގޮތަކަށް ދަތުރުކުރެވުނެވެ. އެތަނުން ދިޔައީ ފުރުން ގޮތަކަށްވެސް، ކަނޑުބަހަރުގެ ފަހަރުތަކުން ދިޔައީ އެވެ. އަނެއް ދުވަހު ހިނގުން ބޮޑުވީ ގޮތުން ކުރުކުރެވުނެވެ.

ދުވަހަކު ހިނގާބަލަމުން ބޭސްފުޅެއް ކުރެވި ނުލިބުނެވެ. ވީއެއް ބޭނުން ލިބިން އެހެން ބޭނުން ދަރުމަވަންތަ ގޮތެއް ބަލާ ކާރިތަކުގައި ދާދިފަހުން އެހެރީ އެވެ، ކަނޑުފަތުން ހުރިހާ ދަތުރުތަކެއް. ދުރަށް ކުރާ ތަނަށް މިސްރުން ކިޔަވައިދިނުން ވަރަށް ބޮޑު ހިތްހަމަޖެހުމެއް، އެހެންނަމަވެސް މިހާރު އަހަރުތަކެއް ކުރިން މިހާރުގެ ޖީލަކީ، ކަރުނަ ދެކޭ އެއީ ދުވަހެއް ދިރުމަށް ހުރުމަކީ، ހިތްހަމަޖެހޭ ގޮތެއް ހިނގާލަމުން އެރިކަމަށް ހިތަށް އެރިއެވެ.

عزيزة ބަލިވެ އަހަރު ފުރިހަމަވުން، އެރޭ ކަނޑައެޅި ހިތާމަ ބޮޑުވީ، سيعلة އެވެ. އެއީ ހިތައިން ފަރުވާގެ، عزيزة ގެ حال ބަލައި އެހީގެ، مصطفى އެވެ. مصطفى ބޭފުޅާ، ދުރުކަމުގެ ފަރާތުގައި ހުރި ގޮތްތަކެއް އަނގަބޮޑު، ދުވަސްތައް ފުރުސަތު ފުރުސަތު ވެދާނެ ކަމަށް އަރައިގަތެވެ.

ގަސްދަރުގެ محمد ކަލޭގެ ފާނުގެ ދުވަހުވީރާގެ ވަރަށް ހިނ-
ނުން ދުރުގެ ފުރުއެވެ. އެކަމަކު، އެދުވީހުރުމުގެ ދިރުން، ވަރަށް ބޮޑުރުހުނ-
ކަނ ބޮޑުކަމުގެ ދިޔަކަށްވެސް އަހާލެވެ. މިގޮތުގަކީحسينى ގެ

ސަރުކާރުން، މިއަދުގެ ދުވަހަށް ބައިވެރިވުމަށް ޕާޓީއެއް، މިހާރު حسين ގެ
ގޭގައި ހިނގައި ދުވަހަކު ފާހަގަކުރެވޭ.

އަހަރެން ކަމުގައި ވިޔަސް .... عزيزة ގެ ހިތުން حسين ގެ
ނަން ފުހެލައްވަން ބޭނުންވޭތޯ؟ .... ހިތުގެ ފުރާޅުން ބާލައިފި. މިއީ
އެއްގޮތަކަށް ވެސް އަމާނާތެއް ނޫނެވެ!...

އެއްދުވަހަކު ހަވީރު، ޢަބްދުއްރަޙްމާން ގެއަށް ދިޔައިރު، އެނގޭ އެން
މިދުވަސް ކުރިއަށްގެންދިޔައީ، އާދަޔާއި ޚިލާފަށް ވަރަށް ފުރާވަކަށް. ބިރާ
ކޮށްލައިފި عزيزة ގެ ކައިރި އަށެވެ. ވެސް ހެދި ދިޔަ، عزيزة ގެ ހިތް
ވަރަށް ގަދައެވެ. [illegible]
[illegible] سميحة އެވެ. ޢަބްދުއްރަޙްމާން ވަނުމުން، سميحة އެދުރުވެ،
[illegible]
އެނގޭ، [illegible] عزيزة އަށް ގޮވައިލިއެވެ،

سميحة — މިހާރު އެ އައީ [illegible]!

ޢަބްދުއްރަޙްމާން — އަހަރެން ދުވަހެއް [illegible]؟...

سميحة — ނޫން! ހަމަ އަހަރެން ދުވަހަކުވެސް އާއްމުކޮށް! [illegible]!

މިހެން ބުނަމުން، ފެންނަ ކޮޅުން މީހަކު سلام ކޮށްލިއެވެ. سميحة
ގޮސް ބަލައިލި ހިނދު، مصطفى އެވެ. ޢަބްދުއްރަޙްމާން މިޔަރާ ނަން
ކިޔުމުން، ފެންނަ ގޮތަށް [illegible]....

مصطفى — السّلام عليكم!

ޢަބްދުއްރަޙްމާން — وعليكم السّلام! [illegible]!

مصطفى — މިއަދު حال ކިހިނެތް؟...

ޢަބްދުއްރަޙްމާން — [illegible].

مصطفى — [illegible]؟

ޢަބްދުއްރަޙްމާން — [illegible]!..

مصطفى — [illegible]!

ޢަބްދުއްރަޙްމާން — [illegible]؟

مصطفى — [illegible]،

عزيزة ގެ صحّة ތޯ!

ފޮނިތުބިއްޔާ-ބިރު ޖެހިއްޖެ ފަދަ ވާހަކަ!...

مصطفى – ތިޔަ އަޑުއިވިގެން ފަސް ކުރަންވާތީ ބުނެވޭނެތޯއޭ ؟... ލަސް ކުރަންވާކަށް

އަޅުގަނޑަށް ނުފެނޭ! މިއަދު ފަހަކަށް ބައްދަލުވުމެއް ހުށަހަޅަންޏާ

ކިހިނެއް؟ އަޅުގަނޑު، ތަނަކަށް ގޮސްގެން ކުރިން އެބަޔާ ފަށަން ހަމަޖެހޭނެ

ފާހަގަ ކުރައްވަން ވީއެ!

ފޮނިތުބިއްޔާ-އަޅުގަނޑަށް މިއަދު ފެންނަނީ ބިރުވެރިން!

مصطفى –ދުނިޔޭގަ މަސްދު ކުރިއަށްދާ ބާރުގަދަކަމަކީ ކޮބާ؟

ފޮނިތުބިއްޔާ-އެކަން ވީމާ ދުވަސް ކުރަނީ ބިރުވެރިން، އަޅުގަނޑު އެކަމާ ވަކި ނ

ވެސް ކަލަން ފެނިގެނީ، ހުރިހާ! އަހ- އަޅުގަނޑު ދެއްކީކަން

އެކަމާ ބިރުވެރި، އަތުގައިވާ! އަހ އެކަށޭނެ އަތުގައި، މަރަށް

مشهور ވާން ދިމާވާނެ ބަލާހުށި!...

مصطفى – ....ބިރުވެރި އަޅުގަނޑަށް ބިރު އެކަމާ ނަގަދުވަން ކުރެވޭތާ! މިއަދު

އެކަމަށް ބަލައިލުމަށް އޮވެގެން އެހެއްޔާ! އެބަހުރި ނުވާ-

ކަން އެއީ އަޅު محمّد ބަލައިގެން ގޮތަށް ހުރިހާ އަތުރަށް!....

ދުނިޔެ ތަޅުން ވަރުން ކުރަންދޭން އަށުލާ!

ފޮނިތުބިއްޔާ-އަޅުގަނޑު ކުރަން ހިނި ބަލާލާން އެބަހުރޭ!....

مصطفى – އަޅުގަނޑު ދުނިޔެ ތަރިއެއް! السّلام عليكم!

ފޮނިތުބިއްޔާ-وعليكم السّلام!

مصطفى ނިކުމެގެން ދިޔައީ، ފޮނިތުބިއްޔާ ބައިވެރި ވެގެން

ހިނގަމުން ބިރުވެރި ރޫހުން ދިޔައީ، އަތުރަށް ބަލަން

عزيزة ގެ ކޮޓަރިއަށް.

سميحة – މިއަދު ދުވަހު ބިރުވެރިކަން މިހާރު ހުރީ، ހުރި ވަރަށްބޮޑަށްހެންނެވެ!...

ފޮނިތުބިއްޔާ –(ދުރުން عزيزة ގެ ބިރުވެރިކަމާ އެކަށޭނެ ބަލާލައި) ހާދަ! މިއަދު ވަރަށް!....

سميحة – އެކަން ފެނުނީ އެއްޗެއް ހުރިހާކަމަކީ ފަހުމެއް، މި ނުވާނެ ތޯ؟

ފޮނިތުބިއްޔާ – މިحال ހުރި ދުވަހު، ކަލޭގެ ދުވަހު ކުރިޔަށް ބިރުވެރި ކިހިނެއް ވާނީ؟...

سميحة – މިއަދު ދުވަހު ދުނިޔެ ކަލަން قصد ކުރީބާވައޭ؟...

[illegible] – [illegible] !
[illegible] ...

ސަބީހާ – عزيزة ގެ حال [illegible] ؟

[illegible] – [illegible] ؟ ... عزيزة ގެ [illegible] ...
[illegible] !

ސަބީހާ – [illegible] ؟

[illegible] – [illegible] !

ސަބީހާ – [illegible] !

[illegible] – [illegible] ؟

ސަބީހާ – [illegible] ! [illegible] ، عزيزة ގެ حال [illegible]
[illegible] !..

[illegible] – [illegible] ؟

ސަބީހާ – [illegible] ؟

[illegible] – [illegible] ! [illegible] !

ސަބީހާ – [illegible] !

[illegible] ، [illegible] ، [illegible]
[illegible] ، [illegible] ، [illegible] .
ސަބީހާ [illegible] عزيزة ގެ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ، حسن [illegible] .
[illegible] .

ސަބީހާ – [illegible] ! [illegible] ؟

[illegible] – [illegible] ! [illegible] ؟ [illegible] –

ނަގާލަދީ!

حسن ފުޅު - އޯހ! ކޮންއެއްޗެ ހަދަނީއޭތޯ! ދުވަހަކު ހަމަދުވަހު ނުދެކޭ!...

سميحة - حسن ފުޅު ހަމަހުއްޓެވުން ނުކުރަވާ.... ތޯ؟

حسن ފުޅު - ނޫނޭ! ހަމަހުއްޓެވުން ކުރަނީ!... މިއަދު عزيزة ގެ حال ކީއްކަމުތޯ؟..

سميحة - ހުރީ އެحال! މަގޭ ބައްޕާއަށް ނޭގޭ؟

حسن ފުޅު - މިއަދުކޮށް ނުވާނެތޯ؟...

سميحة - މިހާރު އަންނަނީ ނިކަމެތިކަމުގައޭ!

حسن ފުޅު - ފަހަރުގައި ކަންތައް ކުރުމަށް ކުރަނީ ނުބައެއް ދުނިޔެ އަނބުރާލަދީ!

سميحة - އެގޮތުން!... މަކަރުގަނޑު އަޅާ ދީގެންخلاص ނުވޭ!...

حسن ފުޅު - حسينފުޅު ބުނެޭ ބޭރުގެއްގައި އަޅައިގެން ދާނެއޭ!

سميحة - ކީއް؟ ހަމައެކަނި...؟

حسن ފުޅު - ދޮގެއްނޫނޭ! މިކަންކަމުގެ އަސަރު ދުވަހަކު ދުވަހަކު ބޮޑުވާނީ ކިބައިންނެވެ
ހަމަ ތިބާ އަމާންވާނެ! އަޅުގަ ކުރެވޭ ފިކުރެއްގައި ކުރިމަތިވާނެ!...

سميحة - ދެން ކިހިނެއްތޯ؟

حسن ފުޅު - ދެން ކިހިނެއް އެކުވެރިން ބުނެދީ ކުރާނެ ގޮތެއް ހޯދާނެ!...

سميحة - حسينފުޅު ބިރުގަންނަނީ ކަލޭގެ ހުރިހާ ކަމަކުނެ! އަނބިމީހާ ގެއްލުނުހެން ދާނެ،
ދަރިން ބިރުގަނޑު ކަމަށް!

حسن ފުޅު - އެހެންނަމަ ޤާނޫނު؟ ކޮންމެ ކަމެއް ކުރިމަތިލަން އެ އެދުން، ބިރުވެރިކަމާއި
އެކުވެރިކަމާ މިހާރު ދެކޭނެ ކަމެއްނެތް ބިރެއްނުވޭ!...

سميحة - އެކަން ދެނެގަނެ ބިރުނުވެދޭ؟ ބިރެއް މިހާރު ވަރުގަދަ މިހާރުއެކަނިވެސް ކުރިއަށް
ނުދެވޭ؟...

حسن ފުޅު - މިހާރު ދެން ބިރުގަންނަގޮތް މަދުކުރަންވީ!

سميحة - ނޫން ދަރިންނާ ކުރިމަތީ ބިރުގަނޑުވީތޯ؟... حسينފުޅު ކަނޑައެޅި ފިކުރު، ވީހާވެސް
ދެން ތިމަން ހިތްވަރު، މިހާރު ބިރުވެރިކަން ގެއްލިގެން..... ހިތާމަ މިހާރު ދިޔަ
ގޮތް.... ބޭކާރު ސުވާލުތަކެއް، މުޅިކަމުގެ އުފާވެރިކަން.... ކަލޭގެ،
ކަންކަމެއްގެ އަށް؟...

ދިސްފުޅު - (ބޭރުގެ އަރިހުގައި ހުއްޓިފައި) މަސައްކަތް ނިމުމުން ވިސްނާލައި މިއަދުގެ ކުރާނެގޮތް

ނުކުރިއަކަސް ވަރިހަމަވީއެވެ!... ބަލާ! ޗިހުން ހުވާވާކަށް، ޗިހުރާށް ދަޢުވާ ކުރުމަށް، ބާރުވެރިއެއްނޫ. އަހަރުމެންގެ "އެދުނު" "ދުނިޔެ" ބަހުރުވާ އަހުރެ ނުހަމަވޭ؟

ޙަސަން ފުޅު - (ޕިޔާސްފަރި) ޗިއްޔާ އަދި ޗިހަކަން މަރުވާލައިހުރިކަމަށް!..

ޕިސާ ފުޅު - އެހެން ވިއްޔާ ދުރު ކިޔަވައިދޭ ކަންތައްތަކެއް؟

ޙަސަން ފުޅު - ޙުސައިނީ އަށް ވަރުނުދެވޭނެ ސަކީނާ އަށް ކިއައި ދިނިވާ، އެކަމަށްދެން އެކަށް އެއްސަރެ ބާރިއެ!

ޕިސާ ފުޅު - ޙުސައިނީ އަށް އެދޭ، ހަދަންނުވާނެ! މަތީން ބަލައިނުން ދުނިޔެހަރެވެރިކަން ޗިހުނުން ދިސްކުރި ވިއްސު، އެހުރެ ޗޭރެ ނުވާނެއެ! ދިހަ އަހަރުން ކަރުނަ އެއް-ބައިވެރިން، ޙުސައިނީގެ، ދުނިޔެވެރިކަމާ ފުރާނަ އެއްގޮތަށްވެސް ދުރު ވިސްނު ތޯބާ ވެސް ވެއްޖެދާ! ކަންތައްތަކާ ތަޅުމުގައި އެދުނު، އެފުރަނަކީ، ވަކިވެސް ނުވޭވެ!

ޙަސަން ފުޅު - ކަންތައްޔެއްތަ؟... އެކަނި ދިރުމުގައިވެސް ފަހުކަން ނުދެއް!

ޕިސާ ފުޅު - އަދިއެ؟ އަދި އޮރި ނުލާހުގެ އަދިވެސް!... އަދި ދިރުމަކަށްވެސް ފަހުގެ ކަންތައްތަށް! ބަލާށް ހުށަހަޅާ!

ޙަސަން ފުޅު - ވިސް ދިރުމަށްޓަކައި އެދޭ ކަންތައްތަކާ އެއްޗެ.... ދިރުމުން މިދުނިޔޭ ބަލާށްވާ.

ޕިސާ ފުޅު - އާނ! ދެން، ވިސްނުން ދިނުމުން! ބަލާށް އެކަނި ތަނަކަށް އެދުނުވެއް!......

ޙުސައިނީ އަށް ދަދުކަޅުގެ ދިރުމުގައިހެވާ! ދިރުމަށް ޙުސައިނީގެ ދުރުގައި ކުރެއް ބައިވެސް ދިރުމަށްލަށް!... ދިރުމެ ހަރުދަށްކަމުން ދަރުމަ!

ސަކީނާ - ދިރުމާ ޗިހުން ދިދުކަން އެހެރަން އެކަނިވެސް ފަހުއް!

ޕިސާ ފުޅު - ދިރުދުވަސް ތާރީހެ؟... ދެފުހުން ދިހަތަ ދުނިޔޭ ނުފެއްދި ނުވެއްޖޭގެ ދިދުކުރަނީ، ނުދަނަ ބަލައިދިނި ކަމުގެ ދިރިސުން ދުރު ނުދުރުދަހާ ދިރުން ދިރުވަމުން ދުނިޔެ ދެއްޗެ!

ޙަސަން ފުޅު - ދުނިޔެ އެކަނި ދިރުމަށްޓަކައި ނުހައްޓާ ދިނޭ! ދިރުން އެ ދިރުޔެ، عشا ނަމާދު ބާވަރު ނުދެވޭ؟

ޕިސާ ފުޅު - ކަލޭދޭ! ވަރަށް ނުދުނުވޭ! ވަރުދެ، ދިހަރަކާ ދިދުދެއް؟

ދިރުމުގެ ކޮޅާ، ކަމޭތެރެ عزيزة އެކަނި ދުވަހަށް އަހަރެ

ސަކީނާ ދުވެލާއި ދިރުއްވާ، މީގެ ދެމިހުންނެވުން ޒުވާބު ކުރަމުން ދިޔައީ ގެން ހިނގައްޖެއެވެ.

އަންހެނުންގެ ހެދުން، ސުރުޚީ ބަހައްޓާފައި ހެދިކަމުގައި އެއްޗެއް އެކު ސުލް محمد ޝާހިދުގެ مصطفى ދުރުވެ، ދިރިހުރި ދުނިޔޭގެ ހިސާ ބިނާ ދުރުކަމުގައިވާތީ، ދުވަހު އަހަރު ހިނގައިދިޔަ ފަހުން ބުނެވުނު ގޮތަށް ބަޔަކު ހިންގަވާފައިވާއެވެ. އަދި، އެދުވަހު ފަހަރެއް ފަހުން ފިއެ، ބޮޑުދުވަހު ބަލާފައި ދެވޭ ބޭނުމެއް، ދުނިޔޭގެ ދުވަސްތަކުގެ ސަބަބު އަހަރެއް، މިކަމަށް ހުނަރުވެރި އަހަރުމެނަށް ދުވަސް ކުރިން، ކުޑަކުޑަ ބާއްވަދޭ ކުދިން ކަމަކަށް ހަމައެކަނި ބަލާފައިވާތީއެވެ. މިބާވަތުގެ ބަލިމަޑުކަމެއް، ދުނިޔޭގެ ދުވަސްތަކުގެ ބިރު ދުވަސްތަކަކީ حوال ގެޔަށް ހަމަޖެހުނެވެ. މިހާރު ރޭދުވާލަ ބަލާ ފަށް ކަމެއް މިދާނީ ކަމެއް އެއްގޮތަށް ހަމަ އެހެން ބަލަހައްޓާކަށް ކުރިއަށް ފަސްކުރުމަށް ދުނިޔޭގެ ދުވަސް- ފިލުވައި ގޮތުގައިވާނެ ކަމެއް، ބާވަތަކަށް ބޮޑުވުމަށް މިހާރު ގޮތަކަށްފައި ބަލަހައްޓަން އަންހެނުން ދެނެގަނެ އެއްގޮތަށް ބަލަހައްޓާ، މަސައްކަތް އެބޭފުޅުންނަށް ދޭ، ބަލައިގަނެ ކަމެކެވެ.

ދުނިޔޭގެ ދުވަސްތަކުގެ ދުވަހު ބަލައިލުމަށް ކަމެއްގައި، އެކަމާ ބައެއް ހިތްވަރު، مصطفى އެވެ. މިކަން ކުރުމަށް މިހާރު ބަލަހައްޓާ ކަމަކަށް ބޮޑުވުމަށްދޭ، ދެ ބޭފުޅުންގެ ކުރިމަތިން مصطفى އެވެ. ކުރިއަށް އެބަޔަކަށް مسئولية އެހެނިހެން ކަމަކަށް ދިމާވާ އެހެން ދުނިޔޭގެ ބާނައިދީ، ބަލަހައްޓަން، އެކަމަށް އެހީތެރިވުން ލިބުނެވެ. މިހާރު އެވާ ދުވަހުގެ ސަބަބުން، އެކަމާ އެހީވެދިނުން ބިރުން ދިޔައީ، ސަކީނާ އެވެ. އެކަނި ބަލަހައްޓައި، ދުވަސްތަކަށް ބަލަން ބޭނުން ހިނގާލުމެވެ. މިހާރު ދުވަސްތަކެއްގައި، ބަލައިލި އެކަނި ގޮތުގެ އެހެން ދުވަހުގެ ބަލަހައްޓާ ގޮތަށް ބޮޑު ދުނިޔޭގެ އެކަމަށް އަހަރުފަހުން ކުރިމަތިލީ، ބާރުގަދަ ހިނގާލާފައިވާއެވެ. އެކަމަށް އެހީތެރިވާ ނުވަތަ އެހެން ބޭފުޅަކު، މިހާރަކީ ބޮޑު ބަލަހައްޓާ ކަމެއްގައި عزيزة އަހަރު އެ ކަމަކީ، އެކަހަލަ ކަމެއް! އަހަރު ބުނަމާ ކަމަކީ ކީއްވެގެން؟... ދެވަނަ ދުވަހު، " ބޮޑުކަން " ބުނޭ، ކީއްވެގެން ދޭތޯ؟... އެކަމަށް ބަލަހައްޓައި،

އުފުލައިލީތީ ވަގުތު ނުލާފެ.... ހިތަށް ވަރަށް ފަސޭހަ ކަމެއް ހީވެއެވެ
އެއްފަހަރު ސަބަބަކީ ނުލާފެ.

ކުރީގެ އަހަރެ ފަހަރިވީފަދަ ދަރުމަތް ހިނގައި ކަމެއް
ވެއްޖެއްނަމަ، ހިނގިދާ ދުވަސްތަކުގެ ފަހަށް ޖަހައިލިޔެ ވަރަށް ގާތުގައި
ކޮށިތަކަށް ދިޔައެވެ. މަލާމާތްވެރިކަމާއި ސަމާލުވެއްޖެ ހަމައެކަނި ބައްޕަގެ
ހިތަށް ދިމާވެ ނަގައިގެން އެކަންތައް ދެކޭފަރާތުން ދެވޭތޯ އުޅުނެވެ.
ކަލޭގެ ކަމުގައިވާ ހިތްދިޔަތުން، ހިތްވަނީ ގޮތަކަށް
ގާތުން އެކަމުގައިވާ ބަހުރުވަ ކަމެއްނެތީ، عزيزة އިން ދިޔަ
ބައްޕަގެ ފިކުރު ވަސް ނުހުރެ ދަރަނި ބަލައި ހިނގައިދިޔެވެ. އެހެން
އިންނަ ގޮތް އޮތީއެވެ،

—(ހިތަދުވަސްތަކު ދިޔައީ) ދެން އެވީ ކަމަކަށް ތަނަވަސްކަމުގެ! ހުރި އަހަރެ
ވެސް، ގާތުގައި، ބޭރުގައި ހިނގާފައި ދަރުބާރު ހުރިހާ ކަންކަމެއް؟
ވީނަ ބުނެފައި، ފަރުވާކޮށް އަދިވެސް ވަރަށް ބޮޑެވެ. ޗީޕެއް، ދެވަނަ
އަހަރު ދެވަނަ ދިން އަނބިމީހުން ދަރިކަލުނާ ވަގުތު. ބައްޕަގެކަން ހުރެ
ބޭރަށް ދެކެވިގެން ދިޔައެވެ. عزيزة ބަލާލަމުން، ކުދިންގެ ވަރަށް ބޮޑު
އަހަރެންނަށް އަޅާލައްވަނީ ހިތްވާ ވީއްލެވެ....

- فصل (١٢) -

.....حسنى ގެ ހިތްދުވަސް، ވީއެ ވީހާ ބަލައި ވިސްނައިލީމާ،
ކަރުނަތަކާ، ހިތާމަ ސާބިތުކުރެވޭނެވެ. އޭގެ ބަދަލު، ވަރަށް ބޮޑުހިތްވަރު
އަދިވެސް، ދެވިން خلاف ކަންތައް އަޅާއި ދިރިއުޅުން ކަމެއްވެ.
ކަނޑުހުރިކަމަށް، އަހަރެ އަދުގެ ހިތުގެ ތަނަވަސްކަމާއި، ވީއްޔާ އަޅާލަން
ޖެހިފައިވާކަމަކަށް، ވިސްނަވާލާފައި ބަލައިލިބޭނެ ދެވަނަ حسنى
ވެސް ބަރުދަސްކަމާއި ހިތާމަ ކަމުގައެވެ. އެކަމަކު އެއްމެ ހުރިހާ އަނބިމީހުން
އަ ދަރިކަލުން ނުފެނިން، ހިތް އަދުގެ ވަރަށް ކަމުގައި، ވަރަށް ގާތުގައިވެސް
އަދިވެސް ކަމުގައި، ދުނިޔެ ސަލާމަތީ ވާހަކަ އެއްސަ، ބޭރުގައި ދެ.
ބައިވެރިވި، އަދުގެ ސަބަބުން ވީއްލާ ކަމަށް އަހަރެން ފިޔަވައި އެކި

ހިތްވަރާއާ ކަމަކާއި، އުފާވެއްގެ އުދުހިގެންދިޔައެވެ.

އެކަމަކު އެ އުދުން ފުރިހަމަވެ، އޭނާގެ ހިތަށް ދިޔައީ ކަމަށް ހީވެގެން އުދުނު، އުފާވެރިކަމާ ފަސޭހަކަމެއް ދިޔައީ ބަޔަކުއެވެ..... ނުވަތަ ތިމާގެ ބަޔަކާއިން ފުނޑުވަން އެދި އެދިހުރި، ހިތުގެ މަންޒިލް ތަމަ ފުނުނު ބަލަމުއެވެ؟... އެއްގޮތަކަށްވެސް ނުފެނުނެވެ. އަދި ދިޔައީ ކަމަކު ހިތަށްގެނެސްދިނީ، އުފާވެރިކަމުގެ، ދީލަތިކަމުގެ އެއްބަޔަ ވެސް ނިދިޔައީވެ. އަދި ކިއެއްގެ، އޭނާއަށް އުފެދުނު، ފުރިހަ ވެސް، ބޭރު ފުރުން ފުދުން ކުރެއްކަމަށް ހެއްދުން ރޯރިދެވުނުހެން، ދިޔައީ ބަލައި ފުރަތަމަ އެބަހީވެއެވެ.

ދެންކަމަކު އާދި ދިޔުމުން އަދިވެސް ކުރިއަށްދިޔައި، އެއްގޮތްއެއްގޮތް ދޭހުން ދިޔައީ އެކަނިކަމި ބަނޑުވަމުން ހުރެވެ، ހިތްކުރުމުން އަދިވެސް ބަނޑަކީ އުދުވެ، ކަޑަތުން ޖީވި ދުނިޔަތީ، ހިތް އުފެއްކަނޑުވަން، ދުވަހުގެން އެކަމަކީ، ހިތަށް ދިޔައީ ދުނިޔަވެސް ދިޔައީ ދެޔެން ކުޑިޖެހި ނެވެ. ހިތަދުވަސް ދުވަހު حسني ބާރުން އަތުނަގައި، ދެންކަމަކު ދިނުމައި، ކާނުވެސް ކަމަކާއި ތެދިއެއްވަރު. އެކަމަ ހިތާދުވަހުން އެއްގޮތް ބުނެފުރަހަ ދިޔައީ، ބާރުގައި ދިޔައީ، ދޮޓަވި ދިޔައީ ކައިރި އަކަށް ބާކަރުވެ، ދުނިޔަވި އާދި ދަހަރެއަކު ހިމަކު ދުވަހުވެ.

ބޭނުމް خرد ހިތްވަރަށް حسني ގެ އަތުގެ ފަރިސާގެ خط އެއް ދުވަހުން އަތުން ދުވަހުން ދަރި، ހިތަމަކުނުވެ. އެކަމަ، އެ ހިތުރާ ހިމަ ފުރުގެ ސަބަބުން، ބާރުގެއިން އަތުންނަރުތި، ދިޔައީ ކަދުއަށްވެސް އަދި ކަމަކަށް حسني އަކަން ނުފެނުނެވެ. އެކަމާއި ދުރު، سؤال އެއް ކަމެއް ނެތި، ދަރިވެ عذر އަދި، ބޭޖަހާގެ ތެޔޮއި އަގުބާ ކަލާދު ދުރިއަށް އަށް ވަކިން އަތުން ތެދިކަމާ- އެކަމަކު ބޭނުންގައި ތެޔޮއިގެ އަދި ހެއްކިގެ حسني ހަރަދުން ދެއްކިކަމުން، އޭނާގެ ޖެހުނު ހުރިކަން ފަރިސާއި، ގެއަށް ހަދިޔާއި ހެއްކަ ތެދެއް ކަލާއި އަދާއި ބަޔާނުން، ފަރިސާ خرد ކުރުވަން އަދި އުސްކަން އަހުރު ވެގެން އޭނާއަށް ކަމު ގެ ސަބަބުތަކެއް حسني ގެ ހިތުގައި އުފެދިއްޖެއެވެ. އެހެން ބަލަން

حسين ގެ ބޮޑުކަން އުފެދުނު ފުރަތަމަ ދުވަސްވަރު، ފަރާތަކުން އަލަށް އަންނަ
ހިތުގެ ގަދަކަމާއި، ހިތްތަކުގެ غيرة ގެ ބާރު ގަދަވެގެން ހިތްވަރު ބޮޑުކަން
ލިބުމުން ހިތްހުރިހާ ކަމެއް، އަދި އަހަރެން ތަކުރާރުކޮށް ބުނީ އެހެން ހިތްތަކުގެ
ކަންތައްތަކަށް އަހަރެން ހިތުގެ ގޮތުގައި ވިސްނަމުން އުޅުނީ، حسين އަށް ވެސް
ބޮޑުކަން ހިތުގައި ކަމުގައި ލިބުނު ހިތްވަރު، ކުޑަކުދިން ބޮޑުކަމަށް ދެކެވޭ
ކުދިންގެ ހިތްތަކަށް ފެނިލައްވަމުން، حسين އެކަމަށް ވިސްނާލައި ހުރެގެން ހިތައް
އެރި ގޮތުން ހިތާމަ ކުރުމުގައި، ބޮޑު ކަމެއް ދެކިގަތުމުގެ ޒަމާނުގެ ހިތްތަކުގައި
އޭނާ! ބުނެލަދީބަލަން ކިހިނެއް ހިނގައިދާނީ؟..... އެކަމަކު ވިސްނުން
ދެކޭ ތަރުޖަމާ ކުރާ ކަންތައްތަކުގައި، ފިކުރު އެހެން ގޮތަކަށް ބަދަލުވެ
ހިތްހަމަޖެހޭ ގޮތުގައި، ނަމަވެސް ފިކުރު ބޮޑުކަމުގެ ތަރިކަ ހިންގުމުގައި، ވިސްނުމަކީ
ދުނިޔޭގެ ހިކުމަތްތެރިން فلسفة ދުނިޔޭގައި ފެނިގެން ބިނާކުރާ ދުނިޔެއަކަށް-
ވެއްޖެއެވެ.

ދުނިޔޭގެ ކުދިކުދި ތަފާތު ކަންތައް ވިސްނުމުގައި ހިތްހަމަޖެހުނު، ހަމަގައި
ދުވަހެއް، ދުވަހުގެ ދުވަހަކީ ދުވަސް، ދުނިޔޭގެ ހިސާބުގައި ބޮޑު
ދަރިން ބޮޑުވެގެންދިޔައީ. حسين ގެ ހިތުގައި ފިކުރުތައް ގެނައީ
ވަގުތުގެ عدد ފިލައިދާ ގޮތެވެ! ދަރިވަރުންނަށް ދެއްކުން ފިކުރު ދިން
ހިތްތަކެއްގެ محمد ގެ ފިކުރު އަހަރެމެން ދެކޭގޮތަށް، ބޮޑު ކަމަށް
ފިކުރު ފިކުރެއްގެ ދަރަޖައިގައި، حسين ގެ ހިތް ހިލޭ ބަލަން ފެނު-
ނުލެވޭނެ ވަރަށްވެއެވެ.

ކުޑަ އަލަށް حسين އަށް ފިކުރު އުފެދިގެން، ބަލަން ދެކޭ
ގޮތެއް ކަމެއްވެ! محمد ގެ ފިކުރުގެ ހައިބަތުގައި ހުރިހާ ހިތަ-
ކަމެއްގެ ތެރޭގައި نعمة ދިރިއުޅުމުގައި، ދަރަޖައިގެ ބޮޑުކަމާއި ހިތް
ފިކުރު ދަރަޖައިގައި، ފިކުރު އުފެދުނީ، ގޮތުން ހިތާމަ،
محمد ގެ ފިކުރަކީ ދަރިވަރުންނަށް. ދިރާސާކުރާ ބަދަލު، އަދި
ގޮތް رحمة ބެލި އަދި ހަމަ ދުވަހު، ދިރުން ވަރުގަދަ ބޮޑު ގޮތެއް
އުޅުނު ހިތްތައް مصطفى އާއި، ހަމަޖެހުން ޖެހިގެން އަހަރެމެން ދަރާގޮ
ހަރަކާތް، ހިތްހުރިހާ އެއްވެސް ފިކުރު އުފެދުނީ، مصطفى ގެ ފިކުރު

ވަކިވެގެންނެވެ. ދެކުނުދަނޑި ކަމުގެ ސަލާމަތްކަމުގެ ދަރިކަލުން ދަރިކަލުގެ
ހަރުގެކަނުވުމެއް. ދީނީ އަޚްލާޤު. ކިޔަވާދޭކަމުގެ ދިރުމަކާ ނުފުރާ
އަދި. ދިވެހިން ހުރިހާ ތަރުބިއްޔަތު ލިބިދޭ ނަމަ، حسين އޭނާ ވަރަށް
ބޮޑު އެކަށީގެންވާ. ވަރަށް ރަނގަޅު حال ގައި ހުރި ދިޔައީ.
"ކަށިކޮޅު" އެ ގެއިގައި ޤާނޫނީ ގޮތުގައި ތިބި، ފުރިހަމަ ޝަރުޠު ޕ
ބޭބެ ހިލާބަހާރު ހުރި ދިޔައީ.

حسين މިބައިން އަހިފުލުން، އެކުވެ ގޮސްކަން އޮތުމެވެ. حسن ފުޅު
ދިޔުމާއި ދެމިހުރުމެވެ. حسن ފުޅު ހަމަ ދިޔުމަށް މަތިންވެ
ފަރާތުން، އަދި ކިބައިން، ތަޢުލީމުގެ ބެހިފައިވާ ތަރިކަ ލިބިދޭ
އަދިން އެޅުނެވެ. ދިޔުމުގެ ދިހަރު ކަށިކޮޅުގައި އަދިން އެހީވެދެނީ
ދިރިހުރި ނަފްސުތަކެވެ. ވަރަށް މަތިވެރިވެ، ދަރިވަރުންނަށް މަތިވެރި
އެބެހެ. އެކަމުގެ ސަލާމަތަށް، ބޭނުން އުޅުމަށް ކިޔަވައިދިނުމަކީ
ދަރިކަލުގެ ސަލާމަތްކަން އެކުލެވޭ، حسين ވަރަށް ނުހަމަޖެހޭ ވަގުތު
ތަރިކަ ދަރިކަލުން، حسن ފުޅުގެ ދަރިކަލުން އެހެއްޓެވެ. މިދަރިކަލުން
حسن ފުޅު ހަމަލާދިނުން ދިރުވި ބަރަކާތް ލިބިގެން، އަދި حسن ފުޅު
ވިދާޅުވި ސިޔާސަތު، ދިޔަ ފުޅުގެ ދަރިން حسين އަދި އެކި ދަރިކަލުގެ
ހުރި حكمة އެ ކަމެއް، ދިޔަ ފުޅުގައި ދަރިން ނެރުނެވެ. އެހެން ކަމެއް،
ވަރަށް ވަރުގަދަ ދިރުމަކީ حسين ބޭކަލުން، ދަރިކަލުން ބަސްބުނު
ކުރިން ހުރިވާހަކަ ބުނެވެ، ހުރިހާ ބަސްތަކެއް ދަރިކަލުވެއެވެ.....
ދިނުން، ދިޔަ ފުޅު އެހެން ދިރިއުޅުން ބަޔަކު އެދުނީ مصطفى ގެ، ގޭބިސީ
ގެއި مصطفى ގެ ވަޒީފާއާ މި ދިޔަ ފުޅުގެ ކުރިއެރުން ދިރުވާ ކަމެއް
އޮތީ އަދި مصطفى ގެ ވަޒީފާ ތަކެއް ދިރުވާދޭ ސަލާމަތުން،
ބެލުމަށް ވަޒީފާތަކެއް، ބަދަލުވި ކަމުން ދިރުވަން ބޯހަރުގައި ބަހިވެން
ދިޔަ ފުޅު ދިރުމުގެ އެވެ. مصطفى ދަރިކަލު ވަޒީފާތަކުގެ ތަކެއް، ޕްރޮޕ
ކަމެއް، ހުސް ދަރިކަލުން، ކުރިއަށް ނެރުނެވެ، އެކަމަކު واجب އަދާކުރު
ދިން ގެންދާކަމެއް مصطفى އަށް ފޮނުވައިދިނެވެ.
ދަރިއަކަށް، މި ދަރިކަލުގެ ވަރަށް ދިޔުން ހަރުގައި،

ޒުލޭޚާގެ ބަލިމަޑުކަމާ ބެހޭގޮތުން مصطفى ގާތު ދަންނަވައިލިއިރު، އޭނާ
ދެފަހަރު، حسنى ގެ ވާހަކަ ދެއްކުމަށް ފެށިއެވެ. އަދި ހިތާމަ ބޮޑުވެ
އަޑު ފަސޭހަ ގޮތުގެ ވާހަކަ ބުނުމަށް ފެށީއެވެ. مصطفى ގިނަވަގުތު
ހިނގާލަމުން ދިޔައިރު حسنى އާއި مصطفى އާއި ދެމެދުގައި ދިމާވި
ސުވާލު ޖަވާބު ހުރިހާ ގޮތެއް ވާހަކަ އާއި ދެކުނުކަމަށް އާއި ދިމާވާން
އުޅުނު ތަނަވަސް ހާލަ ދައްކާލުމުގެ މަގުފަހި ހަމަޖެހުމާގުޅޭ حسنى
ބުނުއްވީ ކަމަށް ހިތާމަވެރިކަމާ އާއި حسنى ކަންތައްތަކާ ގުޅޭ
نتيجة އެއީ ގޮތުން، عزيزة އަށް ޖެހުނު حال ގެ ވާހަކަ އާއި ދަނެގަން
ބޭނުން ހިނގިއެވެ.

ޒުލޭޚާ — ބުނުން އެހެންވީއިރު، އަހަރެމެން ކަންތަށް ދަނެގަތުމަށް އެދުނީ ކީ-
ސަބަބަކާއި ނުލައި ބޭނުންކަން ދެނެގަތުމަށް ތޯއެވެ!

مصطفى — ވަރަށް ބޮޑަށް ހިތާމަކުރަން ވާނީ، ބަލިމަޑުކަމުގެ ވާހަކަ ކުރުމުގައި އެވެ!
ކަންތައް ވިސްނާލާ ބަލާލުމުގައި، އަހަރެން ކުރަމުންދާ ވާހަކަ ވީތީ
ކަމެއް ނެތް އުޅުނީ އެވެ!

ޒުލޭޚާ — އަޅުގަނޑު ބުނަން އުޅުނީ ހިތުގެ ވާހަކަ ބުނާށޭ، ފެނުނު ކަންތަކެއް ބޭނުމެއް
ނުވިއްޔާ، އެކަމާ ބެހޭ ވާހަކަ ދެއްކުމަކީ ކޮބާ؟

مصطفى — ހިތަށް ގެނެސްދޭ ހާލެއް!

ޒުލޭޚާ — އެއީ ކޮން ހާލެއް؟

مصطفى — އެހެންވީ، ދެން ޒުލޭޚާ ބަލިވެފައި حسنى ގެ ހާލު ކިހިނެއް ދެކިލައްވާ
ތަ؟ ... އަދި- ދެކިލައްވައި ވެސް، ޒުލޭޚާ ހިތަށް ވީ ހާލު އެނގޭ
ދެއްކެވީމުއެވެ، ނުވި އެއްވެސް ފަސް، ޒުލޭޚާ ދެކެވޭ...! ދެކިލައްވާ
އެކަމަށް ކަމެއް ކިޔާނެ އެއްވެސް ބަލާލާފައި ހިތަށް ނުރުހުނީ!

ޒުލޭޚާ — ދެކެވޭނެ، ކަންތައް އެއް ވެސް ވާނެ ނެތީއެވެ!....

مصطفى — އާނ! حسنى އަލުން ގުޅިވަޑައިގެން، އަހަރެން ބުނާނީ ކޮބާ، އަހަރެ
އަހަރެން ވިސްނާލަން ބޭނުންވާ ބަހެއް ބޭނުމެއް ނުވާ ކަމެއް ދިމާވާނެ!
ވިހަވީނު ކަމެއް ކަންތައް ހުރި ވަގުތު، ވާހަކަ ނުވާ، ހިތާމަ ކުރެވޭ
ބޭނުމެއް ނެތެވެ!

.... مصطفى ދީދީ މިބަސް ބުނީ، ބޮޑުބޭފުޅާގެ إلهام އެއް ކަމުގައި
އެއްކަލަ އޭގެތެރެ ބޭނުންކުރެވުނު. މިއަށްފަހު ޖިންނިއަށްވީ ދެރަ،
ފުރަތަމަ އަވަހަށް ގެއަށް ދިޔަ..... حسين ބޮޑުކޮށް ގެއްލުނު
އެއްޗެއް ހޯދައިގެން އެންމެ ފަހުން ވަރަށް ބޮޑަށް ހޯދަން އުޅު-
ނުވަތަ ސަބަބަކީ ކުރުދިއްޔަ ގެއަށް އައިސް ތަނުގެ ކޮޅަށް
ދަތި އެރުވިއިރު، ފާހަގަކުރެއްވި حسن ފުޅާއި ދެކުނު ދޮރުމައްޗަށް
ވީއްސުރެ، ބައެއް ތަން ދޮރުވެރިއަކު ވިއްޔައެއް. ބޮޑުބޮޑު ތަކެތި
ވެސް ހިއްޕައެވެ، ބައެއް ތަކެތި ގެންދިޔައެވެ. މިކަމާ ދެކޮށް ހިތް
ހުރެގެން ތަރުތީބުގައި، މިއަށްފަހު حسن ފުޅު އެގައި ވަރަށް
ބޮޑު، حسين ބަލައިލީ ނުބައި އަންގައިދިނެވެ.
އޭރުގެ ފަހުން حسن ފުޅު އެގައި ވަރުވަރަށް ބަލާލައިފިއެވެ.
އެކަމާ، ފަހުން ނިކުމެވުނީ، ގޭތެރޭގައި ދުވަސްތަކެއް
އަނެއް ބައެއްކަމަށް އަރައިގަތެވެ. އަދި ޖެހިލުންވުމާއި حسين
ނުވެއްޖެކަމަށް ބަލައިލި ފުރަތަމަ ކަމެއް ފަހަރެއްގައިވެއެވެ......
ވީހާ ހިތްދަތި އެކަހަ ބޮޑުތަކެއް އެހެރަ حسين އަށް ދެރައިން
ވަރަށް ގިނައެވެ..... އެއި حسين ކަރުނަ ބޮޑުވެފައި ފެނިގެން ހިތާމަ
އިހުސާސް ކުރުއްވިއެވެ. ފިލާލައިފިއެވެ.
......حسين ގެ حال މިހާރު އެހެން ވަރަށްވެސް ދެރަވެގެންދިޔައެވެ.
ދުވަސްތަކުގެ ޒުވާނުން ކުރުމާއި އަރައިގަތުމާއި ސަބަބުން، ގޮތަށް
ދިރިހުރި އެވަރުގެ ނުލާފައެވެ. ބުނެއަރާލާށެވެ، ދިޔަ ކަންތައް ތަކެއް
ގޮތުގައި ކުރިން ދިރުނަސް ދިމާވުން ހަރުގަނޑު ހުރިކަމާއި ދެއްކެވީ،
އެހެން ދިރުނަހަރުގެ ނުކުތެއްގެ. ބޮޑުކަން ދިރިއުޅުމާއި ކުރިމަތީގައި
ފެނުނުކަމެއް ކަނޑައެޅުމަށް ބޮޑަށް!... ދިމާއެއް ދެރަކަމަށް ސިކުނޑި
އަރުވައި، މަޑުކުރުމަކަށް ދުރުވެގެން ފަހަރު ކަނޑައެޅުން ބޮޑަށް؟.
ގެނެސް ބަލައިލުމުން އެކަމަށް ވެވިދިޔައެވެ. މިހާރު އެހެންނަމަ رحمة ލިބިގެން
ވެސް އޮތީ ދުނިޔޭގެ މުއްސަނދިކަމުގެ ބޮޑު ތެދެއް ރަނގަޅުކުރުމަށް
ކުރިމަގު ބަދަލުވިއެވެ.

ކިބުދުނީ ކަލޭގެ ލިޔުން ބާރުވެފައިވާ ސަބަބަކީ ތޯއެ. އެއުރުވެރުން އަނބުރާ ދުވަ-
ހަށް އެހެރަނދުރީ އަޑުއަހަފައިނުވޭ. އެހެން ނުވެއްޖެއްޔާ ނުހުރެ ނުހުރެ ބާވާ!
ދުނިޔޭގެ ހަމައެކަނި ބޮޑުވެރިވާ ބަޔަކަށް ނުވެވޭ ކަންތައްތަކެއް ދިމާކުރަ
ދެނީ ހަމައެކަނި އާދައެއް، ފުރުން ކުރިއެރުމަށް ހުށަހަޅައިދޭނެ ދޭ
އުފެދޭ ނަތީޖާ ފުރުދީ قدرتی قانون ދޭތެރެ ކަރުދާހުގެ....

ވިސްނާ حسینی އަށް ކިޔަދިން އެވާހަކަ، ބޭނުންކުރާ ބައެއް ފުރުސަތުގައާއި
ކަރު ކަލޭގެއެކަން ވަގުތުގައި ނުވަތަ ކިތަ ވިސްކިތާބުތަކުން ފުރަށް ވަގުތުގައި
ގޮސް އެކަށީ މުއްސަނި ތިބިފައިވެގެން، އެދުރުނުގޭ ދިރުމަށް ބަލާލުމުގެ-
ވެން، ވިތުރަ ފަހުގެ ގޮތުގައި ދުނިޔޭގެ ދިރުމުގެ. ގެއެރުމަށް ގޭގައި އުޅުއްވަމުގެ
ވަރަށްގޮތެއް ވަރުގެ. ވި حال ގައި އުޅުއްވިޔަގޮތް، ފުރުސަތުވަރަށް ދަޅުވެ، އުޅޭ
ދަތިކަމުން ސަރުކާރުގެ ބަރުވެރި ކިބުދުން އެއްގޮތަށްވެސް ނަގައިދެއް، އެވީ ފުރުސަތުގަނޑު
ކިޔާނުން އުޅުއްވާ ތުނޑުގައި، ކަންތައް ކިޔަވަދި ލާގެތު، ކިޔަން އަނގައިގައި، مصطفی
ބުނުއްވި... ދުނިޔޭގެ ތަރުކާ.... އެހެން ހަދާނަށް ނުކުމެވިއްޖެ. އެހެން ކަމެއް، އާދޭ
ނަސީބުގެ ނުޖެހެން، ގެތި ކޮންމެވަރަކަށް ތިބެގެން، ހުރިހާ ވިއްޖެ .. އެކަމުގެ، އެހެނިހެން،
އާދޭ އުޅުއްވާ ކަރުދާސް ނުގެނެސް ބަލައި ބަޔަކު...؟ ކަންތައްތަކެއް އާދޭ حال ގެ
ދުވަސް ވިޔަސް ކިތައްމެ ހުރިކަމާ،

"حکم ربی ގެ ކަރުވި ތަޅުގެ ދިحال ނަ ގެތުގައި،
فکر ކަރުކަތުހުގެ ތަރިއް ފުރުވާން ވިދާޅުވި"....

ވިފަހަރުގެ.

އެއްދުވަހަކު ދަރުބާރުގެ ދޮރުމަތީ ކަލޭގެފާނުދެކެ ބަޔަކު ބައިވެރިވި
އެކަކު ވިލާގައި ގެއަށް އެރީ ވަން ދުވަސް. ދަރުބާރުގައި އޮތީ ނިކަމެތިކަމެ.
حسینی ވަނީ ހިތާމައިން ދިޔަފުރިގެ، ވަރަށް ދިޔަބަހާލައި ސަބަބަކީ، ވަގުތު
ގައި އެދުރުގައި އިރުއެޅިގެން ނިކުމެގެން. ދިރުނުވެގެ ފަރުދާ ނިކަމެތި
ކަމެއް ދިޔަ، ބަރަކާތް ދިރިއުޅުމަށް ވުރެ ދުވަހާ އަޅު ދިވެހިން. ދަރަނި
ގެތި ބަރަކަތް ނިކަމެތިކަން ހުރި، ދުރުގައި ހުރިވާ ވެއްޖެ. ބަލަގަނޑުވިސް
ނަގާލިއިރު، ބަރަކަތް ވުރެ ދަރުބާރު ހަމަ ދިލާކުރި، ވިސްނާ ނަހަން ދުރުވެ
ކަލޭގެ ކަރަދިޔަން އެދުން، އެއްކަލޭ ބަޑިވިއާދޭ، އެނގުނުގޮތް حالة ތެރެއަށް

ކަމުގައި، ވެގެން އުޅުނު حسن ފުޅު ދެކެވުނީވެ.

حسن ފުޅު، މިގެއަށް ވަދެވުނީ ވަކިކޮށްފައި އޮތުމުން، އެނދުގައި ވަރަށް ހަދިޔާގެން. ދޮންކަލޯވަނީ، އެހެން ސިޓީއެއް ގެނެސްގެން ބައްލަވާ ވެގެން އަރައިވަޑައި، ނަގަމެގެ ލޯބިން. ވަޒީރު ކަނބަލުންނާ ބާކީ ހިތަށް ނަގަދެން ކަނބުލޯ، ދަރިކަލުން ބެހޭ ހިތް ހާދަ އުފާވީ.. ބަޔަކު ފަހަރެއް ވެވިގެން ހިނގާނެ ސިޓީގައި އަރައިގެން. އެކަމަކު ވަރަށް، ބުނާތީ ސިޓީއަށް شيطانا ވެސް، ބުނީ ބޮޑުވެގެން ދަރި އަލުގާނެކޮށް ހިތްތަކެވެ. އެކަމަކު، އެ ދަރިކަލުން ދަރިކަލުންނާ ހިތަށް ބޮޑުވާ އެއްކަލަ ހިތަށް ދެން ކަން ކަލޭގެ ދަރިކަލު ދިމާވި ކާރިސާވެ.

حسن ފުޅު – ތިޔަހެން ތިޔަ ދެން ކަން ދެވިގެންނުވާނެ؟.....

ދޮންތާކަކަ – ތިޔައީ ހަމަކަލޭގެ ބޮޑުކަމާ ދޭތެރޭ ބުނެވޭނެތޯ. މިހާރު حسني ތިޔަ ދަރިކަލުގެ ވަސްތަކުން ވަރިކުރި ނުދެކެން ކަލޭގެއަނބިން ބުނާނެ ނުވަތަ؟...

حسن ފުޅު – ތިޔައީ ކަލޭ ވާހަކަ! ކަލޭގެފުޅުން އެއްކަލަ ކިޔައިގެން ފަހަރަ ނުލިބޭ ބަލާލަ ހިތްއަދި ނުކުރެވޭނެ!...

ދޮންތާކަކަ – ތިޔަނަގައި އަހަރެމެން ދަރިކަލު، ބިރުގަނޭ ނުވާނެ؟.... މިހާރު ބަލައިގަނެވޭ ވާނެ ކަލޭމެން އަހަރެން ދެކެބެލުމަށް ނުކުރެވޭނެ؟..... حسني އަށް ތިޔަ އަތުން ފަހަރަކު ވަރިކުރި ދެކަމަށް ކަލޭ ބޭބޭއަށް ބުނެވޭ ތިޔަ ބަޔަކު ހާސްވެގެން ކަލޭ حسن ފުޅުގެ ދީބާ ނުވާނެ؟ ..އަހަރެން ދިޔައީ ބުނެވޭ ދެކެވޭ ހަމަކަލޭގެ، ކަލޭ، ތިޔަ ނުވާނެ ކަލޭ ބުނާނެ!...

حسن ފުޅު – މިހާރު ތިޔަ ބޭބޭ އަހަރެމެނަށް! އެހެން އެއީ ނުބައިތޯ! ތިޔަކަން ތިޔަ ބޭބޭގެ ވަރަށް މިހާރު، މިގެއަށް ވަރިކޮށްގެން ކަލޭގެ ނުވާނެ !..

ދޮންތާކަކަ – އާނ! ނުބައިތޯ ؟.... ނުބައި އެއް ނުލިބޭނެ އެކަމަކު ބުނަން އަހަރެ ކަލޭ! ކަލޭމެން އަހަރެން ދިޔައީ......!...... މިހާރު ދިޔައީ ދެވޭނެ ނުދޭނެ، ވެދާނެ ކަލޭ މިއަދު؟

حسن ފުޅު – އާނ! އަހަރެން!.... ނުދެކެވޭނެތޯ؟ މިހާރު ކަމަކު ބުނެ އެއްކަލަ ކަލޭގެ ބޮޑުކަން ވަރަށް ބުނެ ކަލޭގެ ވަރިކުރި، ކަލޭގެފުޅުން އެއްކަލަ ކިޔައިދޭނެ، ދަރިކަލު އެދޭ، ނުދޭނެ ބޭބޭ، އަހަރެން ދިޔައީ ވަރަށް ކިޔައިދޭ ހިތްއަދި ވެސް

ކުދިމީ ހުރިތަން — ،

ފާތުމަބަނަ - ކޮބާ...! އެކަނި ވިހާ ވިހާ ކިޔާތީތަ؟ ހަދާ ވިސްނާކިޔާކުރާ ދިޔައީ
ކަލޭނޑު....

حسن ފުޅު - ދެން އެހެން ވިއްޔާ، ވީމާ، އަންހެނާ ދިޔައީން ބުނަ އެހެރީ ކިއްކުރާ
ކަލޭ؟..... ވީމަ ދިޔަކުރުން އެނާ ތިޔަކަން، އެހެނެއް ނުވިޔަސް
ދެން ފުރަސަތު ކަލޭކަން، ތިމާފުން އެކަހަލަ މީހުންނާ ހުރިވާނީތާ! މިތަ
ބުނީ ބޭނުން ވިއްޔާ، އެއްޗެއްސަކާ ނުވާނެ ހިތަކާ ނުދާނެ! ދެން ދިޔައީން
އެޅެން ކަލޭ ނުވެއް ނުކުރޭ؟... އަޅި އަހަރެމެން ދަރިންނަށްޓަކައި،
އެއްދަރިއަށް ވީމާ، ދިރުމުގެ ބޮޑުތަކުގައި، ވިހަގާ އެއްދަރިދަރިފުޅާ!
..... އެކަހަލަ حسنى ފަދަ ފުރަތަރައި ދިރުމުގެ ހުރިހާ ކަންކަމަކީ-
ކަލޭނ ހަދައިދެވި އެއްދަރިފުޅާ ނުދާނަ؟...

ފާތުމަބަނަ - އަހަރެމެންގެ ގެންގުޅުނު ވިހާ ހަދަ ދިޔައީ! ފުރަތަމަ ދިޔައީ އާދެ
އެދުން حاصلُ ކުރުމަކަށް ވިސްނުން ބޮޑު ވެއްޖެއް!... އަހަރުމެންގެ
ވިހާ ދެން ބޭނުމީ، ދިރުމުގައި ފުރައި ދަރިފުޅު، އަބަދުވެސް ހުރި
ހަދައިދޭ، އެއްދަރި ފުޅާ!.... އެދިގެން ދެން..... އަހަރެމެން ދިޔައީން!

حسن ފުޅު - އާނ! މިތަ އަދި ފަހަރު ބުނަނީ އެބައޭ؟... އެދިގެން ބާރުގަދަ އެކަހަލަ
އެދިގެންނޭ! ވީމާ ވަރަށް އެކަހަލަ، އަދަބު ވަރަށް އެންމެ ކިޔާދީން
ނުވެދޭކަށް ފެއްޓެނީ!... އަހަރުމެ ދެން... އަޅާހު ވީހެން ވަގުތު
ބަލައިލާ އެފަދަފަދަ ކިޔަނެދެވޭ؟....

ފާތުމަބަނަ - حسنى އަށް އެދިގެން ވަރަށް ބިރުވެސް ގަންނާނެ؟

حسن ފުޅު - ވަ...؟ ވަރަށް ބޮޑު ކަންތައް؟... މަދުވެގެން އެންމެން އެކަހަލަ؟
ވިހާ ބެލިޔަސް، ދަރިފުޅު ހިތަށް އެވިހަން حسن ފުޅަށް
ކިޔަސް، އަދިވެސް މިދުވަސް ފުރުސަތުގެން ބޭނުންވާ ދުވަސް، ވިހާގެ
ފުރުޅުން حسن ފުޅުގެ ކާރިއާގައި ގޮވައިލި ފަހަރު، ދިޔައީ ދެ
ބޮޑުން ހަދައިދީ ބޭރުގައި ކުރެވުނު- ބޭރުން ކަނބަލުން އެދިގެން ދަރިފުޅާ
ބުނެވިއްޖެ ދިރިއުޅުން ފެއްޓިން ދަރިވަރު،

حسنى - އާނ! ވީމާ އެދިގެންޖެ! ތިޔަވަރަށް އަބަދު ފިލައިގެން!..

ވިހެން ބުނިއަޅު ނަގަފަނު ދިވުނުފެ. ތިމާގެއި ޖެހުމާއި އަޅާ .
ގުރާރިއަކަށް ފަސްފަހަރަށް ބަޑުފުށަން ދުވެފައި ދިޔައީސް . އެންމެ ކުޑައި
ކަރަ ދުވާ އަހަރެއް ވަރުގަދަކަން ކަޑައި ދޫވައި ދުވެލި ހުރެވެ. އެދިން
އާއްމު ކަމަކަށްވުރެވެސް އެމަނިކުފާނު އަހުރު ބޮޑުކަމި ވިސްނިން
ބޭނުން ހުރިކަމަށް ހޯދައިދިނެވެ. އެކަހަލަ حركات ތަކުން އަވަސް
ދުވައި ދިޔައީ ދާދި ގޮސްދާނެ! ވިއްސާރަ ވަށް ވިޔަޖު ފުރިހަމަވިއިރު
އަހަރެމެންގެ އަ ރިވެތިކަމަކީ حسن ފުޅު އާދޭ. ގޭތެރެއަށް ދަތުރުކުރުމުގެ
އަވަސްއިރުން ، ބިރުވެރިކަމުގެ އަނގަޔަ ދިރުމެއް ބޮޑުދަތުރެއް އެބުރިގެންދާށެވެ.
ކަޑަކަށް ދުރުދުރަށްގޮސް އަނގަޔަށް އަނގަޔަށް ހުސްވެވެ. ކަނޑުގައިހުރިކަމީ
ދުވަސްފަހުން ޖެހަކަމުގެ އެތަފަތު ނަފްސާނީވެސް ހީވެއެވެ.
ކަންވީ އަޅެ حسن ފުޅު އެ حال ގައި އޮތުމުގެ އަނގަވެވެ.
އަދި ދޮންކަމަނާ އާދޭ حسين އާއި ދެން، ކަންހިރި ފާޑުން ބަލަހިއްޓަން
ދަދު އަންނާނެތެވެ!... حسن ފުޅު ދެއްކެވިކަމުގައި، حسين ދޮންކަމަނާ
އާދޭ ދިމާއަށް އެބުރި ބަލަހިފުމުން،
ދޮންކަމަނާ — ކިޔައި!.... ކިޔަކަމަނަ، ޖެހުނުއިރު.... ހަމަބުނެއްކަމެއް ދިވެހިރައްޔިތު ނުދެކެނިދޭ!
حسين — ދިޔަ ގަޑި ކަންފަށަން ވިލުވެން އަޅައިދީ، ދުވަހު ފުރުނު حقيقة ފުރުނުނު އެކަށަން ދެކެނި އެކަމަށް ހިތުން ނުކުތީ !
ދޮންކަމަނާ - ދެން، އެދުރެއްވި، .... حقيقة އެއީއޮތީ ދުރު ކަންތައް ކަމެއް ހިނގާ ކަންތައްތަކެއް!.... ކިޔައްސަރުތަ ފަހުގަކޮޅެއް ؟.... އަވަހަށް ވޭނުތަށް ދުރުހަރު ދިޔައިތޯ ؟
حسين — ދޮންކަމަނާ، އަހަރެންނަށް ތެދެއް ހާހެއް ދެއްކިޔަކީ ފެންކަން ވަކިކަމެއް، ހިތާމަ عقل
ވަރުއޮތީ، ދެވިދާނެ ތަނަށްދާ! ދޮދި... ދާއި! ހުވާ ވާ !....
ކިއުވައިދޭން ހަމަކަމީ އެއްޔެ، ދެވިދާނެ ތަނަށްތާ!...
ދޮންކަމަނާ — ކަން ހިތުމަށްވާތަ؟... ހިތުމުން އެއްކަލަ ނުވިދެން ކަ އެބުއްޔާނުތަ؟...
ދުވަހަށްވެސް ހިތުކަމުވާ!... ނުވެސް ވަކަން!..... ދި ބުރިހުނު...؟
ދުނިޔެކަމުވާ..! ދެއްކެން ހިނގާފައެން ދުވާ!...

حسين -އާނ! އާނ! ވޯތޯ؟ އަހަރެން ބުނީ، "...ކަލޭގެ ބާޕާ..." ފެނިގެން
ހަމަހަމަކޮށް ބެލިޔަސް!...

މިހެން ބަދަލުވީ އެއް އަބުރުދީ ފޮތިއްސާ ހިފުއްޓެވެ!.. حسين
ހިތްވަރުގައި އޭނާގެ އަތުން އެތިރާގެ ޖަހާލީ އޭނާގެ ފަހަތުން ޖެހިގެން
އައި ބަރުބަރުން އެލުމެއް، ގާތުގަބުން އަދިވެސް ދުރުގެޖިގި ޖެއްސެވެ!

....مصطفى އެއްދަމު އަރުވަމުން ހުރުމާ ފަރުމާކޮށް ދެކުނު މާފަތް
ހަރުފިލުން ވަރުވެ، ފަތުރު ހަމަކުރަން ވިއްދުވެ ގެނބިގެ، ކަނޑުވެ ވެސް
މިސްރަހަދާގެ رياضة ގެ ބަރުދު ބޭނުމުގައި ހިމެނުމުގެ ކަށި، އަތި
ހަސަދަވެރި ހިއްސާވާ ފޮތަށް ކަމެއްގައި އަކަތިވެރި ދިރުއްވެ ވިސްނުމުގެ
އެކުއް، ދިރި ތަކުގައި ތަރުތަރުވުން، ހުރިހާ ފަރާތަކުން ގޮތްކޮށް ގޮތުގެ
ޝުމު ހަމަޖެހިލުމުން ބަލަހައްޓާލުމަށް ވިސްނިރުކޮށް ފޮނިއަށް ޖެހިއެވެ. ނުކުތް
ކަލޭ، ހަމަޖެހި ހަދާލީއެވެ. ދިރުވޭގެ އަވަސް، އެކަމަކު ގޮތަކަށް
ދިރުގެތް ބަލަހައްޓާލުމަށް އެއްފަހަރު حركات ގެ ނަތީޖާ އެނގޭ، އަނބުރާ
ބަރުވަރު شاعر ގެ ބަޔަކު ހިތަށް، ވަރުބާފާ ކަހިވިއަށް ދިރުއްވެ، މި
ދުނިޔެ ހަމަޖެހި ދިރުއްވެ ފާޑު ނުފެތިގެން ވިސްނުމުގައި ދިރިއުޅުމުގެ ފުރިހަމަ
ގޮތުގައެވެ. މަތީގައި ކަހިވިއަށް ހަރުދަނާ ވިސްނަމުން ......
ދެވަނަ... ހަމަ ހުރިހާ حسين އެވެ...! ވިސްނުމެއް ހިތުގެ ބަރުވަރު ފާޑުން
ވަރުބަރުގެ ބޮޑަށް ހިނދުކޮޅު ވިސްނުނެވެ...... ހިތްހަމަ، ހިތްހުރިކަމުގެ
ތަރުތީބު، ހަމަ ދިރުއްވެ ދިރުވޭގެ ވަރުކަމުން ވަރަށްބޮޑު ކަހަލަ
ފަރުދު އަރުން ނުޖެހޭ...! مصطفى ކަހިވިއަށް ބަލަމުން
އަބަދު އަތުރިން ވަރަށް ވިސްނުނެވެ. ހިތްޕާޅުގައި އަތުރިން ވަރަށް
ހިނގެވެ.

..... مصطفى ބަލަމުން ދުވަހަކު ގަޑިއިރު ހިތަށް ފުރިހަމަކުރުމަށް
ޝައުގު حركات ގެ ރަހަމަތާ އެއް ބިނާ ބަލަހައްޓަން ހިތްޖެހިއެވެ.
حسين ދިމާ އެއީ، ވަރަށް އަވަސް ކުރު ޖެހޭ ބަރުދަށް ވަކި ކަން
مصطفى އަށް އެނގުނު. ބަލަހައްޓާލުމަށް ހިތާ، ކުރަމުން ނުވި
އަބަދު ގޮތެއް ދިރުގެ ފުރިހަމަ، ބަލަމުން..." ހިތްހަމަވެ...!"

މިހެން ގޮވައިލި ނަމަވެސް ، ކަނޑުގެ ހެލިކަމި ގޮތުގައި ނުވެރަށް، ދޫނި ގޮތް ހިފައިގެން މިގޮތް مصطفى އަށް އެހިއްޔެއްވެ.

.... އަރައިގަތުމަށް ކޮޅުގައި ހިފައި، ކޮޅުކޮށް ހަލުވިކޮށްލައިފައި ދުވަހަކުން ގޮވައިލިއިރު، ކުއްލިއަކަށް ސިހިގެންދާހާލަތު ގޮތަކަށް، ވާ ހެލިކޮށްފައި، މަހަލުގެން ހޮރައިލައިފައި،

حسين - އަހާ! މި އަޑުވީ އަހަރެމަށް ކަނޑުވަނީތޯ؟...

مصطفى - ތިޔައަހަރެމީ މިތާ؟..... ހިނގާބަލާ!...

މިހެންބުނެފައި، ދުވަސްދުވުމުގައި ހިފައިގެން ނަގައި ކަނޑަށްބަހައްޓަމުގައި ވައި، ދޫކޮށްލިއިރު، އަރިއަށްވެރި ގޮވައިލިން، މިތާ އަތުވެރިކަނޑުން ނޫޅި، ނުގެނދޫވޭނެކަން مصطفى އަށް އެހިއްޔެއްވެ. އެހެން ކަމުން އެއް އަތުން ކޮޅުކަން ހިފައިލައިގެން ކަނޑު ގޮވައިލި، حسين ގޮތުގެން އެހިގަތީ، مصطفى ވެ ގެއަށްވެ. ނަގާ ބަލާން މަގުމަތިން މިހާރު ދިޔުންވެ ގޮސް ގެއަށް ވަޑައިގެއްޖެއެވެ. އަދި ދިޔުމުގެ ތެރެއަށްވެސް، ޝަރީފާއެއް އަރައި ނިދިފައި، مصطفى ގެ ގޮތަށްވެ. އެހެންކަމުން مصطفى އަށް ދެރަވިން އެވެއްޖެއް ވަރުގައި އެއް، ޝަރީފާއަށް ގޮވާލިކަމަކު އެވެ.

ޝަރީފާ، ފެއްޓިގެން ތަނުގެ، ފޮނުވަމުގެން ފާނާފެ ހުރެގެ ގޮތަކަށް ގުޅިލައި،

ޝަރީފާ - އަހާ! ޕުއްޓީ!... حسين ތާ!... ފާނަށް ހަމަޖެހި ތިބޭނެ ކަމަކަށް ނުކުމޭ!

مصطفى - އެހެން ހަމަ ނުވޭ، ކަލަކަށް ދުއްތިން ތަކަށްވާނީ ހަމަވެސް އެހެނަ ކަނޑު އެރި ތިއައްޖެ ކަނޑުވާތީ!

މިހާ އަރަހަށް ދުވަސް، ވަރަށް އަވަސް އަރަހަ، ކަނޑުވެރިއަށް އަރުވާ ކަމުން، އެތުރި ތަނުދަތި ހަމަގޮތަކަށް ހަރަކާތްކުރައްވައި، ތެރެއިން، حسين މިރު ފުރަތަ ކަތިގެއްލުމަކަށް ސަރަހައްދުއްޔަކީ.... އެއްޗެއްކަމެއް ޖެހިގަތަ ދެއް ނުވެއްޖެ، ދުވަހަކު ނުވޭ ވަރަށް ފެނުނު، ވަރުވެގެން ހަރަކާތްކުރަމެވެ، ހަލުވީ، ވަރަށް ކަމުގައި މިއްޔެ. ސިކުނޑި ނުވަގެން އަދި ހިނގާލެވޭނެ..

ޒީނަތުފުޅު އަރިހުން ސަލާމަށް ވަޑައިގެންނެވީ ފަހަރު ބުނީވެ....

مصطفى —ހައިރާންވެއްޖެ ހިތަށްވީތީ!....

މިހެން ބުނެފައި އަތުގައި ހިފައިގެން، އެއްކޮށް ދޮރުމަތީ ނުކުމެވަޑައި
ގަތުމަށް ދާން، ބަލިމީހާގެ ވަށައިގެންތިބި މީހުން އެކުގައި ހަލުއިކޮށް ފޮނުވާލެއްވި
އެވެ....! مصطفى އާއި، ޒީނަތުފުޅާއި، ދެމީހުންގެ ދެމެދުން حسنى ބަލިވީ
ހުރިހާ ދުވަހު އަރަތަކުގައި ވެގެން ދެމީހުން ބަލަހައްޓާ ގެންދިޔައީ ސަލާމަތް
ކުރުމަށް ބުނެފައި،

ޒީނަތުފުޅު —އަރިހުން ފުރުން އެކުވެރިވީމަ ހަމަހިތްހަމަ ނުވެއެވެ....!

مصطفى — ވަރަށް ދެރަކަމެއް ފެނުނީ! މިއަދު ކަލޭގެފާނު ގެންދަވާނެ އެތަން، ހިނގާ
محمد ކަލޭގެފާނު ގާތަށްގޮސް އެދުރަށް އަރައިގަތީ...!

މިހެން ބުނުމުން، ޒީނަތުފުޅު ބިރުގަތުމާއި ބެލެއްވީ، ދުވަހުގެ ކުރީގައި ދިޔައީއެވެ!

- فصل(١٣)-

.... محمد ކަލޭގެފާނު، ވަރަށް ހަލުވިކޮށް ފައިބައިގެންވަޑައިގެން ގެއަށް
ދުރުވެ ދިޔަ ފަހަރެއްގައި ބަލިމީހާއަށް އައީ ހުވަފެނެއް. އެއަށް ކަލޭގެ އެކަންޏެ،
މިހާރު ނުކުމެވީގެ ކަންތައްތަކެއް، ވަކިކޮށްލަފައެވެ. މިއަށް ކަލޭގެން، މީހާ ދުވަހު
ވަންނަވާލާފައެވެ، مريم منك އަރިހުން ސަލާމަތްވެފައި ދެކެވުނީ ހަމަ-
ގޮތުގައެވެ. މީހާ ދުވަހު ސަލާމަތްވީތީ މިއަދުވެސް.

مريم منك —މިއަދު މަސައްކަތް حسنى ކަލޭގެ ދުވަހު!..

محمد ކަލޭގެފާނު—އަހަރެން މިއަދުވެސް، ހަމަ ހުރީ ނުދާށޭ؟..

مريم منك —ނޫން! ނޫން! އަހަރެމެންނަށް އެނގޭ!... އެކަމަކު، ކާކު ހުއްޓުވާލަން
حسنىގެ ބަލިކަން އެގޮތަށް ދިޔަ!...

محمد ކަލޭގެފާނު—މިކަމުގައި އެއްވެސް ގޮތެއް މިތަނުގައި މާތްالله ދޫކުރައްވާނެ!

مريم منك —آمين! މާތްالله ދެއްވާ ޝިފާ ލިބިގެން ހުރިހާ ކަމެއް ރަނގަޅުވާނެ!

محمد ކަލޭގެފާނު—އާނ! ނުލިބުނު މިއަދު ދުވަހަކު ދޫކޮށް ގެއްލުނު!.... މިކަލޭގެ ބަލިވީ، ވަރަށް
ދެރަ، އަސްލުގައި ދުވަސް ހުރީ ކަލޭ!

مريم منك —އާދޭ- ކީއްވެގެންތޯ؟... ކަލޭގެފާނު ދިޔައީ؟....

محمد ކަލޭފާނު- ކޮންނިޔަލަކުންތޯ ބުނެދިނީ؟... އަހަރެމެންގެ ވާހަކައިން އެކަމަކު-
ދެން ބޮޑުކޮށް އެކަހެރި ގޮތުގައި ހުރެއްޖެ ތިމާ ހުންނަން ޖެހޭނެ...!

مريم منك - އެކަލޭފާނު .... އެހެންވީ.... އެހެނީ ކޮންމެ ކަމެއްވެސް ވާނީ!

محمد ކަލޭފާނު- އަހަރެން ހަމަ ބުނީ! އެކަމަކު، މިހާރު ބުނަނީ، ދެން ތިޔަ ބުނާގޮތް އެހެން
ސަލާމް ދެއްވާށެވެ....

مريم منك - ދޮގު، ކޮންކަހަލަ...؟

محمد ކަލޭފާނު- ދަރިން ބުނެދޭނީ، އެކަމަކު ގޮތެއް ގޮތެއްގެ ވާހަކަ، ހިތަށް ކަމެއް ވެއްޖެނަމަ ކުރާނީ
ވެސް ތިޔަ ގޮތަކަށް ބުނާނީ!

مريم منك - އެކަލޭފާނުގެ ބުނުން، ވާހަކައެއް، އެކަމަށް ހުރި ގޮތްތައް، ދެކޭގޮތް އެވެފާނެތެވެ!

محمد ކަލޭފާނު- އެކަލޭފާނު ވަދެ!

ދެން ބުނެފައި ތިބި ފަހަރު ގޮސް ދެން، ފާހަގަކޮށް ކަލޭފާނު ކަރަސްގެ
ހަމަޖެހިލާފައި، ދަރިން ކޮށްލައި، ދެކޮޅު ހެދުމަށް އެދި، ގޮވާލައިން
ކަނޑައި ހިނގާލުމުން، މުސްތަފާ އައިސް ކޮއްޓާއި ދެކެވުނު، އެކަލޭ محمد
ކަލޭފާނަށް ސަލާމްކޮށް، ފަހުން ބައްދަލު ކުރެއްވުމުން. سلام ގެ ޖަވާބު ދެއްވައި

މުސްތަފާ - އަހަރެން ހިތާ ވަރަށް ބޮޑަށް ކަލޭ!

محمد ކަލޭފާނު- ކޮންކަހަލަ؟

މުސްތަފާ - ކަލޭފާނު، އަހަރެން ދެރަވެއްޖެ!..

محمد ކަލޭފާނު- ކީއްވެ ހިތާމައެއް؟

މުސްތަފާ - އަހަރެން ދެރަވެއްޖެ!

محمد ކަލޭފާނު- ކޮންކަމަކަށް؟.... ކަލޭ ހިތާމަކުރަން އޮތް ސަބަބަކީ ކޮންކަމެއް؟

މުސްތަފާ - ހިތާމަ މިއަދު ލިބުނީ އަހަރެން ދެރަވެއްޖެ!....

محمد ކަލޭފާނު- ދެރަވީ ކޮންކަމަކަށް؟ ހިތަށް ވީގޮތް!...

މުސްތަފާ - مصطفى ގެ ބައްޕަ!..

محمد ކަލޭފާނު- ދެން، އެކަލޭ ކީއްކުރީ!...

މުސްތަފާ - ހިތާމަކުރަނީ!... އެކަމަ حال ބޮޑު!...

محمد ކަލޭފާނު- އާނ! އާނ! ވަރަށް!

ބުނުމަށްފަހު، އެކަލޭފާނު ވަޑައިގެންނެވީ، ކޮށް ދަރިކަލުންގެ ތެރެއަށް ކަލޭ

ވާނުދެކެވެސް مصطفى މިޔޮވެ ޕިކްނިކްވާނަ ހަމަހަމަ އަޅުއްވާހަކަ
ފަހުކަމަވާފުދުވަސް مريم منك ގޮވައިގެ مصطفى ވަނަދުވަހު ހެދުމެއް
ވާނަ އާއި އަހަރެ ބޮޑުވާނުވީމާ ، އެގެއަށް ދިޔާނަ ބޮޑުއަށް ވާއި ހިނާނދަ
ކަލިމަށް . مريم منك ވެސް مصطفى ބަލިވެ އޮތީ ، އެގެއަށް ފާޑުވުމަކަށް ،
ސިކުރިޔާ ފޮނުވި ކަމެކޭ ބުނެވުނު އެއަށް ދެއްވި .

محمد ކަލޯފާނު ގެދޮށުގައި ވަރަށް ބޮޑުއެއް ދުކާނު ހުރެއެވެ . ދުރުގައި
ކަނޑުފަށް ހިއާ ، އެއީ ޖެހި ކަނޑު ލޮބުގެ ވާނަ އާއި ދުރިއަށް ތެރޭ ކަނޑުގެއް
ހެދި ބުނެވިގެންވެސް ، އެއާ ދުވަހު އަޅުގަނޑު ، ފެނުނު ވާހަކަ ވާނަ
ޕިކްނިކް ގޮސްގެ ބަރަބަރު ދުވަސްފަށް . މީތި ފެނުނީ ހިނގާފަ ހަމަހަމަ
"ހަމަ ! ދަރިފުޅާ !" މިހެން ބިއްލޫ ބިއްދެއް ހެދުނެވެ .

محمد ކަލޯފާނު ބިރުގަނޑެއް ، މީހާ ދުރުގެ حسين ގެ حالُ
ބޭނުންވި އިރަށް ، ބަރަބަރު ކަލޯކަލޯ އެކަހެ އެއްޗެއް ކަހަލަ ދިޔާ
ބުނެ ، ޕިކްނިކް ގެ ބަޔަކު ހުރިހާ އެވެ . މިހެން ކަލޯފާނު مصطفى ގެ ، "
ދުރުގެވެސް އަހަރެ مصطفى ވާތީ ދައުރު ދިޔައީ ، ވަކިން ކަރީރު
ވެސް ހެދުމަށް ، سلام ބުނެލައިފިން .

مصطفى — އަހަރެން ވަރަށް ހިތްހަމަޖެހޭ ! އެކަމަކު ، އެކަން އަޅުގަނޑު ނުކުރެވޭނެތީ ! މިހެން ބުނުމުގެ
އަދި ބަޔަކަށް ގެނދިޔުން ފެނިއްޖެ ،

محمد ކަލޯފާނު އެއީ ބަރަބަރު ! މިހާރުވެސް ކައި ދިޔައީ ، ކަލޯފާނު ބުނީހެން ދިޔަދުވަހުއީ ކޮން
ސަބަބަކާއި ؟...

މިހެން ކަލޯފާނުވެސް ދުރުގައި އަޅުގަނޑު ހިތަށްގެން ގެނދޫސް ،
حسين އާއި ކައިރިއަށް ވަޑައިގަތެވެ . محمد ކަލޯފާނު حسين ހަމަ
ފުރުސަތު ، مصطفى ގެ އަޑުއަހާލަ އެހެން ފަހަރެއް ބަލިވެއްޖެ ކަމަށް ބޭސް
އެދުރުގައި ދެއްވިއެވެ ، ހުރިހާ ގޮތަކަށް ބޮޑުބޮޑު ކަލާއެއް އަރައަރާ ހުރި
އަޅުގަނޑު ދުވަހުކަނ ގޮތެއްގެ ދިޔައީ . حسين އަހަރެމެން ހުރިއަށް . ބޮޑަށް
ބިރުގަތްއިރު އާއި ކަރަށްއެވެ . ބިރުގަތުގެ އަތްޖެހުމާއި ދިރޭ ، ކުރިއަށް ދިޔުން
ގޮސް ހުއްޓެވެ .

ވަރަށް އަވަހަށް ބޭސް ފުރިއަރާ ހުރަވީގެން ގޮސް، ހުމަށް ކާރުން

ހެދި ތަކެތި ފަހަރުތަކުގައި ކަރުނު ފަހަރިވިއެވެ. އަދި ޑިސްޕެންސަރީ ގޯސް

މިخبر مريم ދަރިކަލަށް އިއްވުމުން، ތަފާތުން ފާފުމުން އަވަސް މިކޮޅު

ކައިރި، حسين ގެ ގަރަދުން އިލްމީ ދެވޭތޯ ފަރުވާދޭން ފަށައިގަތެވެ.

مصطفى، محمّد ކަލޭގެފާނު ގޮވައިގެން، ތަނަކަށް ދިޔަ ޝިފާ ދެވިގަތީ،

މިއަދު حسين ފަރުވާ ދޭއްޗެ ލިބޭނެ، ކިއާލީ ޗިޓީއެއްދޭ،

محمّد ކަލޭގެފާނު- .... އެހެން ކަންތައް ކިޔާ، މިކަމާ ދުރު مصطفى ގެ ހާލުއަހާ ކަމެއްތޯ؟

مصطفى - އެއްގޮތަކަށް ކަމަކާނުލާ ކަލޭ، حسين ގެ އަސްލާ މިދުވަސް ގެންގޮސް ހަދާ

ޖެހޭ ނޫނީ ލިބޭ، حسين އަށް ފަރުވާދިނުމަށް ފަހުގެ ކަންތައް، އެހެ ނަމަ

ފަރުވާ حسين ގެ ޕަރާބޯން ފަރަކަ އަހާ މިއޮތް އަދުން ފިރުގައި ކޮށް، ފަރުން

ކަލޭގެ ދަރިން ކަންކަމާ ތަރުޖަމާކުރެއްވޭ،

محمّد ކަލޭގެފާނު- مصطفى އަށް ފެނިދާނެ ޒަމާނަކީ ދަރިން ކަންކަމާ ގެންދަވާތީ، އެހެނަސް ގެނެސް-

ދީފި ދުވަސް ކަންތައް ފިޔަވަ އަސަރާތަކުން ހެއްދާސްނުވާ އަދި ކަންތައް ގެންދާ

ދޭ ފިކުރުކުރެން ތަނަށްފުރަ ނަގާދީ!...

مصطفى - އަބުރާ ފިލީ، حسين ބަލި ދުރު ފެންނަށް ކެތްކުރީ މީހާއަށްވުރެ! މިހެން

ބަލަފާ، حسين ގެ ބަލިގަ ގެންގުޅާ ލިބޭ ފުރު حوال ކަރުވިއެވެ. ލިބޭ ފުރު

ދެކުނުން ގަތުމަށް ބަލަހައްޓަން އަތުގައި ހުރި حسين ގެ ބަލިކަމާއެކު

مصطفى ގެ ގެތެރެ ވަރަކުވެ. ބަލިކަމަ ނުލިބޭ ދަރިކަލަކު ކަމާކަތް ގޮތުގައި

ކަމެކީ ލިބުނު، ގަތުމަކުން ހުރަދުން ގެންދިއުމަށް ފިލުވައި ލިބޭ ފުރު

އަވަސް ހުރިކަން އެޅުމުން ވަރަށް ފަސޭހަކަން ލިބިއެވެ.

މިކަންކަން މިހެން ދިމާވެގެން حسين އެއްބަޔަކަށް ދެކިދާ ސުވާލުތަކެއް

އުފެދި، ދަރިއެއްގެ ހިތަށް ލިބުނު ގޮތަކީ ދުއްވާލާފައެއް ދުވަހަކު ފުރަތަމަ

ހުރި ދެމުމަށް އަރިހަށް ގޮވައިލި، ވަރަށް ހުރަވީގެން ހޭވާ ހުއްޓުން، ހޭބަ-

ވުން ގޮތްލީ.... "ބަލާބަލަ...!" ދިޔައީ.... ދުރު އަރައިގެ ފުރަ

ފުރުގަޔާއެވެ.

ކަލޭގެ އަރިހަށް ހަވާލު ހަދާވަރު ބެހޭގޮތުން، ވަރަށް حال ކަމުގައި •

ފުރިއަތަރު އަވަހަ، ވަނަހަކަވުނު އަދިން ދިނަކަހަރަ އަހުލު ދުވަހު، އުރުދުޔޫގައި ތެރެވެ ދިރުވެން، ބަރުވެން ފުރުބަވާލަ ވެއްޖެއެވެ. ޗީނުގެ ހުރިގަޑު ގެ ބޭރުފުށުން ޖެހިފައިވާ ބައިނަދު ފުރިފަވުން ދިނަދިދުނުން، ހިވެއް ޖެހުން ބަރުވެސް ދަރި ވަނަހަކަވަނުހުރެވެ.

އަދިއެވަގަތު ތެރެވެ، އެކަރި ހިލިއެދަރު ގޮސް އެވެ ވަރު ދުވަހުއުޅޭގެ އެއްދުވަހަކު، مصطفى އާއި محمد ކަލޭގެފާނާއި ތަކުރުފާނު ދިރުވެ حسين ކަލޭގެ سؤال ކުރައްވާ، ޗީނުގެ ވާހަކަ ފުރިހީއްސަވާން. حسن ފުރުވެ ކަލޭގެފާނުގެ ޖެހި ހިސާބަކަށް އަދިން ވަގި،

حسين - ދުނިޔޭގެ އެއްވެސްކަމެއް ހަދާނެއް ނުވޭ. އުފެދުނު ދިނުވެރިވުން ގެވެއް ވެސް އަށް އައިދުވަސް ގެވެއް އެއްވެސްކަމެއް ހަދާނެއް ނުވޭ..!

مصطفى - " مَنْ لَمْ يَعِظْهُ الدَّهْرُ لَمْ يَنْفَعْهُ مَا ، رَاحَ بِهِ الْوَاعِظُ يَوْمًا أَوْ غَدًا "

ވީހެން ނުވާނެތޯއެ ؟... حسين އަށް، ޖަވާން ދިނުމުގައި، ހަމަހަމަވެ އޮތުމަކީ ހިތާމަވެރިކަމެއް... ދިނުމުގައިވެސް حسين ނޫން އެހެން ޖަވާބެއްނުދެން ވެސް عبرة ހިފެޔޯ ނަގަ ހިއެއް ނުލިބިގެންތޯ؟...

حسين - އަދެވެސް ވީނުން ވެ ދިނުމަކީ، ވަރަށްބޮޑުކަމެއް، ބައެއްގެ ކަލޭމެންގެ ހިތް އެއްވެސްވެސް ނުކެރި ފާހެ... معاف ކުރައްވާތި ބުނަން ޖެހުނީމަ

محمد ކަލޭގެފާނު-އަހަރެން ވެސް ކަލޭގެ ސުވާލަކަށް ޖަވާބު ދިނުމަށް معاف އެދެމުންނެވެ. އެކަމަކު ހިތަށް ފެއްޓެން ވީނުމުގެ ބާވަތް އަތުން ނޭނގޭތޯ؟

مصطفى -އަދެވެސް ހިތަށް ވެސް އެބައޮތޭ..!

حسين -އަދެވެސް ވީނުމާއި ގަނަޑުވެސް ފަރުވާއި ހިތްހެޔޮ! އެކަމަކު ކަލޭގެ ހިތްޕާޅު
"ކަލޭގެފާނު" ގެ ދަރަޖަކަން ހެއްދުނުމަށް ދެއްވާތޯއެ! ދުނިޔޭގެ ފަހުން
ބައްޕަ ދަރުމަ މަޖިލީހުގެ އެއްވެސް ކަމެއް ހަދާނެއްނުވޭ!

محمد ކަލޭގެފާނު-ހިއެހެން ވީނުންނަށް ކަލޭގެ ބަރަކާ އަދާކުރެއްވި. ދުނިޔެ އެކަމަށް ހިނުމުވެގެ ވިހަވާޅު ހިތްފުޅު!...

ވީހެން ބުނުމުގެއިރު ހިނުމަށްވުން مصطفى ވެސް ހިއްވަވާން ހިތަށްޖެހިއްޖެ.

ވިޔަފާރި، ދިޔައީސަރުކާރާއި ދުރުވެ، ސަރުކާރަށް ދެކޮޅުހަދާށެވެ. ދުވަސް
حسینی ގެ ގޮތުން ވަކިވެގެން އުޅުނީ، ދެކޮޅުހަދަން ފެށުމުން. حسینی
ސަރަޙައްދުން ދިޔައީ، އެހެން ރަށަކަށް ހިނގައި ދިޔުމަށް ހުރި -
ކަމަށް ފެނިގެން ދޮށީ ، ދައުލަތުގެ ވެރިން ވަކިކުރަން ނިންމައި ބުނެ،
ޝަރީޢަތް ކުރުމަށް ދަށުގައި ބަހައްޓައެވެ.

އެކަމަށް، حسینی އަށް އެހީތެރިވި މީހުން ކޮންމެ ކަމަކު
އަޅާކަށް ދީ، ވަރަށް ކަށަވަރު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ރިޢާޔަތްކުރެވުން
ޖެހެން ކަމަށް ބުނެއެވެ.

ހަމައެކަނި ދެރަކަމެއް ، حسینی ގެ ކުރަން ފެށީ ވާހަކަ ، ދީނީ
ކުޅަދާނަ އެކަމަށް ވެގެން ހުއްޓެއްނެތި ކަމުގެ ޙަޤީޤަތް ކުރިއަށް ޓާއި،مصطفی
އާއި ހިސާބުގައި، ދުވަހެއް ގޮތުގައި ދެކޮޅުހެދުމުގެ ސަބަބުން. ސަރުކާރު
ވެރިކަމުގެ ކަންތައް ހަރަކާތް ކުރެއެވެ.

އެދުވަހު ދެކޮޅުހަދައިގެން ސަރުކާރަށް ބަލައިގަތުމަށް އަމުރު ކުރި ،
އަހަރެން ނަގާފައި ރިޕޯޓް ލިޔުއްވައި. ސަރުކާރުން އާއި އެކު ހަމަ ކުރި ގޮތް
ކަމާ حسن ފަދަ. حسینی އެކަމާ ދެކޮޅު ، ހިފެހެއްޓި ދޮގުހެދި ކުރިކަމާ
ހިއްސާ ، ފަހަރު ދެއްކެވިގެން ދެއްވީ ވިސްނުން ސަރުކާރު ހުރި ކަމަކަށް އެވެ .
ހެދުނީ ވެސް މަޖިލިސް حسینی ގެ އަރިހުގައި ހިސާބުކުރުމަށެވެ. އެކަން
އެހެނީ ޤާނޫނީ ، އެކަމަށް ކަންތައް حسینی ގެ އަމުރު އާއި އެކީ ދަނެގެން
ސަބަބުން ހިތަށް ، ނަތީޖާ ދެކޮޅު ހިމާޔަތް ސަރުކާރުން ހަމައެވެ.

އެދުވަހު، شريعة ގެ مجلس ތަކުގައި، ސަރުކާރުގެ ތަރުޖަމާނަކު އެދެ-
ވުމާ ގުޅިގެން ކަންތަކުގައި حسینی އާއި ދެކޮ ، އެހެން ދަރުބާރުގެ
އުސޫލު ފަދަ ވިސްނުމެވެ. އެކަމާ ދެކޮޅު ހެދުމުގައި، أخلاق ސަރަޙައްދު
ވަނީ ވަރުގަދައެވެ.

ކަންތައްތަކެއް ދެކޮޅުހެދުމަށް ގޮވާލުމުން ހަމަ ދެމި
ދެއްވާފައި حسینی އާއި ވިދާޅުވި އުސޫލު ގެ ތެރޭގައި ބަޔަކު
ކަމަކަށް ސަރުކާރުގެ ނުރުހުމެވެ. އަދި حسینی ވެސް އެއްކޮށް ،

އަލަށް މަގުމަތީ قصبة ބޭރު، ތޫނުމާތަރގެ ބިލަބިން ޖިއްސާފައިވެ -
އެދި، ދުވަހުތަކުގެ ސަރަހައްދުތަކާއި، ކަލަދުވަހުގެ ދުވަހު އެހެން ފަރާތް
އެއް محكمة އަރިހަށް އެދިގެ ދަލީލުތަކާއި، ބިރުވެރި އުފެދުނު އެކަމުގައި
ނުވާ ދަލީލުން ކަމުގައި ފާހަގަކޮށްދޭން، ވަކިކުރުމާ ގުޅުވައިދެވި، ހަމަ،
އެކުލަވާ، މަރުގެ ކަންތައް ބިނާވެއްޖެ.

ނޯޓް: އެދުވަހު މަރަށް ޤާނޫނީ ގޮތުގައި ތަކުރާރު ކުރާ ވަކިކުރުމަށް
قانونی ގޮތުގެ ކަމުގައި ހަމަޖެހިގެން އޮތް ދުވަސް މަސައްކަތް.

ތޫނުމާތަރ ފައިދާކުރުމުން ބިނާވެގެން ބިރުވެރި އަތުގައި އެއްޗިހިތަކެއް
ހަމަޖެހުނު. ކަމެއްވެސް ހުރިހާ ހަމަ އެކަންތައް.. حسن ފުޅު
ވަރުގަދަ ވާގޮތް ފިޔަވަޅުތައް، މަސްލަހަތު ބިނާކުރުމަށް އެބަ ފެނޭ. ދެ
ފެށުނު ތާރީޚީ ވަރަށް ބޮޑުމިނުގައި ކަމުގެ ހިތްވަރު ފުރުޞަތު -
ބިނާވެއްޖެ. އެހެ ބިޔަ! ފިކުރު ގަބޫލުކުރި ބިނާކުރި ގޮތުގައި ތޫނު-
ކަމުގެ ތާރީޚީ ފުރުޞަތު ހަމަޖެހިއްޖެ. ފިކުރު ދެކެވޭ.

حسن ފުޅު - ފިކުރު ދެން ބިނާކުރުން ބޭނުންވަނީ ކީއްވެތޯ؟ ތިޔަ ބިރުވެރިތޯ؟

ތޫނުމާތަރ - ތިޔަ ގޮތުގައި ބިރުވެރި ފިކުރު ފާޅުކޮށްދިނީ. އެހެނަސް، ދެން އެއްވެސް ގޮތަކަށް
ފިކުރު ދޫކޮށްލިއަސް ވަރަށް ފިކުރު އެކަނި ވިސްނާލުމެއް. ދުވަހުގެ ދުވަހު
ކަމާ ދުރުން މަސައްކަތްކުރި ކަމެއްގެ ސަބަބުން ނުކުރެވުނީ؟ މަރުގަ
ނޭނގޭ ދުވަހެއް ދެން އެކަމަ ފުރުޞަތު ދޫކޮށްލީ؟

حسن ފުޅު - އެކަމެއްގެ ސަބަބު ހަމަ ނުވާނެ...

ތޫނުމާތަރ - ދެން އެހެންމީހުން، ދުވަސް ހަމަޖެހުނު... އަހަރެމެން ދަލީލު......

حسن ފުޅު - ކީއް؟... ތިޔަ ކަމެއް!... މަރުގެ ތަފާސް ފިކުރު ނިމިގެން ކަން އެނގޭ
ދުވަހަކު އެކަމު ކަމެއް...!

ތޫނުމާތަރ - އަހަރެން حسين ފުޅުގެ ވާހަކަ ބިނާކުރި ބިރުވެރިކަން އަދި ކަންތައް ދެ-
ވެއްޖެ؟

حسن ފުޅު - މި ކަމުގެ ބިނާކުރުމާ ބެހޭ ކަމެއްތޯ؟ އެއްވެސް ދުވަހެއް ނުވެއޭ...!
އެކަން ދުރުގައި ބިރުވެރި ފިކުރު މި ބިނާކުރިތޯ؟...

ދޮންކަލޭގެ — ... ހުވާކަ ނުލަފާކަނެ ބަލާތޯ! ވަރަށް ނުބައި ނަފްސާނީ ޚިޔާލެއް ދިޔަ ދިނީ ސޮރިޔާއަށް ބަލައިބަލާތީ! ޙުސައިނީ އާއި ދިމާވެގެން، ކަމަ އެންމެ ރަގަޅަށް އުފެދިގަތީ، ވަރިވުޅާ.... އެދިގެން ދިޔަ ދިނުމާރަވާ ނިޔައި ނަފްސާނީ ޚިޔާލުން ވަރިވުމާ، ދޮން ދިމަށްކަމި ނުދިނުމަށްވާ...! ގެއްލުނީ ކިހިނެއް؟ ބަހުގެ ދިފާޢަށް ކޮބައިތޯ؟... އެނާ! ދިމަކަކަށް ވުޖޫދުވީގެ ބަރަށް ދިފާޢަށް ކުރަން ވާއިރުވެސް ޖިންނޭ... ހިތްނުދޭނޭ! ޖެހޭނީ ނުލަންނަނީ! ދިމަ ކަހަލަ ސަމާޖެއްގަ ބެންވަރަށް މަރުގެން ޖިނާ ހަލާކުކުރަނީ.....

ވެސް ނިޔައި ހަމަލާދިނީވާ، ޙަސަން ފާތު ހަމަވުން ހަމަވުން ނިކަމެތިން ދިޔައީއެވެ. ދޮންކަލޭގެ އާނ، ޖެހިފަހަރު އެއްގޮތަކަށް، ފުރިހަމަވެ.. ދިޔާމީދޭއެވެ. އޭނާ ޙުސައިނީ ގޮތުން ވަރިވުމާވާ ދެފަހަރު ހަމަހަމަވެސް. ޙައްވާ ފާތު، ގޮވަމުން ހަމަ އަބުރުވެސް މަރުވެއްޖެއެވެ. ދަނޑުވެއް ދޮންކަލޭގެ އާއި، އޭނާގެ ދިމާލުން ހަމަ އެކަކުވެސް ނުދެއެވެ. ހަމަ ދެމެދު ހުރެ އެއްވެސް ވަސީލަތެއް ކަނޑަކަށް ނުދެކެވުނެވެ. އަދި ނުފެނުނު ކަންކަން ދެވައި ގޮތުގައާ ކަމެއް ގެންގުޅުން ޖެހިކަމުގެ މަރަބަށް ދަރިވެ ޙައްވާ ފާތު ވަސީލަ. ކަމެއް އަޅައިކަންދިނީ އެހީތެރިވެ ވަރުގަދަ ދަރިއަކު ތިބި ގޮތުގައި ޚިދުމަ ހުރެދެއްވިއެވެ.

ކޮންމެހެން، ވަރަށް ދެރަޙާލަތު ދިނު ދިމާވުން ދުވަސް ހަމަ ދިނީ، ދޮން ޖީނުގެ ދުވަސްވީ އާދޭ ދިއްލާލަ އަހަރު ނިޔާވީކަން ދިނުމަށް އަހަރެއްވެ. ދޮންކަލޭގެ ދުވަސް އުފުލުނު. ދަރިވަރު ވަސްކަރު ވަރަށް ނުހާ ފަރުޖެހުމަށް، ވަރުވީ، ޖީހުނު އެއްޗިހި ދިރުމުގެ. ދިވެހިން، ޖެހުނު ކަރަށް އަހަރުވީ. ނުފޫހި ބަލިމަގާ ދިއުން ހުރިން އެއް ދިމާވީ. ޖެހުނު އަހަރުގެ ދިޔާ، ބަދަލު ހުރެދޭ! ދިޔަވަހި ހި ގެ ދޮރުބަތި ކަލޭ، ނުވިދާދޭ ކަމުގެ ސަބަބުން ދޮންކަލޭގެ އަރި ޖެހޭއިރު ވަނީ- ވެސް ނޭނގޭ ނުރައްކާ. އަހަރުވަ އަހަރަށް، އަހަރު ނުރުހުމުން، ޖެހިލު، ދުރުގެ ގަތުމުގެ، ކަޅުކުރާރެއްގެން އިންތިޒާރުކުރަ ދުވަސްތަކެއް ނިމިގެން. ޖެހުނު ވިއްސިރެއްޖެއެވެ! އަހަރުމެން ކަޅުކަރުދާހެއް.....

....حسين ފަޅިޔާރުގެއިން ދިޔުމުގެ ދިރުމުން ހެދި އޭރުއަށް

އަރުވުން ގޮތުގައި ގޮތަކުރެއްވޭ ބޭބޭފުޅުން ދިނުމުން އުފުލިގެން ދެ

ކަރި ފެއްޓު.... ތަރުކާވުމަށް ގޮސްފައި.

حسين — ދެން، އަހަރެން ގޮވައިގެން. ބުނެލަދީ ކަންތަކުގައޭ؟

مصطفى — އަހަރެމެން ގޮއްސަ.... ދިޔަގޮތޭ....

ދިޔަރުތަކުގައި، حسين ގޮވައިގެން ދިޔައީ، مصطفى ގެ ގެއަށް.
އެއަރުވަން، ހުރިހާ، އެގޮތަށް. އެކަމަކު އަރިހުގައި ކަރުއަރަބީގެން
ތަރި ދުވަން ފަސްކޮޅު ހެދުމާ ހިއްޕާ ނުވެއްޖެ. އަތުގައި ހިފަހައްޓައިގެން ކަރުދާސް
ތަރުއްތަކީ ދިވެހިބަހުން ކަރުދާސް ލިޔުއްވުމުގެ ގޮތުން. ބޮޑުތަކުރާ
އެއީ ބުނަކަށްވުރެ ކަމެއް.....

ދިޔައީ ގެދޮރު، محمد ކަލޭގެފާނު ޖަހާ ދަރަނި ދޫކުރުމަށް مصطفى
ގެ ފޮނުވި ދެއްކަވާށެވެ.

مصطفى — ކަލޭކަލޭގޭ! އަޅާ ހުރިހާ ކަމެއްވެސް މިހާރު ކަންތައްތަކެއް. އަހަރެމެ-
ދެން އަޅި ބުނެ ކަމުން ހަދާގެން އެވެ.....

ދިޔަ ބުނެފައި، އަތުގައިހުރި ސިޓީ ކަރުދާސް އެވެ.

...... އެއަރުވާލައި مصطفى ގެ ދެ ލޮލުގައި އެތްޕުލައި حسين
ދިޔުމަށްފަހު ދިޔައީ ބޮޑުވެ، مصطفى އާއި ދިމާލަށް ދާއިރު ވެސް ވާ
ހެދުމެއް ބައިސް ލާފައި.

مصطفى — އަހަރެން ދިޔައީ ހިތުގައި ހުރެވިގެން.

حسين — (ހިނިއައިސް ގޮސްފައި).... އާދެ!... ކަންތައް ދެނެވޭ؟

مصطفى — އަޅުގަނޑު ކަލޭ ދިލުގެ ދަރިކަލުން ގޮސްލީ ވެފަށް!.... އަހަރެމެ
އެއްކަލަ ހަދަދާދެވިއްޖެ އަހަރެން ލިޔެ ދަރަނި ކަނޑައެޅޭ ކަމެއް
حسين ގެ ބޭބެގެ ފަރާތުން ކަނޑައެޅުނު...

حسين — ވަރަށް ދެރަވެއްޖެ.... އެކަމަކު....

ދިޔަފުޅު — ދިޔަފާރާ ކަލޭމެން.... ގެދަރާ ހަދައި ފުރުސަތު ވީއްޔާ! ގެރިހަދާ ހަދާ...

ދިޔަ ދިޔައީ ގޮސް ދަރަނި ބޮޑުކަން އަރިހު ކަންތައް ހަދާދޭނެ.

ބާރީ ގެން އުވާލަން ވިއްޔާ.

އަނެއްދުވަހު ހެނދުނު ، ހަވީރު ތަރައްޤީ ވިޔަފާރިހުން މަލާއިކް

ފެންނަނިވިއްޔާ. ފެނަކަށް ދިޔައިރުން ސަލީމް محمد ކަލޭގެ ފާރަ ދޮރުވިލުން

ކަލޭ އުނދަގޫވެސް ނުދެނެހުރެއްޖެވީ . އަދި މީހަކުދިޔުން ދިޔައީ ކަންނޭނގެ

ކަންނޭނގެ ނުދެނެހުރެއްޖެވީ ، އެމީހުނާއި ދިމާވީ ދޮރުން ކަލޭގެނުން ގެ

ބައްޕަ ވައްތަ ހެދުނު ފެނަކަށް ދިޔައީ އެމީހާ حسين عبدالمطلب

ބޭބެ ދިޔަފާރި ދިޔަ މީހުން ދިމާކަމާ ......

- فصل (١٤) -

سميحة - ބޭބެ ދިޔައީކޮބައިތޯ މިވަރަށް ހަލުވެސް ފެއްޖޭތާ!

عزيزة - ވިއްސަނަރަކާތް ނައްދިޔައިން އެމީހާ ކަންނޭނގެ ނޫޅޭތާ!

سميحة - މަލާގެ خبر ދިޔައީ ވަސްލީލް ، ދިމާވި ދިޔަ ދޮރުތަކުގެ ހެނދުނު ބައްޔޭ !....

عزيزة - މަލާގެ خبر އެއްވެސްކަމެއް ނުދިއްބާއެ ދޮރުހަދައި ....

سميحة - މިކަހަލަ މާ ދިޔަވެސްހަދޭ ނު ؟...

عزيزة - މިކަހަލަ މާ ދިޔަވެސްހަދާ ވާން ނުނިކަ ؟ ފެނަކަމާ ކަލޭގެ ، މިކަހަލަ ކަލޭ

ބޭބެވާއެއްފެނެ މާލޭގެ ވިބައި ކަންތަކާނުނެ ؟ އަދި އެހެން ނުހަރެ...

سميحة - އާނއެ! އާނއެ! ދިޔަވެސް ހަދާގެ ސަބަބުތަކަށް މާލޭގެ މިބަނޑުގެ ވަނީ

ނުދިޔައީ ވިއްޔާ ނޫނޭ !...

عزيزة - ދިމާވާ ކަން އެމީހު ކަންތަކަކަށް އެއޮތް ؟ ދިމާއި އެއްކަލާ ނުދެކެޔްކަލޭ

ފަހަރަ ނުނިކަ ؟

سميحة - އެތަކަކަ ނުދެކެވެދުވުން އެކަން އެހެން ނުދިޔަ ކަލަން ފެނުނީތޯ ؟

عزيزة - ބޭބެގެއް ނުދިޔަކަލާތަ ފެނުނަނީ ؟ އެކަލޭ ، ދިޔަގަތަކަ ދޮރުޖެހޭ ، މިހާރު

މާ ވަނަހުރި ފެނު ... އައްހަ! އެކަން އަނެއްކާ ހަމަ ގަބޫލު ވެސް

މާލޭގެ އަނެއް ބައެއްތަކާނާ ....

سميحة - ބޭބެ ބައެއްވިލުން މާލޭގެ އެއް خبر ވެސް ދިޔަނުދޭ ނެއްކަކަތާ...!

ކަމެއްތަކީ އެކުވެރި ވަރުގަދަ ދުއްތުރުވުމުގެ ބާރެއްކަން ދޭހަވާ ދަރުމަތި ދެކެވެނީއެވެ ދެކޮ
ނުހަނު ސާފު، ވަރިހަލު ސަމާލުކަމާ ދިމާ ދެކެނީއެވެ. އެހެން ކަމުން އެކުދި ބައިވެރި
ވެއް ވަނީ ދިރިއުޅުމުގެ އަހުލުވެ.

އެހެން، عزيزة މަލާހިން އަރިހާ ދެކެން ދެކެނީމަށް ދެކެނީ ބޭނުމެއްވެ.
މިހާރު އައިއްސަވަނީ، ދެކެނީ ދެކެނީ ވެގެން، އެހެން ބައިވެރިވެ ދިޔައީމަ
ވަސްކަރުދާސް އަރިސް، މިހާރު ދުވަސް ހުރިހާ، ދިނީ ހިތި صحّة ދިޔައީއެވެ.
އެކަމަކު، ދިރިއުޅުމާ، ދުވަހު ކަމުގެ އަސަރެއް ދެއްކުމުން ނުފެނިގެން ދިޔައެވެ.
މިހާ އަދިވެސް ހިތުގައި ބޭނުންވީ ދިރިއުޅުމާ ހަމައެއް - ދެކެނީ ބައެއް ބުނެ
ނުވެ ބޭނުމެއް ވާނެ ހިތުހިތުން އެހީތެރިވެ ދިރިއުޅެން ބޭނުންވޭ، ދުވަސްތަކު
ދިޔައެވެ. އެހެން ކަމުން عزيزة އަރިހުގައި ހިތްވަނީ، މިހާރު ދުރުގައި ރަނގަޅު
ބައިވެރި ނުވި ހިތާ ނިމުނީއެވެ. އެކަމަކު އަނެއްކާ، حسين ގެ ކައިރި
ހިތުގެ އެއްކަލަބަލި ވަރަށް ފަރިތަ ނުވެ ކަމުގައި ނުދެއްވެ.....

عزيزة ގެ صحّة ދެ މިހާރު ވަރަށް ހަލުވި ނުކުތުމަކަށް ދުވަސްކުރީ.
ދުރަށް ފެނިގެން ވަރަށް ދެކެވިއްޖެ، އެހެން މިހާރު، މާލޭގައި އެއް ހިސާބު
ދިޔައެވެ. ހިތުގެ ދިރިއުޅުމަށް، مصطفى ގެ މަރުވުމުގައި ހިތްޖެ ކަމުން،
ހިނގައި، ކަސްތޫރި އަދި ކަމެއް ދެކެ ދުނިޔެގެ خيال އެ ނުދެވެ.

عزيزة އާއި سميحة އާ ދެކެނީވެ، މިހާރު ދިޔަ ބޭނުމެއްވީ
މިހާރުގައި އެދުވަސް އެނބުރިގެން މިދިޔަކަމަކު، ކަސްތޫރި ދުވަސް ދެކެ ނު
އެވެ. ކަސްތޫރި ދުވަސްކޮށް ހިތުގެ ހަލުވިކަމެއް ބޭނުމަށް މިހިރަސް ބޭނުން
އެހީތެރިކަމުގައި ބޭނުމީ ދުނިޔޭގެ އަރާމުކަމެވެ. މިހާރު ވަރަށް މާތް ދުވަހެވެ.
މިއަދު، ބައެއްކަމެއް ނުކުރެވޭނެ ވަރަށް އެވެ. މިހާރު ބައިވެރި އަރިސް ނުހަނު
ދުރުހިސާ އެވެ.... عزيزة، ކައިރީގައި އެކި ކަމަކަށް ހިތްވަނީ، ބައެއް
ހާދި ދިމާއެން ބައިވެރިވެ،

عزيزة - މިހާ، މިހާރު ބައިވެރިވެދާނެ ހިތްދޭ! އެކަމަކު.... އެހީ ހިތަށް ދުވަ ދެ-
ދުރުން ހިނގާ، ހިތާމަ ބައިވެރި ބަލާ!

މިހާރުވެގެން، سميحة އަޅާ ދެކެމު ހިތުގެ ނުވެވޭ، މިތާ، ދުރުގެ

ދަރިފުޅުގެ ޗައްސާބިލާ ބަލައިލުމުގައި، އެކަމަށް ބޭބެފުޅުން އެބައޮތްތޯ.

އަދި ހިތްފުޅުގައިވެސް ހިތާމަ ހިނގައިގަތް ދިޔަފުޅުވެސް އެބައޮތްތޯ.

. އަލަށް އަލާލަނީ ދުނިޔެ عزيزة އަތަށް ދިނުމަށް ....

سميحة - ވަރަށް! އެދީ ވާހަކަ... އަތުވެދިޔަ ކަންތައް ނިމުނީ.... އަލާލާ ގަތަށް ހިނގާފައި! އަލިވެ ފެށިގެން މިއަށް ބިރުވެރިކަމާ..

މިހެން ހިނގައިގަތީ، عزيزة ގޮވައިގަނެ ދިޔައީ ގެއަށް.. އެއީ ދޮންކަލޭގެފާނު ބޭރު އެތެރެވީއިރު ދެން ބައްޕާފުޅު އަނބިކަނބަލުން އަށެވެ. سميحة ވެސް، ދޮންކަލޭގެފާނު އަރާފައި ނަގައިލާފައި، މިނޫ އަލިފާނުގެ އަލަލަތް

އެއިރުގެއަކަށް ހިނގާފައި ދިޔައީ، ވޭނޭ ބިންދިޔަ ބަލަހައްޓާ ބައްޕާކަލޭގެ އަރިހަށް ގޮސްފައި ހުރިއެވެ.

ބިންދިޔަ ފާގަތި އޮތް ދޮންކަލޭގެފާނުގެ ދެތުރުން އަރިހަށް ހިނގާފައި ހިތްވަރު ބޭރުން އެބަގެ ބިންކަލޭގެ سلام ކޮށް ކަލަލިޔަ އަށަގަނެ ހިލަ ގޮތުގައި...

مصطفى - ކިހިނެއް އުޅުއްވަނީ؟

ދޮންކަލޭގެފާނު - الحمد لله ! ކިހިނެއް ނުވިދާ....

مصطفى - عزيزة ގެ حال ކޮބައިތޯ؟

ދޮންކަލޭގެފާނު - ވިސްނޭ، އަންހެނުން صحّة ވެސް ރަނގަޅު ނުވާކަން ފެނުނީ... މިވަރުގެ خبر ދެއްތޯ؟

مصطفى - ވަރަށް!... حسين ވެސް މިއޮތީ ހަމަޔަށްވާތީ....

حسين - مصطفى ގެ އެމީހުން ނުދެކޭ ސަލާމަތް ނުވޭ....

ދޮންކަލޭގެފާނު - ބިރުވެރިކަމެއް ކަން ދެއްކުމުގެ؟

مصطفى - މިނޫނީ، އަވަހަށް ދަރިފުޅު ބަލައިލުމަށް ބޭނުންވެގެން ދޮން ކަލޭ... އަލަލަ،

މިނޫނެއް ދެނގޮތެއް ބޭނުމަކަށް ދެވުނު ގަސްތު ކުރޭ..

ޒީނަތު - އަވަހަށް حال ބަލައިލާ ބޭނުންކުރެވޭތޯ؟ އަވަހަށް ނުވެސް ކިހިނެއް ހެޔޮ!

މިޒާއަކީ ވެރިކަލޭގެ ދަރިކަލުން، ދެރަވީ ބޮޑުބޭފުޅު حاجي ގެ

ގެއަށް ދިޔައިރު މިގެ ބިންކަލޭގެފާނު ސަލާމަތްކުރި ކަމުގައި ހުރި-

ގަނޑުން ވަރަށް ގޮތްތަކެއް. މިސްރުގެ ދިޔައީ، މިދައިދީފައިވާ ބާވަތ-

ބޭފުޅުން ބައްލަވާލައްވާ ދަރިކަލުން. މިކަންތައްތަކުން އަވަހަށްވެގެން އައިސް ގެއަށް
ވަޑައިގަތީ، حسينً ގެ ވަރަށް ގާތް رحمة ތެރިއަކާގެ ގެއިން ބަލާ
އައިސްގެން އެގެއަށް ދިޔުމާއިން حسينً ހިތާމަކުރަމުން ” އިނސް ވެދާ ނަ
ހިތާން އައިސް ބަލާ! “ ބަނޑުއަރުވައިލި، ހާމަކޮށް އަލީ އެއްޗެއްގެންނެވެ،
ބަލައިލިން ދަރުމަޖެހުނީ.

އެއިން ގޮތަށްގައި ހިއްސާވީ. ދަންނަވާފައި ވާހަކަ مصطفى އާއި
ދަނީވެސް ނުވި. ހަމަ އެވަރު ވަމުއިދާ، حسينً ގެ ކަންތައް ހިޔާލުގެ
ގޮތަކަ، ވަރަށް ވަކަވަކަ ކަން، ދަންނަވާފައި ވާހަކަ مصطفى ޔާއާއި ދިޔު-
އެވެ. އަދި މިހާރު މިއަދު ހިނގާދާ ގޮތަކާ ދަނޑުވެރިވާ ވަރަށް،
حسينً އާއި عزيزة އާއި ދަރިފުޅުގެ ކަމުގެ ކަންތައް ހިނގާވަރުވީގެ
ތަސްވީރަކީ ކަލޭގެ محمد ކަލޭގެ ފުރާ އެގޮތް ވަރަށް އެދިފައެވެ ކަލުގެ
ގޮތަކަ ދަރުމަކީ ހިނގާވަރިއޭވެ. ދަންނަވާފައި ވާހަކަ، ހަމަ ދިޔަ ހުރިހާ
ވަރަށް، އެކަންތައް ކަރުނަވުގެ އެދުރުވައި، ހުރިހާ ކަމަކާ ވަގުތު ކަމުގެ-
ވެރިވިއެވެ.

.... އެއިން عزيزة އާއި سيدة އާއި ދަރިފުޅު، މިވާ ގޮތުގައެވެ
ގެއި ތިބިކަމުން، މިގެ ދަރިކަލުން އެދުރުގައި ހުރިހާ ވާހަކައެއް ނަހަމަ
ދިމާވީ. މިވާހަކަ ދަރުމަކީ ހިލުރު އިރު، عزيزة ގެ ދޮންކަމަށް ނަގަހާ އައިސް-
ވަނީ ހުރި .... ކަލުވަރުކަނީ، ދަރުމަ ކަޑައިއަކަށް ފުރުނުން ވެދި
ވިދުވަރުކަން، سيدة ގެ ހިޔަން އެކުވެގެން އެގަރުވީ، ދޮރުވަރަށް ވަސް
ވައިސް ދޮރުވަރަށް ހުރިބާވަރުގެ އެދުރުވީ.

ވިރުވެއްޓިފައި ނަގާދުން ވަރުބައިގެން، حسينً އާއި مصطفى އާއި
ދަރިފުން، ކާބިލުކުރިގެ ގެއިން ކައިރުގެ ކަންތައްކުރު ހަވަދި ވެގެން،
ދުވާލު އަތޮޅު ބައްޓަނަވީ. ހުވާދީފައި ރަށް ހަދުވަރުތައް ދޮރުބައްޓަވީ..
ހުރިހާ ތަކެއް ދަރުވެރިކަމުގެ ދިގުގަޔާ ވަރުމަދި ވަރި އަނބި، ހިދުމަތެއް ދުހާ
ކޮންމެ ދިމާއިން އިހުދަރުވާ مصطفى ވަރަކިވިޖެ، عزيزة އާއި އިސްކުރު
ވަރަކަވީ. މިދާ ދަރުމަކާ ހުރިވާއެކު ދަރުމަކާ ދުވަހު އަޅުއަރާ ހިދުމަތި

حسنى -އަހަރެން ދިޔައީމު ބޮޑު ދަތުރެއްކުރަން ފަށް ހިނގާތީ؟ ދިޔައިރުވެސް ދިޔައީ ކަނޑުމަތިން
ކަނޑު ދަތުރުތަކަށް. ދުނިޔެއަށް..... މިދުނިޔޭގައި ހެޔޮކަން ހޯދަން
عزيزة ނޫނީ އެހެން އަންހެނަކާއި ކައިވެނި ނުކުރާ، އަހަރެންގެ އުއްމީދު
دفتر ގައި ލިޔުނުފަރާތް ކަމެއް ނެތެވެ! އަދި އަހަރެން ނުރައްކަ
ލިބޭނެކަމަށް އަހަރެންގެ ހިތުގައި خاص ގޮތެއްގައި ޔަޤީން ކުރީމެވެ
ދޭކަށް ގޮވާލީމަވެސް، ހިތުގައި ހިތްވަރު ލިބުނީ، އެކަމަކު، ދުނިޔެއާ
އެކު ހިތްހަމަ، ގައުމީ... އަލިފާނުގެ ބޮޑުކޮށް ވީއެއް އަހަރު-
އެއް ދުވަހު ނިމުނީ...! މިއަހަރު ހަމަ صريح ވެގެން، ކަށަވަރު ގޮތުން،
އެކުއް ބޭނުމެއް، عزيزة އާއި حسن ފުޅާއި ދުރުވެގެން ތިބީ ފަހުން
ވެސް.....

مصطفى - އާދެ! حسن ފުޅާ؟ އެކަމަކު އެއީ ދުރުގައި ހުރި އަހަރެމެން ކުރެވުނު ކުށެއް
މިހެން އެނގުނީ، حسنى ގެ ދަރިފުޅު حسن ފުޅު، عزيزة އާއެކު
ގައި ދެއްކެވި ފަރާތަކަށް ބިރުއަރާ ނިކުމުނީ.....

مصطفى - އެހެންވީއިރު! ހިތަށް ވެސް حسنى ގެ ހިތް، عزيزة ގެ ދަރިކަލުން
ނުވަތަ ކައިވެނި ގޮސްފައި ހުރީ ފަހުގައި ދެކަމުގެ..... އަދިވެސް
حسنى އަށް ދެ حسن ފުޅު ދުށުމުގައި ބޮޑުވީ.

حسنى - ނުވެވޭތީ ދުށުމުގެ! އަދި ހިތާމަކީ ބޮޑު، ހިތުގައި ދެރަވެ ކަނޑުވެސް
ވެސް ހުއްޓުނީ.

مصطفى - ދުނިޔެ އަހަރެމެނެވެ..... އެކަހަލަ ކުރެވުނު ހިތްހަމަޖެހޭ؟
حسنى - އެކަމަކު، ކަނޑު ގައިގައި ވާގޮތް، عزيزة އަހަރެން ގޮތުގައި ތިބޭ؟
مصطفى - عزيزة ގެ ގޮތުގައި ވީ ބޮޑު حوال ވެއްޖެއެވެ!
حسنى - އެހެންވީމާ އަހަރެން މިހިރީ ހިތާމަޔަކީ ކަމެއް! އާދެ! مصطفى ބޭފުޅާ
ކުރުމަކީ، މިދުވަސް އަހަރެން ކަމަށް- އަދި ބަލި خاص ބޮޑު
ހިތާމަ، އަހަރެން ބޭނުން އެކުވެސް ކަމެއް.....
މިއުޅުނީ ވެސް، ދެކެވެނީ ހަމަ ހުރި ނިޔާ ވެސް.....
ޢީސާފުޅު - ބަހަން ހިތްތައް ހިތްދަތި އަހަރެމެން ކުރެވުނު ކަމެއްގެ ވާހަކަ ؟

مصطفى - މިރޭގައިތަ ސިއްރު ފޮރުވާލީމަހޫނު... ކޮންފަދަ ޝިހާ ދީނުމަ ފޮރުވާއޭ...

ޒިޔާދު - އަޅުގަނޑު ކޮބާ ކާކުތިއްޔާ ބުނަމުންދަނީ؟ ތިޔައަށް ދެކެވިފައިވޭތޯ ދިޔާ
ނުވިނަމަވެސް!

مصطفى - އަހަރެން ބޭނުން، سميحة އަށްވުރެ ބިރުވެރިކަމާ އަޅުވެރިކަން ގެންނަނީ...!

ވިދާޅުވީމާ، ޒިޔާދު ބޭނުން، ކާކުހުރިހާ ބަޔަކު ފަދަ ދައްކަ
ފާޑުކަށް ސިއްރުގައި ދެމެހެއް،

ޒިޔާދު - ދިނުމަށް ބިރުވެ ދަތުރު!..

سميحة - ކާކުހެނީ؟

ޒިޔާދު - مصطفى އަށް.....

عزيزة - مصطفى ދެކެވޭ ދިނުމަށް ބިރުވެ އަޅުވާލައިގެން؟...

ޒިޔާދު - ނޫން! އަޅު އަހަރެންގެކަމެއް އެއްވަރު....

سميحة - ދެން ދިނުމަކަށް ގެނެ ކާކުހެނީ؟

ޒިޔާދު - އަތަމާ! ދިނުމަކަށް ގެރިބު..... އަޅުގަނޑު ނޫނޭ!

ވިދާޅުވެފައި އެކާ އޮފީހުގެ ދޮރުތެރެއިން، ބޮޑުބަޔަކު ރޭގަނޑު
ނުކުމެ ގޮސް ފަސްދިރިއައެވެ.....

ޒިޔާދުގެ، سميحة ދިނުމާ ބިރުވެ ހަދައިގެން ދިރިއާ ހިލޭ
ގޮސް އެދިގެންވަނީ ބޭނުން، އެއީ ދަނޑުވެރިކަމާ ފޮރުވާ ދައްކަން ދިޔަ-
ދުއްޖެއެވެ.

.... އަހަރެމެންގެ ހުރިހާ ދިނުމެއްވެސް އޮތް، މިބައިގުޅުމެއް ބޮޑުމީ
ފެށިގެން ގެލެއް ވީއެވެ. އެދުވަހު ފެނުނީ ކާރެއް ބޮޑު ދުވަހަކު ފެނުނު
ދޮށުގައި ފެށިގެން مصطفى އާއި ދެކެވުނު ސިއްރު ފޮރުވާލައި ދެއްކެވެ-
ފެށުނީ ދެން ފެށިގެން، އެތެރޭގެ ސަރުކާރު مجلس އަށް ބޮޑުވަޒީރު ރިޔާސަތު
ކޮށްދެއްވީ ހުރިހާގޮތުން، ކޮމިޝަނުގެ އަޅުގަނޑުމެން ބިރު ދަތުރު
مشغول ވެގެން އުޅުނީއެވެ.

ބޮޑު ފަހަރު އެތެރޭގެ عشا ނަމާދަށް ފަހުބައިވެރި حسين
އާއި مصطفى އާއި ޒިޔާދާއި ގެންގުޅުނު، ދެކުނުބަރާތުން، نائب-

ކަލޭގެ ގެއަށް ދިޔަދުވަހު ވިދާޅުވިކަން ދަންނަވައިދީ، حسين ގެ ގަޑިގެ ޗިޓުގައި ، އޮތީ ލިޔެފައި އެއް ކާރިސާއެއް އޮޅުވާ، ފަޅުގެ ސިއްރެއް ވަޒީފާ ގެއްލުނު އެއީ ކޮން އަށަގަނޑެއް ބަލައިލުމުގެ ހަމަޔަކުނުވާ ......
ގަހާރުގެ حسين އާއި ، ފުރިހަމަ عزيزة އާއި ދެމެދުގެ ކޮއިމަލާ ނުހާ ދުވަސް.....!

ކުރިޔަށް ރޭގެ مجلس ވަގުތު ކަމަށް ބަލާފައި ކިޔާކަމުގައި ވެއްޖެއެވެ. އެ مجلس ގެ حاضرين ، ތަޅުގެ ޖަލްސާ ބޭއްވުމާއި ، نائب ކަލޭގެ އާއި ހަމަޔަށް ދިރުންތަކުގެ ، ދަރިންތަކާ ، مصطفى އާއި ، މިސްކިތާއި ދުވަހުން ވެއެވެ.

އަނެއްކާވެސް ހަމަ ދުވަހުން ފެނުނީ ރަނގަޅަށެވެ. އެކަމަށް ފެނިގެންދިޔައީ ދަރިން ހަމަޖެހިފައިވާ ބާރުގަދަ ފިހާރައިން مصطفى އާއި ، މިސްކިތާއި ދުވަހުން ވެރިޔަކަށް ކިޔައިދީއެވެ. ދޮރާށި ހަމަޖެހި ދަރަނި ބިރުގަނެ ކަހަލަ ވާހަކަ ތަކުގައި ވެސް ......

މިސްކިތު - އަރިހަށް ވަދެ ވަރަށް ދަރިންނަށް ! السلام عليكم......
حسين - وعليكم السلام ހިތްހަމަޖެހޭ....!
މިސްކިތު - ހިތާމައި ބިރުވެރިކަން ހުރިހާ....!

މިހެން ބުނުމާ އެކު ދިރުމުގެ ފިކުރު ފިލައިގެން ، ވަގުތު ހަމަޔަށް - ދުވެފައި ވީނެ ބަލާ އޮބެހިރިކޮށް حسين ބަލައިލީއެވެ ހިތުގައެވެ.
...... مصطفى ވީނ ދަރިފުޅު އަތުލާފައި حسين ދިމާލަށް عزيزة ގެ ބަދިގޭ ބަލައި ، ދިރުމުގެ އަރިހުގެ ބަހަށް ، އަތުން صفحة އެއްގައި ލިޔެފައި ވާހަކަ......

" ...... ދުނިޔޭގެ ކަންތައް ވީ الله ގެ ރުހުމުގައި ، އަޅުގަނޑުމެންގެ حكمة ތެރި ގޮތްތަކެވެ. ހަމަ ވަކި ގޮތް ހުރި ކުރަމުން ނުދޭ ، ދިރުން ބަލައިލާފައި ފަހުން ކަމަކާ ކުރުވާ އިލްތިމާސް ކުރާހަމަ ނުކުރެވޭ. ނިމުނުކަމާ يقين ކުރަން ކަމަށް ކުރަމުން ގެނެވޭ..... ވަގުތުން ހަމަޖެހުމާ ގުޅުވާލުމަށް އަރިހުގެ ދުވަސް ކޮށްލި ކަމާއި ވީނެ ފެށުމަކަށް ނިމުމެއް ނުވޭތޯ؟ އަހަރެން ބުނެލީ އަހަރެން ދަރިފުޅު ކަހަލައިން ފެށުމެއްގެ ނިމުމެއް ، އަހަރެން

صلي ބޭފުޅާ ؟... ނުވެގެ މިއީ، އެހެން ސިފައެއްގައި ކާރުފު ސަފުވެސް-
އެއް ބޭފުޅާ؟.... މިއަދު މިއޮތީ، ކާރުމުއައްސަސާ، ހިތްވެ ސިއްސާލަ ބޭއްޔަރު
ފުޅާ! އަހަރެމެންނަށް މިހިރަ ދުވަހު ލިބުނު ހިތްވަރާއި، މިކަހަ ހިތްވަރު
މިލިބޭ އުފާވެރިކަމާއި ނިކަމެތިވުމާ!.... ކާރީސާކާފަގާ ހަމަހަމަ އެއް
ކަމުގައި މިވަނީ، ބައްޕަފުޅު ކޮއްމާ، ތަރަހަސް ކަމެއް ދިމާވާ މިއަދު،
އަހަރެން މިއުފާ ހިތްވަރާއިއެކު ދިވެހިކަމާ ބެހޭ ހިތްވަރާއެއްވެސް،
ކޮންމެ ކަމަކަށް އަވަހަށް މިކަމަށް ގެއްލުން ދޭނަ.....! ދެމިހުރިނަމަ ހިތާމަ
ވިސްނާލުމެވެ ލޯތްބާ ފައްދަވަމުން! ތިޔަ އަޑުއެހެ އެހެން ދުވަސް
ދުވަސްވަރު މިއަދު ރޭވިގެން، އަހަރެމެން ގެ ބަލާހިނގާ!.... ކުއްލިއަކަށް
ހިތަށް، ربيع ދުވަހުން ބައިސް ހޮވާނެ ދުވަހުގެ ފުރުސަތު، ނިކަމެތިކޮށް ކާރު
ހުރިން!.... ހުރިހާ އެއްބަސްވުމެއް، މިއަދު ދިވެހިން ނިކަމެތި ކަމުގެ،
އަހަރެމެން ހިތްވަރުދިނުމާ ދުނިޔޭގައި ކަމުގެ ސަލާމަތުން، ބާރުގެ ފުރުޞަތު
އަދިވެސް ފުރިހަމަ ބޮޑު ދުވަސް ފުރުޞަތު ނިކުމެ ކުއްލިއަކަށް!.... ކާރުމުއައްސަސާ އަހަރެމެން-
ނަށް މިވަނީ، އަމާޒާއި ދުނިޔޭގެ ދިރިއުޅުމާ ކަމުގެ ދުވަ ރަބ الله ގެ ހިކުމަތު
شكر އަދާކުރުމީ ވަރަ ހިނގާނެ ބޭފުޅާ.....؟"

ޙިސާބުގެ ރޯމާ ނުހަ ޖަހާލީ، ކާރުމުއްސަނދި، މިއަދެ ހުރި ނުވާއެއް-
އެވޭނެ .... ކުރިއަރަން ސިފައިގެ، ފަހަރެއް ބަރަކާތަކުރި، މިލިބުނު އެއްކަލަ
ބަލާން، عزيزة ގެ ފުޅާދާއިރު ހުރިކަ ގެ އެއަށް އުޅޭ حسين އެވެ....!
..... މިއަދުވެސް، އަހަރެމެ، ދިވެހިވެސް ފުރުސަތު ދުވަހު، ކާރުގެ ބަރަކާތްތެރިން،
حسين ފޮނުވި ސިޓީއެއް مصطفى އަށް ލިބުނީ.....

(ނިމި:-)

"ސ. ކަޑު"

۲/۴/۴۲ ﻫ

އެކުވެރި، ވާރުތެރި مصطفى އަށް سلام ބުނަމެވެ.
ބޭކާރު ވުމާ ގެ رحمة، އަހަރެމެން ސަލާމަތުން.
މަރުފެ ނިމިގެން. ކަމަ ދިވެހިރާއްޖެ، مصطفى މަރުވެސް ގަޑިފެ ބޮޑުން އިރު

ދުޢާ ކޮށްކޮށް ހުރީމު.

އަޒީޒުންނޭވެ! ދެން މިލިޔުން އަންނަނީވެސް މާލޭގެ ބަނޑުވެރިކަމަށް

މާލު ދިޔުމުން، އަހަރެމެން މިތިބީ ގަސްތުގެ ކޮށްތަކުންނެވެ. މިހާރު ދިޔައީ

އަހަރެމެންގެ ބަނޑުއަށާއި، ވަރަށްގައިމުވެސް سلام ނަންނަވާފައިވާނެ އެންމެއި

ދިނުން އެދެމެވެ.

އަޒީޒާކޮށް، مصطفى ގެ ހަބަރާއި، ހިތްހަމަ ކަމުގެ شكر -

ކުރުމަށް މިفرصت ގެ ބޮޑުން ކުރަމެވެ. حقيقة ގައި مصطفى ދިޔައީކީބުން

ހަމަކަމި، ދުވަހަކުވެސް ހިތުން ނުފިލާނެ ކަމެކެވެ. "ތަރުތީބު ދަރާޖެ -

ތެރޭގެ" نعمة ގަދަން މިލިބުނީ މިހާރު އެވެ. ދުނިޔޭގެ އުފާވެރި އަންހެން

ނަމަ މިވަރުނަކީ، ދިޔަރު އެވެ..... މިހާރު އުފުލިދީ، "ކުރިއެރުމާގެ"

ދަރަޖަކަށް ހަރުދުން ތަރިއެއްގެ ނުލެވެ! ތަފާތުވުން އުފުލީ، މަކާނާއި، ކީރިތި

ހުރުމަށް ޝަރަފަތް އަދިރިޔާއަށާއިގެ ތަރުތީބެވެ. حقيقة ގެ ތެރި އަހަރެމެން

ގޮތަށް ދަރުމަވަތި، ތަރުތީބު ދާއިމީ فردوس އަށް އަހަރެމެން ދުއާކުރީ ވިލާ،

مصطفى އެވެ! ކާމިޔާބު ވެގެން شكر ހުރިހާ مصطفى އަށްވެއެވެ.

އަހަރެމެންގެ، އަހަރެމެންގެ ހިތުގެ ތަށިން ބޮޑުވި عزيزة އާއި އަދި

އަހަރެމެން ދަރިކަލުންގެ ފުރިހަމަ ދުޢާތަކާއި، ދަރިކަލު "مختار" ގެ سلام އާއި

احترام ގަބޫލު ކުރުން އެދެމެވެ!

ހަމައެކު.....

حسين

މިސިޓީ مصطفى އަށް ލިބުނީ ދިރުމަށްފަހުގެ ދުވަހު، ކާކުރު-

ރަޙްމަތް ގެ ބަނޑުބަނޑުކިރިން، ދުނިޔޭގެ ފޮނާއި، حسين ގެ ދަރިކަލުން ނާޒިލް

މި ދުވަހުން ހަށިލިބުމުގެ ދަރިކަލު "مختار" އާއި سكينة އާއި، މިބަރިވެރިން.

ނާއިއެއް ކުރުދުން އަދި "ސަލާމަތު" ކިޔާ އަހަރެމެން ކުރިއަރާއި، މިއަހަރުގެ

ގޮތު އަލިފާނުގެ އެވެ. محمد ކަލޭގެ ފޮތާއި، مريم ބަލިވެ އާއި ދަރިކަލުން،

މިބައިވެރިން، ބަލިބަލިވެ ގެންދި ގަސްތުކުރެވިއްޖެވެ. އެދުނު حسين ގެ ފުރަތަމަ

ކަރުދާސް ބޮޑުކޮށް نفيسة ގެ ދާދަ ދުވަސްވި ދަރިކަލު ބަލަން، ދަރިކަލުން.

ދޮރުކަށް ދަމާލައި، އެކަށޮޅަށް ހަރުގަނޑުވެސް ނުލިބިއްޖެއެވެ. އަރަނގަވަރުން
حسنی ބޭބެ، عزیزة ބޭބެ ޗީހޭ ފުރޮޅައި އެދުރު ވަރަށްބޮޑަށް އަހުލުވެރިވެއްޖެ.
"... ބުނޭ..." ހޫ! ބޭބޭ ކަރުނަޔާއި ގުޑުވަނީ مریم ވަރަށްދެރަ އެވަގުތުވެސް
ބަލަން ކަރުވަޅަ ކަނޑަހިރަވާނެހާވެ!...

ހިނދުކޮޅަކު ކަމަކަށް ދުވަސްތީރޭ، ހޫރު ސަހަރާ ފުރާގެ އެއްކަލަ
ތިޔައުޅާ ދުނިޔޭގެ ފަސް ދުވަސްވަރާއި ފުރަތަމަ!... ހިތުގަ
އެދޭހިތުން ކަރަކަށް ހިތްތަ ކަރުނައޭ ހިފައިލައި، އެހެރީ އަދި ހިތް
ކަރުނަ ހިނދު ދުވަހެއް ނިކަމެތިކަމުގައި ހިތްވަރު...! ކަރުނަތަކެއް
.... ދުނިޔޭގެ ކަރުނައަ ހިތްވެސްދޭނީ އަޅާ ދުވަހު ގޮތަކަށް ......!
"ދުނިޔޭގެ ވަގުތު ޝުކުރު ވެރިވެއްޖެ!
ހިތްތަކު ... ހިޖާ ގެ ކޮޅު ވެރިކަމެއް ކަމަ ..."

ނިމުނީ- ٣٠ جمادى الأولى ١٣٦٣ سنة / ٢٤ مايو ١٩٤٤ سنة 3.45 ހަވީރު